

DŽIN VOLF

JEZERO

DUGOG SUNCA

druga knjiga u seriji „knjiga dugog sunca”

BOGOVI, OSOBE I ŽIVOTINJE KOJI SE POMINJU U TEKSTU

Nota bene. U Vironu, biohemijski muškarci dobijaju imena po životinjama i životinjskim proizvodima: Njorka, Krv, Ždral, Mošus i Svila imaju imena te vrste. Biohemijske žene dobijaju imena po biljkama (najčešće po cveću) ili biljnim proizvodima: Šenila, Nana, Orhideja, Ruža. Hemijske osobe, i muške i ženske, dobijaju imena po metalima i mineralima: Hamerston, Mermer, Pesak, Škriljac.

Akvila, mladi jastreb koga trenira Mošus.

Barski Dabar, mladi čovek iz srednje klase, iz Virona, muž Trstike.

Mejtera Betel, svojevremeno bila jedna od sibila u mantejonu u Ulici sunca, sada pokojna.

Češlja, devojka u Svilinoj palestri.

Čikito, papagaj, svojevremeno u vlasništvu Mameltnih roditelja.

Dreoilin, lolarova kćerka, njemu najdraža.

Ehidna, jedna od najvažnijih boginja, družbenica Pesa, majka bogova, glavna boginja plodnosti. Naročito se dovodi u vezu sa zmijama, miševima i puzećim stvorenjima.

Feja, jedna od glavnih boginja, boginja hrane i isceljenja, pokroviteljka šestog dana u sedmici. Naročito se dovodi u vezu sa svinjama.

Fideja, Orhidejina kćer. Šenila ju je ubila nožem.

Savetnik Galago, član Ajuntamienta, stručnjak za diplomatiju i spoljne poslove u tome telu.

Gib, krupan čovek koji održava red u kafani 'Petao'. Njorkin prijatelj.

Gljiva, Krvova usvojena kćer; ima oko petnaest godina, sposobna je da putuje vantelesno (asomatski), po mnogim svojim osobinama je demon.

Gorkoslada, član Inkusovog kruga crnih mehaničara.

Grgeč, batinaš koji održava red u Orhidejinoj kući.

Patera Gulo, mladi augur.

Kaplar Hamerston, vojnik u vironskoj vojsci.

Hieraks, jedan od glavnih bogova, bog smrti, pokrovitelj četvrdog dana u nedelji. Naročito se dovodi u vezu sa pticama lešinarkama, šakalima, i (kao i Tartarosa) sa svakovrsnim životinjama crne boje.

Patera Inkus, Ustavicin protonotar, mali, podmukao čovek krivih zuba. Njegov hobi je crna mehanika.

Iolar, letač.

Izvanaš, jedan od manje značajnih bogova. Prosvetlio je Svilu.

Kalan, lopov koga je Njorka ubio.

Kipris, jedna od manjih boginja, boginja ljubavi. Posebno se dovodi u vezu sa zečevima i golubovima.

Kopriva, Rogova devojka.

Krv, mafijaški gospodar, stvarni vlasnik Svilinog mantejona i Orhidejine žute kuće. Visok, težak, proćelav, rumen u licu; star oko pedeset pet godina.

Patera Kvecal, Prvi govornik (prolokutor) Virona, pa time i starešina Udruženja sveštenika. Obraćaju mu se sa 'Vaša Svesnosti'.

Savetnik Lemur, Sekretar Ajuntamientoa, time de facto vladar Virona.

Limba, žena koja je napustila Orhidejinu kuću.

Savetnik Lori, član Ajuntamientoa, kome i predsedava kad je Lemur odsutan.

Mače, dečko u Svilinoj palestri.

Maka, jedna od žena u Orhidejinoj ustanovi, crnka, mala i zgodna.

Mamelta, spavač koga je Gljiva probudila, a Svila pustio na slobodu.

Maslina, spavačica.

Mejtera Mermer, sada sibila u Svilinom mantejonu, zapoveda Nani, ali prima zapovesti od Ruže; stara je preko tri stotine godina i gotovo sasvim istrošena.

Mošus, Krvov upravitelj kuće i ljubavnik.

Mejtera Nana, najmlađa (po starešinstvu) sibila u Svilinom mantejonu.

Molpa, jedna od glavnih boginja, boginja muzike, plesa i umetnosti, vetra i svih lakih stvari, pokroviteljka drugog dana u

nedelji. Naročito je dovode u vezu sa pticama pevačicama i leptirima.

Njorka, provalnik, Svilin prijatelj, odan Nani, krupan i snažan čovek zdepaste vilice i istaknutih ušiju. Šenila ga zove Mlatko.

Orhideja, upraviteljica žute kuće u Ulici lampiona.

Pero, dečak u Svilinoj palestri.

Pes, otac bogova. Sagradio je Svitak i njime vlada. Bog sunca i kiše, mehanizama i mnogo čega drugog. Na slikama ga prikazuju sa dve glave. Naročito ga dovode u vezu sa stokom i pticama grabljivicama.

Narednik Pesak, vojnik u vironskoj vojsci.

Savetnik Poto, član Ajuntamientoa, čiji je stručnjak za policijske i špijunske poslove, čovek okruglog lica i varljivo veselog držanja.

Resica, dečko u Svilinoj palestri.

Rog, vođa starijih dečaka u Svilinoj palestri.

Mejtera Ruža, glavna (po starešinstvu) sibila u Svilinom mantejonu. Većim delom se sastoji od veštačkih delova tela. Preko devedeset godina stara.

Scila, jedna od glavnih boginja, boginja jezera i reka, pokroviteljka prvog dana u nedelji i Svilinog rodnog grada Virona; naročito je dovode u vezu sa konjima, kamilama i ribama; na slikama je prikazuju kao da ima osam, deset ili dvanaest ruku.

Sfiksa, jedna od glavnih boginja, boginja rata i hrabrosti, pokroviteljka sedmog dana u nedelji; naročito je dovode u vezu sa lavovima i drugim životinjama iz porodice mačaka.

Komisionar Simuliid, jedan od ključnih birokrata u vladi Virona, visok, veoma debeo, sa gustim, crnim brkovima.

Severni Galeb, član Inkusovog kruga crnih mehaničara.

Skleroderma, kasapinova žena. Prodaje sitne ostatke mesa kao hranu za kućne ljubimce, pa je ponekad zovu 'prodavačica mačjeg mesa'. Niskog rasta, vrlo debela.

Srž, piljar.

Patera Svila, augur starog mantejona u Ulici sunca; dvadeset tri godine ima, visok je i vitak, sa neurednom žutom kosom.

Šenila, jedna od žena u Orhidejinoj kući. Verovatno ima devetnaest godina, visoka je i atletski građena, kosu je obojila u

plamenocrvenu boju koja podseća na cvet šenilu, po kome je dobila ime. Njorka je zove 'Sifonka'.

Redov Škriljac, vojnik u Vironskoj vojsci.

Patera Štuka, augur, Svilin prethodnik u mantejonu u Ulici sunca, sada pokojni.

Savetnik Tarsier, član Ajuntamienta u kome radi kao stručnjak za arhitekturu i inženjerstvo.

Tartaros, jedan od glavnih bogova, bog noći, zločina i trgovine, patron trećeg dana u nedelji; naročito ga dovode u vezu sa sovama, šišmišima i krticama, i (kao i Hieraksa) sa svim životinjama crne boje.

Telksiepeja, jedna od glavnih boginja, boginja magije, mistike i otrova, pokroviteljka petog dana u nedelji; naročito je dovode u vezu sa živinom, jelenima, čovekolikim majmunima i ostalim majmunima.

Trstika, mlada žena iz srednje klase, iz Virona, supruga Barskog Dabra.

Pukovnik Usik, komandant Treće brigade gradske Garde Virona.

Patera Ustavica, Kvecalov koadjutor. Visok, mršav, sa izduženim žućkastim licem i opuštenom crnom kosom. Njega oslovljavaju sa 'Vaša eminencijo'.

Vulpes, advokat u Limni.

Zec, Mošusov pomoćnik.

Zelembać, podsmešljiv naziv za pripadnika gradske Garde.

Zvončica, jedna od žena u Orhidejinoj kući.

Zumbula, prelepa kurtizana koju kontroliše Krv.

Doktor Ždral, Krvov privatni lekar, nizak čovek, sitničav i nervozan po prirodi, sa gvozdeno sivom bradom.

1. IMALI SU NAUČNIKE

Zavladala je tišina, odjednom, kao po komandi, kad je Patera Svila otvorio vrata stare trougaone stambene kuće na mestu gde se Ulica sunca iskosa pridruživala Srebrnoj. Najviši dečak u palestri, Rog, sedeo je sasvim uspravno na najmanje udobnoj stolici u memljivoj maloj trpezariji; Svila je bio čvrsto uveren da je dečko žurno seo na nju čim je čuo zveket brave.

Noćni vran (Svila je prvo ušao, i zatvorio vrata za sobom, pa se tek onda setio da mu je već dao ime Oreb) čučao je na visokom, tapaciranom naslonu te krute 'gostinske' stolice.

"Dra-vo Svila!" zakrešta Oreb. "Svila do-bar!"

"Dobro večer ti želim. Dobro večer vama obojici. Tartaros vas blagoslovio."

Rog je ustao kad je Svila ušao; Svila mu pokretom pokaza da opet sedne. "Izvinjavam se. Strašno mi je žao, Rože. Zaista. Mejtera Ruža mi je rekla da te namerava poslati da sa mnom večeras razgovaraš, ali ja sam to sasvim zaboravio. Toliko stvari se... Ajoj Sfikso! Sfikso ubodna, smiluj mi se!"

Ovo poslednje bilo je zbog bola koji je iznenada prostrelio njegov skočni zglobov. Hramljući prema jedinoj udobnoj stolici u celoj prostoriji, onoj u kojoj je obično sedeo da bi čitao, on pomisli da je sedište tu po svoj prilici još toplo, i da bi ga mogao opipati da bi se u to uverio; odbaci tu pomisao, da Rogu ne bi bilo neprijatno, ali onda, sedajući (uz pomoć Krvovog štapa za hodanje, onog sa glavom lavice, na koji se oslanjao) ipak dodirnu slobodnom rukom sedište, iz čiste radoznalosti. Bilo je toplo.

"Sedeo sam tamo minut-dva, Patera. Odatle sam bolje video tvoju pticu."

"Naravno." Svila je seo i podigao povređenu nogu na jastuče na klupici. "Sigurno si ovde već pola noći."

"Samo par sati, Patera. Ja čistim radnju, i to metlom, dok moj tata sklanja svu robu i... zaključava pare."

Svila sa odobravanjem klimnu glavom. "Tako je. Ne bi trebalo da mi kažeš gde ih čuva." Zastao je, prisativši se da je imao nameru da

ukrade ceo ovaj mantejon od Krva. "Ja ih ne bih ukrao, jer ne bih ništa nikad ukrao od tebe i tvoje porodice; ali nikad se ne zna ko bi mogao da čuje."

Rog se široko osmehnu. "Tvoja ptica bi mogla ispričati nekome, Patera. Vrani ponekad uzimaju sjajne predmete, koliko sam čuo. Prsten, možda, ili kašiku."

"Ne krade!" usprotivio se Oreb.

"Više sam mislio na ljudsko biće koje bi prisluškivalo. Danas sam ispovedao jednu nesrećnu mladu ženu, ali uveren sam da je sve vreme neko stajao ispred njenog prozora i prisluškivao. Tamo postoji jedna galerija; u jednom trenutku, siguran sam u to, čuo sam škriputanje dasaka pod nečijom težinom. Bio sam u iskušenju da ustanem i pogledam, ali pošto sam ovako osakaćen, taj bi, nesumnjivo, umakao pre nego što bih ja stigao do prozora i pogledao levo i desno - a onda bi se, izvesno, vratio čim bih ja opet seo." Svila uzdahnu. "Na sreću, ona je govorila sasvim tiho."

"Zar takvo prisluškivanje nije krupno zlodelo protiv bogova, Patera?"

"Jeste. Ali njega je za to baš briga, bojim se. Najgori deo cele te rabote jeste to što ja poznajem tog čoveka - ili ga, bar, počinjem upoznavati - i što mi se dopalo ono što sam o njemu sagledao. Ima u njemu mnogo dobroga, siguran sam, mada on uporno pokušava da to prikrije."

Oreb mahnu zdravim krilom nekoliko puta. "Dral do-bar!"

"Nisam pomenuo njegovo ime", reče Svila Rogu, "niti si ti čuo ikakvo ime."

"Nisam, Patera. Pola od toga što taj ptican priča, ja ne uspevam da razumem."

"Odlično. Možda bi bilo dobro da jednako teško razumeš i mene."

Rog pocrvene. "Izvini, Patera. Nisam hteo - nisam ja to zato da bi..."

"A, nisam na to mislio", objasni Svila žurno. "Uopšte nisam. Mi o tome još nismo ni počeli razgovarati, mada hoćemo. I moramo. Samo sam hteo reći da nije trebalo ni da pominjem da sam ispovedao tu ženu. Suviše sam umoran da valjano pazim šta pričam. A sad, kad nas je Patera Štuka napustio - pa dobro, eto, imam još

Mejteru Mermer, njoj se mogu poveriti. Mislim da bih poludeo da nije nje."

Nagnuo se napred u mekanoj, staroj stolici, boreći se da usredsredi svoje ustalasane misli. "Hteo sam da kažem, da taj čovek, iako je dobar, ili bar ima potencijal da bude dobar, nema vere u bogove; svejedno, moraću ga navesti da prizna da je prisluškiavao, da bih ga onda putem ispovedanja mogao osloboditi krivice. To će, svakako, ići teško, ali ja sam ovu materiju ispitao sa svih strana, Rože, i nisam našao nikakav način da izbegnem svoju dužnost."

"Da, Patera."

"Ne mislim na večeras. Bio sam daleko prezauzet večeras, a i ovog popodneva. Video sam... nešto o čemu ti ne mogu pričati, na žalost. Ali razmišljam o tom čoveku i o problemu koji on predstavlja, još od trenutka kad sam ušao ovde. Podsetila me je ta plava stvar na pticanovom krilu."

"Ja sam se pitao šta je to, Patera."

"To se valjda zove udlaga." Svila baci pogled na časovnik. "Tvoji otac i mati biće izvan sebe od brige."

Rog odmahnu glavom. "Drugi klinici su im rekli kuda sam otišao, Patera. Rekao sam im da kažu."

"Sfikse mi, nadam se da je tako." Svila se nagnuo napred, privukao povređenu nogu, srozao čarapu i odmotao oblogu sličnu koži divokoze. "Jesi li ikad video nešto ovako, Rože?"

"Štavljena koža, Patera?"

"Mnogo više od toga." Svila mu dobaci ovojnicu. "Zamolio bih te da mi nešto pomogneš. Ritni ovu stvar jako, da udari u zid."

Rog se zablenuo.

"Ako se bojiš da ćeš slomiti nešto, baci je nekoliko puta na pod. Ne ovde gde je tepih, mislim da to ne bi valjalo. Nego tamo, na gole daske. Jako, rekoh."

Rog to učini i vrati ovojnicu Svili. "Postaje vruća."

"Da, to sam i očekivao." Svila je opet namota oko bolnog skočnog zgloba i osmehnu se zadovoljno: stezala se. "Vidiš, to nije samo parče štavljene kože, mada je sasvim moguće da ova njena spoljašnjost, koju vidimo, jeste štavljena koža. Unutra postoji neki mehanizam, nešto tanko poput zlatnog lavirinta u kartici. Da bi se taj

mehanizam podstakao da proradi, mora mu se dodati energija. Kad se umiri, počinje vraćati jedan deo te energije u obliku toplote. Ostatak, u obliku zvuka, tako mi je rečeno. Stvara buku koju mi ne možemo čuti, valjda zato što je odveć tiha ili su tonovi odveć visoki. Čuješ li je sad?"

Rog odmahnu glavom.

"Ni ja, mada sam u vreme Patere Štuke čuo izvesne zvuke koje on nije - na primer, škriputanje šarki na baštenskim vratima, dok ih nisam podmazao."

Svila se opustio, umiren omotnicom i mekoćom stolice. "Pretpostavljam da su ove divne omotnice proizvedene u Svitku kratkog sunca, kao i stakla i Sveti prozori, i mnoge druge stvari koje imamo ali ih ne možemo zameniti novima."

"Imali su naučnike, tamo, Patera. Tako kaže Mejtera Ruža."

Oreb graknu: "Dral dobar."

Svila se nasmeja. "Je l' te on naučio da tako pričaš dok ti je lečio krilo, ti smejurijo jedna od ptice? Pa dobro, i doktor Ždral je nekakav naučnik, valjda; zna bar medicinu, dakle više je naučno osposobljen nego većina nas. On mi je ovo dao na zajam, ali kroz nekoliko dana moram vratiti."

"Takva stvar sigurno vredi dvadeset ili trideset karata, Patera."

"Više. Znaš li Njorku? To je jedan krupan čovek koji scildanima dolazi na prinošenje žrtve."

"Mislim da ga znam, Patera."

"Velika donja vilica, široka ramena, ušat, ima kaput i čizme."

"Nisam nikad razgovarao s njim, ne poznajem ga u tom smislu, ali mislim da znam ko je, Patera." Rog zastade; njegovo zgodno mlado lice bilo je ozbiljno. "Za njega svi kažu da je gadne naravi, hoće da udari svakoga ko mu se ispreči. Udario je Češljinog tatu."

Svila je izvadio brojanice i počeo rasejano propuštati jednu po jednu perlu kroz prste. "Žao mi je što to čujem. Nastojaću da razgovaram s njim o tome."

"Bolje je da se ti kloniš njega, Patera."

Svila odmahnu glavom. "To ne mogu, Rože. Ne, ako nameravam da izvršim svoju dužnost. Štaviše, Njorka je upravo ona vrsta osobe sa kojom moram imati posla. Ne verujem da bi čak i Izvanaš...

Uostalom, za to je prekasno. Htedoh ti reći da sam pokazao tom Njorki ovaj omotač za nogu, i da je on nagovestio da to vredi mnogo veću svotu. To, međutim, nije bitno. Da li si se ikad zapitao zašto je tako mnogo znanja ostavljeno u Svitku kratkog sunca?"

"Pretpostavljam da oni koji su znali te stvari nisu došli u naš Svitak, Patera."

"Očito nisu. Ili ako jesu, svakako se nisu nastanili ovde, u Vironu. Međutim, oni su znali mnoge stvari koje bi nama bile veoma dragocene; s druge strane, sigurno bi došli da im je Pes dao takvo uputstvo."

"Letači znaju kako se leti, Patera, a mi ne znamo. Videli smo jednoga juče, pamiš? Odmah posle utakmice. Bio je prilično nisko. To bih ja voleo znati. Kako da letim kao oni, kao ptice."

"Ne leti!" saopšti Oreb.

Svila je posmatrao nekoliko trenutaka ispražnjeni krst koji mu je visio sa brojanica, a onda je ispustio brojanice u krilo. "Večeras su me upoznali sa jednim starijim čovekom koji ima zaista neobičnu veštačku nogu, Rože. Morao je kupiti pet polomljenih ili istrošenih da bi sastavio tu jednu, ali zato sad ima nogu kakvu je neki od prvih doseljenika mogao imati - nogu kakva je mogla biti kupljena u Kratkosunčanom Svitku. Kad mi ju je pokazao, pomislio sam kako bi divno bilo kad bismo mogli proizvesti takve stvari za Mejteru Ružu i Mejteru Mermer, kao i za sve prosjake koji su slepi ili sakati. Bilo bi, naravno, čudesno i leteti. Ja sam oduvek želeo da letim, a možda je reč o jednoj istoj tajni. Kad bismo mogli praviti onakve predivne noge za sve ljude kojima su potrebne, možda bismo pravili i prekrasna krila za svakog ko ih želi."

"To bi bilo odlično, Patera."

"Možda će tako i biti. Možda će tako i biti, Rože. Ako su ljudi u Svitku kratkog sunca mogli naučiti sebe da rade takve stvari..." Svila se strese, zevnu, a onda, pomažući se Krvovim štapom, ustade. "Pa, hvala ti što si navratio. Bilo je zadovoljstvo razgovarati s tobom, ali sad bih morao na spavanje."

"Pa trebalo je da ja... Mejtera je rekla..."

"Ah, da." Svila ostavi brojanice po strani. "Trebalo je da te

kaznim. Ili da ti očitam pridiku, ili već tako nešto. Šta si to uradio što je toliko naljutilo Mejteru Ružu?"

Rog proguta knedlu. "Samo sam pokušavao da govorim kao ti, Patera. Kao u mantejonu. To čak nije ni bilo danas, a ja obećavam da se više neće desiti."

"Naravno." Svila se opet udobno smestio u stolicu. "Međutim, bilo je danas, Rože. Ili je, bar, danas bio jedan od takvih dana. Čuo sam te pre nego što sam otvorio vrata. Zapravo sam i seo na stepenike i slušao te minut-dva. Oponašao si me tako dobro, da sam pomislio da je to stvarno moj glas; bilo je kao da čujem sebe samoga. Vrlo si dobar u tome."

"Do-bar mali", zagrakta Oreb. "Ne bije."

"Neću", reče Svila pticanu, koji se otisnu kroz vazduh i slete njemu u krilo, skoči odatle na rukonaslon stolice, pa njemu na rame.

"Mejtera Ruža nas ponekad udari, Patera."

"Da, znam. To je vrlo hrabro od nje, ali nisam nimalo ubeđen da je i mudro. Da te čujemo ponovo, Rože. Napolju, na stepeniku, nisam čuo sve što si govorio."

Rog počne nešto gundati; Svila se nasmeja. "Ne čujem te ni sad. Pa, valjda ja ne zvučim tako. Kad sam za ambionom, čujem odjek mog njakanja kako se odbija od zidova."

"Ne, Patera."

"Onda govori ponovo, isto kao što bih ja. Neću se ljutiti, obećavam."

"Ja sam samo... znaš. Kao ono što ti govoriš."

"Ne kaže?" upita Oreb.

Svila nije obratio pažnju na njega. "Fino. Daj da čujem. Došao si da bismo o ovome razgovarali. Siguran sam da će poslužiti kao divna korektiva za mene. Bojim se da imam sklonost da se zalećem u stvari koje su iznad mojih moći."

Rog odmahnu glavom i zagleda se u tepih.

"Ma, hajde! Kakve to stvari ja govorim?"

"Da uvek treba živeti sa bogovima, kao što i ti činiš kad god si zadovoljan ovim životom koji su ti dali. Razmišljati ko je mudar, pa postupati kao on."

"To je dobro rečeno, Rože, ali nisi zvučao ni najmanje nalik na

mene. Ja bih hteo svoj glas da čujem, kao maločas na stepeniku. Zar nećeš?"

"Onda bih morao da ustanem, Patera."

"Pa ustani, dobro."

"Ali da me ne gledaš. Važi?"

Svila sklopi oči.

Sledećih pola minuta, ili duže, vladala je tišina. I kroz sklopljene kapke Svila je video da svetlost u prostoriji slabi; sve slabije je radila svetiljka (najbolja u ovoj zgradi) iza njegove stolice. To mu je bilo dobrodošlo. Njegova desna podlaktica, koju je kljunom razderala beloglava ptičurina prošle noći, sad mu je davala osećaj da je vrela i natečena; bio je toliko umoran da ga je celo telo bolelo.

"Živite sa bogovima", reče njegov sopstveni glas, "a sa bogovima živi onaj koji im neprestano pokazuje da je njegov duh zadovoljan onim što mu je dodeljeno i voljan da poslušava bogove u svemu - a taj duh smo dobili od Pesa, da nam bude zaštitnik i vođa, da bude najbolji deo naš; da duh čoveku bude razum i razumevanje. Živite u ovom životu onako kako želite i u sledećem. Ali ako vam neki ljudi to ne daju..."

Svila stade na nešto klizavo, što mu se izmače ispod stopala; i pade na pločnik od crvenih cigala, trgnuvši se.

"...kad kažu 'mudrost', misle samo na veliku mudrost, kao, na primer, mudrost Prvog govornika ili Savetnika. To, samo po sebi, nije mudro. Kad biste mogli, evo, danas razgovarati sa nekim Savetnikom ili sa Njegovom Svesnošću, obojica bi vam rekla da mudrost može biti i mala, po meri i najmanjeg deteta ovde, a takođe može biti velika. Šta je mudro dete? To je ono dete koje traži mudre učitelje i onda ih čuje."

Svila otvori oči. "Ono prvo što si rekao bilo je iz Spisa, Rože. Da li si to znao?"

"Nisam, Patera. To sam samo čuo od tebe."

"A ja sam navodio. Dobro je što taj odlomak znaš napamet, iako si ga zapamtio samo da bi se podsmevao meni. Sedi. Govorio si o mudrosti. Pa, dobro, nema sumnje da sam ja mogao izlupetati sve te gluposti, ali ti zaslužuješ da naučiš nešto bolje. Ko su mudri ljudi, Rože? Da li si stvarno razmišljao o tome? Ako nisi, razmisli sad. Ko

su oni?"

"Pa... ti si, Patera."

"Ne!" Svila ustade tako naglo, da ptican zakrešta. Ode energičnim koracima do prozora, stade tamo i zagleda se, kroz rešetke, u brazde od točkova duboko urezane u Ulicu sunca, brazde sada crne pod poplavom avetinjske nebeske svetlosti. "Ne, ja nisam mudar, Rože. Ili sam, možda, bio mudar samo u jednom trenutku - u jednom jedinom času, u celom svom životu."

Dohramao je preko sobe do Rogove stolice i čučnuo ispred njega, oslanjajući se jednim kolonom na tepih. "Dozvoli mi da ti kažem koliko sam nerazuman bio. Znaš li u šta sam verovao kad sam bio tvojih godina? Da nije važno ništa osim misli, ništa osim mudrosti. Dobar si u igrama, Rože. Možeš ti i potrčati, i skočiti, i penjati se. Takav sam i ja bio, i sve to sam mogao, ali sam prema tim sposobnostima osećao samo prezir. Zašto se hvaliti penjanjem, kad se majmuni penju mnogo, mnogo bolje? Bio sam, međutim, sposoban da razmišljam bolje nego majmun, štaviše bolje nego iko u mom odeljenju." Osmehnuo se gorko, odmahnuo glavom. "Eto, na taj način sam ja razmišljao! Ponosio sam se glupostima."

"Zar razmišljanje nije dobra stvar, Patera?"

Svila ustade. "Samo kad razmišljamo ispravno. Dela su, vidiš, ona svrha do koje misli treba da dovedu. Jedina svrha misli jeste delanje. Inače čemu misao? Ako ne delamo, misao je bezvredna. Ako ne možemo delati, beskorisna."

Vratio se do stolice, ali nije seo. "Koliko puta si me čuo da govorim o prosvetljenju, Rože? Dvadeset ili trideset puta, sigurno, a tvoje pamćeje je veoma dobro. Reci mi šta sam govorio."

Rog snuždeno pogleda Oreba, kao da od njega očekuje neko uputstvo, ali ptican samo nakrivi glavu na jednu stranu i poče se vrpeljiti na Svilinom ramenu kao da ga živo zanima šta Rog ima da kaže. Najzad uspe da izgovori: "To... to je mudrost koju neki bog, u izvesnom smislu reči, sipa u vas. To ne dolazi ni iz jedne knjige, niti iz ma čega drugog. I... i..."

"Možda bi bolje išlo mojim glasom", predloži Svila. "Ustani opet i pokušaj. Neću gledati ako te to čini nervoznim."

Rog ustade, podiže glavu, prevrte oči ka plafonu, povuče uglove

usana nadole. "Božansko prosvetljenje znači da znaš bez razmišljanja, a to nije zato što je razmišljanje loše, nego zato što je prosvetljenje bolje. Prosvetljeni učestvuje u razmišljanju tog boga."

Nastavio je svojim normalnim glasom: "To je najpribližnije što ja mogu, Patera, bez dodatnog vremena za prisećanje."

"Tvoj izbor reči mogao bi se poboljšati", reče Svila, dobro odmeravajući reči, "ali intonacija ti je izvrsna, a moje govorne manirizme pohvatao si gotovo savršeno. A što je mnogo, mnogo važnije, ništa od onoga što si rekao nije netačno. Ali kome stigne prosvetljenje, Rože? Ko bude prosvetljen?"

"Ljudi koji su se dugo trudili da žive dobrim životom. Ponekad im se desi prosvetljenje."

"Ne uvek?"

"Ne, Patera. Ne uvek."

"Da li bi mi verovao, Rože - da li bi mi poverovao sasvim, bez rezerve - ako bih ti rekao da sam prosvetljen? Da ili ne."

"Da, Patera. Ako bi ti to rekao."

"Da mi se prosvetljenje dogodilo juče?"

Oreb tiho zazvižda.

"Da, Patera."

Svila klimnu glavom, na način kao da to upućuje pretežno samome sebi. "Prosvetljen bejah, uistinu, Rože, ali ne mojom zaslugom. Htedoh reći da si ti bio sa mnom, ali to ne bi bilo istina. Ne u suštini."

"Je li to bilo pre mantejona, Patera? Juče si govorio da želiš prineti jednu žrtvu privatno. Je l' zbog toga?"

"Da. Ali nisam prineo, i možda nikad neću..."

"Ne seče!"

"Ako bude, to nećeš biti ti", reče Svila Orebu. "Verovatno uopšte neće biti živa životinja, mada ću sutra morati da prinesem na žrtvu mnogo živih životinja, a prvo da ih kupim, dabome."

"Bimac ti-can?"

"Jesi, zaista si moj kućni ljubimac." Svila podiže Krvov štap sa glavom lavice na visinu ramena; Oreb tamo preskoči i poče okretati glavu sasvim nalevo i sasvim nadesno, da bi i jednim i drugim okom dobro osmatrao Svilu.

Rog reče: "Nije mi dao da ga dirnem, Patera."

"Nije bilo razloga da ga dodiruješ, a nije te ni poznavao. Sve životinje mrze dodir neznanca. Jesi li ikad gajio pticu?"

"Nisam, Patera. Imao sam jednu kujicu, ali je crkla."

"Nadao sam se da ću dobiti neke savete. Ne bih voleo da ovaj Oreb crkne - mada zamišljam da su noćni vrani izdržljiva stvorenja. Pruži šačni zglobovi."

Rog to učini, a Oreb naskoči na taj deo njegove ispružene ruke. "Do-bar mali!"

"Samo, ne bih pokušavao da ga držim", reče Svila. "Prepušti da on drži tebe. Ti kao dete sigurno nisi imao mnogo igračaka, Rože."

"Ne mnogo. Bili smo..." Odjednom se nasmeši. "Imao sam jednu, koju je moj deda napravio. Bio je to drveni čovek sa plavim kaputom. Ali na kanapima, pa kad vučeš kanape kako treba, on ide i klanja se."

"Da!" Svili sevuše oči, a vrh štapa sa lavičinom glavom bupnu po podu. "Upravo na tu vrstu igračke mislim. Mogu li ti ispričati o jednoj mojoj igrački? Možda ćeš pomisliti da sam odlutao s teme, ali uveravam te da neću odlutati."

"Samo kaži, Patera."

"Jedan plesač i jedna plesačica, vrlo tačno obojeni. Igrali su na jednoj maloj pozornici; kad navijem igračku, začuje se i muzika. Ta mala žena je plesala baš graciozno, a njen čovečuljak prevrtao se preko glave, vrteo i izvodio svakojake vragolije. Bile su tri melodije - pomeranjem jedne poluge mogao si izabrati koju želiš - i ja sam se time igrao satima, pevao sam pesme uz njih, koje sam sam izmislio, zamišljao sam šta bi on mogao da govori njoj, a šta ona njemu. Bojim se da su to većinom bile koještarije."

"Razumem, Pateras."

"Moja majka je umrla tokom moje poslednje godine u sholi, Rože. Možda sam ti to već rekao. Bubao sam za jedan ispit, ali me je Prelat pozvao ponovo u svoje odaje i rekao mi da posle prinošenja poslednje žrtve za nju treba da odem kući i iznesem sve stvari koje su lično moje. Naša kuća - i imanje, ali ono se uglavnom sastojalo od te kuće - pripala je Udruženju u vlasništvo, razumeš. O tome se potpiše sporazum, prilikom upisa u sholu."

"Ja-dan Svila."

On se osmehnu pticanu. "Možda sam jadan, ali u to vreme nisam tako mislio. Bio sam ožalošćen zbog smrti moje majke, ali ne verujem da sam u ma kom trenutku sažaljevaao samoga sebe. Imao sam knjige, prijatelje, dovoljno hrane. Ali, evo gde stvarno odlutah sa teme.

Da joj se hitno vratim: u zadnjem delu mog ormana pronašao sam tu igračku. Već šest godina sam proveo, do tog trenutka, u sholi, a i nekoliko godina pre toga nisam video tu igračku nijednom. I sad se odjednom pojavila! Navio sam je, i plesači su zaplesali još jednom, muzika zasvirala tačno kao kad sam bio mali dečak. Melodija je bila 'Prva romansa', pamtim je i sad, i mislim da je nikad neću zaboraviti."

Rog se nakašlja. "Kopriva i ja, mi ponekad pričamo o tome. Znaš, kako će izgledati kad budemo stariji."

"Bez 'mi'", ispravi ga Svila rasejano. "Dovoljno je reći 'Kopriva i ja', ne treba posle toga i 'mi'. Ali dobro je što pričate, Rože. To vam je vrlo dobro, a postaćete stariji začas, mnogo pre nego što zamišljate. Moliću se za vas oboje.

"Ali htedoh reći da sam tad zaplakao. Nisam plakao na njenoj sahrani, čak ni kad su spuštali kovčeg u zemlju. Ali jesam tada, zato što mi se učinilo da za plesače nije prošlo nimalo vremena. Da oni ne mogu znati da je čovek koji ih sad navija onaj isti dečko koji ih je navio prošli put, dok je žena koja ih je kupila u Ulici časovnika sada mrtva. Pratiš li ovo što govorim, Rože?"

"Mislím da pratim, Patera."

"Prosvetljenje tako deluje na celi Svitak. Vreme stane za sve druge. Za tebe se otvori nešto drugo, jedno paravreme u kome ti bog nešto govori. Bog koji se obratio meni bio je Izvanaš. Ne verujem da sam u palestri mnogo govorio o njemu, ali ubuduće hoću. Reče mi Mejtera Nana danas po podne jednu misao, koja me od tada ne napušta. Rekla je da se on razlikuje od svih drugih bogova, jer oni se jedan sa drugim savetuju u Glavnom procesoru, a Izvanaš razmišlja zasebno, tako da niko ne zna šta se u njegovom umu odigrava. Mejtera Nana, Metvica naša, veoma je ponizna, ali i mudra. Moram paziti da zbog prvog ne previđam drugo."

"Dob-ra mala!"

"Da, ona ima veliku dobrotu, skromnost i čistotu."

Rog reče: "Patera, o prosvetljenju. Tvome, hoću reći. Da li zbog toga neki pišu da ćeš ti postati kalde?"

Svila pucnu prstima. "Drago mi je što si to pomenuo - nameravao sam da te pitam o tome. Znao sam da sam zaboravio nešto. Neko je kredom napisao 'Svilu za kaldea' na jednom zidu; video sam to kad sam se vraćao kući. Jesi li ti to učinio?"

Rog odmahnu glavom.

"Ili neko drugi od naših dečaka?"

"Mislim da nije niko od nas, Patera. Napisano je na dva mesta. Na onoj prčvarnici i u Šeširdžijskoj, na zgradi gde stanuje Gosejšljiva. Pogledao sam oba natpisa, prilično su visoko. Ja bih mogao tako nešto napisati bez stajanja na ma čemu, i Skakavac bi mogao, ali on kaže da nije."

Svila klimnu glavom, samome sebi. "U tom slučaju, mislim da si u pravu, Rože. Pišu zato što sam prosvetljen. Naime, zato što sam nekome pričao o tome, pa su neki čuli. Rekao sam već nekolicini osoba, pa evo i tebi, a možda nije trebalo."

"Kako je izgledalo, Patera? Osim što je, kao što kažeš, sve stalo?"

Tokom sledećih nekoliko otkucaja časovnika na ploči iznad malenog kamina, Svila je sedeo ćutke, razmišljajući o tom iskustvu, koje se dosad već toliko puta - stotinu puta - tumbalo po njegovom umu, da je postalo kao rečni oblutak, izglačano, ali i neprovidno. Onda reče: "U tom trenu shvatio sam sve što će mi ikad biti stvarno potrebno da znam. Netačno je, zapravo, da kažem da je to bio tren, jer dešavalo se izvan vremena. Ali ja, Rože", osmehnuo se, "ja sam unutar vremena, kao i ti. I nalazim da mi je potrebno vreme da shvatim sve što mi je rečeno u tom trenu koji nije bio tren. Treba vremena da ja to upijem u sebe. Jesam li jasan?"

Rog klimnu glavom, oklevajući. "Mislim da jesi, Patera."

"To će možda biti dovoljno dobro." Svila opet zastade, odlutao u misli. "Saznao sam između ostalog i to, da bi trebalo da postanem učitelj. Izvanaš želi da ja postignem samo jednu stvar - da spasem naš mantejon. Ali da to uradim u svojstvu učitelja."

"Postoje mnoga zanimanja, Rože, a od svih njih je najuzvišenije: čisto obožavanje. Ta nije moje; moje je da budem nastavnik, a nastavnik mora i da dela, a ne samo da razmišlja. Onaj starac koga sam upoznao večeras, taj sa čudesnom nogom, takođe je nastavnik; pa ipak, sav je od akcije, silno delatan, i to u tim godinama, pa još sa samo jednom nogom. Njegov predmet je: mačevanje. Ili mačevalaštvo. Šta misliš, zašto je on takav? Sav od akcije?"

Rogove oči su sijale. "Ne znam, Patera. Zašto?"

"Zato što borba mačevima, a pogotovo azofima, ne daje nimalo vremena za filozofiranje; dakle, biti sav od akcije, to je sastavni deo onoga što on, kao nastavnik, treba da prenese na svoje učenike. Sad slušaj pažljivo. On je razmislio o tome. Razumeš? Iako mačevanje mora biti čisto delanje, poučavanje drugih ljudi kako da se mačuju zahteva i razmišljanje. Stari mora da razmisli ne samo o svom predmetu, nego i o najboljim nastavnim metodima."

Rog klimnu glavom. "Mislim da razumem, Patera."

"Na isti način, Rože, ti moraš razmišljati o mogućnosti da oponašaš mene. Ne samo 'kako' nego i 'šta oponašati'. I kada. Sad idi kući."

Oreb mahnu krilima. "Mu-dar čo-vek!"

"Hvala. Idi, Rože. Ako Oreb hoće s tobom, zadrži ga."

"Patera?"

Svila ustade istovremeno sa Rogom. "Da? Šta je?"

"Hoćeš li studirati mačevalaštvo?"

Svila je nekoliko trenutaka razmatrao kako da odgovori. "Neke stvari je važnije učiti nego borbu mačem, Rože. Na primer, protiv koga da se borimo. Zatim, kako čuvati tajne. Ne može se nikad imati poverenja u onoga koji zadržava u diskreciji samo one stvari za koje mu je izričito kazano da ih ne otkriva. To svakako razumeš."

"Da, Patera."

"Osim toga, od svakog dobrog nastavnika može se naučiti i više nego što je sadržina samog njegovog nastavnog predmeta. Reci ocu i majci da te ovako dugo nisam zadržao da bih te kaznio, nego nepažnjom mojom, za koju se izvinjavam."

"Ne ide!" Lepršajući pomamno, Oreb napola slete, a napola pade sa Rogovog ramena na visoki naslon tapacirane stolice. "Tica tu!"

Rogova ruka već je bila na kvaki. "Reći ću im da smo samo razgovarali, Patera. Reći ću da si me poučavao o Izvanašu i mnogim drugim stvarima. To će biti istina."

Oreb zagrakta: "Dra-vo! Dravo mali!"

"Nerazumna ptičurino jedna", reče Svila čim su se vrata zatvorila za Rogom. "Šta li si ti naučio iz svega ovoga? Možda nekoliko novih reči koje ćeš upotrebljavati pogrešno."

"Boga namo!"

"Šta boga? Znamo? Onamo? Mnogo si mi ti pametan." Svila odmota ovojnicu, iako je još bila mlaka. Ošinu njome nekoliko puta po klupi, pa je omota sada oko podlaktice, preko zavoja.

"Čo-vek bog. Moj bog."

"Aaah, začuti", reče mu Svila umorno.

Ugurao je ruku u staklo, a tamo ju je Kipris ljubila. Usnama ledenim poput smrti, ali on je u prvi mah prihvatao takvu smrt rado. Postepeno se počeo plašiti, pa i boriti da izvuče ruku, ali je Kipris nije puštala. Povikao je nešto Rogu, ali nikakav zvuk nije izišao iz njegovih usta. Ova trpezarija i kuhinja u crkvenoj stambenoj zgradi pripada Orhideji, ali u tome ničeg čudnog nema; divlji vetar jauče u dimnjaku. On se priseti da je Njorka predskazao takav vetar i pokuša da dozove u pamćenje i šta je Njorka rekao da će se dalje dešavati, kad taj vetar počne da duva.

Ne ispuštajući njegovu ruku, boginja se zavrtela oko sebe, dignutih ruku; na sebi je imala pripijenu haljinu od tečnosti. Bio je oštro svestan oblina njenih butina, dvojnih polulopti njenih kukova. Dok je on tako zurio, Krvov orkestar je svirao 'Prvu romansu' a Kipris se preobrazila u Zumbulu (ostajući i Kipris, istovremeno), lepšu nego ikad. On se ritao i prevrtao, ali njegova šaka čvrsto je držala njenu i nije se dala otrgnuti.

Probudio se grabeći vazduh. Svetiljke su bile ugašene. U sasvim slaboj nebeskoj svetlosti koja je dopirala kroz zavesu na prozoru, vide Oreba kako iskače u noć i odleće, mašući krilima. Uz njegov krevet stajala je Gljiva, naga u mraku, kosturno tanka; on jako zažmuri i pogleda ponovo; ona se rasplinula u izmaglicu i nestala.

Protrljao je oči.

Mlak vetar stvarno je ječao, kao u snu, poigravao se njegovim dronjavim, izbledelim zavesama. Omotnica na njegovoj ruci: takođe izbleдела, štaviše bela od mraza koji se sada, na dodir, topi. On je odmota i ošinu njome nekoliko puta po vlažnom čaršavu, a onda je namota oko nožnog zgloba koji je opet boleo. Reče sebi da nije trebalo da se penje uz stepenice bez omotnice na nozi. Šta će mu reći doktor Ždral kad to čuje?

Šibanje je pobudilo, u svetiljkama, avetinjski sjaj, dovoljan da Svila razazna kazaljke užurbanog, malog časovnika pokraj njegovog triptihona. Bila je već prošla ponoć.

Ustao je iz kreveta i povukao jedno pokretno, klizno prozorsko okno nadole. Tek onda shvati da nije mogao videti Orebovo odletanje - Oreb ima iščašeno krilo.

Siđe dole i nađe Oreba koji je zavirivao u razne kutove i kutiće kuhinje, ne bi li našao nešto za jelo. Izvuče i daje mu poslednju krišku hleba i napuni pticanov vrč čistom vodom.

"Meso?" reče Oreb, nagnu glavu na jednu stranu i klepnu kljunom.

"Moraćeš ga sam naći, ako ga želiš", reče mu Svila. "Ja ga nemam." Razmislivši malo, on dodade: "Možda ću sutra kupiti malo, ako je Mejtera unovčila Orhidejin platni nalog, ili ako to ja budem lično postigao. Ili bar jednu ribu, živu, koju bih mogao držati u kadi za kupanje dok ne pojedemo sve što pretekne sa žrtvovanja, a potom podeliti sa Mejterom Ružom. I Mejterom Nanom, dakako. Zar ne bi voleo finu, svežu ribu, Orebe?"

"Voli ribu!"

"U redu, videću šta mogu učiniti. Ali sad moraš govoriti istinu. Inače, nema ribe. Jesi li bio u mojoj spavaćoj sobi maločas?"

"Ne krade!"

"Nisam ni rekao da kradeš", objasni mu Svila strpljivo. "Jesi li bio tamo?"

"De?"

"Tamo gore." Svila pokaza prstom. "Znam da si bio. Probudio sam se i video te."

"Ne, ne!"

"Naravno da si bio, Orebe. Video sam te, ja lično. Gledao sam kako izlećeš kroz prozor."

"Ne leti!"

"Neću te kazniti. Naprosto želim da znam jednu stvar. Sad me slušaj pažljivo. Kad si bio na spratu, da li si video jednu ženu? Ili devojkicu? Jednu mršavu, mladu, nagu, u mojoj spavaćoj sobi?"

"Ne leti", ponovi ptican tvrdoglavo. "Boli! Kri-lo."

Svila provuče prste kroz kamaru slamnate kose. "Dobro, boli te krilo, ne možeš leteti. Prihvatiću to. Da li si bio, ili nisi bio, na spratu?"

"Ne krade." Oreb opet klepnu praznim kljunom.

"Dobro, nisi ni krao. To takođe podrazumevam."

"Ribe gla-ve?"

Svila odustade od svake opreznosti. "Dobro, dobro, riblje glave, nekoliko velikih, obećavam."

Oreb naskoči na prozorski prag. "Ne vidi."

"Pogledaj me, molim te. Jesi li je video?"

"Ne vidi."

"Nešto te je uplašilo", reče Svila, razmišljajući glasno. "Možda samo moje buđenje. Možda si se plašio da ću te kazniti što si se muvao po mojoj spavaćoj sobi. Je li zato?"

"Ne, ne!"

"Ovaj prozor je tačno ispod onog. Mislio sam da si odleteo, ali zapravo sam samo video tvoj skok kroz prozor, dole prema kupinama. U tom skoku, lako si mogao napraviti zaokret i uleteti nazad u zgradu, ovde, u kuhinju. Je li to ono što se desilo?"

"Ne ska-će!"

"Ne skaćeš? Nisi skočio. Ne verujem ti, zato što..." Svila zastade. Čuo je, vrlo slabo, škriputanje kreveta Patere Štuke; osetio ubod krivice što je probudio starca, koji uvek radi tako naporno, a spava tako malo i loše - iako je nedavno on, Svila, sanjao (samo sanjao, reče on sebi čvrsto) da je Štuka umro, baš kao što je sanjao da mu je Zumbula poljubila ruku, i da je razgovarao sa Kipris u onoj staroj, žutoj kući u Ulici lampiona; sa Gospom Kipris, boginjom ljubavi, boginjom lakih žena.

Zahvaćen sumnjom, on ode do pumpe za vodu i poče potezati

dugačku ručku dole-gore sve dok bistra, ledena voda ne pokulja u lavabo, zatvoren čepom. Pljuskao je oznojeno lice, dugo i uporno; kvasio je i polivao vodom neurednu kosu; najzad je, u ovako vreloj noći, počeo drhtati od zime.

"Patera Štuka je umro", reče noćnom vranu, koji saosećajno nakrivi glavu na jednu stranu.

Napunio je kotlić vodom, stavio ga na peć i potpalio vatru, trošeći za to sasvim neumerenu količinu otpadnog papira; uskoro su plamenovi lizali bokove kotlića, a Svila je sedeo u onoj rasklimanoj, drvenoj stolici, gde je uvek sedeo dok je jeo. Uperio je prst ka Orebu. "Patera Štuka nas je napustio proletos; od tad je prošla maltene godina dana. Ja lično sam obavljao sve obrede na sahrani, a njegov grob nas je koštao, čak i bez nadgrobnog kamena, više nego što smo mogli, zajedničkim naporima, sakupiti. Znači, ono što sam čuo gore bio je vetar ili nešto tako. Pacovi, može biti. Jesam li jasan?"

"Jede sad?"

"Ne." Svila odmahnu glavom. "Nije ostalo ništa osim malo čaja i jedne vrlo male grudve šećera. Nameravam da skuvam sebi čaj, i da ga popijem i da se vratim na spavanje. Preporučujem ti da i ti zaspiš, ako možeš."

Iznad Sviline glave (svakako iznad ove kuhinje/trpezarije; u to je bio siguran) stari krevet Patere Štuke opet zaškripa.

On ustade. Zumbulin igličar sa zlatnim intarzijama bio mu je još u džepu; te večeri, pre ulaska u stambenu zgradu, napunio ga je iglicama iz onog zamotuljka koji je Njorka za njega kupio. Povuče zatvarač jednom, da bi bio siguran da je jedna iglica u cevi, spremna za ispaljivanje; pomače kočnicu nadole. Priđe stepeništu i pozva: "Gljivo? Jesi li to ti?"

Odgovora nije bilo.

"Ako jesi, pokrij se nečim. Evo, dolazim gore, da razgovaramo."

Prvi korak, i odmah bol u zglobu iznad desnog stopala. Svila požele Krvov štap za hodanje, ali taj je ostao gore, naslonjen na uzglavlje njegovog kreveta.

Drugi korak, i pod iznad njega zaškriputa. Svila savlada još tri stepenika, pa zastade da bi oslušnuo. Noćni vetar je i sad uzdisao oko zgrade i cvileo u odžaku, kao u njegovom snu. Sigurno zbog tog

vetra ovo staro zdanje škripne, povremeno; zato je on - nerazuman, kao što jeste - pomislio da je čuo kako postelja starog augura škripa, cijuče, prilagođava svoje stare poluge i kaiševe pokretima starčevog tela, možda Paterinom pridizanju u sedeći položaj radi jedne kratke molitve ili radi gledanja kroz prazne, otvorene prozore pre novog leganja na leđa ili na stranu.

Jedna su se vrata tiho zatvorila gore. Njegova, sigurno - vrata njegove spavaće sobe. Nije obratio nimalo pažnje na njih dok je žurno navlačio pantalone i silazio u prizemlje da traži Oreba. U ovoj stambenoj zgradi, sva vrata će se njihati tamo i amo, ako ih ne zatvoriš čvrsto, kvakom; otvaraće se i opet zatvarati, u zidovima koji više nisu sasvim ravni i uspravni; to su napukla, stara vrata, u izvijenim ragastovima koji, možda, ni na dan kad su ugrađeni nisu bili sasvim pravougaoni, a sada svakako ne.

Prst mu se polako savijao oko okidača pištolja; on se priseti jednog Njorkinog upozorenja, ispruži taj prst i prisloni ga na zaštitni okvir oko okidača. Pokazao je Njorki azof; do krajnosti nesmotren postupak, jer azof vredi hiljade karata. Njorka je provaljivao i u veće i bolje zaštićene građevine nego što je ova, i to kad god je poželeo. Evo, sad je Njorka došao po azof ili nahuškao nekog svog saučesnika da dođe; primetio je da su svetiljke u kuhinji uključene, pa je u tome ulučio svoju priliku.

"Njorka? Ja sam, Patera Svila."

Nikakav mu glas ne odgovori.

"Imam igličar, ali ne bih želeo da budem prisiljen da pucam. I neću, ako digneš ruke iznad glave i ne pružiš nikakav otpor. A neću te ni predati Gardi."

Njegov glas je energizovao svetiljku, samo jednu, iznad odmorišta; ali i ta jedna je samo čkiljila. Preostalo je još deset stepenika, i Svila se polako popeo uz njih, usporen ne samo bolom nego i strahom, i dok se peo, ugledao je prvo noge, u crno obučene, u vratima njegove spavaće sobe, pa donji rub crne mantije, i najzad osmehnuto lice starog augura.

Patera Štuka mu mahnu, a onda se rasplinu u srebrnastu izmaglicu; njegova crna, poluloptasta kapa sa plavim rubom pade, meko, na neravne daske odmorišta.

2. GOSPA KIPRIS

Ni Svila ni Mejtera Mermer nisu se setili narikača, pa ipak narikače i narikači su se pojavili, čitav sat pre početka obreda za ispraćaj Fideje: saznali su od trgovca koji je isporučio rutvicu. Pošto im je obećano da će dobiti dve karte, napravili su posekotine na rukama, prsima i obrazima, pomoću komadića kremena, još pre nego što je prvi vernik stigao, i bili su pravi skiagraf ljudskog jada; njihove dugačke kose lepršale su na vetru, dok su razdirali čađavu odeću, naricali, ili mazali okrvavljena lica prašinom sa tla.

Pet dugačkih klupa bilo je izdvojeno napred, za ožalošćene, koji su počeli da pristižu, po dvoje i po troje, tek kad su sva ostala sedišta u starom mantejonu u Sunčanoj bila zauzeta. Većinom su ožalošćene bile mlade žene koje je Svila video prethodnog dana, po podne, u Orhidejinoj žutoj kući u Lampionskoj; došlo je, ipak, i nekoliko trgovaca (koje je, Svila u to nije sumnjao, svakako Orhideja dovukla, manje-više silom), i nekoliko ljudi robusnog izgleda, koji su lako mogli biti Njorkini prijatelji.

Njorka je takođe došao, i doveo ovna koga je obećao. Mejtera Nana uputila ga je da sedne među ožalošćene; njeno lice bilo je ozareno srećom. Svila je pretpostavio da joj je Njorka objasnio da je bio prijatelj pokojnice. Uzeo je iz Njorkine ruke konopac kojim je ovan bio vezan oko vrata, zahvalio se Njorki sa formalnom učtivošću (i za uzvrat dobio postišđen osmeh) i odveo ovna kroz bočna vrata u vrt, gde je Mejtera Mermer već nadzirala popriličnu menažeriju.

"Ona junica je ukrala nekoliko velikih zalogaja mog peršuna", reče ona Svili, "a počela mi je i gaziti travu. Ali ostavila mi je i poklon, tako da ću iduće godine imati mnogo lepši vrt. A zekonje, o, Patera! Veličanstveno! Samo pogledaj koliko ih je."

Svila pogleda zečeve. Trljao je desni obraz, razmišljajući o svetom redosledu žrtvovanja. Neki auguri vole da prinesu prvo najveću životinju, neki počinju žrtvom koja je opšta, odnosi se na svih devetoro bogova podjednako; u oba ta slučaja, trebalo bi prvo prineti ovu belu junicu. S druge strane...

"Drva još nisu stigla. Mejtera je navaljivala da ide ona lično. Ja

sam mislila da pošaljem nekoliko dečaka. Ako se ona ne pojavi uskoro... ali da sedi na punim kolima..."

Mejtera koja? Ruža, dabome, a ona jedva hoda. "Narod još prističe", reče Svila Mejteri Mermer rasejano, "a osim toga, ja mogu, ako treba, da stanem napred i govorim neko vreme." Baš bi mu prijalo (priznade on sebi, posle jednog časa nemilosrdnog samoispitivanja) da nađe neki izgovor i počne ceremoniju za Fideju bez Mejtere Ruže; štaviše, i da je završi bez Mejtere Ruže. Ali dok ne stigne kedrovo drvo i dok se ne naloži vatra, žrtvovanja ne mogu početi.

Vratio se u mantejon upravo kad je ulazila Orhideja, pretoplo obučena, u žuto-mrkom somotu i u crnom samurovom krznu na ovakvoj vrućini, pripita, ali ne i pijana. Suze su joj tekle niz obraze dok ju je vodio do sedišta koje je bilo njoj namenjeno, u prvom redu, do samog prolaza; iako mu se činilo da bi trebalo da mu bude smešan njen nesiguran hod i zveket crnih perli njene ogrlice, uvideo je da svim srcem saoseća sa Orhidejinom tugom. Njena kćerka, opružena po blistavom, belom ležaju od leda, zaštićena gotovo nevidljivom polimernom folijom od vlage koja se kondenzovala iz vazduha, izgledala je, u poređenju sa majkom, zadovoljno i smireno.

"Prvo crna ovca", progundā Svila. Nije mogao objasniti sebi kako je doneo tu odluku. Obavestio je Mejteru Mermer, onda izišao kroz baštensku kapiju, na Ulicu sunca, da pogleda idu li Ružina kola sa drvima.

Vernici su i sad dolazili, u grupicama; lica dobro zapamćene na mnogim scildanima, ali i neznana, za koja se moglo pretpostaviti da su u nekakvoj vezi sa Orhidejom ili Fidejom, ili da su naprosto čuli (čitav taj kvart grada je, očigledno, čuo) da će bogate i obilne žrtve biti ponuđene bogovima u Sunčanoj ulici danas, u mantejonu koji je možda najsiromašniji u čitavom Vironu.

"Zar ne možem i ja uđem, Patera?" upita jedan glas u visini njegovog lakta. "Ne pustaju me."

Svila se trže i pogleda dole, u maltene okruglo lice Skleroderme, kasapinove žene. Ta je bila široka gotovo isto koliko i visoka. "Naravno da možeš", reče on.

"Ima neki ljudi na vrata."

Svila klimnu glavom. "Znam. Ja sam ih tamo rasporedio. Da nisam, ne bi bilo mesta za ožalošćene, štaviše lako bi moglo doći do opšteg nereda, još pre prvog žrtvovanja. Kad stignu drva, pustićemo da još neki posetioci uđu, oni koji će stajati sa strane, duž zidova."

Uveo ju je kroz baštensku kapiju, koju je zaključao za sobom.

"Ja dolazim svaki scildan."

"Znam", reče joj Svila.

"I donesem ponešto kad god možem. A to ti je često. Skoro uvek ja donesem nešto, makar samo malo."

Svila klimnu glavom. "Znam i to, zato ću te uvesti kroz ona vrata sa strane, tiho. Pravićemo se da si donela nešto za prinošenje na žrtvu." Žurno dodade: "Al nećemo to baš reći."

"Izvini i za ono mačeće meso, onaj put. Što sam ga nako bacila na teb. Strašno sam pogrešila. Bes me uzo." Do sad je gazila ispred njega, možda da ga ne bi morala gledati u oči; sad stade da sa divljenjem razgleda belu junicu. "Vid kolko mesa na njoj!"

Nije mogao suzdržati osmeh. "Rado bih sad imao bar malu količinu tvog mačjeg mesa. Dao bih ga mojoj ptici."

"Imadeš pticu? Mnogi ljudi kupuju moje meso za kućici. Doneću ti."

Uveo ju je kroz bočna vrata, kao što je i obećao, i prepustio Rogu.

Dok je stigao do stepenica ambiona, jedan čovek već je nosio kroz prolaz između sedišta prvi naramak drva na leđima. Mejtera Ruža našla se pored oltara, gde je počela upravljati pripremanjem lomače. Kao da se materijalizovala, pomisli Svila. Ova metafora vratila je u središte njegovih misli Pateru Štuku, koji je u jutrošnjoj žurbi i zahuktalosti bio privremeno zaboravljen.

Ne Pateru Štuku, reče Svila sebi čvrsto, nego duha njegovog. Nikakve koristi od poricanja, nazivanja stvari nekim drugim imenima, a ne pravim. On sam, Svila, od detinjstva zastupa duhovno i natprirodno. Zar sada prestravljeno da beži i od samog pominjanja jednog natprirodnog duha?

Hrazmatički Spisi ležali su na ambionu, gde ih je pre više od jednog sata stavila Mejtera Mermer. Prošlog fejdana Svila je rekao deci iz palestine da u toj knjizi uvek mogu naći životna uputstva.

Počeo, dakle, čitajući neki odlomak; možda će se tu naći nešto i za njega, kao što se našlo prekjuče popodne. On otvori knjigu sasvim nasumce i pogledom utiša okupljene vernike.

"Znamo da smrt predstavlja vrata za ulaz u život - baš kao što je život koji poznajemo ulaz u smrt. Otkrijmo, sada, koji će savet ova mudra knjiga iz prošlosti dati našoj sestri, koja je otišla, i nama."

Svila začuta. U mantejon je upravo stupila Šenila, lako prepoznatljiva po kosi vatrene boje, sada osvetljenoj otpozadi vrelin sučanim sjajem koji je dopirao iz ulaza. Svila se priseti da joj je rekao da dođe - da je, zapravo, energično zahtevao da ona dođe. Pa, dobro, došla je. Osmehnuo joj se, ali su njene oči, krupnije i tamnije nego što ih je zapamtio, bile netremično uprte u Fidejino telo.

"Nadajmo se da će nas ta mudrost ne samo pripremiti za suočenje sa smrću, nego i bolje osposobiti da poboljšavamo svoje živote." Posle još jedne svečane pauze, on osmotri stranicu i počeo čitati. "Svaki onaj koji je jadom obuzet zbog ma čega, ili nezadovoljan, jeste kao svinja za žrtvovanje, koja se bacaka i ciči. A kao golub za žrtvovanje jeste onaj, koji svoj lament ćutnjom izražava. Razlika jedina kojom se odvajamo jeste sposobnost koja nam je data da prihvatimo svesno, ako želimo, onu neminovost koja nam je svima nametnuta."

Pramen mirisnog kedrovog dima zaplovi vazduhom, pored ambionskog balkončića sa koga je Svila govorio. Lomaču su, dakle, založili; žrtvovanje bi moglo početi. Za koji trenutak će Mejtera Mermer, u bašti, videti da se kroz Kapiju bogova, na krovu, uzvija dim, pa će povesti crnu ovcu napolje, na ulicu, i zatim je uvesti u mantejon kroz glavni ulaz. Svila pokretom ruke dade znak svojim robusnim pomagačima, koji su bili svetovnjaci, a ne sveštena lica, i prostor duž zidova, levo i desno od sedišta, počeo da se puni posmatračima koji su dosad čekali na ulici.

"Evo, doista, saveta za kojim tragasmo. Uskoro ću zamoliti bogove da nam se obrate neposredno, ako im bude takva volja. Ali šta bi nam to oni mogli reći, a što bi nam poslužilo bolje nego ova mudrost koju nam upravo dadoše? Ništa, svakako. Razmislimo, dakle. Koja nam je to neminovnost svima nametnuta? Da umremo jednog dana? Neosporno. Ali i mnogo šta drugo. Svako od nas,

svako bez izuzetka, podložan je i strahu, bolesti, i brojnim drugim nevoljama. Što je još gore, trpeti moramo i ovo: gubitak prijatelja, gubitak voljene osobe, gubitak našeg deteta."

Čekao je ispunjen strepnjom i nadao se da Orhideja neće početi opet da plače.

"Sve ovo", nastavi on, "jesu uslovi našeg postojanja. Pa, hajde da im se podvrgnemo sa dobrom voljom."

Šenila je sela do one male crнке koja se zove po maku - do Make. Proučavajući Makino prazno, na grub način privlačno lice i njene prazne oči, Svila se priseti da je ta devojka 'navučena' na jednu drogu oker boje koju nazivaju 'rđa'. Rđa je podsticala Zumbulu, priseti se on dalje; valjda razne osobe različito reaguju, a osim toga Zumbula je, valjda, uzimala manje doze.

"Ovde Fideja leži, pred nama, a ipak znamo da ona nije ovde. Nećemo je više videti u ovom životu. Bila je dobrodušna, lepa i širokogrudna. Svoju sreću sa nama je delila. Koje su njene tuge bile, sada više saznati ne možemo, jer nije opterećivala druge njima nego je nosila njihov teret sama. Da je bila Molpina miljenica, to znamo, jer umrla je u mladosti svojoj. Ako se pitate zašto bi jedna boginja pokazala posebnu naklonost prema našoj Fideji, razmislite o onome što maločas kazah. Bogatstvom se naklonost božija kupiti ne može - jer sve što u ovome Svitku postoji već pripada bogovima. Niti se može pomoću vlasti i naređenja iznuditi; jer mi smo podanici bogova, a nisu bogovi podanici naši, i to će za večna vremena tako ostati. Mi iz ovog svetog grada Virona možda nismo mnogo cenili Fideju; sigurno ne koliko su njene vrline zasluživale. Ali u očima sveznajućih bogova, savršeno ništa ne znači da li mi nekoga cenimo ili ne cenimo. U očima sveznajućih bogova, Fideja je dragocena bila."

Svila se okrete da se obrati sivkastom, prigušenom sjaju Svetog prozora koji se iza njega nalazio. "Uzmite, o vi bogovi svi, ovu divnu, mladu ženu koju vam prinosimo na žrtvu. Iako se naša srca razdiru od bola, mi - njena majka", (najednom, šušorenje među publikom: mnogobrojna prošaputana pitanja), "i njeni prijatelji, dajemo je dobrovoljno."

Narikače i narikači zajaukaše horski. Dok je Svila govorio, ćutali su.

"Ali govorite nam, preklinjemo vas, o vremenima koja će doći. Fidejinim i našim. Šta treba da radimo? I najmanju vašu reč primi ćemo kao veliko bogatstvo. Ako, međutim, odlučite da ne kažete ništa..." Čekao je ćutke, ruku pruženih i dignutih ka ekranu. Kao i uvek, u odgovor mu nije stigao nijedan zvuk, nijedan treptaj boje.

Pustio je da mu ruke padnu niz telo. "Primi ćemo dragovoljno i to. Onda nam govorite, preklinjemo vas, kroz druge naše žrtve."

Mejtera Mermer, koja je čekala stojeći u samim vratima koja su iz Sunčane vodila u mantejon, sada uđe, vodeći crnu ovcu.

"Ovu finu crnu ovcu prinosi visokome Hieraksu, gospodaru smrti, od sada i Fidejinom gospodaru, mati njena, Orhideja." Svila navuče žrtvene rukavice i preuze nož za žrtvovanje, onaj sa drškom od kosti, iz Mejterine ruke.

Mejtera Mermer šapnu: "Jagnje?" a on klimnu glavom.

Jedan ubod, i onda zasek, takvom brzinom da to oko maltene nije moglo da prati, i sa ovcom je bilo gotovo. Mejtera Nana priđe, kleknu, i uhvati izvesnu količinu krvi u zdelu od pečene gline. Izruči je, zatim, na vatru, stvarajući upečatljivo šištanje i oblak pare. Vrh Svilinog noža pronade put između dva kičmena pršljena, i glava crne ovce se odvoji od tela. Svila je, tako čistim rezovima odsečenu, podiže visoko; iz nje je još lopila krv. On je baci na lomaču. Papci sa sve četiri noge brzo su se pridružili glavi.

Sa nožem u ruci on se opet okrete Svetom prozoru. "Uzmi, o Hierakse visoki, ovu lepu crnu ovcu tebi privedenu. I govori nam, preklinjemo te, o vremenima koja će doći. Šta treba da radimo? I najmanju tvoju reč primi ćemo kao veliko bogatstvo. Ako, međutim, odlučiš da ne kažeš ništa..."

Pustio je da mu ruke padnu niz telo. "Primi ćemo dragovoljno i to. Onda nam govori, preklinjemo te, kroz ovu žrtvu."

Podigao je trup ovce na ivicu oltara i rasporio joj trbuh. Nauka augurstva imala je određena čvrsta pravila, mada je ostavljala i prostor za pojedinačna tumačenja. Proučavajući stisnute navoje ovčijih creva i krvavocrvene džigerice, Svila se strese. Mejtera Nana, koja je takođe znala ponešto o augurskom čitanju takvih znakova, što su sve sibile morale znati, okrete lice na drugu stranu.

"Hieraks nas upozorava na to da će još mnogi otići stazom kojom je Fideja otišla." Svila se trudio da mu glas ostane bezizražajan. "Očekuju nas kuga, rat ili masovna glad. Nemojmo posle kazati da su besmrtni bogovi dozvolili da nas ta zla udare bez upozorenja." Među vernicima nastade nelagodno vrpoljenje. "Pošto je to tako, budimo dvostruko zahvalni bogovima koji će velikodušno podeliti svoj obrok sa nama.

Orhidejo, ti si dala ovaj poklon, i zato imaš pravo da prva uzmeš deo ove svete hrane. Želiš li je? Ijedan deo?"

Orhideja odmahnu glavom.

"U tom slučaju, sveta hrana biće razdeljena između nas ostalih. Hajde sad da svi oni među nama koji to žele stupe napred i uzmu po jedan komad." Svila podesi jačinu glasa tako da se obrati svetovnjacima koji su čuvali vrata ka Ulici sunca, mada je i samo produženo prisustvo tih čuvara na tom mestu predstavljalo jasan odgovor na njegovo pitanje. "Ima li napolju još takvih? Još mnogo?"

Jedan čuvar odgovori: "Stotine, Patera!"

"Onda ću morati da zamolim svakog onog ko uzme jedan komad, da odmah ode. I kad god jedan iziđe, može jedan novi da uđe."

Pri svim ranijim žrtvovanjima koja je Svila dosad obavljao, ljudi koji su prilazili oltaru dobijali su samo po jedan tanak odsečak mesa. Sad je Svila imao priliku da ispolji svoju saosećajnost sa sirotinjom, pa je to i učinio - nekome je dao celu jednu nogu ovce, nekome pola slabine, nekome cela prsa; vrat je dao jednoj od žena koje su kuvale hranu za palestru, plećku jednoj ostareloj udovici čija je kuća bila samo pedesetak koraka daleko od crkvene stambene zgrade. Izvesna probadanja u skočnom zglobu bila su mala cena koju je plaćao za osmehe i zahvaljivanja dobitnika.

"Ovo crno jagnje nudim ja sam Tartarosu mračnome, kao ispunjenje jednog ranijeg zaveta."

Kad je jagnje bilo mrtvo, Svila se obrati Svetom prozoru: "Uzmi, o Tartarose mračni, ovo jagnje koje ti prinosimo na žrtvu. I govori nam, preklinjemo te, o vremenima koja će doći. Šta treba da radimo? I najmanju tvoju reč primi ćemo kao veliko bogatstvo. Ako, međutim, odlučiš da ne kažeš ništa..."

Pustio je da mu ruke padnu niz telo. "Primi ćemo dragovoljno i to.

Onda nam govori, preklinjemo te, kroz ovu našu žrtvu."

Utroba crnog jagnjeta dala je nešto povoljnije znake. "Tartaros, gospodar tame, upozorava da će mnogi od nas morati uskoro u njegov vilajet, ali i kaže da ćemo posle toga izići opet na svetlost. Oni od vas koji su voljni, dobrodošli su da stupe napred i uzmu deo ove svete hrane."

Crni petao se borio u rukama Mejtere Mermer, uspeo da oslobodi krila i da zaleprša njima, što je uvek loš znak. Svila ga prinese na žrtvu celog, i mantejon se ispuni smradom izgorelog perja.

"Ovog sivog ovna nudi Njorka. Pošto nije ni crn ni beo, ne može biti ponuđen nikome od Devetoro velikih, pojedinačno, niti svima njima grupno. Može, međutim, biti ponuđen svima bogovima zajedno, ili nekom određenom manjem bogu. Kome da ga ponudimo, Njorka? Moraćeš kazati glasno, bojim se."

Njorka ustade. "Onome o kome ti uvek govoriš, Patera."

"Izvanašu. Neka nam se on obrati kroz augurske znake!" Svila je odjednom, sasvim neobjašnjivo, bio prepun radosti. Na njegov znak, Mejtera Ruža i Mejtera Nana nabacaše na lomaču, koja je ispunjavala sredinu oltara, obilje mirisnog kedrovog drveta, tako da su plamenovi dosezali Kapiju bogova i proletali kroz nju, iznad krova.

"Uzmi, o Izvanašu malo vidljivi, ovoga ovna dobroga, koga ti prinosimo na žrtvu. I govori nam, preklinjemo te, o vremenima koja će doći. Šta treba da radimo? I najmanju tvoju reč primi ćemo kao veliko bogatstvo. Ako, međutim, odlučiš da ne kažeš ništa..."

Pustio je da mu ruke padnu niz telo. "Primi ćemo dragovoljno i to. Onda nam govori, preklinjemo te, kroz ovu našu žrtvu."

Ovnova glava se u plamenu rasprsla. Svila je kleknuo da osmotri rasporenu utrobu. To je potrajalo. "Ovaj bog nam govori opširno", reče Svila posle dužeg vremena. "Ne verujem da sam ikad video toliko napisanog u samo jednoj životinji. Ovde postoji poruka za tebe lično, Njorka, naime poruka na kojoj je znak davaoca žrtve. Mogu li je sad kazati? Ili bi ti više voleo da ti je prenesem nasamo? Vest je, po meni, dobra."

Njorka, ne ustajući sa svog mesta na klupi koja je činila prvi red, potmulo reče: "Kako god ti misliš da je najbolje, Patera."

"Dobro. Dakle, Izvanaš naznačava da si ti, Njorka, u prošlosti

radio sam, ali da se to vreme sasvim primaklo kraju. Stajćeš na čelu jednog odreda hrabrih ljudi. Oni će, zajedno sa tobom, pobediti."

Njorkine usne se skupiše u nečujni zvižduk.

"Tu je i poruka za mene. Pošto je Njorka bio tako otvoren, moram i ja. Ja ću imati dužnost da izvršim volju boga koji govori, kao i Pesovu. Svakako ću se truditi da poslušam obojicu, a po načinu na koji je to ovde napisano, verujem da su njih dvojica zapravo jedan isti bog." Svila je oklevao; zubima je trljao donju usnu. Radost koju je maločas osetio topila se kao led oko Fidejinog tela. "Ali tu je i jedno oružje, upereno ka mom srcu. Nastojaću da se pripremim." Udahnuo je duboko, uplašen, ali ne i postidjen što se plaši.

"Na kraju, tu je i poruka za sve nas: kad zapreti opasnost, treba da potražimo spas između tesnih zidova. Da li iko ovde zna šta bi to moglo značiti?"

Iako su mu noge klecale, Svila se okrete i osmotri more lica ispred sebe. "Ti koji sediš blizu slike Tartarosove. Možeš li ti predložiti nešto, sine moj?"

Čovek progovori, ali Svila ga nimalo nije čuo.

"Ustani, molim te, i daj da te čujemo."

"Ima starih tunela ispod grada, Patera. Neki su ruševni, u nekima ima voda. Moja družina je naišla na jedan takav, prošle nedelje. Kopamo temelje za novi fisk. Al rekoše nam da to zatrpamo, da neko ne nastrada. Tamo je baš tesno, a sa svih strana samo brodski kamen."

Svila klimnu glavom. "Čuo sam i ranije za te tunele. Oni bi mogli poslužiti da se narod skloni, valjda. To bi mogao biti smisao poruke."

Jedna žena reče: "Tesno je i u našim kućama. Niko od nas ovde nema veliku kuću."

Orhideja se okrete na klupi i zagleda se besno u tu ženu.

"U brodu", predložio je jedan čovek s druge strane prolaza između sedišta.

"I to su, sve, moguća objašnjenja. Zapamtimo poruku Izvanaševu. Siguran sam da će nam njeno značenje postati očigledno, kad dođe čas."

Mejtera Mermer je stajala na ulazu, držeći dva goluba. Svila reče:

"Njorka, ti si dao ovaj poklon i zato imaš pravo da prvi uzmeš deo ove svete hrane. Želiš li je, ijedan deo, sine moj?"

Njorka odmahnu glavom, a Svila onda hitro raskasapi lešinu ovna i razdeli dobitnicima, a kad više nije imao šta da deli, pobaca srce, belu džigericu i utrobu u lomaču na oltaru.

Mejtera Mermer je držala drugu golubicu, dok je Svila pružao prvu ka Svetom prozoru. "Uzmi, o Kipris zgodna, ove fine golubice koje ti prinosimo na žrtvu. I govori nam, preklinjemo te, o vremenima koja će doći. Šta treba da radimo? I najmanju tvoju reč primi ćemo kao veliko bogatstvo. Ako, međutim, odlučiš da ne kažeš ništa..."

Pustio je da mu ruke padnu niz telo. "Primi ćemo dragovoljno i to. Onda nam govori, preklinjemo te, kroz ovu našu žrtvu."

Jedan spretan pokret, i glava prve golubice bila je odsečena. Svila baci glavu u vatru, a belo telo, crvenim ispolivano, koje je još mahalo krilima, podiže na takav način da su kapljice krvi poprskale razbuktalu kedrovinu. U prvi mah pomislio je da iskolačene oči i otvorena usta ožalošćenih, i mnoštva vernika, kao i kolone onih koji su došli samo da bi eventualno dobili komad mesa od Fidejinih žrtvenih životinja, predstavljaju samo reakciju na nešto što se desilo na oltaru. Možda mu se zapalila jedna rukavica, ili mantija. Možda je Mejtera Ruža pala.

Mejtera Mermer videla je blistave boje na Svetom prozoru i čula nerazgovetan glas odatle. Bog je progovorio. Kao Pes u vreme Patere Štuke. Ona pade na kolena i pri tome nehotice ispusti golubicu koju je držala, a koja sad polete strelovito prema krovu, i onda, maltene kao da jaše na svetoj vatri, kroz Kapiju bogova, napolje. Jedan neobrijani muškarac u drugom redu, videći da je ona pala na kolena, učini isto. Sledećeg trenutka mlade žene, blistavo odevene i okićene sjajnim đinđuvama, koje su došle sa Orhidejom, počеше da se spuštaju sa svojih klupa na pod, na kolena, podgurkujući jedna drugu i potežući za suknju one koje su još sedele skamenjene od zaprepašćenja. Kad je Mejtera Mermer najzad podigla glavu da vidi, maltene sigurno poslednji put u životu, zavrtožene boje prisutnog božanstva, Patera Svila je bio pokraj nje, ruku molitveno podignutih.

"Vrati se!" molio je Svila, govoreći bojama koje su plesale i toj blagoj grmljavini. "O, vrati se!"

Mejtera Nana je videla boginjino lice jasno i čula njen glas, pa je čak i ona, koja je o svetu tako malo znala i još manje želela znati, shvatila da to lice i glas nadmašuju, svojom divotom, svaku smrtnu ženu. Takođe, da to lice nalikuje njenom, a i glas da zvuči kao njen; ova sličnost kao da se iz trenutka u trenutak povećavala, tako da Mejtera najzad, iz poštovanja i iz svoje prekomerne skromnosti, zatvori oči. Bila je to najveća žrtva koju je ona ikada prinela, iako je prinela hiljade običnih i pet zaista veoma velikih žrtava.

Mejtera Ruža je poslednja od tri sibile kleknula, i to ne zbog nedovoljnog poštovanja, nego zato što je za spuštanje tela u klečeći položaj bilo potrebno angažovanje izvesnih delova tela sa kojima je ona bila rođena - delova koji su sada, strogo uzev, bili mrtvi, iako su i dalje dejstvovali, sa dobrim izgledima da to i nastave još mnogo godina. Ehidna je učinila Mejteru Ružu slepom za božanski lik, i to je bila pravedna kazna boginjina, tako da sada Mejtera Ruža nije videla niti čula nikog, samo svete boje koje su plesale i proletale ponovo i ponovo, uzduž i popreko Svetog prozora. U dubokim tonovima božanskog glasa, koji su nju podsetili na violončelo, ipak je na mahove hvatala po jednu reč ili dve-tri povezane reči. Mladi Patera Svila (koji je uvek tako nemaran, a najnemarniji upravo kad se bavi najvažnijim stvarima) ispustio je žrtveni nož, taj nož koji Mejtera Ruža čisti, podmazuje i oštiri već blizu sto godina, nož još obojen krvlju golubice. Mejtera Ruža se ispružila i dohvatila ga. Koštana drška nije pukla; sečivo kao da se nije ni zaprljalo u kratkom dodiru sa podom. Svejedno, ona obrisa sečivo o rukav, za svaki slučaj. Rasejano je vrhom palca oprobala oštrinu vrha noža, dok je slušala i povremeno razumela, ili maltene razumela, poneku kratku rečenicu, koju je svirao orkestar previše divan za ovaj jadni Svitak, Svitak istrošen i potrošen poput Mejtere Ruže same, Svitak koji je promašio i pretrajao svoj pravi trenutak koji nikad nije ni nastupio, Svitak prestar, iako ne star čak ni koliko Mejtera Mermer, a toliko bliži smrti. Violončela napravljena od drveta Glavnog procesora, flaute od

dijamanata. Mejtera sama, stara Mejtera Ruža koja se toliko umorila da više i ne zna da je umorna, svojevremeno je svirala flautu, ali još od prvog stida svog krvarenja nije na flautu ni pomislila. Bol je dugo podgrizao i mukama razarao tu muziku, pomisli ona sad, tako da je muzika zamukla, a kako je u davna vremena zvučala slatko, o, preslatko, uveče.

Mejtera Ruža nekako oseti da ova boginja nije Ehidna. Telksiepeja, možda, ili čak Scila pržeća. Scila je još jedna od njenih najomiljenijih, a danas je, ipak, scildan.

Glas je ućutao. Boje su polako nestajale, kao divne i složene tinkture na kamenju koje je reka isprala, a koje blede i postaju ništa dok se kamenje suši na suncu. Još i sad na kolenima, Svila se nakloni duboko, čelom dodirnu pod svetišta. Žalioci i vernici oglasili su se mrmljanjem koje je jačalo i raslo dok nije zazvučalo kao urlik oluje. Svila ih pogleda preko ramena. Jedan od ljudi grubog izgleda, koji je sedeo blizu Orhideje, nešto je vikao, dernjao se iz petnih žila i mahao pesnicom ka Svetom prozoru, očiju iskolačenih, sav modar u licu, ponet nekim osećanjem o kome je Svila mogao samo nagađati. Jedna mlada žena, sa kosom čiji su uvojci bili crni poput Orhidejinih perli, plesala je u prolazu između sedišta, poneta nekom muzikom koju je čula jedino ona.

Svila ustade i polako dohrama na ambion. "Svi vi imate pravo da čujete..."

Činilo se da govori nepostojećim glasom. Jeste pokrenuo jezik i usne, vazduh jeste prošao tuda, ali ni jedan trubač se ne bi čuo kroz ovakvu galamu.

Svila uzdiže ruke i opet pogleda ka Svetom prozoru. Ono staro svetlucavo sivilo: isto kao da nijedna boginja nije kroz njega nikada progovorila. Juče, u žutoj kući, u Lampionskoj ulici, ta boginja mu je rekla da će mu se uskoro opet javiti, i ponovila uskoro.

Održala je reč, pomisli on.

Gotovo iz dokolice poče se baviti razmišljanjem o registrima iza svetog prozora, koji sada više neće biti prazni kao što su uvek bili, od kad ih je on gledao. Na jednom registru sad će stajati jedna usamljena brojka, i to jedinica; na drugom će biti ispisano trajanje

boginjine teofanije, izraženo nekim mernim jedinicama koje više niko živi ne razume. Poželeo je da pogleda registre, da potvrdi da se stvarno desilo ovo što je maločas i čuo i video.

"Svi vi imate pravo da čujete..." Glas mu je zvučao nejakom istanjenom, ali ipak je bio čujan, bar njemu samome.

Svi vi imate pravo da čujete kako je to zvučalo kad ste svi govorili, a niko nikog nije slušao, pomisli on. Svi vi imate pravo da čujete kako ste se osećali i šta ste boginji rekli, ili hteli reći - iako većina nas to nikad neće uspeti.

Buka se stišavala, smanjivala se kao talas na jezeru. Sad, silovito, reče Svila sebi. Iz dijafragme. U sholi je dobijao pohvale za to.

"Imate pravo da znate šta je boginja rekla, i ime koje je dala. Bila je to Kipris; a to ime, kao što znate, ne spada u glavnih Devetoro." Pre nego što se mogao zaustaviti, on dodade: "Takođe imate pravo da znate da se Kipris ranije javila meni, u privatnom otkrovenju."

Pa, rekla mu je da to ne kaže, a on, evo, kazao; sigurno mu oprostiti nikad neće, niti će on samome sebi ikad oprostiti.

"Kipris se u Spisima pominje nekoliko puta, i tamo se kaže da se ona uvek zanima za - za... mlade žene. Žene dovoljno odrasle da se mogu udati, ali još mlade. Nema sumnje da se zainteresovala za Fideju. Čvrsto sam uveren da je moralo to biti."

Sad su bili maltene tihi; mnogi su ga pomno slušali. Ali njegov um bio je i sad savladan čudesnošću božjeg prisustva i lišen povezanih misli.

"Zgodna Kipris, koja je prema nama pokazala toliku dobrotu, pominje se na sedam mesta u Hrazmološkim spisima. Mislim da sam to već rekao, ali nisu svi ovde prisutni čuli. Bele golubice i bele zečeve treba prinositi njoj, pa smo zato i spremili ove dve golubice. Dala ih je njena majka - Fidejina, hoću reći. Orhideja."

Na sreću, setio se još nečeg. "U Spisima se njoj pripisuje da je najomiljenija Pesova družbenica među manjim boginjama."

Svila zastade i proguta. "Rekao sam da imate pravo da čujete šta je sve rekla. Tako zahteva crkveni kanon. Na žalost, ja ne mogu taj kanon uvažiti u onoj meri koliko bih želeo. Jedan deo njene poruke bio je namenjen samo glavnoj ožalošćenoj. Taj deo moram saopštiti

privatno, i nastojaću da to sredim čim završim ovo ovde."

More lica se malo ustalasalo. Čak su i narikače slušale, očiju iskolačenih, usta širom otvorenih.

"Ona - hoću reći Kipris zgodna - ona je rekla tri stvari. Prvo, tu privatnu poruku koju ću preneti. Drugo, da će izreći jedno proročanstvo, da biste vi verovali. Kao vernici. Ne verujem da ovde ima ikog ko ne veruje u bogove, sada. Ali moglo bi se desiti da neki od nas kasnije dovedu pod znak pitanja ovu njenu teofaniju. Ili je možda mislila na ceo naš grad, ceo Viron.

"To proročanstvo je sledeće: dogodiće se veliki zločin, i to uspešan, ovde u Vironu. Ona širi svoj ogrtač iznad - tih zločinaca, i zato će njihov poduhvat uspeti."

Potresen, mahnito nastojeći da sredi misli, Svila začuta. U pomoć mu priskoči čovek koji je sedeo do Njorke, koji povika: "Kad? Kad će biti?"

"Noćas." Svila pročisti grlo. "Rekla je da će to biti ove, predstojeće, noći."

Čovek zatvori i čvrsto steže usta, i poče zuriti oko sebe.

"I treće, rekla je ovo: da će opet doći na ovaj Sveti prozor, uskoro. Molio sam je - sigurno ste me čuli, bar neki od vas. Molio sam je da se vrati, i ona je rekla da hoće, uskoro. To je... to je sve što vam mogu reći sada."

Vide pognutu glavu Mejtere Mermer i oseti da se ona to moli za njega, da se moli da on nekako stekne snagu i prisebnost koje mu sad tako primetno nedostaju. Ovo saznanje ga, samo po sebi, ojača.

"A sad moram zatražiti da se glavna ožalošćena popne ovamo. Orhidejo, kćeri moja, molim te da mi se pridružiš. Moramo se povući na... izdvojeno mesto, da bih ti mogao preneti boginjinu poruku."

Nameravao je da izvede Orhideju bočnim vratima u baštu; pomisao na baštu navela ga je da se seti junice i drugih žrtvenih životinja. "Molim da svi ostanete gde ste. Ili, ako neko hoće, neka ide i neka pusti druge da se pridruže svetom hranjenju. Bilo bi to pohvalno delo. Čim prenesem boginjinu poruku, nastavićemo obred za Fideju."

Krvov štap za šetnju beše ostavio iza Svetog prozora; sad ga uze, pa tek onda pođe sa Orhidejom niz nekoliko stepenika i do

bočnih vrata. "Postoje sedišta u senici, tamo. Moram da skinem ovo što mi je namotano oko noge i... da lupam time po nečemu. Nadam se da ti neće smetati."

Orhideja ništa ne odgovori.

Tek kad je iskoračio u vrt, Svila je uvideo koliko je bilo vruće u mantejonu, blizu oltarske lomače. Čitava bašta kao da je zračila nekim sjajem; zečevi su ležali izvaljeni na bok i hvatali vazduh, a trave Mejtere Mermer sparušivale su se maltene na očigled; pa ipak, Svili se činilo da je vreli, suvi vetar pravo osveženje, a plamena šipka podnevnog sunca, koja je trebalo da ga udari silovito, bila je bez snage.

"Trebalo bi da imam nešto za piće", reče on. "Mislim, vodu. Jedino vodu imamo. Nesumnjivo bi trebalo da i ti piješ vode."

"Dobro", reče Orhideja, i on je povede u senicu, a zatim othrama u kuhinju stambene zgrade. Tu je pumpao i pumpao sve dok voda nije naišla, zatim je podmetnuo glavu pod hladni mlaz.

Kad se našao napolju, dao je Orhideji veliku čašu vode, seo i sipao sebi drugu, iz bokala koji je sa sobom doneo. "Bar je hladna. Žao mi je što nemam vina da ti ponudim. Imaću ga za dan-dva, zahvaljujući tebi; ali jutros nije bilo vremena."

"Boli me glava", reče Orhideja. "Ovo mi treba." Onda: "Bila je divna, zar ne?"

"Boginja? Oh, da! Bila je - i jeste - predivna. Nijedan slikar..."

"Mislila sam na Fideju." Orhideja je ispraznila čašu; govoreći, pružila ju je radi ponovnog punjenja, a Svila je klimnuo glavom i nagnuo bokal.

"Zar ti se ne čini da je to bio jedan od razloga za dolazak ove boginje? Ja bih volela da verujem da je tako, Patera. A moglo bi biti baš tako."

Svila reče: "Bolje je da ti odmah saopštim boginjinu poruku, već sam predugo čekao. Rekla je da ti kažem da nijedna žena koja voli nešto izvan sebe ne može biti sasvim loša. I još, da te je Fideja spasavala dosad, ali da odsad moraš naći nešto drugo što će te spasavati. Da moraš naći nešto novo da voliš."

Orhideja je sedela ćutke, i to, Svili se činilo, dugo. Bela junica, koja je ležala ispod umiruće smokve, počela je da preživa.

Mnogobrojni ljudi koji su čekali na Ulici sunca, s druge strane baštenskog zida, uzbuđeno su pričali između sebe. Svila nije razumeo, ali je lako mogao pogoditi, šta govore.

Napokon ona promrmlja: "Da li ljubav zaista znači više od života, Patera? Da li je važnija?"

"Ne znam. Mislim da bi mogla biti."

"Ja sam mislila da volim i mnogo što-šta drugo." Njene usne se izviše u gorak osmeh. "Recimo, pare, za početak. Al ipak sam ti dala sto karata za ovo, a? Možda to pokazuje da ne volim novac onoliko koliko sam mislila."

Svila se trudio da pronađe prave reči. "Bogovi nam se moraju obraćati na našem jeziku, zato što samo njega razumemo, ali mi taj jezik stalno kvarimo. Oni, možda, imaju hiljadu reči za hiljadu različitih vrsta ljubavi, ili deset hiljada za deset hiljada; ali kad se obraćaju nama, moraju reći 'ljubav' jednako kao i mi. Mislim da se zbog toga povremeno zamućuje značenje onoga što kažu."

"Neće biti lako, Patera."

Svila odmahnu glavom. "Nisam ni zamišljao da će biti, a mislim da ni Kipris nije. Jer da je mislila da će biti lako, ne bi ni slala poruku, siguran sam."

Orhideja počne opipavati crne perle. "Pitala sam se zašto neko - Kipris ili Pes ili već neko - nije spasao Fideju. Mislim da sad znam."

"Onda mi kaži", reče Svila. "Ja ne znam, a veoma bih voleo da znam."

"Nisu zato što jesu. Zvuči neozbiljno, a? Mislim da Fideja nije volela nikog osim mene, pa, prema tome, da sam ja umrla pre nje..." Slegnula je ramenima. "Zato su pustili da ona ode prva. Bila je krasotica, lepše je izgledala nego ja ikada. Ali nije bila jednako tvrda. Ili bar ja mislim da nije. Šta ti voliš, Patera?"

"Nisam siguran", priznade Svila. "Kad smo prošli put ti i ja razgovarali, odgovorio bih, ovaj mantejon. Sada znam više, ili mi se tako čini. Pokušavam da volim Izvanaša - ja stalno o njemu pričam, kao što Njorka reče - ali, ponekad ga maltene mrzim, zato što je svalio na mene odgovornost, a i toliku čast."

"Prosvetljen si. To mi neko reče na putu dovde. Ti ćeš vratiti Povelju i bićeš kalde."

Svila odmahnu glavom i ustade. "Da uđemo mi. Zbog nas, pet stotina ljudi čeka u onoj jari."

Kad su se rastajali, ona ga je, na njegovo veliko iznenađenje, potapšala po ramenu.

Kad je bilo svršeno i sa poslednjom žrtvom i kad je narodu razdeljen i poslednji zalogaj svete hrane koja je tako dobijena, Svila je ispraznio mantejon. "Sada ćemo položiti Fideju u njen kovčeg", objasnio je, "i zatvoriti ga. Oni koji žele da se poslednji put oprostite od nje, mogu to učiniti u hodu, dok izlaze, ali izaći moraju svi. Napolju, na stepenicama, neka sačekaju oni koji će pratiti kovčeg do groblja."

Mejtera Ruža već je bila otišla da opere njegove rukavice i žrtveni nož. Mejtera Nana prošaputa: "Ja, Patera, radije ne bih gledala. Mogu li...?"

On klimnu glavom, a ona žurno ode u kenobu.

Žalioci su jedan po jedan prolazili pored tela. Orhideja je čekala, da bi poslednja došla na red. Mejtera Mermer reče: "Oni ljudi će nositi sanduk, Patera. Zato su tu. Juče sam pomislila da će se morati naći neko, a na platnom nalogu bila je adresa. Zato sam uputila jednog dečka, sa napisanom porukom, Orhideji."

"Hvala ti, Mejtera. Kao što sam rekao hiljadu puta, ne znam šta bih radio bez tebe. Reci im da čekaju na ulazu, molim te."

Šenila je još sedela u mantejonu. "Trebalo i ti da ideš", reče joj on, ali ona kao da ga nije čula.

Kad se vratila Mejtera Mermer, podigli su Fidejino telo sa ležaja od ostataka leda i stavili ga u mrtvački sanduk koji ju je čekao. "Pomoći ću ti i sa poklopcem, Patera."

Odmahnuo je glavom. "Mislim da Šenila želi da razgovara sa mnom, ali ne dok si ti tu. Stani na ulaz, Mejtera, molim te, jer tamo nas nećeš čuti ako budemo govorili tiho." Zatim reče Šenili: "Sad ću pričvrstiti poklopac. Ako želiš razgovarati sa mnom, možeš dok to radim."

Njen pogled je zatreperio, na trenutak, ka njemu, ali nije rekla ništa.

"Mejtera mora da ostane tu, znaš. Mora nas biti dvoje, da bi

svako mogao svedočiti da ona druga osoba nije opljačkala ili napastvovala telo." Zatim je, stenjući od napora, podigao teški poklopac i namestio ga. "Ako si ostala da pitaš da li sam išta od onoga što si mi na ispovesti poverila rekao ikom drugom, odgovor je: nisam. Štaviše, glavninu toga sam već zaboravio; znam da mi to nećeš poverovati, ali tako je. Mi se trudimo da zaboravljamo, vidiš. Kad ti je jednom oprošteno, onda ti je oprošteno; taj deo tvog života je završen, i nema razloga da ga pamtimo."

Šenila je ostala kao i pre; zurila je pravo pred sebe. Njeno široko, okruglo čelo sijalo je od znoja; dok ju je Svila pomno posmatrao, jedna kap znoja skliznula joj je u levo oko i odmah se iz njega izlila napolje, kao da je nanovo rođena kao suza.

Majstori koji su pravili kovčeg priložili su šest dugačkih mesinganih zavrtnjeva, po jedan za svaki ugao. Sad su ti zavrtnji ležali skriveni, a sa njima i navrtka iz ostave za metle i alat u palestri, ispod crne tkanine kojom je, kao draperijom, bio prekriven odar. U drvetu su bile izbušene rupe, za svaki zavrtnj po jedna. Svila izvadi zavrtnjeve ispod tkanine, začu Šeniline spore korake u prolazu između sedišta i diže pogled. Šenila ga je gledala, ali njene kretnje izgledale su maltene mehaničke.

On joj reče: "Ako imaš volju da kažeš Fideji zbogom, skloniću poklopac. To mogu, jer još nisam stavio prvi zavrtnj."

Iz njenog grla začuo se neki neartikulisani zvuk. Odmahnula je glavom.

"Pa, dobro." Prinudio je sebe da gleda dole, u posao. Sve dosad nije shvatio da je Šenila tako predivna - nije to video čak ni kad je sedeo u njenoj sobi, u Orhidejinoj kući. Maločas je u bašti zaustio da kaže da nijedan slikar ne bi mogao naslikati lice divno poput Kiprisinog. Sad mu se činilo da bi se upravo te iste reči mogle odnositi i na Šenilu; načas zamisli sebe kao vajara ili slikara. Namestio bih je u neku dobru pozu pored potoka, pomisli on, da joj lice bude okrenuto nagore, kao da se zagledala u poljsku ševu...

Pre nego što je pritegao prvi zavrtnj, osetio je njenu blizinu. Njen obraz, Svila je u to bio siguran, našao se na pedalj od njegovog uha. Njen parfem ispuni Sviline nozdrve; pa, iako se nije razlikovao od parfema bilo koje druge žene, iako je bio jači nego što bi trebalo,

iako je bio pomešan sa mirisom znoja i sa nižim mirisima njenih pudera na licu i telu, pa čak i sa neprijatnim mirisom vunene haljine koja je provela skoro celo ovo produženo leto u jednom od olupanih, starih sanduka koje je video u njenoj sobi - ipak je na Svilu delovao opojno.

Dok je pritezao treći zavrtanj, Šenilina ruka se blago spusti na njegovu. "Ma, bolje će biti da ti sedneš", reče joj on. "A zapravo, ne bi ni trebalo da budeš ovde."

Nasmejala se tiho.

Uspravio se i okrenuo ka njoj, pogledao je. Bili su licem u lice. "Mejtera nas gleda. Zar si to zaboravila? Idi i sedi, molim te. Nemam želju da upotrebim vlast koju ovde imam, ali ako moram, upotrebiću."

Kad je progovorila, bilo je to sa mešavinom zapanjenosti i zabavljenosti. Rekla je: "Ova žena je špijunka!"

3. DRUŠTVO

Iako je često zalazio u staro groblje, Svila se nikad do tada nije vozio na mrtvačkim kolima - zapravo, jeste, ali ne na pravim, podseti on sebe oštro, nego svaki put samo na onim Čikovljevim. Uvek su svi stupali za kolima, kao što običaj nalaže, sve do groblja, i svaki put je Čikov nudio Svili da u povratku ka mantejonu sedne pored njega, na sivu dasku, izrovašenu od dejstva vremenskih prilika, koja je na tim kolima bila vozačko sedište.

Ovo su, međutim, bila prava, zatvorena mrtvačka kola, sva od stakla i crnog, lakiranog drveta, sa crnim perjanicama i sa dva konja vranca, što je sve bilo iznajmljeno od proizvođača Fidejinog kovčega, za šokantnu svotu od čitave tri karte. Svila je danas, stižući peške do groblja, bio jedva sposoban i da ćopa; silno mu je laknulo kad je livrejisani kočijaš ponudio da ga odveze nazad do mantejona. Zatim se zapanjio kad je video da na ovim pogrebnim kolima vozačko sedište ima i naslon, štaviše da su i sedište i naslon otmeno postavljeni blistavom, crnom, štavljenom kožom, kao skupocena fotelja. To sedište je, još, bilo smešteno vrlo visoko, tako da je Svila sad mogao sagledati ulice, kroz koje su se vozili, iz nove perspektive.

Vozač pročisti grlo i majstorski pljunu između konja. "Ko je bila ova, Patera? Neka tvoja prijateljica?"

"Voleo bih da mogu kazati da je tako", odgovori Svila. "Nikada je nisam sreo. Ali njena majka je moja prijateljica, ili se bar nadam da jeste. Platila je za ovu tvoju finu kočiju, a i za mnoge druge stvari; prema tome, ja njoj mnogo dugujem."

Kočijaš druželjubivo klimnu glavom.

"Ovo je novo iskustvo za mene", nastavi Svila, "drugo takvo za tri dana. Nikad se pre nisam vozio lebdelicom; a to se desilo prekuče, kad je jedan gospodin veoma ljubazno uputio jednu od svojih letelica da me prebaci kući. A sad ovo! Znaš li da mi se ovo, maltene, više sviđa. Čovek toliko više vidi odavde i dobije osećaj... ne mogu, zapravo, kazati kakav. Kao da je Savetnik, možda. Ti ovo radiš svaki dan? Ovako voziš?"

Kočijaš se tiho nasmeja. "I timarim konje, i davam im vodu i hranu, i čistim iza njig, i pazim na kola, i tako to. To ima da se glacka i polira, sve ima čisto da bide, a točkovi mora da se podmazivaju. Mušterija koji se vozi pozadi, ne buni se mnogo. Ne buni se uopšte. Al bunu se ovi, rodbina, ako škripu točkovi, kažu da to zvuči tužno. Jelte. Zato ja podmazivam, što nije ni blizo tako teško ki glackanje."

"Zavidim ti", reče Svila iskreno.

"I nije neki loš život, doklen god se ja vozam ovdi napred. Ti si sad slobodan ceo dan, do uveče, jelda Patera?"

Svila klimnu glavom. "Osim ako nekome zatreba Pesov oproštaj, ili tako nešto."

Kočijaš izvadi čačkalicu iz jednog od unutrašnjih džepova livreje. "Al ako neki zatraži, ti mora ideš, jelda?"

"Svakako."

"A pre neg što smo utovarili ovu, priklaio si kolko goluba i koza i tome sličnog?"

Svila zastade, da prebroji. "Sveukupno, četrnaest životinja, uračunavajući i ptice. Ne, petnaest, zato što je Njorka doveo ovna koga je obećao. To zaboravih, iako je baš u ovnoj utrobi stajalo... nije bitno."

"Petnaes, od čega jedan ovan. I ti njig sam pokolješ, pa pročitaš, pa ig sam raščerečiš, jel tako."

Svila opet klimnu glavom.

"Pa si išo sve do groblja sa tom lošom nogom, a uz put si čito molitve i tako to. Al zato sad mož da skineš čizme, osim ako neki odluči da ode odavde. Onda ipak ne možeš. Nije vama mnogo teško, augurima, jelda? Oprilike ko nama, jel tako?"

"I nije neki loš život, dokle god se ja vozim ovde napred", reče Svila.

Obojica se nasmejaše.

"Nešto se desilo tamo? U tvomu mantejonu?"

Svila klimnu glavom. "Iznenaduje me da si tako brzo čuo za to."

"Pričali su o tomu kad sam došo tamo, Patera. Nisam ti ja neki vernik. Ništa ne znadem o bogovima, niti neću da znadem, al zvučalo je zanimljivo."

"A-ha." Svila se protrlja po donjoj vilici. "U tom slučaju, ono što ti

znaš jednako je važno kao ono što ja znam. Ja samo znam šta se stvarno desilo, a ti znaš šta narod o tome priča, što može biti čak i važnije."

"Ja sam se pito zašto ona nije tolko dugo došla ni za jednom drugom ženom. Dal je rekla?"

"Nije. Niti sam ja mogao tako nešto da je pitam, dabome. Ne može čovek ispitivati bogove. A sad mi ispričaj šta su govorili ljudi ispred mantejona. Redom - sve."

Već se uveliko spuštao mrak kad je kočijaš pritegao uzde ispred baštenske kapije. Dečaci Mače i Resica, koji su se igrali na ulici, bili su prepuni pitanja: "Je l' stvarno došla boginja, Patera?" "Prava pravcijata boginja?" "Kako je izgledala?" "Jesi mogao stvarno dobro da je vidiš?" "A jesi pričao s njom?" "Je l' rekla neke stvari, Patera?" "Jesi razumeo šta kaže?" "A šta je rekla?"

Svila diže šake, u znak da zahteva tišinu. "Mogli ste je i vas dvojica videti, da ste došli na naše prinošenje žrtava, kao što je i trebalo da učinite."

"Nisu nas pustili." "Nismo mogli da uđemo."

"Vrlo mi je žao što to čujem", reče im Svila iskreno. "Videli biste Kipris zgodnu, jednako kao što sam je ja video, mada većina prisutnih, a unutra ih je bilo najmanje pet stotina, nije tako dobro videla. Sad slušajte. Znam da veoma želite da na vaša pitanja dobijete odgovore, baš kao što bih i ja želeo na vašem mestu. Ali ja ću sledećih nekoliko dana morati mnogo da govorim o toj teofaniji, a ne bih želeo da ponavljam bajate stvari. Osim toga, moraću ionako da ispričam sve u palestri, sa obiljem pojedinosti, pa će vam biti dosadno ako budete sve slušali dva puta."

Čučnuo je da bi licem bio na visini vrlo prljavog lica manjeg dečaka. "Ali, Mače, postoji pouka u ovome, za tebe naročito. Pre samo dva dana pitao si me da li će neki bog stvarno doći na naš Prozor. Pamtiš li to?"

"Rekao si da će imati dugo da se čeka, ali nije ispalo tako."

"Rekao sam da će možda imati dugo da se čeka, Mače, a ne sigurno. Međutim, ti si u suštini sasvim u pravu. Jesam verovao da će se čekati dugo, možda desetinama godina, i jesam, u tome, grdno pogrešio; ali na nešto drugo hoću da ti ukažem, a to je sledeće: kad

si ti postavio to pitanje, svi drugi đaci su se nasmejali. Bilo im je vrlo smešno. Pamtiš?"

Mače svečano klimnu glavom.

"Smejali su se kao da si postavio glupo pitanje, zato što su smatrali da to jeste glupo pitanje. Oni su, međutim, u tome pogrešili još grdnije nego ja, što je sada verovatno jasno i njima samima. Tvoje pitanje beše ozbiljno i važno, a pogrešio si jedino u tome što si pitao nekoga ko je znao jedva nešto malčice više nego ti. Nikad ne dozvoli da te ma čije podsmevanje skrene sa važnih i ozbiljnih pitanja o životu. Nastoj da to imaš na umu."

Svila poče tražiti nešto po džepu. "Vas dva momka, hajde da pojurite i obavite jedan posao u gradu za mene. Išao bih ja sam, ali jedva mogu da hodam, a kamoli da trčim. Daću tebi, Resice, pet para. Evo ti: jedan, dva, tri, četiri, pet bita. A tebi, Mače, tri. Evo. Ti, Mače, da odeš do piljara. Reci mu da je povrće za mene i zatraži da ti da najbolje i najsvežije što ima, u vrednosti od tri pare. Ti, Resice, idi kod mesara. Reci da želim neko lepo meso, i to kotlete, u vrednosti od pet bita. Posle ću dati svakom od vas", Svila zastade i razmisli, "po pola pare, kad donesete."

Resica upita: "Kotlete koje, Patera? Ovčije ili svinjske?"

"Prepustićemo njima, u radnji, da to odluče."

Svila ih je gledao kako odlaze trkom; onda je ustao, otključao baštensku kapiju i ušao. Trava je, izgažena, izgledala jadno, kao što je Mejtera Mermer i predvidela da će biti; čak i u poslednjem umirućem sjaju dana lako se videlo koliko su upropašćeni i travnjak i Mejterine nevelike leje. Svila filozofski izvede zaključak da bi u normalnoj godini plodovi iz svih tih leja pristigli i bili ubrani još odavno, nekoliko nedelja ranije.

"Patera!"

Uzviknula je to Mejtera Ruža, koja se nagnula kroz prozor kenobe i odatle mahala: prekršaj zbog koga bi ona sama prekorevala Mejteru Mermer ili Mejteru Nanu beskonačno.

"Da", reče Svila. "Šta je bilo, Mejtera?"

"Jesu li se one vratile sa tobom?"

Dohramao je do prozora. "Tvoje sestre? Nisu. Rekle su da će doći pešice, zajedno. Trebalo bi uskoro da stignu."

"Vreme za večeru je već prošlo", izjavi Mejtera Ruža. (Ali ta izjava je bila, primetno, neistinita.)

Svila se osmehnu. "Trebalo bi da i vaša večera uskoro stigne, i neka vam Scila blagosilja gozbu." Okrenuo se, i dalje osmehnut, pre nego što mu je ona mogla postaviti ikakvo dalje pitanje.

Nekakav paket, umotan u belu hartiju i uvezan belim kanapom, ležao je na kuhinjskom pragu stambene zgrade. Svila ga uze, prevrte ga u rukama, pa otvori vrata.

Na kuhinjskom stolu bio je Oreb, koji je, sudeći po razbacanim kapima vode, maločas pio iz svoje šolje. "Dra-vo, Svila."

"Zdravo i tebi." Svila izvuče nožić za sečenje noktiju.

"Se-će tica?"

"Ne, nego 'otvara' ovo. Previše sam, daleko previše umoran - ili lenj - da razvezujem ove čvorove, ali ako ih presečem, trebalo bi da budem u mogućnosti da sačuvam glavninu kanapa. Jesi li ti ubio onog pacova koga sam bacio u smeće, Orebe?"

"Bor-ba! Jaka!"

"Pa, da, trebalo bi da ti čestitam, a i da ti zahvalim. Što, evo, i činim." Odmotavanje belog papira otkrilo je zbirku mirišljivih komadića mesa. "To ti je mačje meso, Orebe. Pošto mi je jednom izručena na glavu puna kofa toga, stekao sam zauvek sposobnost da ga prepoznam, svuda. Skleroderma nam je obećala da će doneti izvesnu količinu i, gle, to je već ispunila."

"Jede sad?"

"Pa, ti možeš, ako hoćeš. Ja ne. Ali pojeo si dobar deo onog pacova koga si ubio. Nemoj mi reći da si još gladan!"

Oreb samo mahnu krilima i upitno nakrivi glavu.

"Uošte nisam siguran da je za tebe dobro da se toliko nažderavaš mesa."

"Dob-ro meso!"

"Zapravo, i nije." Svila ćušnu meso prema pticanu. "Ali ako ga čuvam, postaće još gore, a da ga trajno čuvamo, nemamo sredstava. Prema tome, samo navali, ako te je volja."

Oreb dočepa jedno parče mesa i uspe ga odneti, malo skakanjem, a malo letenjem, na vrh ormana.

"Neka Scila blagoslovi i tvoju gozbu." Po dvehiljaditi put Svila

pomisli da bi hrana koju Scila blagoslovi morala, logično, biti riba; Hrazmološki spisi nagoveštavaju da je, prvobitno, tako i bilo. On uzdahnu, skide mantiju i okači je o naslon stolice koja je nekad bila stolica Patere Štuke. Ranije ili kasnije, moraće odneti mantiju gore, u spavaću sobu, da je očetka i okači propisno; kao i da izvuče knjižurinu, mantejonski primerak Spisa, iz velikog prednjeg džepa mantije i vrati je na pravo mesto.

Ali obe te stvari mogu da čekaju, što njemu mnogo više odgovara.

Naložio je vatru u peći, oprao ruke, izvadio tiganj u kome je juče pržio paradajz, napunio vodom iz pumpe stari kotlić, onaj koji je Pateri Štuki bio najomiljeniji, i stavio ga na peć. Osmatrao je kotlić zamišljeno, odmeravajući da li da napravi mate čaj ili kafu, kad se na vratima prema Srebrnoj ulici začu kucanje.

Skinuo je rezu sa njih, otvorio ih i uzeo od Resice paket sličan onome nađenom na pragu, ali mnogo veći. Poče preturati po džepu da bi našao obećanih pola pare.

"Patera..." Resicino malo lice bilo je iskrivljeno od silnog napora.

"Da, šta je?"

"Neću ništa." Resica je ispružio prljavu šaku: na dlanu je blistalo pet zlatnih kvadratića, izrezanih iz pet različitih kartica.

"To su mojih pet para?"

Resica klimnu glavom. "Nije hteo da uzme."

"A-ha. Ali kasapin ti je ipak dao ove kotlete; ovaj paket svakako nisi ti zamotavao. I sad, pošto on nije hteo primiti pare od mene - nije trebalo da ti kažem da mu kažeš da je meso za mene - tebi se čini da ni ti, kao dečko častan i pobožan, ne treba da uzmeš pola pare od mene."

Resica svečano klimnu glavom.

"Pa, dobro, svakako te neću terati da uzmeš. Međutim, ja tvojoj majci dugujem jednu paru; jedan bit. Znači, ti mi sad vrati četiri, a petu paru odnesi njoj. Važi?"

Resica opet klimnu glavom, dade mu četiri kvadratića i nestade u sutonu.

"Ovi ovde kotleti, baćo, nisu ni za tebe, ni za mene", reče Svila ptici na ormanu, dok je zatvarao vrata prema Srebrnoj, podizao tešku rezu i vraćao je na mesto. "Nemoj da si pipnuo."

Iako je tiganj bio prostran, kotleti su ga ispunili sasvim. Posuo ih je majušnom količinom dragocene soli i postavio tiganj na rupu na pećnici. "Mi smo plutokrati natprirodnog", saopšti on Orebu, tonom najobičnijeg razgovora, "a to je, u izvesnom smislu, maltene blamaža. Drugi imaju lov, kao Krv, ili vlast, kao Savetnik Lemur. Ili snagu i hrabrost, kao Njorka. Mi smo truba za sve to, mi imamo samo bogove i duhove."

Sa vrha ormana Oreb graknu: "Svila do-bar!"

"Ako to znači da razumeš, onda razumeš mnogo više nego ja. Ali, ipak, trudim se da shvatim. Plutokrati natprirodnog i ne moraju imati novac, kao što maločas videsmo - ali ga ipak dobijaju, što takođe videsmo. Snaga i hrabrost im žurno priskaču u pomoć." Svila se sruči u stolicu; u jednoj ruci držao je kuvarsku viljušku, a na dlan druge ruke oslonio je donju vilicu. "Njima je potrebna mudrost. Niko ne razume bogove i duhove, ali mi ih moramo razumeti: Damu Kipris danas, Pateru navrh stepeništa juče, i sve ostalo."

Oreb virnu preko ivice ormana. "Loš čo-vek?"

Svila odmahnu glavom. "Možda ti stavljaš primedbu da sam izostavio Gljivu, koja nije mrtva, te prema tome nikako ne može biti duh, ali koja svakako nije ni boginja. Ona se, zapravo, ponaša maltene sasvim kao đavo. Ovo me podseća da imamo i demone, ili bar jednog demona, ili demonicu - naime, jedna Češlja ima ili je imala jedno takvo stvorenje. Doktor Ždral misli da je nju gricnuo nekakav slepi miš, ali ona sama tvrdi da ju je napao krilati starac."

Kotleti su počinjali da cvrče. Svila ustade, ćušnu jedan kotlet, probe radi, vrhom viljuške, onda podiže drugi da prouči smeđu boju na donjoj strani. "Kad već govorimo o krilima, šta misliš o mogućnosti da počnemo sa rešavanjem jedne sasvim jednostavne zagonetke? Govorim o tebi, Orebe."

"Do-bra tica!"

"Dobar si, da. Ali ne toliko dobar da možeš leteti sa tim ranjenim krilom. Pa ipak, ja videh prošle noći da si baš to postigao, ali neposredno pre toga video sam Gljivu i njeno iščeznuće. To govori da..."

"Patera?" Čelični zglavci prstiju pokucali su oštro po baštenskim vratima.

"Samo trenutak, Mejtera, moram prevrnuti vaše kotlete." Orebu Svila dodade: "Gljivu nisam uključio zato što ono što ona izvodi neću nazvati natprirodnim. Mada priznajem, bez oklevanja, da izgleda natprirodno. Možda sam ja jedini čovek u celom Vironu koji bi oklevao da te njene postupke nazove tako."

Ne ispuštajući viljušku, on širom otvori vrata ka bašti.

"Dobro večer, Mejtera. Dobro večer, Mače. Neka svi bogovi budu uz vas dvoje. Je li to moje povrće?"

Mače klimnu glavom, a Svila prihvati veliku piljarsku kesu i položi je na kuhinjski sto. "Mače, ovo izgleda kao velika količina robe za samo tri pare, ako imamo u vidu koliko su visoke cene danas. Pa čak su i banane unutra - osećam taj miris. One su uvek vrlo skupe."

Mače ni sad ne reče ništa. Mejtera Mermer primeti: "Stajao je na ulici, Patera, i plašio se da pokuca. Ili će pre biti, čini mi se, da je kucao, ali vrlo tiho, tako da ga ti nisi čuo. Uvela sam ga u baštu, ali nije hteo da se odvoji od te ogromne kese."

"Veoma ispravno", reče Svila. "Ali, Mače, ja te ne bih ugrizao što si mi doneo povrće, utoliko pre što sam te ja i zamolio da to uradiš."

Mače pruži prljavu pesnicu.

"A, jasno mi je. Ili bar mislim da mi je jasno. Nije hteo da uzme novac?"

Mače odmahnu glavom.

"A ti si se plašio da ću se ja ljutiti zbog toga - kao što se, iskreno govoreći, i ljutim, pomalo. Dobro, daj mi pare."

Mejtera Mermer upita: "Ko nije hteo da primi tvoj novac, Patera? Onaj Srž, u našoj ulici?"

Svila klimnu glavom. "Dakle, Mače, evo pola pare za tebe, kao što sam i obećao. Uzmi to, zatvori kapiju za sobom kad iziđeš, pamti šta sam ti govorio i ne plaši se."

"Plašim se ja", reče Mejtera Mermer čim je dečko otišao. "Ne za sebe, nego za tvoju bezbednost, Patera. Oni ne vole da iko bude mnogo popularan. Da li je Kipris dobra obećala da će ti dati zaštitu? Šta ako pošalju gardu po tebe?"

Svila odmahnu glavom. "U tom slučaju ću valjda poći sa njima. Šta bih drugo?"

"Moglo bi se dogoditi da se ne vratiš."

"Pa objasniću im da nemam nikakvih političkih ambicija, što i jeste jednostavna istina." Svila privuče stolicu bliže tim vratima i sede. "Rado bih te pozvao unutra, Mejtera. Da ti iznesem drugu stolicu, da sedneš?"

"Dobro je meni ovako", reče Mejtera Mermer, "nego, tvoj nožni zglob sigurno mnogo boli. Danas si pešačio daleko."

"Nije onako loše kao juče", reče Svila, opipavajući namotaj na nozi. "Ili me je možda, da tako kažem, ponela neka skrivena zaliha snage. Mnogo toga se desilo od fejdana, i to kakvom brzinom. Prvo se zbio onaj vrlo veliki događaj o kome sam ti pričao kad smo sedeli u senici pod kišom; onda je Krv došao ovde, onda susret sa Njorkom, jahanje do Krvove vile, prelom skočnog zgloba, razgovor sa Krvom. Onda, u sfigdan, donošenje Pesovog oprostaja jednoj, maloj Češlji, Fidejina pogibija, egzorcizam i Orhidejina želja da se oprostajne žrtve za Fideju prinesu ovde. Nisam bio naviknut da se toliko stvari dogodi tako brzo."

Mejtera Mermer je svojim izgledom pokazivala brižnu pažnju. "Niko ne bi mogao ni očekivati od tebe da to budeš, Patera."

"Prošle noći, tek što sam počeo da se malo snalazim, dogodilo se nekoliko drugih stvari. A danas Kiprisina milost koja nam je pružena - mi smo prvi mantejon u Vironu kome je dat takav znak božanske naklonosti u poslednjih dvadeset ili više godina. Ako..."

Mejtera Mermer ga prekide. "Bilo je prekrasno. Još i sad pokušavam da ovladam time, ako razumeš šta hoću reći - naime, da integrišem taj događaj u moje operativne parametre. Ali, znaš - evo, ovaj Sržov postupak, na primer. Ili natpis 'Vratimo se Povelji!' koji sam videla na bočnom zidu jedne zgrade. Zatim ovo u našem mantejonu. Čuvaj se! Budi oprezan."

"Hoću", obeća Svila. "Kao što sam pokušavao objasniti, ponovo sam uspostavio mentalnu ravnotežu. Uradio sam to što ti kažeš da pokušavaš - integrisao sam sve ove događaje u moje operativne kako-se-zvaše - theh... u moj način mišljenja. Dok smo stupali za mrtvačkim kolima, imao sam obilje vremena da sagledam stvari i postavim ih u neki red. To mi je bila i prilika da odmerim težinu ličnih utisaka naspram onoga što u Spisima, bar kako ih ja čitam, stoji. Pamtiš li onaj pasus koji počinje rečima: 'Suverena Priroda, koja

vlada celinom, uskoro će izmeniti sve stvari koje danas vidiš, i od stvari njihove druge će stvari stvoriti, a posle od njihove, opet druge, da bi svitak večito nov bio'?

U kontekstu ovog poslednjeg prinošenja žrtava, to bi značilo samo da će Fideja opet da izraste, u obliku trave i cveća. Dabome. Pa ipak, ja sam u tim rečima našao i jedno posebno značenje, koje kao da je bilo ubačeno namenski, za mene lično, sa svrhom da ga shvatim baš danas. Kamo sreće da ja umem ljudima da govorim stvari koje bi na njih uticale tako duboko kao taj pasus na mene. Uvideo sam, čitajući, da je ovaj mirni život ovde, za koji zamišljah da sam ga konačno našao i nadao se da ću njime živeti bez prekida i manje-više bez narušavanja sve do starosti svoje - da je taj život bio samo jedno privremeno stanje, u opštem, večnom proticanju različitih stanja. Moja završna godina u sholi, na primer..."

"Da li si rekao da su kotleti za mene, kad sam pokucala, Patera? Hteo si reći da će mi oni uštedeti sav trud oko spremanja glavnog jela, a ja to veoma cenim. Mirišu predivno. Sigurna sam da će Mejtera Ruža i Mejtera Nana uživati u njima ogromno."

Svila slegnu ramenima. "Ti mi kažeš da je vreme da ih još jednom prevrnem, zar ne?"

"Ne, Patera. Vreme je da ih digneš sa vatre - i staviš na veliki tanjir. Već si ih prevrnuo, jednom."

On othrama do peći. Oreb je, dok je on razgovarao sa Mejterom Mermer i sa Mačetom, harao po mačjem mesu, koje je sad bilo rasuto po stolu, ali jednim manjim delom i po podu. Kotleti su sa donje strane imali duboku, zlatnu, smeđu boju. Svila ih naslaga na najveći tanjir koji je u ormanu postojao, prekri ih čistim platnom, i odnese ih Mejteri Mermer, koja je stajala s druge strane praga.

"Hvala ti vrlo, vrlo mnogo, Patera." Virnula je pod platno. "O-ho! Ala su lepi! Nadam se da si bar još tri sačuvao za sebe."

Svila odmahnu glavom. "Jeo sam kotlete prošle noći, kad me je Njorka častio večerom. Inače, ja stvarno ne volim meso."

Naklonila mu se, sasvim malo. "Moram pohitati pre nego što se ohlade."

"Mejtera?" reče on, hramajući za njom, šljunčanom stazom prema kenobi. Sunčanu goruću šipku zastor je već u potpunosti zaklonio; ali

noćni vazduh je počivao nepomično, suv i vruć, kao bolesnik koga je visoka telesna temperatura doterala na rub smrti.

"Šta je, Patera?"

"Kažeš, mirišu predivno. Da li stvari... da li hrana tebi zaista miriše dobro, Mejtera? Ti je ne možeš jesti."

"Ali je mogu kuvati, što i činim", podsetila ga je blago, "pa onda, prirodno, znam šta miriše dobro."

"Ja sam pomišljao samo na Mejteru Ružu, a to nije lepo od mene. Trebalo je da nabavim nešto u čemu biste sve tri mogle uživati." Svila začuta, uzaludno tragajući za rečima koje ne bi bile neprikladne. "Stvarno mi je strašno žao i nastojaću da nađem načina da to popravim."

"Ja istinski uživam u ovome, Patera. Veliko mi je zadovoljstvo da budem ona koja će odneti ovu dobru hranu mojim sestrama. A sada, molim te, vrati se u kuću i sedi. Ne volim da te gledam kako trpiš bolove."

Oklevao je, željan da kaže još nešto; onda je klimnuo glavom i okrenuo se. Ali pri tom okretu, njegov skočni zglob kao da se uvrnuo u ovojnici koja je popuštala. Bol je bio tako oštar da je Svila zamalo jauknuo. Napravivši grimasu od bola, dohvatio je rukom drveni stub senice, a zatim drugom jednu zgodnu granu malog kruškovog drveta.

U daljini se začulo kucanje na vrata.

Da nije već stao, sada bi svakako stao da to oslušne. Kucanje se ponovilo, malo jače, i to, bez ikakve sumnje, sa njegove leve strane, iz Sunčane ulice. Prednja vrata stambene zgrade vodila su na Sunčanu; kenoba uopšte nije imala vrata ka toj ulici.

Hteo je povikati posetiocu da pričeka, ali, paralisani iznenađenjem, nije pustio ni glaska od sebe. Jer preko zavesa na prozoru njegove sobe kliznula je jedna senka, vrlo slabo vidljiva, zato što su svetiljke u njegovoj sobi snizile nivo maltene do potpunog gašenja. Neko je tamo gore, i taj neko kreće da otvori vrata; neko ko je, po svemu sudeći, gledao kako on hramlje stazom za Mejterom Mermer.

Svi prozori stambene zgrade usmereni ka bašti bejahu širom otvoreni. Kroz njih on začu hitri bat nogu niz njegovo krivudavo

stepenište; posle toga, nepogrešivo, podizanje reze na vratima ka Ulici sunca i škriputanje šarki dok su se ta vrata otvarala; zatim nejasno mundanje nekih glasova - ne baš prijateljskih, činilo se.

Čudno, kako ga je sad malo bolelo njegov skočni zglob. On priđe vratima kuhinje/trpezarije i otvori ih najtiše što je mogao; ali oboje se istog trena okrenuše ka njemu, ona sa osmehom, on sa besnim zurenjem.

"Evo ga", saopšti Šenila. "Sad mu sam kaži, šta god to imaš."

Mošus je zarežao i odgurnuo Šenilu u stranu. Mačjim hodom prešao je do Sviline stolice za čitanje i seo na nju.

Svila pročisti grlo. "Iako nemam želju da izgledam kao loš domaćin, moram zapitati vas oboje šta ćete tu."

Mošus mu se podrugljivo iskezio; Šenila se potrudila, i maltene uspela, da izgleda pokajnički. "Ja stvarno nisam mogla u onim cipelama - stvarno nisam mogla - onoliko da štrapaciram iza mrtvačkih kola. A Orhideja nije kazala da baš moramo da idemo sve do groba. Samo je rekla da dođemo na Fidejine obrede žrtvovanja, što sam i uradila. Neke ženske nisu ni došle, uopšte."

"Nastavi", reče Svila.

"A i ti si samo toliko tražio od mene. Mislim, da dođem i molim se, što sam takođe ispunila."

"Ženama je zabranjeno da kroče nogom u ovu zgradu", reče joj Svila grubo. Pošto je Mošus sedeo u njegovoj stolici, Svila, vođen načelom, nije hteo sestiti ni u jednu drugu. "Izvin'te me za trenutak."

U kuhinji je njegov kotlić vode žestoko ključao; on ubaci još jedan veliki komad drveta u vatru i pronađe Krvov štap u uglu.

Čim se vratio u trpezarijski deo te velike dvojne prostorije, Šenila mu reče: "Kažeš da nisam smela ući ovde, ali to mi nije bilo poznato. Želela sam da pričam s tobom dok smo bili u tvom mantejonu, dok si pričvršćivao poklopac na sanduk, ali činilo mi se da to nije najbolje vreme niti mesto, jer nas je ona hemijska žena gledala. Čekala sam te tamo, i čekala, ali nisi se vratio. Posle nekoliko sati, otišla sam u vašu baštu, gledajući gde bih mogla da pijem vodu, i našla ovu zgodnu kućicu. Neko vreme sam se igrala sa tom pticom koja ti je kućni ljubimac, a onda... hm, šta reći... onda sam, eto, legla i malo odspavala."

Svila klimnu glavom, napola samome sebi. "Znam da koristiš rđu, a sigurno se ponekad i žestoko napiješ. Kad si mi juče, za vreme isterivanja demona, rekla da imaš dobro pamćenje, napomenula si i to da celog tog dana nisi nijednu kap popila. Da li si ovde pila?"

"Ne bih, valjda, ponela bocu na Fidejinu sahranu!"

Mošus se tiho zakikotao. On je, u međuvremenu, izvukao nož, kojim je počeo čistiti nokte.

"Možda ne bi", priznade Svila. "A da si donela, ja bih to primetio, sem ako bi bila neka vrlo mala boca. Ali može se pretpostaviti da si ponela pare, a u našem susedstvu ima bar deset mesta gde bi ti prodali pivo, rakiju, ili ma šta drugo što zatražiš."

Mošus reče: "Kolko ti dala Orhi?"

"To pitaj nju", reče Svila. "Ona te poznaje, i nema sumnje da te se plaši - izgleda da ulivaš strah svakoj ženi. Siguran sam da će ti ona kazati."

"Dala ti mnogo, kolko čujem. Gomile cveća i dovoljno mesišta da svi bogovi u Glavnom procesoru budu siti bar nedelju dana. Tako mnogo. A ovu kurvju ovde, nju si uvuko u svoj krevet, i sad gledaš da ispumpaš iz nje sve što ona ima, keru jedan."

Šenila pređe šakama po haljini. "Pogledaj me, obučena sam. Zar bih bila obučena?"

Svila udari po podu Krvovim šetačkim štapom. "Ovo je besmisleno! Tišina, oboje. Šenila, kažeš da želiš razgovor sa mnom. A ja sam danas po podne pokušavao da razgovaram s tobom u mantejonu, ali nisi htela ni da mi odgovoriš."

Primenila je jedan svoj trik, koji se sastojao u tome da pogne glavu i zuri, sa nekim poluosmehom, u njegove otrcane, crne cipele, kao da su zabavne; Svilu najednom obuze predosećanje da bi lako mogao gledati taj trik još mnogo, i premnogo puta. "Objasni svoje ponašanje", reče on, "ili odlazi odmah."

"Nisam mogla da razgovaram u tom času, Patera. Toliko sam morala razmišljati! Zato sam čekala. Znaš, da popravim stvari, donekle u onom smislu kako je to Mošus rekao. Ali sad i ja hoću s tobom da razgovaram, nasamo."

"A-ha. A ti, Mošuse? Jesi li i ti došao radi razgovora nasamo? Upozoravam te, imam nekoliko oštrih stvari da ti kažem."

Mošusovim licem prođe maleni trzaj iznenađenja; vrh njegovog noža zastade, na trenutak, u svome patroliranju ispod ivica noktiju. "Kazaću ti odmah. Šalje me Krv."

Svila klimnu glavom. "To sam i pretpostavio."

"Dao ti je koliko dugo? Četiri nedelje? Neki takav pseći izbljuvak?"

Svila opet klimnu glavom. "Četiri nedelje; na kraju tog razdoblja moram doneti jednu znatnu svotu, a kad to ispunim, imaćemo novu konferenciju."

Mošus ustade gipko kao jedna od onih zveri koje je Gljiva nazivala risovima. Pružio je nož vodoravno napred, vrhom uperen ka Svilinim prsima, tako da se Svila, hteo-ne hteo, morao setiti onog upozorenja koje je pročitao u utrobi Njorkinog ovna. "To više ne važi. Imaš nedelju dana da doneseš sve. Sedam dana!"

Sa vrha prašnjavog ormana koji se, prepun raznih čudnih i retkih stvari, nalazio pored stepeništa, Oreb graknu: "Jad-ni Svila?"

"Imali smo sporazum", reče Svila.

"Oćeš da vidiš koliko vredi tvoj zeznuti sporazum?" Mošus pljunu Svili pred noge. "Sedam dana, ako ne i manje. Da doneseš ceo iznos. Posle toga, mi dolazimo."

"Loš čo-vek!"

Dugi nož sevnu kroz prostoriju i zari se, trepereći levo-desno, u zid od trske i gipsa, iznad ormana. Oreb je samo zakreštao prestravljeni; jedno crno pero zaplovi odozgo, prema podu.

"Kupio si pticu-govnaricu", prošaputa Mošus, "da nas zeza, je li? Evo ti ga na! Ja je ne bi dao za hranu nijednom od mojih jastrebova. Ako si tolko topao da je zadržiš, nauči je da drži klepetalicu zatvorenu."

Šenila se iscerila. "A ti ako ćeš bacati noževe na tog pticana, bar bacaj dovoljno vešto da ga pogodiš iz prve. Promašivanje nije toliko upečatljivo."

Mošus zamahnu da je udari, ali ga Svila uhvati za zglob šake. "Ne budi detinjast!"

Mošus mu pljunu u lice, a izrezbarena glava štapa, načinjena od tvrdog drveta, istog trena ga tresnu u donju vilicu, odozdo. To je bilo praćeno tvrdim, ostrim zvukom, kao od udarca velikog zidarskog čekića po zidu. Mošusova glava polete unazad, zatim isto tako i

Mošus ceo. Stropošta se na pod, i uz put polomi jedan stočić.

"Ahh!" reče Šenila. Oči su joj blistale od uzbuđenja, a lice joj je zračilo napetom pažnjom.

Mošus je nepomično ležao samo sekund ili dva, mada se Svila činilo da je to potrajalo mnogo duže; onda je otvorio oči i još nekoliko dugih trenutaka zurio u ništa. Zatim se pridigao u sedeći položaj.

Svila diže štap. "Ako imaš igličar, sad je vreme da ga potegneš."

Mošus ga pogleda ljuto, pa odmahnu glavom.

"Dobro. Je li to bila tvoja poruka? Da u roku od sedam dana moram isplatiti Krvu dvadeset šest hiljada?" Svila slobodnom rukom izvuče maramicu i obrisu Mošusovu pljuvačku sa lica.

Jedva malo razmičući usne, Mošus reče: "Sedam, ili manje."

Svila je spustio šetački štap tako da se opet mogao osloniti na njega. "Jesi imao još nešto?"

"Ne." Mošus mukotrpno ustade, oslanjajući se jednom rukom o zid.

"Onda imam nešto da kažem ja tebi. Fidejine ceremonije bile su danas. Poznavao si je, jasno, ona je radila za Krva baš kao i ti, posredno ili neposredno. Znao si da je poginula. Nisi došao na njen ispraćaj, niti si dao ijednu zver za žrtvovanje. Kad je njen grob zatvoren, upitao sam Orhideju da li je dobila ijedan izraz žaljenja od tebe ili od Krva. Rekla je, veoma žestoko, da nije. Poričeš li ovo?"

Mošus nije ništa rekao, samo je bacio jedan hitri pogled ka uličnim vratima.

"Da li si išta poslao, išta rekao? Nemoj, još, pokušavati da odeš. Ne preporučujem to."

Mošus mu sad uzvрати jednakim zurenjem, oči u oči.

"Moguće je da si verovao da je Krv nešto rekao ili učinio u ime vas obojice. Je li to bilo?"

Mošus odmahnu glavom; oslabljene svetiljke u trpezariji stvarale su odsjaje na njegovoj nauljenoj kosi.

"Pa, dobro. Pripadnik si ljudske rase. Izbegao si izvršavanje svoje ljudske dužnosti, a moje je da te na to podsetim - da te naučim kako čovek postupa, ako to dosad nisi naučio. Nauk neće biti tako lak idući put, upozoravam te." Svila energičnim koracima prođe pored njega i otvori vrata ka Ulici sunca. "Pođi s mirom."

Mošus je otišao bez ijedne reči i bez osvrtnja; Svila zatvori vrata za njim. Dok je spuštao rezu u ležište, oseti da ga je Šenila hitro poljubila u vrat. "Ne radi to!" pobuni se on odmah.

"E pa, htela sam, a znam da me nećeš pustiti da te poljubim u lice. Inače, on je imao igličar, znaš."

"Pretpostavio sam da ima. Imam i ja. Hoćeš li sestti, molim te? Bilo gde. Boli me taj zglob, a ne mogu sestti dok ti ne sedneš."

Spustila se na onu tvrdu, drvenu stolicu na kojoj je prethodne noći sedeo Rog, a Svila se zahvalno sručio na svoju uobičajenu. Ždralova ovojnica sad je bila primetno hladna; on je odmota i tresnu po klupici nekoliko puta. "Pokušavao sam da ovo radim češće", primeti on, "ali nije bilo učinka. Izgleda da ova stvar mora prvo da se ohladi, da bi htela iznova da se zagreje."

Šenila klimnu glavom.

"Rekla si da bi htela da razgovaramo. Mogu li ja prvi da ti postavim jedno pitanje?"

"Ti pitaj, a ja da l' ću umeti da odgovorim, ne znam. Dakle?"

"Kad smo bili u mantejonu, i kad sam zaptivao poklopac na Fidejin kovčeg, nagovestila si da je Fideja bila špijunka, a kad sam te pitao šta to znači, nisi više ništa htela reći. Pre nekoliko minuta jedna od mojih sibilu upozorila me je da sam u opasnosti zato što će nekoliko ljudi u našem kvartu, čini se, pokušati da me uguraju u politiku. Ako sam obavio pogrebne ceremonije za jednu špijunku, pa ako se to i sazna, opasnost će biti znatno povećana, pa prema tome..."

"Nisam, Patera! Nije Fideja bila špijunka. Govorila sam o sebi samoj, znaš, kao da sam ja neko drugi. To je jedna moja loša navika."

"O sebi?"

Žustro je klimnula glavom. "Vidiš, Patera, sve do tog trenutka nisam uvidela šta se stvarno dešava, šta radim. Al kad sam odsedela celu onu pogrebnu svečanost, odjednom kao da me je munja udarila. To je zaista strašno teško objasniti."

Svila namota ovojnica oko zgloba. "Špijunirala si naš grad? Viron? Nemoj pokušavati da izbegneš odgovor, ili da nešto vrdaš, molim te, kćeri moja. Ovo je izuzetno ozbiljna stvar."

Šenila se zapiljila u njegove cipele.

Posle nekoliko trenutaka, Oreb izviri preko ivice ormana sa retkim predmetima. "Čo-vek ode?"

"Da, otišao je", reče Šenila. "Al on bi moglo i da se vrati, zato ti dobro pripazi."

Noćni vran pognu glavu duboko, a onda se poče rvati sa Mošusovim nožem; teglio je kljunom 'jabuku' na kraju drške noža, skakao je na dršku, odgurivao se jednom skerletnom nogom od zida. Šenila je to posmatrala, i činilo se da se zabavlja - mada joj možda, pomisli Svila, odgovara bilo kakvo skretanje sa prave teme.

On pročisti grlo. "Rekao sam da ću postaviti jedno pitanje, a već sam ih postavio nekoliko; izvinjavam se. Nagovestila si da ti je potreban moj savet, a ja sam rekao, ili bar dopustio mogućnost, da ćeš ga dobiti. O čemu želiš da razgovaramo?"

"Pa, da", reče ona, okrećući se od vrlo zaposlene ptice opet ka Svili. "Ja sam, kao što kažeš, u frci. Nisam sigurna koliko si ti u nevolji, Patera, ali ja sam sigurno u mnogo većoj. Ako Garda ikad sazna šta sam radila, najverovatnije ću biti streljana. Moram naći neko mesto gde on neće moći da me pronađe, to je prvo, jer ako me nađe, biću još dublje u 'g'. Ne znam gde ću da prespavam, ali noćas se kod Orhideje ne vraćam, to je sigurno."

"On?" Svila je za trenutak sklopio oči; kad ih je opet otvorio, upitao je: "Doktor Ždral?"

Šeniline oči se raširiše. "Da. Kako si znao?"

"Nisam znao. Čisto nagađanje. Sad bi, valjda, trebalo da budem zadovoljan što sam pogodio, ali nisam zadovoljan."

"Je l' po tome što je upao u moju sobu juče dok smo ti i ja razgovarali?"

Svila klimnu glavom. "Iz tog, ali i iz drugih razloga. Po činjenici da ti je dao bodež, kao što si mi juče rekla. Po tome što je prvo pregledao tebe, od svih žena u Orhidejinoj kući, i što ti je povremeno davao rđu. Mogao te je pregledati prvu naprosto iz neke naklonosti, da bi ti što pre mogla izići u grad, kao što si rekla kad sam te o tome pitao juče. Ali jasno je bilo da je on to mogao raditi i zato što je očekivao da od tebe dobije nešto vredno; informacije o nečemu - to je bila jedna od mogućnosti."

Svila načini pauzu i protrlja se po obrazu. "Dalje, imala si bodež pri ruci, i to skriven, kad si susrela Fideju. Većina žena koje nose oružje, nose ga noću, koliko sam ja čuo; a Krv je, i možda ne samo on, očekivao da se vratiš u Orhidejinu kuću na večeru. Kasnije si mi sama rekla da si očekivala da ćeš imati noć napornog rada, u žutoj kući."

"Kad žene kao ja moraju da se muvaju po noćnoj strani, treba im nekakvo oružje, Patera, veruj ti meni."

"Verujem ti. Ali ti nisi nameravala da se muvaš izvan kuće po mraku, što znači da ti je pretila, ili si očekivala da će ti zapretiti, neka druga opasnost. Činilo se razumno, dakle, pretpostaviti da je čovek koji ti je dao nož isti onaj koji te u opasnost šalje. Želiš li mi reći kuda si, u to vreme, krenula?"

"Da uzmem... ne. Neću da ti kažem, ne sad." Nagnula se napred, iskrena, duboko uznemirena, i Svila se u tom trenutku mogao zakleti da nije svesna svoje lepote. "Sve ovo je pogrešno. Mislim, istina je, činjenice su istinite, al ipak ne izgleda onako kao što je stvarno bilo. Ispada kao da sam ja iz nekog drugog grada. A ja jednako pripadam Vironu kao i ti. Ovde sam rođena, prodavala sam vodenu travu kad nisam bila mnogo veća nego ta hoklica na kojoj držiš nogu."

Svila klimnu glavom, pitajući se da li ona shvata koliko on silno želi da je dodirne. "Verujem ti, kćeri moja. Međutim, ako želiš da ja istinu znam, moraš mi je reći. Kako je tebi izgledalo, tada?"

"Ždral je bio prijatelj, baš kao što sam juče i rekla. Bio je fin sa mnom i donosio mi je stvari i kad nije morao. Rekla sam ti za onaj buket šenila? E pa, takve stvari, male ali zgodne. Većini devojaka on se dopada, ja sam mu nekoliko puta dala za džabe. On se pali na velike devojke. O tome priča, onako, sa smehom."

Svila reče: "Pogađa ga što je malog rasta; to mi je rekao kad smo se prvi put videli. Možda se sa visokom ženom oseća kao da je i sam postao viši. Nastavi."

"I tako je bilo između nas još od kad sam se uselila u Orhinu kuću. Nije on kazao 'Ajde ti da uhodiš za mene, obećaj da ćeš izdati naš grad, a ja ću ti dati uniformu.' Nego, pre jedno dva meseca, sedele smo i pričale s njim, nas pet-šest, i šalile smo se u vezi sa onim što nam on radi. Ti znaš šta on nama radi, kad nas pregleda?"

"Ne znam", priznade Svila umorno, "ali mogu lako zamisliti."

"Onda je jedna pomenula da smo nedavno imale i jednog Komisionara. Ždral je, kao, zazviždao, i pitao koja ga je zakačila na kuku. Ja sam rekla da sam to bila ja, a on je pitao da li sam od Komisionara dobila veliki bakšiš. Kasnije, kad me je pregledao, pitao me da li je taj, kojim slučajem, pomenuo kaldea."

Svila uzvi obrve. "Kaldea?"

"Tako sam ja shvatila, Patera. Rekla sam da nije, i još sam rekla da je kalde, koliko ja znam, mrtav. Ždral je rekao, da, dabome, mrtav je. Ali kad je završio pregled i kad sam se već oblačila, rekao je da bi voleo da zna ako taj Komisionar, ili ma ko drugi, pomene kaldea, ili Povelju, ili nekog savetnika. E, ali Komisionar jeste rekao nešto o savetnicima..."

"A šta?" upita Svila.

"Samo to da je nedavno otišao na jezero da vidi dvojicu savetnika, Tarsijera i Lorija. Ja sam uzvikivala: 'Uh! Ah! Setila sam se!' - kako se to već radi, ali, za sebe, mislila sam da je to baš beznačajno obaveštenje. Ždral je, naprosto... sav se zaustavio, kad je to čuo. Znaš šta hoću da kažem?"

"Svakako."

"Posle, kad sam bila obučena i krenula napolje, Ždral je izlazio iz Violetine sobe i dodao mi jedan presavijen papirić. Ugurao mi ga je, znaš, Patera, ovde, ovako. Kad sam ostala sama, izvukla sam i pročitala, a to je bio platni nalog na donosioca, u iznosu od pet karata, sa potpisom nekog tipa za koga nikad čula nisam. Smatrala sam da je bezvredan sto posto, al pošto sam već prolazila blizu fiska, svratila sam, i oni mi dali pet kartica u ruke, bez pitanja ko sam, šta sam, odakle mi, i slično. Tek tako, pljas, pet zlatnih na šalter, izvolte." Šenila je zastala, čekajući njegovu reakciju. "Šta misliš, Patera, koliko često ja ćapim tako slađanu napojnicu, pet karata, aaaa?"

Slegnuo je ramenima. "Pošto si zabavljala Komisionara, onda, možda jednom u mesec dana."

"Ne računajući taj platni nalog, dobila sam u celom životu samo dve takve napojnice, to ti je istina. Kod Orhideje, tip plaća deset para samo da uđe i gleda cure; ako pođe sa mnom, mora da mi da jednu

kartu, koju ja posle podelim sa Orhidejom. A kad dođe neko kao taj Komisionar, on uđe džabe, i dobije 'p' za džabe, jer niko ne želi nevolje. Dobije najbolje cice, i još moraš da mu govoriš kako je strašno dobar, i na kraju ne da ti ni bakšiš. Ali od onih koji plaćaju, dobijem jednu karticu, kao što rekoh. Za to imaju pravo na celu noć, ako im je volja. Znači ako prvi moj konj za to veče hoće, stvarno, da ostane celu noć, i ako na kraju ne da bakšiš, meni ostane da sam zaradila pola kartice za celu jednu noć."

Svila reče: "Znam ljude koji ne dobiju pola karte ni za nedelju dana mukotrpnog rada."

"Sigurno. Inače, što bi mi to radile, šta misliš? Ali, hoću reći, kad mi bude dobra nedelja i kad me mnogi časte, ostane mi čistih četiri ili pet kartica. Ili šest. Ali, kad tako bude, sledeće nedelje zaradim samo dve tri, to ti je sto posto. Tako to ide. I gle, ja ovog puta zaradila koliko za celu jednu dobru nedelju, naprosto tako što sam rekla Ždralu nešto što je taj Komisionar izlupetao. E-heeee-heeej! Šećeru moj! Sad mi ti kaži da je trebalo da znam u šta ulazim, al ja tad nisam mnogo razmišljala, to ti je istina."

Svila promrmlja: "Znači, tako je počelo. A kasnije, kćeri moja?"

"Kasnije sam mu ispričala možda još jedno šest ili osam obaveštenja. Osim toga, nosila sam neke stvari kod dvojice ili trojice ljudi, za njega, po dnevnoj strani. E, sad, ako naiđe neki Komisionar, ili pukovnik, neko takav, znaš? - ja odmah oko njega, cico, maco, i budem mu stvarno super-dobra, i ne muzem ga za bakšiš ili poklone kao što bi svaka druga cura. Stvar je otišla toliko daleko da sad kad ja nisam prisutna, takvi dolaze i pitaju za mene."

Noćni vran se uzvrpoljio na vrhu ormana za retkosti, glavu je nagnuo upitno, a svoj dugački, grimizni kljun napola otvorio.

"Ali kad sam videla Fideju na onom ledu, počela sam da mislim." Šenila privuče stolicu bliže Svili i snizi ton. "Mora da nabaciš Krvu dvadeset šest hiljada da bi zadržao ovo mesto? Tako je rekao Mošus."

Svila nagnu glavu na jednu stranu, ali samo za širinu jednog prsta, ne više.

"U redu, ako je tako. Zašto ne uzmeš - zašto ne bismo ti i ja uzeli to od Ždrala, Patera?"

"Čo-vek došo", upozori ih Oreb. "Vra-ta."
Šenila diže ka njemu brižan pogled.
"Vra-ta", bio je uporan Oreb. "Ne kuca."

4. PROHEIN AMI

Svila ustade najtiše što je mogao, mada ga je ovo neodoljivo podsećalo na njegov raniji neuspeh da iznenadi Šenilu i Mošusa. Ostavivši štap pored stolice, on priđe zamandaljenim vratima ka Sunčanoj, naglo podiže tešku polugu iz gvozdениh ležišta (i zadrža je u rukama, da mu posluži kao oružje ako zatreba) i hitrim poktetom otvori vrata.

Visoki čovek u crnoj mantiji, koji je čekao na ulici, nadomak praga, kao da nije bio ni najmanje iznenađen. "Da li te je moja, hmm, prisutnost ovde, ovaj, uznemirila, Patera?" zapita on nazalnim, ali i odzvanjajućim glasom. "Nastojao sam da budem, hmm, diskretan, i, ovaj... nenametljiv. Razumeš ti mene? Pritišan, da? Pritihnut. Nisam dovoljno vešt u tome, može biti. Već sam bio na tvojim vratima kad sam čuo glas, hmm, neke dame."

Svila spusti polugu na pod i ostavi je oslonjenu o zid. "Znam da je to donekle protivno propisima, Vaša eminencijo..."

"A ne-ne-ne! Imaš ti svoje razloge, siguran sam, Patera." Čovek u crnom se nakloni, savijajući se samo u struku. "Dobro večer, draga moja. Dobro večer, i neka svaki bog bude s tobom noćas." On uputi Svili zubat osmeh koji je veoma zablistao čak i pri slaboj svetlosti nebeskih zemalja. "Potrudih se ja veoma da stojim izvan, hmm, zone - heh - slušanja, Patera. Čujnost? Koliko sluh može. Osim, hmm, snažan glas ove dame. Čuo sam glasove, priznaću, priznaću, osim kad su kola prolazila. Ako razumeš ti mene. Ali nijednu reč koju ste rekli. Nijednu nisam, razumeš?" On se opet osmehnu. "Sveta Scilo ti mi svedokinja budi!"

Svila iziđe iz zgrade, na prag. "Izuzetno mi je žao što sam tako naglo otvorio, Vaša eminencijo. Čuli smo... trebam da, ne, treba da, kažem, rečeno nam je..."

"Ma sasvim u redu, sasvim ništa, Patera!" Jedna šaka je već pošla gore a zatim se praćaknula napred, u gestu otpisivanja nevažne stvari.

"...da ima neko pred vratima, ali ne i ko..." Svila duboko udahnu. "Sigurno dolazite po hitnom poslu, inače ne biste pošli tako pozno,

Vaša eminencijo. Zar nećete ući?"

Pridržao je vrata, a kad je čovek u crnoj odeždi ušao, Svila ih je opet zamandalio. "Ovo je nama, na žalost, trpezarija. Sastavljena sa kuhinjom. To je najbolja prostorija koju imamo. Mogu Vam ponuditi vodu i... i banane, ako Vam je volja." Pade mu na um da nije stigao da istraži sadržinu Mačetove kese. "Možda i neku drugu vrstu voća."

Čovek sličnim gestom otpisa i voće. "Davao si savete ovoj mladoj dami, zar ne, Patera? Nisi je ispovedao, nadam se. Ili bar nisi još počeo, a nisi, iako ja ni reč nisam razumeo. Prepoznao bi ja, hmm, ritam i intonaciju, razumeš ti mene, Pesovog oproštaja, verovatno bi, pa šta, molim te, toliko puta sam i sam ispovedao, i ispovedao. Litanija svetih imena, ne? Pa u ime Pesa velikoga, pa Ehidne božanske, pa Scile pržeće, pa sve tako redom. Ali nisam, ovaj, ništa tako čuo. Ništa - baš ništa."

Šenila, koja je ustala kad i Svila, išla za njim do vrata i stajala na vratima uz njega, sada upita: "Ti si isto augur, Patera?"

Čovek u crnom se još jednom nakloni, a onda podiže krst sa šupljinama duž sva četiri kraka, koji mu je visio na grudima; zlatni lanac, na kome je krst bio, zablista kao sama Zlatna staza, u skromnoj, otrcanoj trpezariji. "Jesam, itekako, draga moja. Augur sasvim, sasvim sposoban za diskreciju, inače ne bih bio ovde gde jesam danas, razumeš. Znači, ništa nema da se bri-neš, draga moja, da sam prisluškiavao ijednu reč što ste vi ovde pričali."

"Znam ja da mogu imati puno poverenje u tebe, Patera, to se razume samo po sebi. Nego, htela sam reći, Patera Svila i ja moraćemo da pričamo još dugo. Mogla bih otići negde drugde i vratiti se kroz sat-dva - koliko god vremena proceniš da tebi treba."

Svila je zapanjeno blenuo u nju.

"Čekajte, dozvolte jednu stvar, molim vas - takva da-ma? U ovakvom delu grada? Ma ja o tome neću ni da čujem. Ni da čujem. Nijedan časak, razumeš ti mene? Ali bi mogao reč-dve sa Paterom sada, pa posle da idem."

"Naravno", reče mu Šenila. "Molim te, ne obraćaj pažnju na mene uopšte, kao da nisam tu, Tvoja eminencijo."

Bio je za više od pola glave viši od Svile (mada je Svila bio visok maltene koliko Njorka), i bar petnaest godina stariji. Istanjena,

proređena kosa, crna kao antracit, prosipala mu se niz čelo; dok je govorio, zabacivao ju je, trzajima glave, unazad, da mu ne pada u oči. "Ovo je Patera Svila, je li, molim te? Ne verujem da sam ikad, hmm, imao prilike da, ovaj, da ga upoznam. Savršeno sam ti nepoznat, a? Patera. Ili maltene. Ako si me i video nekad, to je bilo tako malo da kao da uopšte nisi. Kamo sreće da nije tako. Kamo sreće da se, hmm, srećemo kao sta-ri prijatelji. Ali jesam te malo i zavrnuo, a? Pre par godina. Nema šta, priznajem to. Potvrđujem i priznajem, razumeš ti mene. Ali, molim te lepo, morao sam da radim ono što je najbolje za Udruženje. Udruženje je naša mati, ono je važnije od bilo kog čoveka. Ja sam Ustavica."

Preusmerio je osmeh ka Šenili. "Ova mlada lepojka možda će radije zadržati - hmm... kako da kažem molim te... diskretnu anonimnost, da? Moglo bi to biti dobro kao predostrožnost, da? Kako god ona, ovaj, voli. Nema uvrede, nema ljutnje."

Šenila klimnu glavom. "Ako ti nemaš ništa protiv, ja bih tako, Patera."

"Ništa, ništa, ništa protiv, ni-ka-ko." Ustavicina šaka zatalasala se nemarno. "Ni najmanje. Dozvolte jednu stvar - pa ja to i preporučujem."

Svila reče: "Vi ste prisustvovali mom diplomskom ispitu, Vaša eminencijo. Bili ste na svečanom podijumu, rame uz rame sa Prelatom naše shole. Ne pretpostavljam da ste me zapamtili."

"Jesam! Jesam! Kako da nisam! A zašto ti ne sedneš, draga moja? Svilo, zapamtio sam ja tebe itekako. Diplomirao sa počastima, je li tako, molim te? Pa da! Nikad ja ne zaboravim tu dečurliju koja postanu učenici pokolenja. Bio si ti i najjače momče u toj staroj sholi, te godine. Sećam se da sam rekao Kvecalu - Prvom govorniku, al trebalo bi da kažem, je li, Njegovoj svesnosti. Kažem ja njemu, ovoga je trebalo u arenu. Ali, ovaj, eto. Eto. Mi smo te, he-he. Poslali ovde. Jesmo, šta tu ima da se priča. To je više bilo kao jedna šala, razumeš ti mene. Ali mojom krivicom. Jeste, brate, ja sam za to odgovoran sto posto. Što smo te, mislim, bacili ovde. U ovaj kvart i ovaj mantejon. Bilo je na moj predlog." On iskosa pogleda slupane ostatke malog stola preko koga je Mošus pao, pa spusti svoje mršavo telo na Svilinu stolicu za čitanje. "Ja sam navaljivao da to

tako bude - ma sedi i ti, Patera - a dragi Kvecal se sasvim saglasio."

"Hvala, Vaša eminencijo." Svila sede. "Hvala Vam mnogo. Na bolje mesto nisam mogao doći."

"A ne, ne, ne misliš ti to. A ne mogu ti ni zameriti što misliš ono drugo što stvarno misliš. Ni najmanje zameriti, je li tako. Jer ti si se, dozvoli jednu stvar, molim te, ti si se očajno loše proveo. Ja, ovaj, mi, mi smo to znali, Kvecal i ja. Jasno je to nama, molim te lepo. Ali tvoj jadni stari, hmm, prethodnik. Kako se ono zvao?"

"Štuka, Vaša eminencijo. Patera Štuka."

"E baš tako, dabome. Patera - Štuka! Šta bi bilo da smo mu poslali jednog od onih manjih dečaka, onih što su bili kao zečići mali, a? Takvog bi ubili i pojeli prvog dana, u ovom kvartu, je li tako? Molim te lepo. Ti sad znaš da je tako, Patera, a ja sam znao još onda. Zato sam predložio Kvecalu da bacimo tebe, a on je odmah uvideo logiku toga. I evo tebe sada, vidiš. Sam si. Otkad je Štuka, hmm... otišao u jedno vedrije podneblje? Fino, fino si ti ovde postigao, Patera. I-zu-zet-no dobar rad. Mislim da to nije prejako rečeno."

Svila prisili sebe da nešto kaže. "Rado bih se složio s time, Vaša eminencijo." Reči su dolazile jedna po jedna, teške kao kamenoviputokazi pobodeni duž drumu. "Ali ovaj mantejon je prodat. To sigurno znate. Nismo mogli ni poreze da platimo. Grad je zaplenio celo imanje; pretpostavljam da je Udruženju javljeno o tome, ali meni nije rečeno ništa. Novi vlasnik će svakako zatvoriti i mantejon i palestru, a lako bi moglo biti da ih i sruši."

"On je vrlo naporno radio, draga moja", saopšti Ustavica Šenili. "Ti ne stanuješ u ovom kvartu, a? Pa ne možeš znati. Ali potrudio se. Potrudio se."

Svila reče: "Hvala Vam, Vaša eminencijo. Veoma ste ljubazni. Više bih voleo, međutim, da ne postoji potreba za takvom ljubaznošću. Više bih voleo da sam, na neki način, doveo ovaj mantejon do uspeha. Kad sam Vam zahvalio što ste me ovde rasporedili, nije to bilo iz učtivosti. Ne volim ja stvarno ovo mesto - zgrade su tesne, stare i ruševne, i tako dalje, mada sam jedno vreme nastojao da ubedim sebe da ga volim. Ali ovaj narod... Ima ovde mnogo rđavih ljudi. To svako kaže, i to je istina. Ali dobri ljudi u

ovom kvartu zaista su u vatri prekaljeni i ostali su dobri, i posle svega što je ovaj Svitak bacio na njih. Nema takvih ljudi nigde drugde na celom Svitku. Pa čak i oni rđavi, iznenadilo bi Vas koliko zapravo..."

U tom času Oreb doleprša Šenili u krilo, noseći Mošusov nož u kljunu.

"Pazi ovo, molim te lepo! Šta je to?"

"Orebu je bilo iščašeno krilo", objasni Svila. "To sam mu ja iščašio, slučajno, Vaša eminencijo. Juče je jedan lekar vratio zglob na mesto, ali krilo još nije ozdravilo."

Ustavica talasanjem šake odbaci te Sviline primedbe. "Ovaj bodež, jelte, čije je to, je li tvoje, draga moja?"

Šenila, bez ikakvog traga osmeha, klimnu glavom. "Bacila sam nož da bih ilustrovala nešto što sam Pateri Svili objašnjavala, Tvoja eminencijo. A sad mi ga Oreb, vrlo ljubazno, vraća. Ja mislim da se ja njemu dopadam."

Oreb se oglasi jednim zviždukom.

"Ti si to bacila? Dozvoli jednu stvar draga moja, ne želim da izgledam skeptičan, ali..."

Šenila munjevito izmahnu, opruživši celu dužinu ruke prema ormanu; zid iznad ormana odjeknu potmulo, snažno i kratko. Sečivo je bilo do polovine zariveno u zid; nož nije čak ni vibrirao.

"A-uh! O, bogovi! Al ga zakrka!" reče Ustavica. Digao se sa sedišta i otišao da pogleda. "Nikad nisam - ovo je stvarno naj... hmm, naj..." Dohvatio je držku noža i pokušao ga izvući, ali nije išlo, pa je počeo klimati nož levo-desno i gore-dole. "Samo jedna rupa je ovde - ja vidim... ovaj... tačno samo jednu rupu u celom zidu."

"Smatrala sam da Patera Svila želi da ima na svom zidu što je moguće manji broj rupa", reče Šenila tmurno.

"A-ha!" uzviknu Ustavica, likujući, jer je uspeo da iščupa nož. Vratio je oružje Šenili, uz duboki naklon. "Tvoje oružje, draga moja. Znao sam ja da se za ovaj kvart priča da je... hmm... grub? Žestok. Bezakonje. Video sam, isto tako, i ovaj skršen stočić tu. Ali nisam pretpostavio da... Patera, moje... ovaj, naše divljenje prema tvom radu već je bilo vrlo veliko. Ali sada je još, ovaj, moje je sada još..." On opet sede. "Eto to htedoh reći, Patera. Mogao bi ti sada pomisliti

da, ovaj, mi... Kvecal i ja..."

Njegova pažnja se prenese na Šenilu. "Kao što ovaj dobri augur zna, ja sam Prvom govorniku, hmm, prohain ami, draga moja. Nesumnjivo ti već dobro znaš tu, ovaj, titulu. Njegov, da se izrazim, kao ovi gardisti što bi rekli, ađutant. Njegov koadjutor, razumeš ti mene. To je, ovaj, službeni i formalni naziv. Najkorektnije. A htedoh reći da smo mi pratili napredovanje Paterino, da, sa pažnjom i divljenjem. Imao je on teškoće. Oh! Da! Nailazio na prepreke, dozvolte. Njivu dobio jednu koja nije laka za oranje, jelte. Ovaj mantejon, to nije miran pašnjak, ne. Sirot, ali besmrtnim bogovima drag."

Šenila klimnu glavom. "Tako i ja mislim, Tvoja eminenciju."

"Trebao je on doći kod nas, da dobije, hmm... asistenciju, a? Trebalo je da apeluje, iskreno i direktno, Njegovoj svesnosti i meni. Da, kako bih rekao, izloži svoj slučaj: takva i takva stvar. Razumeš ti mene? Ali mi, kudikamo više, znaš? Kudikamo više smo i mi bili dužni da prvi ponudimo asistenciju, a da on ne mora ono sve. Da, zaista! Spremno, bez oklevanja, evo Udruženje ti priskače u pomoć, molim lepo, izvoli. Kudikamo više. I ranije, a ne tek sad."

"Nisam uspeo da uđem u Vašu kancelariju, da razgovaram sa Vama", objasni Svila, pomalo suvo. "Vaš protonotar me je ljubazno obavestio da je sva Vaša pažnja bila zaokupljena nekom tadašnjom krizom."

Ustavica zašišta, sipljivo, iz pluća. "I nama sumnje da je bila, Patera. Meni često izgleda da ja nikakva druga, vidiš, posla nemam, nego samo, ovaj, da se po čitav dan rvem sa, sa, sa jednom beskrajnom bujicom raznih kriza, koje, da ti kažem nešto: koje postaju sve crnje i gore."

Na zapadu, huka vazdušnih turbo-kompresora: Ulicom sunca dolazila je naoružana lebdelica Civilne garde. Ustavica je zastao da oslušne tu buku koja se pojačavala.

"Naša je, ovaj, nepromenljiva politika sa mladim augurima, Patera, što ti moraš razumeti, da, hmm... pustimo... da oprobaju krila. A mi da gledamo njihov prvi let, jelte, sa daljine. Jeste. Gurnemo ih, dozvolte mi da se tako izrazim, gurnemo ih grubo iz gnezda, razumeš ti mene. To je jedan ispit, koji si ti položio, ovaj,

zaista odlično."

Svila nagnu glavu na jednu stranu. "Srećan sam zbog tih reči, Vaša eminencijo, iako sasvim svestan da tolike pohvale nisam zaslužio. Ovo može biti i najbolja prilika da izvestim - neformalno, hoću reći - o velikoj časti koju je učinila, danas, našem ugroženom mantejonu..."

"Ugroženom, kažeš ti, Patera? Reče li 'ugroženom'?" Ustavica osmehom otpisa sve nevolje. "On je, hmm... dobro, da kažem - prodat, kao što si se ti izrazio. Ali ta prodaja, to je samo jedan zakonski manevar, da? Razumeš? Jedna mala procesualna strategija starog Kvecala, znaš. Novi vlasnici... ah. Ime glasi... Zove se..."

"Krv", reče Svila.

"Ne, ne, ne, nije to. Nešto običnije."

Šenila progundā: "Mošus?"

"E, jeste, tačno, sasvim tačno. Mošus, vidiš ti. Prilično glupo ime, ako dozvolte da kažem. Jer mali dečaci kad se rode, ne mirišu, hmm, ne mirišu ni upola tako dobro kao mošus. Međutim, taj Mošus, šta je on učinio. Platilo vaše poreze i takse. I postao vlasnik. Je li? Za plaćene poreze i takse, i neku tri-ča-vu svotuu pride. Vlasnik ovoga svega. A ovim zgradama treba, dozvolte jednu stvar - treba renoviranje. Kao što si sam kazao, Patera. Pustićemo ga da renovira. Zašto ne? Neka on ponese troškove, al u blagajnu da nam ne dira, a? Pa na kraju neka pokloni opet sve nama. Donator. Sve opet neka pokloni crkvi svojoj. Pobožno delo jednoga ktitora."

Šenila zatrese glavom. "Nešto mi se ne čini..."

"Imamo mi načina, draga moja, kao što ćeš i sama videti, pa ćeš se uveriti. A naročito dragi, stari Kvecal ima načina. To on veoma dobro radi. Njegova - težina kao Prolokutora Udruženja. Njegov, jelte, uticaj kod Ajuntamienta. On ima u izobilju i preobilju - ugled tamo, nemojte ni za trenutak sumnjati u to, molim vas. Čitav jedan arsenal pomoću koga mi možemo da pritisnemo ako se desi nešto ovako kao što se, hmm, desilo. Ovde, kod tebe, u Sunčanoj, Patera."

Svila reče: "Mošus je samo na papiru vlasnik, Vaša eminencijo. Krv kontroliše ovu imovinu i preti da će sve ovo da poruši."

"Svejedno. Svejedno. Videćeš, Patera." Ustavica opet sevnu

svojim zubatim osmehom. "Neće se desiti, hmm, takvo događanje. Neće se zbivati tako. Nema straha. Ni mrvice straha ne treba da bude. A ako i poruši, stara zdanja biće zamenjena novim. To bi bilo i najbolje, jelte. Izgraditi novo, iz temelja, ali, hm, udobnije. U smislu veličine. Moram se setiti da o tome popričam sa Kvecalom sutra, kad bude popio čaj od govedine."

Ustavica pogleda ka Šenili. "Stari Kvecal mnogo voli čaj od govedeg mesa, znaš. A zna i Patera, nesumnjivo. Jer, te stvari, to se priča među nama. Prepričava. Kao pralje kad se sastanu. Govorkanja, ogovaranja. Međutim, jednu stvar ja tebi da kažem, trebalo bi da dragi, stari Kvecal jede više, zar ne? Večito ja njega napadam oko toga. Pa ne može čovek da živi od govedeg čaja i vazduha, dozvolte, molim lepo. A Kvecal tako živi. I zato je tako slabašan."

On baci pogled na zidni časovnik iznad majušnog kamina. "Ono što sam, ovaj, ono radi čega sam se zaputio, da te obavestim, Patera Svilo - vidiš, dragi moj, kako sam ja užasno sebičan. Da, čak i posle pola života provedenog u, hmm, traganju za svetošću. Moram ja lično njega da obaveštavam, pa to ti je. To mi je bila želja. Dakle, Patera, odsad više nećeš raditi sam. Rekao sam već, zar ne? Ovaj, ranije? Da tvoje borbe koje si ovde vodio nisu prošle neprimećene. Ali sada mogu reći koju reč više, a, bogova mi, i hoću. I, evo, kažem. Mladi pomoćnik; augur koji je ovoga proleća diplomirao sa počastima, hmm. Kao ti nekada, Patera. Ja, ovaj, mi smo veoma svesni toga. Učenik pokolenja, samo da ti kažem, nagrađen za hierologiju. Stiže ujutro. Pa ćeš ti lično upoznati radost vođenja ovoga mlađanog zamenika tvog stazama onim istim kojima si ti uspeo na tako pohvalan način proći. Imaš dve spavaće sobice tamo gore, koliko znam? Molim lepo, pripremi onu, hmm... skromniju... za useljenje Patere Guloa."

Ustavica ustade i pruži ruku. "Bilo je ovo veliko zadovoljstvo, Patera. Zadovoljstvo, a i čast mnogo, mnogo i premnogo odlagana. I uskraćivana. Samouskraćivanje, ali i samouskraćivanju mora jednom doći kraj, ne?"

Svila ustade uz pomoć Krvovog štapa, i njih dvojica se svečano rukovaše.

"Draga moja, žao mi je što sam prekinuo tvoj razgovor sa tvojim, hmm... duhovnim vodičem. Sa ovim vrednim, mladim augurom. Izvinjavam se itekako. Ovaj mali tWte-a-tWte između nas dvojice tebi nije mogao biti mnogo zanimljiv, ali...

"A, ne, bio je, bio je!" Šenilin osmeh mogao je, zamalo, biti iskren.

"...ali bar je trajao kratko. Hmm, sažet. Ukratko. A sad, moji blagoslovi tebi, kakve god tvoje nevolje bile." Ustavica iscrta znak sabiranja u vazduhu. "Blagosloveni budite u najsvetije ime Pesa, oca bogova, i Ehidne ljupke, družbenice njegove, i u ime svih njihovih sinova i kćeri jednako, danas i zauvek, i u ime njihovog najstarijeg deteta, Scile, zaštitnice ovog, našeg svetog grada Virona."

"Novi vlasnik nalaže", reče Svila Ustavici tonom hitnosti, "da svaki prihod koji se pojavi preko operativnih troškova mantejona mora biti predat njemu. U svetlosti onoga što se danas dogodilo u vreme prinošenja žrtava - a naprosto je nemoguće da Vaša eminencija nije doznala za..."

Ustavica zastenja od napora, podižući i ostavljajući pored vrata tešku rezu. "Mnogo toga ovde imate što treba da se popravi, Patera. Ili zameni. Ili, ovaj, uveća. Ima tu stvari oko kojih se, taj, kako-se-zvaše, Mošus, neće potruditi. Da ih on osposobljava. Tvoja, na primer, tvoja lična - garderoba, a? To bi, razumeš ti mene, mogao biti dobar početak. Mogao bi ti, mnogo toga bi ti mogao. A što se tiče ostalog, ti sam odlučuješ koliki ćeš zbir prihoda upisati tamo, a? Poslovodstvo, to je valjda tvoje. Sigurno ćeš naći mnogo dobrih načina da potrošiš svaki - ovaj - svaki, čisto razgovora radi zamišljeni, višak para. A i pozajmljivao si razne svote, verujem. Tako je meni, ovaj, nama, Njegovoj svesnosti i meni, rečeno."

Vrata se zatvoriše iza njega, uz jedno 'škljoc'.

Oreb zazvižda. "Loš čo-vek."

Šenila ispruži ruku, na koju Oreb naskoči. "Nije on stvarno loš, Orebe. Samo je suviše zaljubljen u svoju pamet."

Mali osmeh pojavio se na uglovima njenih usana kad se obratila Svili. "Tolika reakcija, zbog samo pojavljivanja jedne male, sporedne boginje. Jedne koja ne spada u velikih Devet - tako si rekao u mantejonu? Zapamtila sam ja to."

Svila je još jednom zamandalio vrata i okrenuo se da odgovori, ali

ona diže ruku. "Znam, znam šta hoćeš kazati, Patera. Nemoj. Zovem se Šenila. To ima da bude aksiom, iznad svake rasprave ili promene. Imaš me zvati imenom Šenila, čak i kad smo sami. I postupati prema meni kao prema Šenili."

"Ali..."

"Jer jesam Šenila. Ti te stvari nisi stvarno razumeo, bez obzira na to koliko si vredno učio. A sad sedi. Znam da te boli noga."

Svila se sruči u stolicu.

"Ali još nešto si hteo da kažeš, a ne ono prvo što, kako rekoh, nije stvarno istinito. Da čujem."

"Na žalost, to je nešto što bi te moglo uvrediti, ali nije namenjeno da te uvredi." Oklevao je, progutavši knedlu. "Šenila, ti... govoriš veoma različito, u razna vremena. Juče si u Orhidejinoj kući govorila kao mlada žena koja je odrasla na ulicama i nije naučila da čita, ali je družeći se sa bolje obrazovanim svetom pokupila nekoliko fraza i naučila ponešto od gramatike. Noćas si, pre dolaska Njegove eminencije, poprilično koristila lopovski žargon, kao Njorka. Ali čim se pojavila Njegova ekselencija, pretvorila si se u kulturnu i obrazovanu mladu ženu."

Njen osmeh se proširio. "Treba li da ti se pravdam za ono kako sam razgovarala s tobom, Patera? To ne bi mogao biti zahtev jednog džentlmena, pogotovu onog ko je i sveštenik."

Svila je neko vreme sedeo ćuteći, trljajući se po obrazu. Oreb skoči sa Šenilinog šačnog zgloba na njeno rame, a odatle na oguljeni i iskrzani stočić za čitanje ispred Sviline stolice.

Napokon Svila reče: "Da si razgovarala sa Njegovom eminencijom na isti onoj način kao sa mnom, on bi pomislio da sam te iznajmio za večeras, ili tako nešto. Da bi me poštedela neprilike, odala si mi tvoju pravu prirodu. Kamo sreće da umem da ti se dovoljno zahvalim za to, Šenila."

"Izgovaraš moje ime kao da je to učtiva laž. Uveravam te, ono je istinito."

Svila upita: "Ali kad bih upotrebio ono drugo ime - mi oboje znamo koje - zar ne bi i ono bilo jednako istinito?"

"Ne bi, stvarno. Bilo bi daleko manje istinito nego što ti misliš, a vodilo bi ka beskrajnim teškoćama."

"Lepša si noćas nego što si bila u Orhidejinoj kući. Smem li to reći?"

Klimnula je glavom. "Tada se nisam trudila. Ili ne mnogo. Ne valjano. Muškarci zamišljaju da su kosti i šminka sve. Ali mnogo zavisi od... izvesnih stvari koje ja činim. Od očiju, usana. Načina kako se krećem. Od onih pravih gestova. To radiš i ti, Svilo, ali nesvesno. Volim da te posmatram. Ali kad ne znaš da te posmatram." Zevnula je i počela se protezati, sve više i više, tako da se najzad činilo da će njene obilate dojke provaliti kroz zategnutu haljinu. "Eto, vidiš. To nije bilo mnogo lepo, a? Ali njemu se dopadalo kad sam zevala, imao je običaj da mi tad poljubi ruku. Zato sam to ponekad radila: da njemu učinim zadovoljstvo. Oduševljenje, štaviše. Svilo, moraću negde spavati noćas. Volim to tvoje ime, Svilo. Celo večer osećam želju da ga izgovaram. Većina imena je ružna. Hoćeš li mi pomoći?"

"Nego šta", reče on. "Tvoj sam rob."

"Šenila."

Opet je progutao knedlu. "Pomoći ću ti što više mogu, Šenilo. Možeš prespavati ovde, ali siguran sam da možemo naći i nešto bolje."

Najednom je opet bila ona ista koju je upoznao kod Orhideje. "O tome moramo da popričamo", reče ona, "ali prvo o nečem drugom. Ti shvataš zašto je došao onaj odvratni čovek? Zašto ti dovode mladog pomoćnika? Zašto će taj odvratni, kao i vaš prolokutor, pokušati da dobiju ovaj mantejon nazad od Krva?"

Svila sumorno klimnu glavom. "Naivan sam ponekad, priznaću; ali nisam toliko naivan. Malo je nedostajalo pa da mu kažem da prestane prikrivati svoje prave namere."

"Onda bi on postao veoma neprijatan, sigurna sam."

"I ja mislim da bi." Svila duboko udahnu, pa izdahnu vazduh, sa mešavinom olakšanja i gađenja. "Momka šalju da motri na mene. Baš se pitam kako je proveo leto."

"Misliš da je Ustavicin štićenik? Nešto tako?"

Svila klimnu glavom. "Verovatno je bio pomoćnik njegovog protonotara. Ali nije bio protonotar, jer ja sam upoznao toga, i nije se zvao Gulo. Kad bih mogao popričati sa nekim drugim augurima koji

su sa mnom išli u isto odeljenje, oni bi mi mogli reći."

"Znači, namera je tvoja da uhodiš uhodu." Šenila se nasmešila. "Pa, dobro, ako ništa drugo, bar je ovaj tvoj mantejon bezbedan."

"Nisam ubeđen u to. Kao prvo, nemam mnogo pouzdanja u sposobnost Njegove svesnosti da kontroliše Krva. Mislim da je Njegova svesnost za to manje sposoban nego Njegova eminencija - zapravo, manje nego što Njegova eminencija za sebe kaže da jeste. Svako zna da Udruženje više nema onaj uticaj na Ajuntamiento kao nekad, mada bi ova današnja teofanija Dame Kipris mogla znatno da pomogne. Sem toga..."

"Da? Šta je sad?" Šenila je gladila Orebova leđa. Ptican je ispružao vrat i trljao njenu podlakticu svojim grimiznim kljunom.

"Kao drugo, ako oni mogu da manipulišu Krvom, ja neću još dugo biti ovde. Biću premešten, najverovatnije na neku administrativnu dužnost, a taj Patera Gulo preuzeće sve u svoje ruke."

"M-hm. Ponosim se tobom." Šenila je i sad gledala pticana. "Onda moj mali predlog tebe i sad zanima?"

"Da uhodim Viron?" Svila dohvati Krvov štap sa lavičinom glavom oberučke, kao da namerava da ga prelomi preko sredine. "Ne! Osim ako mi ti narediš. Ali, Šenila - sad si zaista Šenila? Jesi li?"

Klimnula je glavom, lica uozbiljenog.

"Ne mogu dozvoliti, Šenila, ni da ti nastaviš time da se baviš. Ostavljajući po strani sva pitanja odanosti, ne dozvoljavam da na taj način rizikuješ život."

"Ljut si. Ne zameram ti, Svilo. Mada je bolje biti hladan. On... vi ga zovete Pes. Neko je jednom rekao da je Pes bio uvek obuzet hladnom razbesnelošću. Nije uvek, Svilo."

Obliznula je usne. "Znači, nije tačno da je uvek bio takav. Ali je zamalo tačno. I on je postao vladar našeg... svitka. Našeg svitka, većeg od ovog. Začas. Za samo nekoliko godina. Nismo mogli da verujemo."

Svila reče: "Mislim da meni 'hladna razbesnelost' ne ide osobito dobro od ruke, ali, trudiću se. Htedoh te pitati šta će biti ako uspemo? Pretpostavimo da izvučemo dvadeset šest hiljada karata od doktora Ždrala i predamo ih Krvu. Nisam ubeđen da je to uopšte moguće, ali recimo da se tako desi. Od kakve bi to koristi bilo ikome,

osim Krvu?"

Svila je neko vreme ćutao, lica oslonjenog u šake. "Ja bih, dabome, želeo da učinim dobro Krvu, a i svakom drugom čoveku. Čak i kad sam provaljivao u njegovu kuću da bih ga nekako naterao da mi vrati moj mantejon, činio sam to delimično vođen željom da mu ne dozvolim da se duhovno zaprlja nekom nedoličnom upotrebom ovih zgrada. Ali strpati mu pare u šake, pare koje njemu nisu potrebne, to neće biti dobro za njega, može čak biti štetno."

Oreb naskoči na Svilino rame, tako da se Svila trgnuo i digao pogled; a Oreb ga povuče kljunom za pramen kose.

"On zna kako se osećaš", reče Šenila tiho. "Voleo bi da te navede da se smeješ."

"Dobar je on ptican - vrlo dobar. Nije ovo prvi put da se on meni približi po svojoj volji."

"Ti ćeš ga voditi sa sobom, a? Čak i ako te bace na neko činovničko mesto? Svilo. Ne postoji neki propis po kome je augurima zabranjeno da imaju kućne ljubimce?"

"Ne. To je dozvoljeno."

"Znači, ne bi baš sve bilo izgubljeno, čak ni u tom slučaju." Šenila je zaplovila kroz vazduh, dolebdela iza naslona Sviline stolice. "Mogla bih... i ja da ti malo ulepšam život. Sad odmah, Svilo. Ako želiš."

"Ne", reče on.

Tišina je još jednom ispunila malu trpezariju. Posle dva ili više minuta, on dodade: "Ipak, hvala ti. Veoma mnogo ti hvala. Ovo što si rekla, ne bi trebalo da mi poboljša raspoloženje; ali poboljšalo je. Večno ću ti biti zahvalan."

"Ja ću tu tvoju zahvalnost iskoristiti za moje lične svrhe, znaš."

Klimnuo je glavom trezveno. "Nadam se da hoćeš. Želim da tako bude."

"Ne voliš ti cure kao što sam ja."

"Nije tačno." Ćutao je nekoliko trenutaka, razmišljajući o ovome. "Ne volim ono čime se baviš, ono što se dešava svako veče u Orhidejinoj kući, zato što znam da je to za sve koji su umešani više štetno nego korisno, i na kraju svima nama nanese neko zlo. Nije tačno da mi se ne dopadate ti, i Maka, i druge tamo; naprotiv."

Dopadate mi se. Čak i Orhideja mi se sviđa; svaki bog..." trebalo je tu da se zaustavi, ali bilo je prekasno, "... zna da sam saosećao sa njenom tugom, danas posle podne."

Nasmejala se meko. "Ne zna svaki bog, Svilo. Jedan zna... dvoje njih znaju. Inače, ti zamišljaš da se muškarci koji kod nas dolaze nikad ne ožene, našom krivicom. Međutim, oni su gotovo svi već oženjeni. Mada ne bi trebalo da budu."

Klimnuo je glavom, nevoljno.

"Video si koliko smo mlade, većina nas. Šta zamišljaš da bude s nama posle?"

"Nikad nisam razmišljao o tome." Želeo je da kaže da mnoge sigurno budu ubijene, kao Fideja; ali upravo je Šenila ubila Fideju.

"Misliš da sve postanemo kao Orhideja, ili se predoziramo rđom pa umremo u grčevima. Tja. Većina nas se naprosto uda. To je sve. Ne moraš mi poverovati, ali to je istina. Ako neki konj večito traži jednu pa jednu, istu, cupi, ona se uda za njega."

Gladila ga je po kosi. Imao je neobjašnjivo osećanje da, kad bi se okrenuo, ne bi video Šenilu, da su to utvarni prsti.

"Ti si rekao da nećeš. Svilo. Zato što ti je stalo da vidiš nekog od bogova. Rekao si to nekome. Juče? A sada?"

"Sada ne znam", priznade on.

"Bojiš se da bih se smejala. Bićeš nespretnan. Pa, svi muškarci su nespretni. Svilo. Patera. Plašiš se mog smeha."

"Plašim se, istina je."

"Da li bi me i ubio? Svilo? Iz straha da ću se nasmejati? Dešava se da ljudi to učine."

Nije odmah odgovorio. Ruke su joj bile na istom mestu gde i Mošusove pre neki dan; ali znao je da neće doneti bol. Čekao je da ona ponovo progovori, ali je čuo samo daleko pucketanje zamiruće vatre u kuhinjskoj peći i brzo kuckanje časovnika iznad kamina. Najzad reče: "Da li zato neki muškarci udaraju žene, u ljubavi? Da im se one ne bi smejele?"

"Ponekad."

"Da li Pes udara tebe?"

Opet se nasmejala: srebrna poplava. Nije mogao znati da li se smeje njemu, ili Pesu. "Ne, Svilo. On nikad nikog ne udari. On ili

ubije... ili ništa."

"Ali nije tebe. Tebe još nije ubio." Bio je opet svestan pomešanih parfema, zagušljivosti njene haljine.

"To ne znam." Rekla je ovo ozbiljnim tonom. Nije razumeo.

Oreb je najednom zazviždao, preskočio sa Svilinog ramena na sto. "Ona ovde! Vрати se." Odskočio je na abažur polomljene svetiljke za čitanje, a odatle odlepršao na orman sa retkostima. "Gvo-dena mala."

Svila klimnu glavom, ustade i hramljući pođe ka baštenskim vratima.

Šenila promrmlja: "Uzgred rečeno, nisam mislila da za Ždrala uhodimo Viron. Mislim da ni ja više neću to raditi. Samo sam htela da predložim da nabavimo pare za tebe, od Ždrala."

Zevnula je ponovo i pokrila usta šakom krupnijom nego kod većine žena. "Izgleda da on ima mnogo love. Ili, bar, ima kontrolu nad mnogo love. Što je ne bismo mi uzeli? Kad bi ti bio vlasnik ovog mantejona, mislim da bi im bilo mnogo teže da te premeste."

Svila je zapanjeno pogleda.

"E, sad ti misliš da ja imam neki razrađen plan. To nemam. Nisam nešto dobra u planiranju, a i previše sam umorna da noćas više o ma čemu razmišljam. Pošto nećeš da spavaš sa mnom, razmišljaj o ovome. A i ja ću, kad se probudim."

"Šenila..."

Čelični zglavci Mejtere Mermer pokucaše na vrata.

"To je tvoja mehanička žena. Kao što Oreb reče: gvozdena. Kako se ono govorilo za takvu, u stara vremena? Robota? Robotnica? Nekad ih je bilo mnogo više."

"Hemijske osobe", prošaputa on. Mejtera je opet pokucala.

"Nije bitno. Otvori vrata da me ona vidi, Svilo."

Učinio je tako, i Mejtera Mermer osmotri, sa velikim iznenađenjem, visoku ženu vatreno crvene kose.

"Patera me je ispovedao", reče ona sibili, "i sad mi je potrebno prenoćište. Mislim da on ne želi da ostanem ovde."

"Ti...? Ne, ne!" Činilo se, iako je to bilo nemoguće, da su se oči Mejtere Mermer raširile.

Svila ubaci: "Nadao sam se da bi ti - i Mejtera Ruža, i Mejtera

Nana - da biste vi mogle naći mesta za nju, u kenobi, večeras. Znam da imate praznih soba. Upravo sam hteo da odem do vas i pitam. Ti, Mejtera, kao da si mi pročitala misli."

"A, ne. Došla sam da ti vratim tanjir, Patera." Ona mu pruži tanjir. "Ali... ali..."

"Učinile biste ogromnu uslugu meni." Uzeo je tanjir. "Obećavam da vam Šenila neće praviti nikakve poteškoće; osim toga, moguće je da ćete joj vi, vas tri, moći dati neke savete koje ja, kao muškarac, ne mogu. Ali, ako se Mejtera Ruža usprotivi, Šenila će morati da oстане negde drugde, naravno. Već je pozno, ali, pokušaću da nađem neku porodicu koja bi joj otvorila svoj dom."

Mejtera Mermer pokorno klimnu glavom. "Potrudiću se, Patera. Najbolje što mogu. Zaista hoću."

"Znam", reče joj on sa osmehom.

Naslonjen na ragastov vrata, držeći tanjir u rukama, posmatrao je kako dve žene lagano odlaze stazom, Mejtera Mermer u crnoj mantiji i Šenila u crnoj haljini, toliko slične, a toliko različite. Kad su bile na samom domaku vrata kenobe, ona druga, koja je malo zaostajala, okrenula mu se i mahnula rukom.

A Svili se u taj čas učinilo da lice koje je jedva video nije Šenilino, i nije samo u uobičajenom smislu lepo, nego zapanjujuće predivno.

Zec je čekao ispred šupe za lebdelice. "Gotov poso", reče.

"Oće to da leti?"

Zec slegnu ramenima. Primetio je modricu na Mošusovoj donjoj vilici, ali je bio dovoljno mudar da to ne pomene.

"Oće da leti?" ponovi Mošus.

"Otkud znam? Ja o njima nemam pojma."

Mošus, za glavu niži od njega, priđe jedan korak bliže. "Oće da leti? Poslednji put pitam."

"Oće." Zec počne klimati glavom, prvo sa oklevanjem, a potom energičnije. "Sigurno će."

"Po čemu, jebote, znaš da oće, keru jedan?"

"On kaže da oće. Kaže da će biti veliki uzgon, a on ih pravi već pedeset godina. Trebo bi da zna."

Mošus je čekao, ništa ne govoreći. Njegovo lice bilo je napeto, a

ruke su mu lebdele negde oko struka.

"A i izgleda dobro." Zec uzmače pola koraka. "Izgleda istinski. Pokazaću ti."

Mošus, kao protiv volje, klimnu glavom, i gestom pokaza ka bočnim vratima. Zec pohita da ih otvori.

Šupa je bila odveć nova da bi u sebi imala one pripijene zelenkaste svetiljke koje se uključuju glasovima prisutnih ljudi i koje su prvi doseljenici doneli sa sobom ili, možda, čak i umeli da prave. Prostranu unutrašnjost osvetljavale su sveće od pčelinjeg voska i nekoliko fenjera sa ribljim uljem; iz vrelog voska širio se slab, ali težak miris, a iz fenjera je smrdelo na ribu; preko toga se osećao jači i prodorniji miris zrelih banana. Majstor za pravljenje zmajeva stajao je pognut nad svojom tvorevinom; podešavao je napetost u gotovo nevidljivoj niti koja je spajala krila raspona deset lakata ukupno.

Mošus reče: "Reko si da je gotovo. Reko si da je sasvim gotovo."

Zmajar podiže pogled. Bio je manjeg rasta čak i od Mošusa; ali njegova brada bila je siva i bela, a obrve čupave i žbunaste na način koji označava pretposlednje doba u životu muškarca. "Jeste gotovo", reče on. Glas mu je bio mek i malo promukao. "Samo pritežem."

"Možeš ga pustiš da leti sad odma? Noćas?"

Tvorac zmajeva klimnu glavom. "Ako ima vetra."

Zec se usprotivi: "Ona ne leti noću, Mošuse."

"Ali, ovo. Da li će ovo da poleti?"

Zmajar još jednom klimnu glavom.

"Sa zecom? Poneće jednog zeca?"

"Malog, da. Domaći zečevi mnogo porastu. Tako velikog zeca ne bi mogao da nosi. Rekao sam ti."

Mošus rasejano klimnu glavom i okrete se Zecu. "Idi, donesi jednog belog. Ne najmanjeg, nego onog do najmanjeg. Tako te, neke, veličine."

"Nema vetra."

"Belog", ponovi Mošus. "Čekamo te na krovu." Pokretom ruke pozva zmajara. "Ponesi zmaja i žicu. I sve što treba."

"Onda ću morati opet da ga rasklopim, pa na krovu da ga sklopim. Tu će otići bar jedan sat. Lako bi moglo biti i više."

"Ti meni daj žicu", reče mu Mošus. "Ja se popnem prvi. Ti

ostaneš dole i zakačiš ga. Ja ga izvučem gore. Zec će ti pokaže kako se popneš."

"Nisi pustio mačke?"

Mošus odmahnu glavom, priđe radnom stolu i uze veliki kalem sa namotanom žicom. "Ajde."

Napolju je noć počivala vrela, nepokretna. Ni listak da se zanjiše u šumi s one strane zida.

Mošus pokaza rukom. "Ovde da si stao, vidiš? Tu gde ima tri sprata. Ja ću biti na krovu."

Zmajar je klimnuo glavom i vratio se u šupu, gde je, okretanjem jedne šipke, širom otvorio vrata, široka koliko tri lebdelice. Podigao je novog zmaja. Bio mu je težak u rukama; nije mu izmerio težinu, ali je sad pokuša oceniti: jednako kao onaj veliki, za borbe zmajeva, onaj koga je napravio na samom početku karijere. Taj je imao na sebi sliku velikog, crnog bika.

I nije mogao da poleti ni na jednom vetru slabijem od oluje.

Ponese novog zmaja belom, kamenom stazom, pa preko blago talasastog prostranstva travnjaka, do mesta koje je Mošus opisao. Nigde ni traga od Zeca, niti od žice koja bi visila s krova. Okrećući glavu gore, zmajar se zagleda u ornamentalne zupčaste grudobrane, koji su sada, naspram mozaičnog, veselog šarenila nebeskih zemalja, izgledali crni kao onaj bik. Ali tamo nikog nije bilo.

Na izvesnoj daljini iza njega, mačke su nervozno hodale po kavezu, željno očekujući čas slobode. Nije ih čuo, ali je bio oštro svestan njihove prisutnosti, njihovih kandži i ćilibarno žutih očiju, njihove gladi i uskraćenosti. Šta ako ih talus pusti, ne čekajući Mošusovo naređenje? Šta ako su već puštene, i sad se šunjaju kroz žbunje, spremaju na skok?

Nešto ga dodirnu po obrazu.

"Probudi se dole ti, eeej!" Bio je to Mošusov baršunast, maltene ženski glas, koji ga je pozvao s krova.

Zmajar uhvati žicu i prikači majušnu prstenastu kuku za 'jaram' zmaja, onda se odmače da se divi svom delu koje je brzo odmicalo uz klesani kamen, zmaju na čijoj je sredini bio naslikan čovek, vrlo mali, ali čovek koji je raširio ogromna, tanana krila nalik na ona kod vilinog konjica.

Preko travnjaka je dolazio Zec, sa nečim bledim u rukama. "Da vidim to", doviknu mu tvorac zmajeva; približi mu se lakim trkom, uze od njega zeca i diže ga za uši. "Suviše je težak!"

"To je onaj koga je on reko da donesem", reče Zec i uze zeca nazad.

"Ne mož podigne tolikog."

"Pa šta, kad nema ni vetra. Jel se penješ?"

Zmajar klimnu glavom.

"Pa ajde."

Ušli su u stari, prvobitni deo vile, kroz zadnja vrata, popeli se dva sprata i zatim, koracima koji su bučno odzvanjali, uz zavojite gvozdene stepenice. Zec podiže veliki poklopac za izlazak na krov. "Imali smo ovde jednog velikog lešinara", reče Zec. "Zvali smo ga Hieraks. Al mrtav je."

Iako pomalo zadihan, zmajar se tiho nasmejao; činilo mu se da je na to obavezan.

Prešli su preko crepova srednjeg, nižeg krova, pa se ispenrali na krov desnog dozidanog krila. Prvo se popeo Zec; za to vreme zmajar je opet držao mirnoga zekonju za ušesa. Onda je dodao zeca Zecu, a ovaj mu je odozgo pružio ruku, pa se i zmajar nekako ispentrao.

Mošus je sedeo na grudobranu, praktično sakriven zmajem. "Ajde malo življe. Sat vas već čekam. Jel će da trčiš s njim?"

"Ja ću držati kalem", reče zmajar. "Neka Zec potrči. Al bez vetra neće da poleti."

"Ima vetar", reče mu Mošus.

Zmajar ovlaži kažiprst i podiže ga: stvarno, vazduh se malo pomerao, ovde, pedeset lakata iznad zemlje. "Nije dovoljno", reče on.

"Ja sam osetio vetar", reče mu Mošus. "Osetio sam kako hoće da se digne."

"Prirodno da hoće da se digne", reče zmajar. Nije mogao, a ni hteo, da sakriva koliko se ponosi svojom veštinom. "Svi moji zmajevi to hoće. Al nema dovoljno vetra."

Zec upita: "Oćeš da vežem zeca na zmaja?"

"Da ga vidim", reče Mošus. Diže i on zeca za uši, ali sad zec bolno zacvile. "Ovo je onaj mali. Uzo si najmanjeg, keru."

"Odmeravo sam koliko je koji težak. Ima dva lakša od ovog, kunem se."

"Trebo bi da ga bacim s krova. Možda bi trebo i tebe da bacim s krova."

"Oćeš da ih donesem? Da ih pogledaš. Evo za minut sam nazad."

"Šta ako se ovome nešto desi sad? Onda šta da privežemo ujutru? Najmanji je trebo da ostane za ujutru, idiote." Mošus vrati zeca Zecu.

"Ima dva manja, Scilinog mi imena. Tako mi svih zeznutih bogova koje nabrojiš. Ne bih ti ja lagao."

"Ovo nije zec, ovo je prokleti pacov."

Povetarac promače, prošunja se pored njih i podiže zmajarevu kosu, kao prst neke nevidljive boginje. Njemu se učini da bi je i mogao videti, ako bi se okrenuo brzo: Molpe, boginja vetrova i svega lakog, Molpe, čiji je on molilac i preklinjalac celog svog života. Molpe, vetrove svoje daj, da dunu za mene. Nemoj postideti, o Molpe, mene koji sam ti uvek odavao sve počasti. Par ševa za tebe, Molpe. Tako mi časti moje.

Mošus oštro reče: "Vezuj ga." Zec kleknu na katran, još mekan od sunca, hitro namače prvi kanap na nesretnog zeca i priveza ga surovo čvrsto.

"Brže to."

"Pa ne mogu. Ja ne vidim ništa šta ovde radim. Trebalo je da donesemo njer-fe."

"Veži ga da ne mož da ispadne."

Zec ustade. "Dobro je. Nema da ispadne." On uze zmaja od Mošusa. "Jel da ga držim iznad glave?"

Zmajar klimnu glavom. Već je uzeo kalem sa žicom; sad još jednom ovlaži prst.

"Jel da trčim na onu stranu?"

"Ne. Slušaj. Moraš trčati prema meni, u vetar, u ovo malo vetra što ima. Ti trčiš zato da bi zmaju izgledalo kao da ima više vetra nego što stvarno ima. Ako budemo talični, taj lažni vetar može da ga podigne na neku visinu gde stvarno ima jačeg vetra. Znači, idi sad na kraj kuće, tamo na sam kraj krova, i to na onaj ugao. Ja ću ti

odmotavati žicu dok ideš, i namotavati dok trčiš ovamo. Ako u jednom trenutku zmaj poželi da se digne iz tvoje ruke i da ode uvis, ti ga baci uvis. Al ako počne da pada, hvataj ga."

"To je dečko iz grada", objasni Mošus. "Oni sa zmajevima ne umeju."

Zmajar odsutno klimnu glavom, posmatrajući Zeca. "Drži zeca za noge, i to što više iznad glave, koliko god visoko možeš. Ne počinji da trčiš dok ti ja ne kažem."

"Sad liči na pravog", reče Mošus, "al ne znam dal dovoljno liči. Biće dan i biće sunce, a oni imaju prokleta bolji vid nego mi. Al ne razlikuju uvek pravo od lažnog. Oni o tome ne razmišljaju kao mi."

"Dobro", povika zmajar. "Sad!"

Zec potrča, dugonog i brz, a krila zmaja se zanjahaše, počеше milovati vazduh kao da pokušavaju da polete na ptičji način. Na pola puta po dugačkom krovu, Zec pusti zmaja, koji se podiže.

Molpe! O Molpe!

Na visini dvaput većoj od visine Zeca, zmaj je ostao bez uzgona. Jedan trenutak je počivao u vazduhu nepomično, a onda se sjurio prema krovu kao da će se razbiti; ipak se, u brzom polukrugu, digao još jednom, do visine glave Zeca. Sledećeg trenutka pao je beživotno na katran.

"Pa hvataj ga!" kriknu Mošus prodorno. "Trebo si ga uvatiš! Očeš da slomi vrat?"

"Ti se brineš za zeca", reče mu zmajar, "ali ti imaš još zečeva i mogao bi ujutro da kupiš još dvanaest novih. Ja se brinem za zmaja. Ako bi se polomio, trebalo bi ga popravljati dva dana. Ako bi se mnogo gadno polomio, morao bih da pravim novog, iz početka."

Zec podiže zmaja. "Zecu nije ništa", doviknu im on preko krova. "Oćemo pokušamo ponovo?"

Zmajar odmahnu glavom. "Srednja žica mu nije dovoljno zategnuta. Donesi ga ovamo."

Zec donese.

"Drž ga gore." Zmajar kleknu. "Ne bih da ga spuštam na ovaj katran."

"Možda bismo mogli da ga vučemo pomoću lebdilice", predloži Zec.

"To bi bilo rizičnije čak i od ovoga. Tad ako padne, pocepa se u dronjke, pre nego što se možemo zaustaviti." Jednim jedinim dodiranjem prsta on popusti čvor. "Hteo sam ja da stavim jednu klizeću kopču ovde", reče on Mošusu. "Možda je trebalo."

"Pokušaćemo ponovo čim namestiš", reče Mošus.

"Moglo bi biti vetra ujutro."

"Ja ujutro puštam Akvilu. Neću da mislim oko ovoga, da li hoće ili neće."

"Dobro." Zmajar ustade, opet ovlaži prst i klimnu glavom Zecu, pokazavši prstom.

Ovog puta ogromni zmaj se uzdigao pouzdano, iako se zmajaru činilo da vetra nema nimalo. Petnaest, dvadeset, trideset lakata - onda polukrug nadole, naglo padanje, uz prestravljeni cik malog putnika, i naglo uzdizanje ali na mnogo manju visinu. Zmaj se mučio da se uzdigne; gubio je uzgon.

"Ako bude niže od krova, kuća će mu zakloniti vetar sasvim."

"Baš tako." Zmajar strpljivo klimnu glavom. "I meni je pala ista misao na um, ranije."

"Ali ti ga vučeš dole! Zašto? Pa počeo je da leti."

"Trebalo da popustim zadnju gornju žicu", objasni zmajar. "To je ona što ide od njegovih nogu, preko leđa, do jarma." Zecu doviknu: "Spuštamo! Hvataj!"

"U redu, dosta je bilo!" Mošus je držao pištolj-igličar u ruci. "Pokušaćemo ponovo, ujutro. Kad bude više vetra, al tad da leti lepo i jako. Jesi čuo matori?"

Zec je uspeo da uhvati zmaja; zmajar ostavi kalem i ručku za okretanje kalema. "Za ovoliko", reče zmajar, pokazavši prstima jedno malo rastojanje. "Za samo ovoliko da popustim. Znaš šta bi bilo da se zabio u krov? Ili u zemlju? Mogao se potpuno polomiti."

Dok je Zec držao zmaja u vazduhu, zmajar je popustio žicu za onoliko koliko je pokazao. "Mislio sam ja da će ovo možda biti potrebno", reče on, "pa sam ovde ostavio da bude jedan mali višak."

Mošus reče Zecu: "Nećemo više rizikovati noćas."

"Tiho!" reče zmajar. Njegovi prsti su se zaustavili, iako je novi čvor bio tek napola zavezan. U daljinama je začuo mrmor suve šume, drmanje ispucalog starog lišća, trljanje milion suvih grančica o

milion drugih. On okrete glavu slepo, tragajući.

"Šta je bilo?" upita Zec.

Zmajar se uspravi. "Pojuri opet tamo na kraj krova, al sad na onaj drugi ugao."

"Samo nemoj da se polomi", reče Mošus, vraćativši glatkim pokretom igličar pod tuniku.

"Ako se i polomi, ja ću biti bezbedan", primeti zmajar. "Ti ga ne bi mogao popraviti, a ne bi ni on mogao."

"Ako bude leteo, bićeš bezbedniji", reče mu Mošus tmurno.

Zec, opet udaljen od njih dobra dva lanca, uskoro povika: "Jel dobro odavde?"

Zmajar automatski spusti pogled do kalema. Drveće je utihnulo, ali on oseti utvarne Molpine prste u kosi. I bradu mu vetar zatalasa. "SAD!"

Zec je jurio maltene do polovine krova, i tek tad pustio, ujedno bacivši nagore, velikog zmaja. Ovaj se odmah vinuo, kao iz topa ispaljen, pedeset, šezdeset lakata u visinu; tamo je načinio pauzu, kao da zbira snage.

"Poleti", promrmlja Mošus. "Poleti, jastrebe!"

Puna dva minuta zmaj se održavao na toj visini; njegova prozirna krila bila su gotovo nevidljiva naspram nebeskih zemalja, nacrtano ljudsko telo na sredini bilo je crno kao zastor sam, a zec je bio tačka koja se migoljila na prsima tog tela. Najzad se zmajar osmehnu i poče oslobađati veću dužinu žice. Zmaj se pouzdano dizao, u sve veće visine, i najzad se činilo da će se izgubiti u mozaiku njiva i iskričavih reka na suprotnoj strani svitka. "Je li ovo dosta?" upita on Mošusa. "Da ga spustim?"

Mošus odmahnu glavom.

Zec, koji je stao pokraj njih da gleda zmaja, reče: "Liči, a? Laćano liči."

"Ja hoću da mi se sad plati", reče zmajar Mošusu. "Ovakav je bio naš dogovor. Ja sam ga napravio, ti si ga odobrio, on nosi zeca."

"Polovinu dobiješ odma", prošaputa Mošus, ne skidajući pogled sa zmaja. "Ništa ja nisam odobrio dok ga Akvila ne napadne. Možda će njoj da izgleda dobro, al ja to nisam siguran."

Zec se tiho nasmeja. "Jadan mali bekonja! Sigurno nema pojma

gde je. Kladam se da mu je usamljeno, tamo gore."

Mošus je posmatrao dalekog zeca sa gorkim osmehom. "Dobiće društvo ujutro." Vetar je bio sve jači, talasao je njegovu izvezenu tuniku, nabacio jedan dugački, kovrdžavi pramen kose preko njegovog zgodnog čela.

Zmajar reče: "Ako misliš da neće prevariti tvoju jastrebicu, kaži šta bi trebalo da izmenim. Nastojaću da to završim do jutra."

"Sad, zasad, izgleda dobro", priznade Mošus. "Izgleda tačno kao pravi čovek, letač, koji drži zeca."

U postelji se Svila okretao i prevrtao, terao mrtvačka kola kroz mračni, ruševina puni pejzaž sna, kroz zemlju mrtvih koja je još i zemlja živih. Vetar je duvao i duvao i lepršao beložutim zavesama na prozorima spavaće sobe, lepršao somotnim draperijama na pogrebnim kolima, a one su vijorile kao crne zastave; kao isečeni plakat u Sunčanoj iz koga su oči starog Savetnika Lemura izrezane i bačene, a nos i usta plešu, plešu na vetru; kao plemenito lice starog Savetnika Lorija, isečeno i pušteno da ga vetar odnese u ulični slivnik; kao široka, crna mantija Mejtere Ruže, otežala od debelo našivenih rubova i od smrti, ali ipak sposobna da se zavijori; a visoke, crne perjanice se povijaju, mašu, a vetar poduhvata Svilin dugački, crni korbač, tako da on, kad zamahne na jednog konja vranca, ošine drugog. Onaj nešibani zaostaje, sve više, smeta sve više, frkće na jastučaste oblake žute prašine, ali nikako da dobije bič po leđima. A trebalo bi, jer vara svog brata, koji je sav preznojen, koji se svom silinom baca u am, iako su mu sapi obložene žutom prašinom koju bela pena toliko kvasi da se kroz nju prozire crna koža ispod.

U mrtvačkoj kočiji Fideja se meškolji, naga i bela, Svilina stara pamučna maramica spada joj je s lica, večito spada ali nikako da spadne, večito se smiče, kliza dole, ali nikako da se smakne, iako vetar zviždi uz stakla i unosi prašinu kroz svaku pukotinu. Svila nastavlja da bičuje pogrešnog konja, uvek pogrešnog konja, a gleda Fideju, vidi kako ona prstima, kao kandžama, grabi Šenilin bodež, cima ga i grebe noktima, iako je tvrdo zariven između njenih rebara, gleda je kako grebe kao mačka crvenu mačku sa zapaljenim repom,

hvata fino izrađeni mesingani rukobran na kome je turpijom izravnato mnogo malih, zasebnih faceta. Njeno lice ispod spadajuće maramice umazano je njenom krvlju, zauvek lice Gljive Mukorice, lude kćeri Krvove. Vide joj se šavovi gde je koža na njenoj lobanji zašivana, jer njena smeđa kosa je sva odsečena, obrijana, njenu crnu kosu obrijala je je Trstika koja je i oprala leš i obrijala jednu polovinu te glave da bi se videli šavovi i po jedna kap krvi na svakom šavu iako Fidejine obilate sise, gle, iako iz njih curi mleko na crni somot. Grob nju čeka, samo grob, još jedan grob u svitku grobova gde već toliki leže, a nad njima stražu drži Hieraks, bog smrti i kalde mrtvih, visoki Hieraks beloglavi, u kandžama drži njen beli duh, jer drugi je bio hirurrg, specijalista za operacije na mozgu, za koga ako ne za nju?

Ni Svila, sam na mekanom vozačkom sedištu od crne štavljene kože, ne shvata značenje ijedne od svih tih stvari, ali zna da vozi ka grobu i da, kao i obično, kasni. Uvek on do groba stigne prekasno i prerano, mora on da tera po noćnoj strani kroz tminu tamniju od najmračnije noći, po danu vrelijem od najvrelijeg dana, tako da zaokrugljeni oblaci prašine izgaraju kao kad se slikareve 'zemlje' peku u slikarevoj maloj peći, užareno zlato u vrelini, crne perjanice se raskrupnjavaju u oblake dok on bičuje pogrešnog konja, onog preznojenog koji će na grobu lipsati ako i ovaj prvi ne povuče. A gde onda Fideja da legne, ako u njen grob legne mrtav crni konj?

"Hajjj-jap!" uzvikuje Svila, ali konji ga ne slušaju, jer na grobu su, a dugačko sunce se ugasio, izgorelo je, mrtvo je zauvek, osim ako se potpali sledeći put. "Suviše duboko", reče mu Šenila, stojeći pokraj rake. "Suviše duboko", horski ponavljaju za njom, kao odjek, žabe, one žabe koje je on kao dečak hvatao one godine kad su se on i njegova mati odselili bez razloga u selo, i opet doselili u grad gde ih je sačekao život nimalo izmenjen, žabe koje je voleo i ubijao svojom ljubavlju. "Preduboko!" i jama je preduboka, iako je njeno dno obloženo crnim baršunom tako da pesak i hladna glina neće nju nikad dotaći. Hladne, tonuće vode podzemnih tokova, koji poniru svake godine, neće Fideju nikada oprati, neće naterati njeno telo da istrune i pretvori se opet u drveće i cveće, nikad sprati Krvovu krv niti pokvasiti vatrenu mačku sa crnim mišem u čeljustima, niti zlatne orhideje. Nikada ispuniti zlatnu baru u kojoj zlatni ždral gleda zlatnu

ribu za veke vekova; jer ovo nije dobra godina za ćapanje zlatnih riba. Ma, ni srebrnih.

"Preduboko!"

I zaista je preduboko, nikad to neće ova žuta prašina moći ispuniti, a somot na dnu posut je zvezdama koje bi mogle najzad zatreperiti, ali još nisu, što mu Mejtera Mermer objašnjava i prstom pokazuje, i pri toj svetlosti ona je opet mlada, sa licem nalik na Mejteru Nanu i sa smeđim rukavicama koje kao meso prekrivaju njene trudbeničke čelične prste.

"Predugo!" reče on konjima, i sad onaj koji uopšte nije vukao, sunu napred i povuče i potrže svim silama, ludo i besno, mada mu vetar udara u zube, mada je noć crnja nego što bi ijedna noć mogla biti, mada se u njoj ne vidi ni jedna jedina zakrpica nebeskih zemalja. Dugačak je drum ispod zemlje, sahranjen zauvek u ovoj uzleteloj prašini i u ovom trnju i grmlju koje oluja nosi.

"Predugo!"

Zumbula sedi pored njega na sedištu od meke štavljene kože; posle nekog vremena on daje njoj onu svoju staru, okrvavljenu maramicu, da pokrije nos i usta. Nek vetar nastavi da laje i urliče poput hiljadu žutih, lovačkih pasa, ne može da oduva njihova škriputava, blistava, stara mrtvačka kola sa ovog druma koji uopšte nije drum, a njemu je drago što je u njenom društvu.

5. ROB SFIKSE

Molpindan je, podseti Svila sebe, dižući se, u krevetu, u sedeći položaj: dan za lakonogu brzinu, dan u kome se, posle rada, peva i igra. On se, doduše, ne oseća nešto lakonogo. Prebacuje noge preko ivice kreveta na pod, trlja oči, trlja donju vilicu koja je sva čekinjasta. Spavao je - koliko dugo? Maltene predugo, ali ako požuri, može se još pridružiti sibilama u jutarnjoj molitvi. Ovo mu je bila prva noć dobrog spavanja još od...

Još od teldana.

Protegao se, govoreći sebi da mora požuriti. Doručak kasnije, ili bez doručka, mada dole ima dovoljno voća i povrća za pola četvrtine.

Ustao je, rešen da pohita, i kao nagradu za to dobio probod bola u desnom skočnom zglobu; za tili čas je opet seo.

Krvov štap sa glavom lavice stajao je naslonjen na uzglavlje kreveta, a na podu do njega ležala je Ždralova ovojnica. On je dohvati i dobro išiba njome pod.

"Sfiksa će biti moja boginja danas", progundā on, "moj oslonac i podrška." Iscrta znak sabiranja u vazduhu. "O Sfikso od sabalja, ti koja ubadaš i urlaš, lavico i Amazonko, budi sa mnom do kraja. Hrabrosti mi daj u ovom času nevolje moje."

Ždralova ovojnica bila je toliko vruća da ga je pekla; stisnula se oko skočnog zgloba kao mengele. Osećaj je bio savršen i divan dok je Svila lakim i skakutavim hodom silazio niz stepenice i pumpao vodu u kuhinji, da napuni umivaonik.

Oreb je još spavao navrh ormana za hranu, stojeći na jednoj nozi, glave zavučene pod zdravo krilo. Svila mu povika: "Budi se, ptičurino matora. Jede? No-va voda? A? Hajde, sad je trenutak da zatražiš."

Oreb graknu u znak protivljenja, ali lice ne pokaza.

Još su postojali neki ostaci njegovog starog kaveza, kao i jedan veliki neugašeni komad žara od vatre koja sinoć nije skuvala ni trunčicu povrća. Svila naslaga desetak grančica preko žara, počē duvati, a kad ugleda mladi plamen, protrlja šake. Nije morao upotrebiti nimalo hartije, dragocene hartije!

"Jutro je", reče on pticanu. "Diz-zastor. Trebalo bi i ti da se dižeš." Odgovora nije bilo.

Ovaj Oreb me otvoreno prenebregava, zaključí Svila. "Meni je slomljen skočni zglob", reče on ptici srećno. "I jedna ruka mi je kruta - majstor Ksippias je mislio da sam levak, da li sam ti to ispričao? Pa, i trbuh mi je izgredan, i boli. A imam i finu modricu, plavu, pa crnu, nasred grudi, tamo gde me je Mošus zabitžio drškom onog njegovog noža." On rasporedi tri mala komada drveta za loženje, sekirom nacepanog, preko grančica koje su buktale i praskale. "Ali baš me briga. Molpindan je, čudesni molpindan, i ja se osećam čudesno. Ako hoćeš biti moj kućni ljubimac, moraš i ti takav da budeš, Orebe." Sa treskom zatvori gvozdена vrata peći i namesti vodu za brijanje na rupu iznad vatre.

"Ri-ba glava?"

"Nema ribljih glava. Nije bilo vremena za riblje glave, ali mislim da je ostala, možda, jedna lepa kruška. Voliš kruške?"

"Voli krrru-ke."

"Volim i ja - znači, jedemo isto, delimo doručak." Iz sudopere izvuče, posle kraćeg traganja, onaj nož kojim je pre neki dan sekao paradajze, obrisa sečivo (primetivši, sa ubodom osećanja krivice, da je počelo da zardava), i jednim pokretom preseče krušku na pola; zagrije svoj deo, prosu vodu iz umivaonika, ispumpa drugu i poče pljuskati lice, vrat i kosu. "Zar ne bi voleo da nam se pridružiš u jutarnjim molitvama, Orebe? Ne moraš, ali nešto mi govori da bi to moglo biti dobro za tebe." Pokuša dočarati sebi kako bi Mejtera Ruža reagovala na pticanov dolazak i nasmeja se. "Bilo bi to dobro i za mene, po svemu sudeći."

"Tica spa-va."

"Ali ne dok tica ne pojede krušku, verujem. Ako je nađem kad se vratim, ja ću je pojesti."

Oreb doleprša sa ormana na sto. "Jede sad."

"Vrlo mudro", pohvali ga Svila i odgrize drugi zalogaj od svoje polovine, razmišljajući prvo o svom snu - ono što je iz njega zapamtio, sasvim je izuzetno, reče on sebi - a potom o žučkastom hirurškom koncu kojim je Gljivina koža na glavi prošivena. Da li je on to video, ili samo sanjao? Onda razmisli o Ždralu, koji je doktor,

dabome; on je maltene sigurno bio taj koji je usađivao embrione rogatih mačaka u matericu te lude devojke, i to, nesumnjivo, po dva ili po tri embriona odjednom.

Kad se popeo na sprat i počeo sapunjati i brijati, setio se šta je Šenila rekla o izvlačenju novca od Ždrala, u iznosu dovoljnom da se mantejon spase. U običnim vremenima, on bi takav predlog, toliko nečuven, istog trena odbacio, ali Šenila nije Šenila - ili, bar, nije samo Šenila; šta god ona o tome priča, stvar je jasna i ne vredi se zavaravati, mada će on, valjda iz učtivosti, morati da glumi da to ne zna. Molio je zgodnu Kipris da se vrati, a ona je to ne samo ispunila, nego i nadmašila: nije uopšte ni otišla. Tačnije, izišla je iz Svetog prozora u Šenilu, sada njome posednutu.

To je velika čast za Šenilu, sumnje nema. Načas joj je i zavideo. Ali i njega samog prosvetlio je Izvanaš, a to je još veća čast. Posle tog događaja, on ne treba nikada više nikome da zavidi ni na čemu. Da li je Šenila bila dobra kurva? I da li joj je ovo sad nagrada za to? Šenila je rekla - tačnije, boginja je rekla, ili su obe rekle, da se više neće vraćati kod Orhideje.

Obrisao je i osušio brijač, i osmotrio svoje lice u ogledalu.

Da li to možda znači da Kipris voli lake žene, ali ne voli ono što one rade? Misao koja nadahnjuje; lako bi mogla biti i istinita. On o Kipris ne zna ni približno onoliko koliko bi sada, hitno, morao o njoj znati; jednako je za žaljenje što on ostaje jednako neznalica i o Izvanašu, iako mu je Izvanaš toliko toga prikazao, a Kipris prošle noći otkrila što-šta o sebi - o svom odnosu sa Pesom, naročito.

Svila peškirom obrisa lice i okrete se ormanu za garderobu da uzme čistu tuniku, pomislivši da mu je juče Patera Ustavica manje-više naredio da kupi novu odeću. Sa onoliko karata preostalih posle Fidejine sahrane, u tom pogledu ne bi trebalo da bude nikakvih poteškoća.

Zumbula mu je svojevremeno pridržala ovu tuniku da je obuče u vreme kad mu je ruka bila ranjena. Umesto da pojuri niz stepenište da se pridruži sibilama u mantejonu, on se nađe opet na krevetu; seo je, zagnjurio glavu u šake, a u glavi mu je sve plivalo od misli o Zumbuli. Bila je tako lepa i tako plemenita! Tako divna, dok je sedela pored njega na vožnji ka grobu. On će morati da umre - to svaki

čovjek mora - a moraće i ona; ali nije potrebno da umru sami. Sa blagim šokom on uvide da onaj san nije bio samo dokona utvara noći, već da ga je poslao neki bog, Hieraks nesumnjivo, koji se u njemu i pojavio (što je, već samo po sebi, gotovo nepogrešiv potpis) sa Fidejinim belim duhom u rukama.

Ponovo ispunjen radošću, Svila ustade i dograbi čistu tuniku iz ormana. Krv je onu svoju pticu-lešinarku nazvao imenom Hieraks: namerno huljenje na jednog boga. On, Svila, je tu pticu ubio ili se bar borio protiv nje i postao uzrok njene smrti. Hieraksova naklonost biće, dakle, usmerena ka njemu - a i bila je, od onog trenutka pa sve do sad. Hieraks mu je dao ove snove prepune božanskih znamenja, ali, pre toga, dao mu je i veoma unosne žrtvene ceremonije za Fideju. Niko ne može reći da je Hieraks bio nezahvalan!

Mantija koju je nosio juče, sad je prljava i sva umazana osušenom krvlju; ali druge, čistije, nema. On dograbi četku za odelo i baci se na posao. Prašina je frcala na sve strane.

Muškarci i žene, od blata napravljeni (a tvorac njihov, prvi, bio je Izvanaš, bar ako je suditi po jednom prilično nejasnom mestu u Spisima), na kraju se pretvore u prašinu. Ako ćemo iskreno, padnu u prah i prebrzo. Ta ista trezvena misao došla mu je na um i pred kraj obreda za Fideju, dok je postavljao zavrtnjeve na poklopac njenog sanduka.

A Šenila ga je prekinula, ustajući kao... kao... poređenje mu izmače i nestade. Pokuša da ponovi tu scenu u mislima. Šenila, viša rastom nego mnogo koji muškarac, sa sitno nakovrdžanom, vatrenom kosom, krupnim kostima, ravnim obrazima i velikim dojkama, nekako drvena ali, i puna trzaja, u jednostavnoj, plavoj haljini.

Ne. Haljina je bila crna, kao što je i priličilo. A da li je nosila plavo kad ju je prvi put video, u Orhidejinoj kući? Ne, zeleno. Maltene je siguran: zeleno.

Rogova igračka! Tako je. Nikad nije video tog Rogovog lutana. (Nastavljao je da četka, silovitije nego ikad.) Ali viđao je slične marionete, čiji su udovi uzglobljeni i pričvršćeni za četiri kanapa, koji vode do krajeva jednog drvenog krsta. Rogov drveni čovek imao je na sebi naslikani plavi kaput, a Šenila je, u prvim trenucima, hodala

kao takva igračka, kao da boginja još nije dobro ovladala kanapima. Šenila je tad i govorila, ali ne bolje nego Oreb.

Da li je moguće da je i jednoj boginji potrebno da uči kako se radi neki novi posao? Nova pomisao, zaista.

Ali boginje, reklo bi se, uče brzo; do trenutka kad je došao Patera Ustavica, bila je sposobna da hitne Mošusov nož bolje nego sam Mošus. Mošus, koji mu je noćas dao jedva nedelju dana da iskupi svoj mantejon. Možda ovaj mantejon nije vredan čuvanja, ali Izvanaš mu je rekao da ga spase - dakle, spasen biti mora.

E, sad, pravo u središte problema. Konačno. Šta raditi danas? Jer vremena za gubljenje nema, nimalo. On mora danas dobiti od Krva više vremena - nekako - ili nabaviti glavninu te ogromne svote.

Potapšao se po džepu pantalona. Zumbulin igličar još je bio tu. On kleknu, izvuče kutiju za novac ispod kreveta, otključa je i izvadi azof; sa azofom ispod tunike, zaključa kutiju opet, vrati ključ na mesto i gurnu je, praznu, u skrovište.

"Sfikso sabljasta", promrmlja on, "seti se slugu tvojih, koji žive i umiru od mača." To je gardijska molitva, ali njemu se činilo da i njemu odgovara bar jednako dobro koliko i gardistima.

Šenila je čekala u bašti kad je Svila, ispred koga je koračala Mejtera Ruža, a iza koga su stupale Mejtera Mermer i malena Mejtera Nana, izišao iz bočnih vrata mantejona. Oreb sa njenog ramena uzviknu "Do-bar Svila!" i preskoči na njegovo rame; ali Mejtera Ruža bila mu je okrenuta leđima, tako da nije uspeo da vidi njen izraz lica - ako je uopšte primetila tu živu pticu.

Mejtera Mermer reče: "Mislila sam da te pozovem da nam se pridružiš, Šenila, ali spavala si tako čvrsto..."

Šenila se osmehnu. "Drago mi je što nisi. Bila sam užasno umorna. Ali malo sam provirila da vas vidim kasnije. Nadam se da me niste primetili."

"Jesi li?" Mejtera Mermer joj uzvрати osmeh; lice je malo podigla, a glavu malo naklonila na jednu stranu. "Pa onda je trebalo i da nam se pridružiš. Bilo bi to sasvim u redu."

"Imala sam Oreba, a on je bio nešto uplašen. Inače, vi ste već bili stigli do anamneze."

Svila, za sebe, klimnu glavom. U Šenilinom licu sad nije bilo ni traga od Kipris. Sunce, već vrelo, bilo je surovo prema tom licu. Ali Šenila ne bi znala taj naziv: anamneza. On reče: "Nadam se da vam Šenila nije bila suviše na teretu noćas, Mejtera?"

"Ne, ne. Nimalo. Ni najmanje. Ali sad me moraš izviniti. Deca će uskoro početi da pristižu. Moram da otključam i da pogledam lekciju."

Dok su gledali njen žurni odlazak, Šenila reče: "Bojim se da joj ja izazivam nervozu. Ona bi volela da sam joj draga, ali se boji da sam te iskvarila."

"Ti i meni nabijaš nervozu, Šenila", priznade Svila. Dok je to govorio, oboje primetiše Mejteru Nanu, koja je zastala u difuznoj senci senice i tu ih čekala. Ublaživši glas, Svila upita: "Da li si o nečemu želela razgovarati sa mnom, Mejtera?"

Ona, ne dižući pogled, odmahnu glavom.

"Možda si želela da se oprostiš od naše gošće; ali, istinu da kažem, nisam siguran da ona neće morati i noćas da ostane kod tebe i tvojih sestara."

Prvi put od kako ju je upoznao, Mejtera Nana ga je zaprepastila. Iskoračila je iz senke i zagledala se gore, u Šenilino lice, sa nekom čežnjom koju nije mogao sasvim da shvati. "Mene ne činiš nervoznom", reče ona, "i to sam želela da ti kažem. Ti si jedina odrasla osoba koja me ne čini nervoznom. Osećam da me neka sila privlači ka tebi."

"Pa i ti se meni dopadaš", reče Šenila tiho. "Veoma si mi draga, Mejtero."

Mejtera Nana klimnu glavom, na način koji je (po Svilinom tumačenju) značio prihvatanje i razumevanje. "Sigurno sam bar petnaest godina starija od tebe. Možda i više - iduće godine napuniću trideset sedam. A ipak se osećam kao da... možda je to samo zato što si toliko viša rastom..."

"Da?" upita Šenila blago.

"Kao da si, zapravo, moja starija sestra. A ja nikad nisam imala stariju sestru. Volim te." Sa tim rečima, Mejtera Nana se naglo okrete, u vrtlogu crnog bombazina, i brzo pođe prema kenobi; na pola puta donde, načini iznenadan zaokret i preseče preko suvog,

smeđeg travnjaka, a zatim preko igrališta, prema palestri.

"Dra-vo, dra-vo", graknu Oreb za njom. "Dravo mala!"

Svila odmahnu glavom. "Ovo nikad ne bih očekivao. Svitak sadrži mogućnosti koje nadmašuju moju maštu."

"Baš ne valja", uzdahnu Šenila. "Moraću da ti kažem. Da objasnim. Svilo. Patera. Trebalo bi da pričamo o onoj drugoj stvari, o uzimanju para od Ždrala. Ali ja... mi imamo problem. I to sa ovom jadnom Mejterom Nanom. Za to sam ja kriva. Na neki način."

Svila reče: "Nadam se da nije neki ozbiljan problem. Ona je meni draga, a imam i osećaj da sam odgovoran za nju."

"I ja, i ja. Ipak, možemo. Činimo, zapravo. Možda bismo se mogli vratiti u tvoju kućicu? Da pričamo?"

Svila odmahnu glavom. "Ne bi trebalo da žene ulaze u mušku stambenu zgradu, mada postoji čitav niz izuzetaka od tog pravila - na primer, kad je neki augur bolestan, žena može ući da ga neguje. Kad ja hoću da razgovaram sa Mejterom Mermer, mi to radimo ovde u senici ili u njenoj sobi u palestri."

"U redu." Šenila se uvuče, sagnuvši se, pod klonule vinove loze. "A Mejtera Nana? I ona stara, Mejtera Ruža? Gde razgovaraš sa njima?"

"Pa, na tim istim mestima." Sa malim ubodom krivice, Svila sede na staru, drvenu klupu preko puta Šeniline, tačno na mesto gde bi normalno sedela Mejtera Mermer. "Ali, istinu da ti kažem, retko kad se dešava da ja veoma dugo pričam sa njima. Mejtera Nana je toliko stidljiva da mi najčešće ništa ne odgovori, a Mejtera Ruža mi drži predavanja." Odmahnuo je glavom. "Bojim se da bi trebalo mnogo pomnije da slušam šta mi ona govori; ali, posle pet minuta, ili deset, u glavi mi ostane samo jedna misao, a to je - kako da se izvučem odatle. Time ne želim da kažem da one nisu veoma dobre osobe. To jesu."

"Mejtera Nana jeste." Šenila obliznu usne. "Zato se osećam tako loše. Kao sad. Svilo. Bila je to... ne ja. Ne Šenila."

"Naravno!" Svila energično zaklima glavom. "Osetila je boginju u tebi! Trebalo je odmah da mi bude jasno. I sad ti ne želiš da ona nekome kaže..."

"Ne, ne. Ona oseća to, što si rekao, ali nije reč o tome. Niti će

ikome reći. Ne zna ni sama. Ne svesno."

Svila pročisti grlo. "Ako osećaš da možda postoji neka fizička privlačnost - ja sam svestan da se takve stvari dešavaju između žena, kao i između muškaraca - onda bi svakako bilo bolje da noćas spavaš negde drugde."

Šenila mahnu rukom, odbacivši tu temu. "Ne bi to bilo važno. Ali nije to posredi. Ona neće... ona neće ništa. Ne od mene. Hoće da pomogne. Da mi daje stvari. Ja to razumem. To nije... ništa što diskredituje. Jel bi tu reč ti upotrebio? 'Diskredituje'?"

"Valjda je to reč koju bih upotrebio."

"Ali sve ovo... Nije bitno. Ništa od toga nije bitno. Moraću ti kazati. Još nešto. Neću da lažem." Njene oči sevnuše. "Neću!"

"Ja ne bih ni želeo da lažeš", reče joj Svila tonom mirnog pouzdanja.

"Da. Da. Ti to, Svilo. Svilo. Posednutost, ti... pričali smo o tome noćas. Ti misliš da je boginja... da sam ja... Kipris. Ili neka druga. Ona užasna žena sa zmijama. Misliš da mi ulazimo u ljude. Kao zarazne bolesti?"

"Ja to svakako ne bih tako kazao."

Šenila ga je gladno motrila ispod teških kapaka, očima koje su sad izgledale krupnije nego maločas, izvan ovog zaklona od sunca; tamne oči koje zrače nekom svojom svetlošću. "Ne bi kazao, ali tako misliš. Znam ja. Mi... to ulazi kroz oči. Mi bogovi nismo... nešto što vidiš? Mi smo obrasci. I menjamo se. Učimo, rastemo. Ali ipak samo obrasci? A ja nisam Kipris. Rekoh ti to... Mislio si da lažem."

Oreb zazvižda. "Jad-na mala!"

A Svila, koji se okrenuo od strašne moći i žudnje tih tamnih očiju, vide da su one počele da plaču. Ponudi joj maramicu i seti se da je pre polaska u Krvovu vilu dobio od Mejtere Mermer maramicu, njenu, i to pod ovim istim krovčićem od letvica i vinove loze.

"Nisam. Nisam. Nisam mnogo. Ja to samo kad moram. Nisam ja od onih. A što se tiče ovoga, posednutosti - Kipris je učitala samo deo, samo delić sebe." Šenila tiho izduva nos. "Nisam ušmrknula ni ovalicko. Ni trun. Još od pre Fidejine... Eto kakvi budu simptomi, Patera. Kad ne dobijaš, mislim. Na šta god da baciš pogled, odmah pomisliš: ovo nije rđa. I sve bude tako tužno."

"Proći će te to vrlo brzo", reče Svila, nadajući se da je u pravu.

"A-ha, za nedelju dana. Ili za dve. Radila sam ja ovo, jednom. Ali... nije bitno. Sad više ne bih htela. I neću. Evo, možeš da mi pružiš punu šolju rđe i da mi kažeš da uzmem koliko god hoću, ja ne bih uzela ni trunčicu."

"To je divno", reče on iskreno.

"A to 'divno' je zbog obrasca. Zbog onog malog parčeta Kipris, koje je Kipris stavila u mene, kroz moje oči, juče u mantejonu. Ne razumeš, a? Znam da ne razumeš."

"Ne razumem to o obrascima", reče Svila. "Sve ostalo sam razumeo, ili mislim da jesam."

"Kao tvoje srce. To su obrasci udara. Ovako: da, da, ne, ne, ne, da, da. Postoji jedno, nešto, iza svačijih očiju. Pa, ni ja ne razumem baš sve. Mehanička žena? Mermera? neko suviše pametan shvatio je da to može da uradi mehaničkim osobama. Da im izmeni programe, samo malo. Samo toliko. I onda ljudi kao Mejtera Mermer rade za njega, a ne za državu. Krađu za njega. On... Pes, zoveš ga ti. On je zaposlio ljude koji su to proučavali. Onda su oni otkrili da se tako nekako može i sa ljudima. Bilo je teže. Mnogo viša frekvencija. Ali to se može, i to mi radimo. Tako je sve ovo počelo. Svilo. Kroz terminale, kroz njihove oči."

"Sad sam se izgubio sasvim", priznade Svila.

"Nema veze. Ali to su bleskovi svetlosti. Svetlosti koju niko drugi ne može videti. Ti udari, ti pulsevi, od kojih se sastoji program, to je bog koji ide u Glavnom procesoru. Kipris je taj bog, taj program. Ali ona je zažmurila. Ova Nana. Mejtera Nana. Zažmurila, a ja se još nisam bila dokraja učitala."

Svila odmahnu glavom. "Znam da ovo mora biti važno i trudim se da razumem; ali, iskreno da ti kažem, pojma nemam o čemu pričaš."

"Onda ću lagati." Šenila mu se poče primicati malo-po malo, tako da su njena kolena najzad počela dodirivati njegova. "Lagaću da bi me mogao razumeti, Patera. Slušaj me sad. Ja... Kipris je htela da posedne Mejteru Nanu - nije važno zašto."

"Sad si Šenila."

"Ja sam uvek Šenila. Ne, nije tako. Kad lažem, onda sam Kipris. Pa, dobro. Sada sam Kipris, ali govorim na onaj Šenilin stari način."

Kaži 'da'."

Svila klimnu glavom. "Da, velika boginjo."

"Fino. Želela sam da posednam Mejteru Nanu, na taj način što bih poslala moju božansku ličnost da se ulije u nju, kroz njene oči, iz Svetog prozora. Jasno ti je?"

Svila opet klimnu glavom. "Svakako."

"Znala sam da ćeš razumeti. Ako je bilo pogrešno. U redu. To je jedan vrlo prijatan osećaj, stvarno prijatan, tako da praktično niko nikad ne zažmuri. Ljudi to hoće. Žele još. Čak i ne trepnu, dok upijaju božansku ličnost."

Svila reče: "Sasvim je prirodno da ljudska bića žele da uzmu učešća, makar i malo, u tvom božanskom životu, velika boginjo. To je jedan od naših najdubljih nagona."

"Ali ona je zažmurila, i to je ono što moraš razumeti. Dobila je samo jedan deo mene - deo boginje. Pojma nemam kakve bi mogle biti posledice po nju."

Svila sede opuštenije u stolici, trljajući se po obrazu.

Oreb, koji je napustio Svilino rame da bi istraživao vinove loze, progundā: "Do-bra mala."

"Jeste, Orebe, dobra je. To je jedan od razloga što se toliko brinem."

"Do-bra sad!"

Posle pola minuta brižnog ćutanja, Svila diže šake u znak bespomoćnosti. "Nikad ne bih pomislio da bogovi mogu biti deljeni na delove."

Šenila klimnu glavom. "Ni ja."

"Ali rekla si..."

"Rekla sam da se desilo." Položila je šaku na njegovo koleno. "Ne bih nikad pomislila da je tako nešto moguće. Ali, desilo se, i ona se zato može izmeniti. Mislim da se već izmenila. Ja sam Šenila, ali osećam se kao da je sa mnom sada neko drugi, ovde unutra, postoji tu negde u meni jedan način mišljenja i postupanja koji do juče nije bio prisutan. Ona to ne oseća. Ima u sebi samo deo Kipris, kao što bi ti mogao imati neki san."

"Šenila, ja bih rekao da su to stravične pretpostavke. Pa, može li se to izbrisati?"

Odmahnula je glavom; njene vatrene kovrdže lepršale su na sve strane. "To bi Kipris mogla postići, ali mi ne možemo. Ona bi morala da stane pred neki terminal - Sveti prozor ili staklo, svejedno - a Kipris onda da se pojavi. Pa i tako, nešto bi ostalo. Uvek nešto ostane. A nešto od duha Mejtere Nane prešlo bi u Kipris, takođe."

"Ali ti si Kipris", reče Svila. "Znam da je tako, i stalno me obuzima želja da kleknem."

"To sam samo u laži, Patera. Da sam ja prava boginja, ti meni ne bi mogao odoleti. Zar bi mogao? Ja sam, stvarno, Šenila sa nečim posebnim. Čuj, evo još jedne laži koja ti može pomoći. Čuo si da kad se neko napije pa priča svašta, neki ljudi kažu da to iz njega rakija zbori? Ili pivo, ili već šta?"

"Jesam, to se vrlo često kaže. Ali ne verujem da to iko misli baš ozbiljno."

"Dobro, dobro, ovo je tome slično. Možda ne baš sasvim slično, ali prilično je blisko, osim što neće nikad prestati, a pijanstvo od rakije prestane. Mejtera Nana će do kraja svog života biti ovakva kakva je sad, osim ako Kipris ne povuče sebe iz nje - a to bi značilo da onaj deo sebe, koji je učitala u Nanu, povuče nazad, zajedno sa svim nastalim promenama, a tragove izbriše koliko može."

"Onda, jedino što možemo učiniti jeste da pomno motrimo na Mejteru Nanu i da budemo, hmm (on oseti nagli nalet saosećanja prema Pateri Ustavici) popustljivi prema neočekivanom."

"Bojim se da je tako."

"Reći ću Mejteri Mermer. Ne ovo što si ti meni ispričala, ali upozoriću je. Mejtera Ruža ne bi bila ni od kakve koristi u ovoj stvari. Čak bi bila i štetna. Mejtera Mermer će biti divna, ali ni ona ne može istovremeno biti u svojoj sobi u palestri i u sobi Mejtere Nane, naravno. Hvala ti, Šenila."

"Morala sam nešto da kažem." Šenila je maramicom tapkala nos i oči. "A sad, pare. Razmišljala sam o tome dok ste vas četvoro bili u mantejonu, jer meni će pare trebati. Moraću da nađem novi način da preživim. Prodavnica? Nešto se mora... A tebi ću, Svilo, pomoći što više mogu. Pristao bi da delimo napola?"

On odmahnu glavom. "Moram imati dvadeset šest hiljada za Krva, da bih mogao otkupiti ovaj mantejon od njega; to, dakle, mora

imati prednost. Ali sve što možeš nabaviti preko tog iznosa, uzmi i nosi. Pretpostavimo da na neki način nabavimo sto hiljada - mada ja shvatam da je to besmislena svota. Onda bi ti mogla zadržati sedamdeset četiri hiljade za sebe. Ali ako dobijemo samo dvadeset šest, to onda mora sve ići Krvu." Zastao je da pogleda Šenilu pažljivije. "Ti drhtiš. Da li bi pomoglo ako donesem cebe iz stambene zgrade?"

"Proći će me to, za minut-dva, Patera. Onda ću se osećati odlično. Ja upravljam ovim mnogo bolje nego što je ona mogla. Prihvatam to što si rekao i smatram da su te reči za tebe obavezujuće. Tvoja ponuda? Nazvala sam je ponudom? Tvoja velikodušna ponuda. Trebalo bi tako da je nazovem... Jesi li smislio neki plan? Ja sam dobra u... izvesnim stvarima? Ali ne mnogo dobra u planiranju. Ne stvarno, Svilo. Svilo? A nije bila ni ona. Da li sad govorim kako treba?"

"Rekao bih da govoriš istinu, iako nisam Šenilu dobro poznavao. Međutim, nadao sam se da imaš neki plan. Kao Šenila, ti Ždrala mnogo bolje poznaješ nego ja, pa bi trebalo da imaš i mnogo jasniju predstavu o toj njegovoj špijunskoj operaciji nego što je ja mogu imati."

"Pokušavala sam da smislim nešto. Noćas i jutros. Najlakše bi bilo zapretiti Ždralu da ćemo odati to što on radi, a u mojim rukama je, evo, ova stvar." Ona izvadi iz jednog džepa na haljini malenu figuru Sfikse, izdeljanu od tvrdog, tamnog drveta. "Trebalo je da predam ovo jednoj ženi koja ima tezgju na pijaci? Tamo sam se bila i zaputila kad - znaš šta se desilo. Zato sam se tako brzo obukla? Onda se dogodilo, znaš šta, pa sam ostala u Orhidejinoj zgradi. A onda je bilo isterivanje demona. Tvoj egzorcizam, Svilo? I dok sam ja stigla na pijacu, pijaca se već zatvarala? Gotovo nikog nije bilo, osim onih koji ostaju preko cele noći. Da čuvaju stražu pored tamo, nečeg, što će ujutro prodavati? Nje više nije bilo tamo."

Svila uze od nje tu statuicu namenjenu onima koji obožavaju Sfiks. "Sfiksa ovde drži mač", primeti on, "što je gotovo uvek slučaj kod tih figurica. Ali drži i nešto kvadratnog oblika, neku ispisanu kamenu ploču, možda, ili svežanj hartije; možda bi to trebalo da predstavlja Pesova uputstva; međutim, ja se ne sećam da sam ikad

ranije video tako nešto." On vrati izrezbareni komad drveta Šenili.

"Video bi da si išao do te zge te žene. Ona uvek ima tri-četiri ovakve? Najčešće su veće od ove jedne. Ja njoj dam moju, a ona mi kaže nešto u smislu: 'Jeste li sigurni da ne želite kupiti, gospođo? Vrlo su lepe a jeftine.' Onda ja odmahnem glavom i odem, a ona stavi figuru na te zgu zajedno sa ostalim figurama Sfikse, tako da izgleda kao da sam ja uzela jednu od njih i samo minut je razgledala, pa vratila."

"A, tako. Vredelo bi, možda, otići do te zge." Nije bio siguran koliko može da se nametne ovoj boginji, koliko pokroviteljstva da traži od nje. Zato je oklevao nekoliko trenutaka, a onda bacio kockicu. "Šteta je što ti nisi zaista Kipris. Jer, da jesi, mogla bi mi reći kakav je značaj..."

"Čo-vek ide!" oglasi se Oreb sa vrha senice; sledećeg trenutka čuli su glasno kucanje na vratima stambene zgrade.

Svila ustade i iskorači ispod vinove loze. "Ovamo, Njorka. Hoćeš li nam se pridružiti? Drago mi je što te vidim, a ovde je još neko koga ćeš ti možda rado videti."

Šenila povika: "Njorka? Jesi ti? Ja sam. Treba nam tvoja moć-po."

Njorka je zinuo. "Šenila?"

"Da! Ovde sam, unutra. Dođi, sedi sa mnom."

Svila je razgrnuo loze da bi Njorka lakše ušao; zatim je i on ušao u senicu, a do tog trenutka Njorka je već sedeo uz Šenilu. Svila reče: "Vas dvoje se poznajete, očigledno."

Šenila se nasmeši mladalački, i odjednom se činilo da joj zaista nije više od devetnaest godina, koliko je i tvrdila da ima. "Sećaš se kad smo razgovarali prekjuče, Patera? Kad sam rekla da postoji neko... neko mlađi od Ždrala? I kad sam rekla da bi taj neko mogao da mi pomogne... da pomogne nama? Oko Ždrala?"

Njorka se široko isceri i obuhvati Šenilu jednom rukom oko pleća. "Slušaj ti, Šenila, nikad te, bre, nisam video po dnevnom svetlu. Mnogo bolje izgledaš nego što sam očekivo."

"A ja sam oduvek znala koliko si... zgodan, ti, Njorka." Ona ga poljubi, lako i brzo, u obraz.

Svila reče: "Šenila će mi pomoći da nabavim novac koji mi je

potreban za spasavanje ovog mantejona, Njorka. O tome smo pričali, pa bi nam bili potrebni i tvoji saveti."

Preusmerio je pažnju na Šenilu. "Trebalo bi da ti kažem da je Njorka meni već pomagao, bar savetima. Mislim da on neće zameriti što ja to sad kažem."

Njorka klimnu glavom.

"A sada su i tebi i meni potrebni njegovi saveti. Siguran sam da će biti isto tako velikodušan prema nama, kao što je ranije bio prema meni."

"Njorka je oduvek bio... veoma dobar prema meni. Patera? Uvek je tražio mene. Još od... proleća?"

Dohvatila je Njorkinu slobodnu šaku. "Više neću biti kod Orhi, Njorka. Rešila sam da živim na nekom drugom mestu, a ne... znaš. Tamo gde večito molim ljude za pare. I nema više rđe... Bilo je... prijalo je. Ponekad kad sam se plašila. Ali od rđe devojka postaje suviše hrabra? I posle nekog vremena rđa bude tvoja prava gazdarica. Nema rđe, tuga bude velika. A i plašljivost. Zato uzmeš rđu, uzmeš još, i zaglaviš. Mislim, zatrudniš. Ili te ubiju. Ja sam bila suviše hrabra. Ne trudna. To ne mislim. Patera će ti kazati. Njorka?"

Njorka reče: "Ovo zvuči dobro. Dopada mi se. Vas dvoje ste se našli posle sahrane, a?"

"Tako je." Šenila ga opet poljubi. "Počela sam razmišljati. O umiranju, i svemu tome, znaš? Eno, Fidi, vidiš kako je mlada bila i zdrava i sve to? Govorim li sad bolje, Patera Svilo? Reci mi, ali molim te, nemoj štedeti moja osećanja."

Oreb proturi blistavo obojenu glavu kroz polumrtvo lišće vinove loze i proglaši: "Pri-ča fino!"

Svila klimnu glavom, nadajući se da izrazom lica neće ništa odati. "Ovako je fino, Šenila."

"Patera mi pomaže da zvučim više... znaš. Otmemo. Njorka. A šta sam pomislila, pomislila sam da bih umesto Fideje mogla biti ja. Zato sam čekala. Imali smo veliki razgovor juče uveče, zar ne, Svilo? A prenoćila sam kod sibila." Zakikotala se. "Tvrđ krevet, večere nije bilo, ni najmanje ne liči na ono kod Orhideje. Ali su mi dale doručak. Jesi li ti doručkovao, Njorka?"

Njorka se isceri i odmahnu glavom. "Nisam ja ni spavao. Čula si

šta je boginja poručila juče, zar ne, Sifonka? E, pa, evo."

Skinuo je levu ruku sa njenih pleća, napola ustao i počeo tražiti nešto po džepu. Kad mu je šaka izišla iz džepa, bila je sva obložena iskrenjem bele vatre. "Evo ti, Patera. Uzmi ovo. Ovde nema za zeznutih dvaes šes iljada, al moglo bi se prodati za tri il četiri, ako dobro paziš gde prodaješ. Pričaću ti o nekim ljudima koje poznajem." Pošto Svila nije pružao ruku ka ponuđenom predmetu, Njorka mu ga dobaci u krilo.

Bio je to ukras za žene, kao narukvica, ali namenjen da se nosi na nozi, na zglavku iznad stopala: 'nanogvica'. Bila je tri prsta široka. "Pa, stvarno ne bih mogao..." Svila proguta. "Da, mogao bih, valjda. Uzeću, jer moram. Ali, Njorka..."

Njorka se pljesnu šakom po butini. "Moraš! Ti si taj koji je razumeo šta kaže Dama Kipris, jel tako? Dabome, i onda si ispričao nama. Nije bilo zezanja da čujem iz druge i treće ruke, od nekog drugog. U redu, ona je to rekla, i ja verujem da je istinu rekla, a sad treba da joj pokažem da sam dobra kajla i ja. To što vidiš: pravi su. Svi do jednog su pravi. Mož ih razgledaš koliko očeš. Idi, kupi neke fine žrtve za nju, i ne zaboravi da joj kažeš ko je davalac."

Svila klimnu glavom. "Reći ću joj, mada ona, siguran sam, već zna."

"Reci joj da je Njorka laćan momak. Budi s njim cigla, on će s tobom biti kamen." Njorka uze Šenilu za ruku i namače joj prsten na jedan prst. "Nisam znao da ćeš biti ovde, al spremio sam ovo za tebe, Sifonka. Viš ovaj veliki, crveni sjaj? Za to je naziv 'pravi krvavi rubin'. Možda misliš da si ih viđala ranije, al kladim se u pet da nisi. Oš ga prodaš ili čuvaš?"

"Ne bi ja nikad ovo mogla da prodam, Mlatko." Poljubila ga je u usta, tako strastveno da je Svila morao da skloni pogled; to je postalo tako žestoko, da oboje umalo što ne padoše sa drvene klupice. Kad su se razdvojili, ona reče: "Dao si mi, čuvaću zauvek."

Njorka se široko osmehnu, obrisa usta, pa se osmehnu šire nego ikad. "Sad oštro: ako bi se predomislila, nemoj slučajno da to bude kad ja nisam tu."

On se opet okrete Svili. "Patera, imaš li ikakvu predstavu o tome šta se to drmalo noćas? Tvrdim da je bar dvanaest kuća na Palatinu

rešeno. Još nisam čuo šta je sve drugo bilo. Zelembaći od jutros jurcaju na sve strane, do besvesti." Snizio je glas. "Nego, Patera, evo šta sam ja hteo s tobom da razgovaram. Šta ti je ona tačno rekla? O nekom vraćanju ovamo?"

"Samo je rekla da će se vratiti", odvrati mu Svila.

Njorka se nagnu ka njemu; njegova velika donja vilica bila je izbačena napred, a oči sužene. "Kojim rečima?"

Svila se pogladi po obrazu, nastojeći da se seti kratkog razgovora sa boginjom u Svetom prozoru. "Sasvim si u pravu. Moraću da podnesem izveštaj Udruženju o svemu što je ona rekla, od reči do reči, i zapravo bih već morao pisati taj izveštaj. Ja sam je molio da se vrati. Ne mogu ti reći tačno kojim rečima, niti je to sada važno; ali njen odgovor je glasio: 'Hoću. Uskoro.'"

"Mislila je na ovaj mantejon ovde? Tvoj mantejon?"

"Ne mogu biti potpuno..."

Šenila ga prekide. "Pa znaš da jeste. Baš to je mislila. Htela je da kaže da će se vratiti upravo na taj isti Prozor."

Svila, protiv volje, klimnu glavom. "Pa, nije baš tako rekla, ispričao sam ti šta je kazala; ali imam osećaj - bar sad - da je to mislila."

"Dabome..." reče Šenila. Našla je jednu mrlju jakog sunčevog svetla koja je iz prstena izvlačila crvenu vatru; gledala je u prsten i govorila, okrećući ruku tamo i ovamo. "Ali moramo ti reći o Ždralu, Njorka. Znaš Ždrala? On je Krvov doktor za kućne ljubimce."

"Možda ga je Patera pomenuo sinoć."

Njorka upitno pogleda Svilu, koji reče: "Nisam baš rekao Njorki, ali sam možda nagovestio da je Ždral poklonio jedan azof izvesnoj mladoj ženi po imenu Zumbula. Azofi, kao što možda znaš, koštaju po pet hiljada karata, ili više; zato sam bio sasvim spreman da ti poverujem kad si rekla da bi bilo moguće iznuditi od Ždrala neku veoma veliku svotu, putem ucene. Ako je poklonio tako nešto Zumbuli - a sklon sam da verujem da jeste - onda sigurno ima diskreciono pravo da raspolaže veoma velikim fondovima." Prinuđen nekom unutrašnjom potrebom, Svila nastavi: "Inače, da li ti nju, kojim slučajem, poznaješ?"

"A-ha. Ona radi ono što sam ja nekada radila, ali sad neposredno

za Krva, a ne kod Orhideje. Ona se iselila iz Orhidejine kuće možda desetak dana, ili dve nedelje, posle mog dolaska."

Svila, sa ustezanjem, spusti blešteću nanogvicu u džep mantije. "Reci mi sve što znaš o njoj, molim te."

"Neke druge cice poznaju je bolje nego ja. Meni se, međutim, svidela. Bila je - ne znam kako tačno to da izrazim. Eto, nije uvek govorila 'ova je dobra, ova je zla'. Za nju je čovek takav kakav jeste, i voljna je da ti pomogne, čak iako prema njoj nisi uvek bio onako fin kao što je trebalo. Njen otac je glavni činovnik u Juzgadu. Siguran si da želiš ovo da čuješ, Svilo?"

"Da, zaista jesam."

"I jednog dana jedan komisionar je vidi, kad je imala možda četrnaest, i kaže: 'Čujte, treba mi kućna pomoćnica. Pošaljite je gore kod mene, a može kod mene i da stanuje' - oni su imali osmoro ili devetoro derištadi, čini mi se - 'a može i neke novce dobiti, dok ćeš ti dobiti lepo unapređenje.' Zuin otac je tad bio samo običan činovničić, valjda.

"I tako njen tata pristane, i oni nju pošalju na Palatin, a ti znaš šta je onda bilo. Nije morala mnogo da radi, ništa teško, samo je posluživala za vreme jela i brisala prašinu, a novca je počela dobijati poprilično. Al, šta, posle nekog vremena komisionareva žena počne stvarno gadno da je zeza. Onda mala ode i neko vreme živi sa jednim kapetanom, al onda budu neki problemi... i najzad dođe kod Orhideje."

Šenila izduva nos u Svilinu maramicu. "Žao mi je, Patera. Uvek me ovako spopadne kad dan-dva ne šmrkam. Curiće mi nos i drhtaće mi ruke, do tardana verovatno. Posle toga trebalo bi da bude sve u redu."

Da bi Njorka čuo, a i da bi se sam uverio, Svila reče: "Dakle, rđu više nikada nećeš uzeti? Bez obzira na to koliko oštri budu simptomi?"

"Neću ako ćemo u ovo krenuti. Od rđe ženska postane suviše hrabra. Kao što sam valjda već rekla. Zar nisam? Super je kad malo šmrkneš ili napuniš usnu... Neki ljudi urade i jedno i drugo. Treba veća količina kad si na smrt uplašen. Al posle nekog vremena otkriješ da je trebalo da se na smrt plašiš rđe. Da je gora nego Grgeč

ili čak Mošus, i mnogo gora nego onaj konj koji je izgledao onako zao u velikoj sali. Al kad to shvatiš, već je kasno. M-mislim da smo se navukle i ja i Zu. Svilo?"

On klimnu glavom, a Njorka je potapša po ruci.

"Ja nju poznajem, al sad kad o tome razmišljam, eto, zapravo i ne znam tako mnogo o njoj. Gotovo sve sam ti već rekla. Jesi li ti nju video?"

"Jesam", reče Svila. "U fejdun unoć."

"Onda znaš koliko dobro mala izgleda. Ja sam suviše visoka za većinu tipova. Ljudi vole da je cupi visoka, al ne vole da je viša od njih, pa čak ni jednaka. Zu je tačno koliko treba. Ali ja i kad bi bila za toliko kraća, ipak bi jurili za njom, a ne za mnom. Ona postaje, ej, slavna, i zato ju je Krv uzeo da radi za njega neposredno. Neće da deli prihode ni sa Orhidejom, ni sa kim, od cupi koja donosi toliko para."

Svila klimnu glavom. "Ima li on i druga mesta, pored žute kuće u Ulici lampiona?"

"Oh, da. Ima verovatno jedno pet-šest. Ali Orhina je među najboljima." Šenila zastade, lica tužno zamišljenog. Zu je bila prilično ravna, napred, kad sam je upoznala kod Orhi... Mislim da joj je Ždral i to dao, a? Dve velike stvari."

Njorka se tiho nasmeja.

"Iz ovoga što ti kažeš proističe da je rođena u Vironu."

"Dabome, Patera. Negde na istočnoj strani? Tako sam bar ja čula. Ima kod Orhideje još jedna devojka iz tog kvarta."

Njorka reče: "Patera misli da bi ona mogla biti uhoda. Ali sad, valjda, da uhodi za tebe i njega."

"Pa da joj se plati iz mog dela prihoda", reče Šenila gorko. "Ne dolazi u obzir dok ja ne odobrim."

"Nije mi uopšte to bilo na umu. Kao što ti je Njorka upravo rekao, verujem da bi mi Zumbula mogla pomoći protiv Krva; ali nemam razloga da verujem da bi nam ona dobrovoljno pomogla protiv Ždrala, a sad nam je potrebno to. Treba da objasnim, Njorka, da je Šenila čvrsto uverena da Njorka uhodi protiv Virona, iako ne znamo za koji grad. Znamo li, Šenila?"

"Ne. On nijednog trenutka nije rekao da je uhoda, a ja se nadam

da ni ja to nisam za njega rekla. Ali je... ali je vruć da skuplja podatke o svakojakim mućkama. Naročito o Gardi. Svaki put pita da li je bio neko od pukovnika, i šta je rekao. Za one male statue ja i sad mislim da su poruke, Patera, ili da sadrže poruke u sebi."

Osećajući Njorkino neodobravanje, ona dodade: "Mlatko, pa nisam znala. Bio je fini sa mnom, pa sam mu ja pomagala ponekad. Tek juče mi je sinulo."

Njorka reče: "Uh, što nisam ja sreo tog Ždrala. Taj je sigurno otežao od love. Oćeš da ga zavrneš, Patera? Zajedno sa Sifonkom?"

"Da, ako 'zavrnuti' znači ono što ja mislim da znači."

"To znači da deliš karte tako da on ispadne iz igre, a tebi ostanu svi aduti u rukama. Pokušaćete da ga iskrvarite za dvaes šes iljada, a?"

Šenila klimnu glavom, a Svila reče: "I za mnogo više, ako budemo mogli, Njorka. Šenila bi želela da kupi prodavnicu."

"Za njega bi lak izlaz bio da vas oboje oleši. To vam je jasno?"

"Misliš, da nas ubije, ili da naruči da nas neko drugi izbuši. Da, svakako. Ako je Ždral uhoda, neće oklevati da to učini; a ako ima moć da upravlja tolikim svotama novca da Zumbuli tek tako pokloni azof, onda, valjda, lako može naći nekoga ko bi nas, za njegov račun, 'olešio'. Moraćemo biti oprezni."

"Još kako. Ja bih ti mogao nabrojati, po imenu, dvadeset tipova koji bi taj posao uradili za sto karata. Neki od njih su dobri. Ako je taj Ždral radio za Krva već dugo..."

"Već četiri godine", upade mu Svila u reč. "Tako je, bar, meni rekao."

"Onda će umeti da nađe čoveka, kao što bih i ja umeo. Ta vaša Zumbula..." Njorka se počesa po glavi. "Kad smo ja i ti išli na večeru, sećaš se? Pričao si mi o azofu, a ja sam rekao da je ona Ždralu sigurno namakla neki katanac. I vidiš. Ako je on spopadao Sifonku za obaveštenja o pukovnicima, onda bi mu ta Zu bila mnogo korisnija. Tu je katanac. Ona boravi u Krvovoj vili izvan grada, a? Da li ikad dolazi u grad?"

"Meni se činilo da dolazi. Imala je tamo veliki apartman, a monitor u njenom staklu nazivao ju je gospodaricom." Svila se priseti

Zumbuline graderobe; monitor mu je tada predlagao da se sakrije unutra. "Imala je grdnu količinu odeće, takođe."

Šenila reče: "Izlazi ona u grad prilično često, ali nisam sigurna kuda odlazi... niti kad. A kad iziđe, sigurno će biti neko uz nju, kao čuvar, osim ako je Krv potpuno podilejisao."

Njorka sede uspravnije; levu šaku položi na balčak velikog noža sa bronzanom drškom. "Dobro. Hteo si moje savete, Patera. Dobićeš ih, ali mislim da ti neće prijati."

"Svejedno, ja bih rado da ih čujem."

"To sam i očekivao od tebe. Zaobilazi tu Zumbulu u širokom krugu, bar zasad. Čak i sam pokušaj da je nađeš biće neizvestan, a ako progovoriš s njom, ona će najverovatnije odmah sve da kaže tom Ždralu. Sifonka kaže da nije znala da je počela uhoditi za njega. Dobro, možda i nije. Al ako je taj Ždral dao Zumbuli azof, možeš se kladiti u celu korpu da Zumbula zna, i da svesno kaska za njim. Kad bi ona bila vaša jedina mogućnost, ja bih rekao - krenite na nju. Al nije to tako. Ako tom Ždralu Sifonka priča o pukovnicima, šta oni pričaju i tako dalje, i ako Zu radi isto, a reklo bi se da je tako, zar nije verovatno da on ima još četiri-pet takvih, a? Najverovatnije u Krvovim drugim kokošarnicima. I sad kad Sifonka ode, a, evo, kaže da će otići, zar on neće da nađe neku drugu za taj poso u Orhinoj kući?"

Šenila predloži: "Možda bi, posle svega, ipak bilo najbolje da se ja vratim kod Orhi. Mogla bih malo i da pričam protiv Virona, pa bi me on pustio da mu više pomažem. Možda bih mogla otkriti ko je ona žena na pijaci."

Svila objasni: "Tamo ima neka žena koja prodaje stvari na jednoj tezgi, Njorka, a koja je, izgleda, Ždralov kontakt. Ždral je davao Šenili statuice Sfikse da ih nosi toj ženi. Je li svaki put bila Sfiksa, Šenila?"

Ona klimnu glavom, što je bacilo njene vatrene kovrdže u nove drhtaje. "Da, i uvek su izgledale, koliko se sećam, baš kao ova koju sam ti pokazao."

"Pa, vidi, onda, šta se dešava sa njima", predloži Njorka. "Kad se pijaca zatvori, kuda odu te njene džidža-bidže?"

"Do-bar Svila!" Oreb ispade iz loze i spusti se Svili u krilo. "Riba gla-va?"

"Možda", reče on pticanu, a ovaj mu naskoči na rame. "Štaviše, verovatno, rekao bih ja."

Opet usmeri pažnju ka Njorki. "Sasvim si u pravu, naravno. Razmišljao sam previše o Zumbuli. Bilo bi mi odvratno da se Šenila sad vraća kod Orhideje, ali obe strategije koje si predložio - a one, ni u kom slučaju, ne isključuju jedna drugu - bile bi bolje nego da se obratimo Zumbuli, dokle god nemamo neku moć nad njom, a to, na žalost, zasad nemamo. Ali kad saznamo malčice više, trebalo bi da steknemo. Moći ćemo upozoriti Zumbulu da znamo da je Ždral agent nekog drugog grada, da imamo dokaze koji su bar veoma uverljivi, ako ne i više od toga, i da smo svesni da mu je ona pomagala. Ponudićemo joj zaštitu pod uslovom da nam ona pomogne."

Šenila upita: "Ti misliš da Ždral nije iz Virona? Pa, on govori isto kao mi."

"Mislim da nije. Prvenstveno zato što raspolaže tolikim novcem, ali i zbog nečega što mi je jednom prilikom rekao. Ja, međutim, ne znam ništa o uhodama i uhođenju. A ne znaš ni ti, čini mi se. A ti, Njorka?"

Krupni čovek slegnu ramenima. "Čovek čuje ovo, čuje ono. Priča se da uglavnom trgovci to rade."

"Pretpostavljam da praktično svaki grad ispituje svoje trgovce kad se vrate kući. Nema sumnje da su neki trgovci posebno uvežbani za obaveštajce. Očekivao bih da će agent koga obilno snabdevaju novcem biti neko sličan trgovcima - hoću reći, odan svom rodnom gradu, ali temeljito uvežban da se uklopi u onaj grad gde ga ubacuju. Jer ako bi za agenta bio vrbovan neko od domaćih, neko ko je voljan da izda interese svog rodnog grada, on bi isto tako mogao izdati i svog poslodavca, pogotovu ako bi mu se ukazala prilika da klisne sa lovom."

Šenila upita: "Šta ti je to rekao Ždral jednom prilikom, Patera?"

Svila se nagnu ka njoj. "Koja je boja mojih očiju?"

"Plava. Ih, da su moje takve."

"Pretpostavimo da neki tip kod Orhi zatraži plavooku malu. Da li bi Orhi mogla udovoljiti takvom zahtevu?"

"Limba... ali, ne, Limba je otišla. Al Zvončica je još tu. Ona takođe ima plave ćorone."

Svila se nagnu unazad. "Vidiš, plave oči jesu retke, ovde u Vironu, ali nisu izuzetno retke. Okupi sto Vironaca, najverovatnije će se naći bar jedan sa plavim očima. To ja primećujem zato što su mene zezali zbog plavih 'corona'. Primetio ih je i Ždral, ali je rekao, on, čovek mnogo stariji od mene, da su to tek treće plave oči koje je ikad video. To nagoveštava da je proveo glavninu svog života u nekom drugom gradu, gde je narod više crnomanjast i gde su plave oči veća retkost nego ovde."

Njorka se isceri. "Priča se da narod u Gensu ima repove."

Svila klimnu glavom. "Dobro, svašta se priča, a priče su većinom lažne, tu sumnje nema. Svejedno, kad pogledaš trgovce na pijaci, jasno ti je da postoje i razlike i sličnosti."

Zastade da sabere misli. "Međutim, dozvolio sam sebi da odlutam s teme. Želeo sam reći, Njorka, da iako obe tvoje strategije prilično obećavaju, postoji i treća koja meni izgleda još bolja. Nije tvoj propust što je se nisi već setio, jer nisi bio tu kad je Šenila dala jedan nagoveštaj.

"Šenila, rekla si mi da je neki komisionar bio kod Orhi, je li tako? I da se Ždral veoma zainteresovao kad si mu saopštila da je taj komisionar tebi otkrio da je bio u Limni - on je rekao, na jezeru, ali pretpostavljam da je mislio na selo - da bi se posavetovao sa dvojicom drugih komisionara."

Šenila klimnu glavom.

"To me je navelo da razmislim o sledećem. U sastavu Ajuntamientoa ima pet Savetnika. Gde oni stanuju?"

Ona slegnu ramenima. "Na brdu, valjda."

"Tako sam i ja oduvek pretpostavljao. Njorka, ti sigurno više znaš o stanovnicima Palatina nego što Šenila i ja znamo. Gde je dom, recimo, Savetnika Galagoa?"

"Uvek sam verovao da je u palati Juzgadoa. Kažu da tamo postoje i stanovi, a ne samo ćelije."

"Savetnici imaju kancelarije u Juzgadou, u to sam siguran. Ali zar nemaju i vile na Palatinu? Ili kuće izvan grada, kao Krv?"

"Priča se da to ne sme niko da zna, Patera. Kad bi narod znao gde oni stanuju, većito bi želeo da im nešto kaže ili da frlja kamenje na njih. Ali ja znam ko stanuje u svakoj pojedinoj od tih kuća na brdu."

Ni u jednoj nisu oni. Komisionari, međutim, svi imaju velike vile tamo."

Svilin glas se stiša do mrmljanja. "Ali kad je jedan komisionar morao razgovarati sa nekoliko Savetnika, nije otišao kući, na Palatin. Niti se popeo iz svoje kancelarije u Juzgadu sprat-dva više. Nego je, kao što nam Šenila kaže, otputovao u Limnu - na jezero, tako je njoj rekao. Kad jedan čovek treba da razgovara sa nekoliko ljudi, ode, normalno, on kod njih, ne očekuje da svi oni dođu kod njega, naročito ako su mu oni starešine. Ako je Ždral zaista uhoda, sigurno ga veoma zanima gde stanuju članovi Ajuntamienta. Svašta bi on mogao saznati od njihove posluge, na primer." On začuta.

"Nastavi, Patera", reče Šenila.

Osmehnuo joj se. "Samo sam razmišljao o sledećem: pošto si ti rekla Ždralu to o Limni još pre nekoliko meseci, on je sigurno već nekoliko puta išao tamo. Želim da odem i ja tamo, danas, i da pokušam da doznam sa kim je razgovarao i šta je govorio. Ako su bogovi sa mnom - kao što imam razloga da verujem - onda već tim jednim putovanjem mogu prikupiti sav dokazni materijal koji nam je potreban."

Ona reče: "Idem i ja s tobom. A ti, Njorka?"

Krupni čovek odmahnu glavom. "Ni minuta sna nisam imao noćas, kao što vam već reko. Nego, ajde ovako. Pustite me da se bar malo ispavam, a onda da se vidimo u Limni na mestu gde se vagoni zaustavljaju. Recimo oko četiri sata."

"Nema potrebe da se toliko premaraš, Njorka."

"Ja hoću da idem. Ako vi do tad nešto nađete, mogao bih vam pomoći da nađete i više. Ili ću možda ja nešto otkriti. Ima tamo dobrih ribljih restorana, častim vas večeru, pa se vozamo nazad u grad zajedno."

Šenila ga zagrlila. "Oduvek sam znala koliko si zgodan, Mlatko, al nisam znala koliko si sladak. Stvarno si čovek i po!"

Njorka se široko osmehnu. "Za početak, ovo je moj grad, Sifonka. Nije sav pozlaćen, ali nemam drugi. Nego, imam nekoliko prijatelja u Gardi. Kad vas dvoje zavrnete tog Ždrala, šta planirate da učinite s njim, posle toga?"

Svila reče: "Valjda da ga prijavimo."

Šenila odmahnu glavom. "On bi im rekao o novcu, a oni bi hteli da ga uzmu za sebe. Možda ćemo morati svojeručno da ga ubijemo. Zar vi auguri niste u stara vremena prinosili i derišta?"

"To bi ga moglo odvesti na suđenje zbog ubistva, Sifonka", reče joj Njorka. "Ne, najbolje je baciti ga zelembaćima. Al ako ćeš išta da tajiš od njih, bolje odma da ga ubiješ. Jer oni će te biju dok ne saznaju, onda će da maznu sve pare i ukokaju te zajedno s njim. Imali bi laćan izgovor da spucaju tebe, Sifonka, jer si pomagala Ždralu. A što se tiče ovog Patere ovde, Ždral mu je namešto kopito i vozao ga do Orhideje u svojim kolima. Šta reći, prošnjufali bi oni da tu ima nešto."

Čekao je da neko od njih dvoje ospori tačnost tih reči, ali oni su samo ćutali.

"Opet, ako ga samo prijavimo, ako ga otkekaš kod zelembaća, a imaš nekog prijatelja kao što sam ja da pominje Pesa za tebe, postaćemo sve troje ugledni građani i veliki heroji. Pa ipak će glavna slava otići zelembaćima, a mi ćemo ispasti oni koji su Ždralu kupili konopac. Dobiješ osmeh od dima i jedno toplo i prijateljsko rukovanje, a posle malo bacaju pogled na tebe, da kao otkekaš još nekog, u nekoj drugoj prilici. Ja moram da imam drugare i među zelembaćima, za stići i uteći. To je potrebno i vama dvoma, samo vi ne znate da vam je potrebno. Šta misliš, da ja nijednom nisam našo krvave krpe kad sam preturo po jazbini nekog tipa koji je pun zlaćora? Ej. Ja takvog zavrnem, ako hoće da mi da nešto, a ako neće, ja kažem mojim drugarima, onima koje pomenuh."

Svila klimnu glavom. "Vidim. Imao sam osećaj da ćeš nam biti vredan vodič kroz ovo; mislim da mi Šenila sad ne bi rekla da sam u tome pogrešio. Šta kažeš, Šenila?"

Ona odmahnu glavom; oči su joj blistale.

"To vam je cakano, jer ja nisam završio. Kako se zove taj budžovan, Sifonka?"

"Simuliid."

"Znam tipa. Veliki, težak ko vo, sa brkovima?"

Klimnula je glavom.

"Patera i ja možda treba da mu odemo u posetu, kad se vratimo sa jezera. Kako tvoje kopito, Patera?"

"Mnogo je bolje danas", reče Svila, "ali od kakve bi nama koristilo bilo da razgovaramo sa tim komisionarom?"

"Ah, ja bi se nadao da nećemo razgovarati. Ja nameravam da malo razgledam njegovu kuću, naročito ako Sifonka i ti ne postignete ništa na jezeru. Možda Savetnici stvarno stanuju čak tamo, k'o što ti kažeš, Patera. Al možda ne, nego tamo postoji nešto što su oni hteli njemu da pokažu, ili on njima. Priča se o svakojakim nenormalnim stvarima oko jezera, pa ako ti i Sifonka poželite da pecate tog Ždrala, možda će vam trebati mamac. Recimo da ti i ja odemo na brdo, kad padne noć, kod tog Simuliida. Tanjir meni, mamac tebi, a ostalo delimo po pola."

Oreb naskoči na naslon stare, drvene klupe. "Čo-vek ide!"

Svila klimnu glavom, ustade i razmače loze. Jedan mladi čovek, zdepasto građenog tela, u crnoj augurskoj mantiji, obazrivo je zatvarao za sobom bočna vrata mantejona; činilo se da zuri u nešto u svojoj ruci.

"Ovamo", povika Svila. "Patera Gulo?" Iskoračio je iz senice i pošao, hramljući, preko suve, smeđe trave prema pridošlici. "Neka te svaki bog pomogne danas. Veoma mi je drago što te vidim, Patera."

"Neki čovek na ulici, Patera..." reče Gulo i podiže neku izduženu stvar koja se njihala i presijavala žuto i zeleno, "...rekao je naprosto... da nam... nije hteo..."

Njorka je izišao za Svilom. "Većinom topazi, ali ovo ovde izgleda kao prilično lep smaragd." Pruži ruku pored Svile, uze narukvicu od Guloa i podiže je u visinu očiju da joj se divi.

"Ova dama je Šenila, Patera Gulo." Jednim gestom Svila pokaza ka senici. "A ovaj džentlmen je Njorka. Oboje su istaknute necrkvene ličnosti u našem kvartu, izuzetno pobožni, ali i svim bogovima dragi, siguran sam. Ja ću kroz nekoliko minuta otići sa njima, a na tebe se oslanjam da ćeš voditi sve poslove mantejona u mome odsustvu. Videćeš da je Mejtera Mermer - eno je u kenobi - pravi fisk dragocenih informacija i trezvenih saveta."

"Čovek mi naprosto dao!" izbrblja Gulo. "Ni minut vremena nije prošao od tad, Patera. Jednostavno mi je gurnuo to u šake."

"A-ha", reče Svila. Klimnuo je glavom kao da potvrđuje neku najobičniju činjenicu. Pipnuo se rukom po mantiji da se uveri da je

tamo, ispod mantije i tunike, azof još i sad čvrsto na svom mestu. "Njorka, vrati to Pateri Gulou, molim te.

Naći ćeš našu kutiju za novac ispod mog kreveta, Patera. Ključ je ispod bokala na noćnom stočiću. Sačekaj trenutak." Izvukao je dijamantsku nanogvicu iz džepa i strpao je Gulou u šake. "Stavi obe te stvari u kutiju i zaključaj bezbedno, molim te, Patera. Možda će najbolje biti da ključ zadržiš u džepu. Trebalo bi da se ja vratim približno u vreme zatvaranja pijace, ili nešto kasnije."

"Loš čo-vek!" glasila je Orebova objava sa vrha senice. "Loš čovek!"

"To on zbog tvoje crne mantije, Patera", objasni Svila. "Plaši se da bi mogao biti prinet na žrtvu. Dolazi ovamo, Orebe! Idemo na jezero. Riblje glave, ptičurino jedna smešna."

Uz mahnito mlataranje krilom, povređeni noćni vran sruči se na Svilino rame, pokriveno istom takvom crnom mantijom.

6. JEZERO LIMNA

"Šta kažeš, sine moj?" Svila se spustio na jedno koleno da bi licem bio na visini dečakovog lica.

"Mama kadze da tradzim bjagoclov." Dečkićeva pažnja kao da je bila pola usmerena ka Svili, a pola ka Orebu.

"A zašto ga želiš?"

Mališan nije odgovorio.

"Zar tvoj razlog nije želja da te besmrtni bogovi gledaju sa naklonošću, sine moj? Zar te nisu o tome bar malo učili u palestri? Ma jesu, jesu, čvrsto verujem da jesu."

Mališan, sa oklevanjem, klimnu glavom.

Svila iscrta znak sabiranja u vazduhu iznad njegove glave i odrecitova najkraći uobičajeni blagoslov, završavajući ga rečima: "U ime njihovog najstarijeg deteta, Scile, pokroviteljke ovog našeg svetog grada Virona, i u ime Izvanaša, koji je od svih bogova najstariji."

"Jeci ti ctvarno Patera Cvila?"

Niko od pet-šest osoba koje su čekale holobitni vagon za Limnu nije se okrenuo da pogleda, pa ipak, Svila je bio bolno svestan da su se svi najjednom ukrutili; Ulica jezerska, iako vrlo daleko od tišine, kao da je najjednom postala malo tiša.

"Jeste, on je", objavi Šenila ponosito.

Jedan od onih koji su čekali koraknuo je ka Svili, spustio se na kolena i pognuo glavu. Pre nego što je Svila stigao da iscrta znak sabiranja, još dvoje je kleknulo pored njega.

Spasao ga je dolazak 'vagona' - dugačkih, veselo obojenih kola čiji su poluokrugli krov i delimično bočni zidovi bili načinjeni od starog šarenog platna i veoma klimatavi. Tu skalameriju teglila su dva umorna konja. "Jeee-dna para!" povika vozač, iz punih pluća, i skoči na tle. "Jedna para, firma ne vara. Čast svakome, veresija nikome, za jedan bit do Limne svako stigne."

"Ja imam, evo", reče Šenila.

"Imam i ja", reče joj Svila svojim najčvršćim tonom i utiša one putnike koji su zaustili da govore nešto u smislu da Patera Svila

treba da se vozi besplatno. Kad je strpao u džep i Svilin i Šenilin zlatni kvadratić, vozač reče: "Moraćete da se sasiđete ako se neki žalu zbog tice." Sledećeg trenutka se poprilično iznenadio, jer su se putnici horski usprotivili takvoj mogućnosti.

"Ne dopada mi se ovo", reče Svila Šenili dok su sedali na jednu od dve dugačke klupe okrenute prema napolje. "Takođe mi se ne dopada što je narod pisao što-šta po zidovima."

Vozač pucnu bičem i vagon, sa jakim trzajem, pođe napred.

"Misliš na ono 'Svilu za kaldea'?... Dobra je to zamisao."

"Na to mislim." Izvadio je brojanice iz džepa. "Loša je. Loša je za mene, a pogrešno je i shvatanje kaldea izraženo u njoj. Nisam političar i nikakvo ubeđivanje nikada me neće navesti da postanem političar. A što se tiče titule 'kalde', ona se svela na popularnu praznovericu, na kuriozitet iz istorije. Moja majka je poznavala poslednjeg kaldea, ali on je umro ubrzo posle mog rođenja."

"Ja ga pamtim. Valjda?"

Ne gledajući je, Svila joj pokunjeno reče: "Ti, ako si ozbiljno mislila bar polovinu od onoga što si govorila, ne možeš ni slučajno njega poznavati, zgodna Kipris. Šenila je četiri godine mlađa od mene."

"Onda sam mislila na... nekog drugog. Zar se ne brineš, Svilo? Što putuješ sa nekim kao što sam ja? Sav ovaj narod zna ko si."

"Nadam se da znaju, velika boginjo, i nadam se da su već sasvim razočarani. Ja bih da ostanem živ, a da ne obrukam svoje sveto zanimanje."

Izuzetno opako drmusanje bacilo je Svilu na ženu desno od njega, koja se poče opširno izvinjavati. Međutim, on se izvini njoj, a onda poče molitvu šupljeg krsta. "Pese veliki, ti koji jesi neimar i tvorac svitka celog, gospod, čuvar i branitelj Zlatne staze..." A to je, pomisli on, duhovni ekvivalent sunca, jedna zamišljena staza preko neba. Prinete žrtve dižu se do nje, pa idu njome i ulaze u Glavni procesor, koji je na mestu gde počinju i dugo sunce i Zlatna staza, a to je istočni pol. Dusi umrlih takođe se kreću tom slavnom putanjom, ali samo ako nisu opterećeni gresima; u Hrazmološkim spisima stoji da su duhovi pojedinih svetih teodidakta u pojedinim trenucima napuštali oblikovano blato svojih zemnih tela i - zajedno sa

gomilama žrtvovanih životinja koje su mukale i rikale i sa mnoštvom pokajnički nastrojenih mrtvih - putovali u Glavni procesor i tamo neko vreme razgovarali sa onim bogom koji ih je prosvetlio. Svila podseti sebe da je sad i on teodidakt, jer ga je Izvanaš prosvetlio.

Završio je šupljim krstom i sa već četiri perle na brojanici (mogao ih je dodirom prebrojati). Mrmljajući dalje, redom, propisane molitve i ubacujući ime Izvanaša u svaku, on pokuša snagom volje da se izvuče iz svog tela i iz ove prometne ulice i da se ujedini sa sve življim prometom na Zlatnoj stazi.

Načas mu se učini da je uspeo, iako nije video zlatni drum sunca nego smrznutu, crnu prazninu izvan svitka, u kojoj tek tu i tamo blista poneka iskra.

"Pomenuli smo pisanje po zidovima, Svilo. Svilo. Pa pogledaj. Otvori oči."

Otvorio je oči. Plakat, štampan rđavo ali upadljivo, crvenim i crnim slovima, toliko nov da ga još niko nije pocepao niti naškrabao nepristojan crtež preko njega, što je u ovom delu grada verovatno značilo da je zalepljen pre manje od jednog sata.

SNAŽNI MLADI LJUDI
BIĆE DOBRO DOŠLI U
NOVOJ PROVIZORNOJ REZERVNOJ BRIGADI
Jesi li TI poželeo da budeš GARDISTA?
Rezervna brigada vežbaće dvaput nedeljno
Dobijaće PLATU i UNIFORME
Biće PRVA UZETA U OBZIR
za TRANSFER U REGULARNE FORMACIJE
Prijavi se u
ŠTAB TREĆE BRIGADE
kojom zapoveda pukovnik Usik

"Ne misliš da se suviše umorio oko zmaja?"

To nije bio prvi put da Krv postavi ovo pitanje, i Mošus je već bio umoran od odgovaranja na njega. Ovog puta reče: "Rekao sam ti. Akvila je žensko." Ogromna ptica sa kapuljačom navučenom preko glave i očiju, koju je nosio na jednoj ruci, trgla se baš kad je

progovorio, možda zbog toga što je pomenuto njeno ime, ili zbog samog zvuka Mošusovog glasa, ili čistom igrom slučaja. Mošus je sačekao da se ptica smiri, a onda je dovršio misao. "Mužjaci ne porastu ovoliko. Za ime Molpino, slušaj poneki put."

"U redu, u redu. Možda bi manja ptica mogla da poleti na veću visinu."

"Može ova to. Ptica što je veća, to veću visinu dostiže. Jesi li ikad vido vrapca da je poleteo iznad visine te tvoje ćelave glave?" Mošus je govorio ne gledajući mesnatog, zajapurenog čoveka kome se obraćao; pogled mu je bio ponekad na jastrebici, a ponekad na nebu. "Ja ipak kažem, trebalo je da uključimo zelembaće u ovo."

"Oni ako bi ga pokupili, za nedelju dana bi sami naučili."

"Letači idu visoko, blizu sunca. Ako spucamo jednog, ko zna gde će da padne. Mogo bi bilo gde."

"Imamo tri lebdelice, sa po tri čoveka u svakoj, i pet ljudi na motorima."

Slobodnom rukom Mošus podiže dvogled. Iako je dobro znao da gore nema ničeg, pomno je pregledao bistru prazninu iznad sebe.

"Nemoj to uperiti u sunce, da ne oslepiš." Krv ni ovo nije rekao prvi put.

"Mogo bi da padne bilo gde u celom svitku. Čuo si gde je pao zmaj, a bio je na prokletom kanapu, za ime Molpino. Ti zamišljaš da će pasti blizu nekog druma, zato što večito ideš po drumovima." Bio je to, za Mošusa, dug govor. "Kad bi lovio nekoliko puta sa mojim jastrebovima, znao bi da nije tako. Glavnina svitka nije ni blizu nijednog prokletog druma. Glavnina svitka je dvadeset, trideset, pedeset stadija daleko od prokletog druma."

"Dobro je to", reče Krv. "Ja se plašim da neki seljober ne oteka zelembaćima." Čekao je da Mošus opet nešto kaže. Pošto se čekanje pokazalo uzaludno, nastavio je: "Ne mogu oni baš blizu sunca. Sunce je mnogo vrelije od ma koje vatre. Na smrt bi se ispekli."

"Možda oni ne gore." Mošus spusti dvogled. "Možda čak i nisu ljudska bića."

"Ma ljudi su to. Isti k'o mi."

"Onda mogu imati igličare."

Krv reče: "Verovatno ne nose ništa što im nije neophodno."

"Prokleta mi je drago da ti to znaš. Prokleta mi je drago da si ih pitao."

Akvila pomače jednu svoju ogromnu kandžu, pri čemu zvonca na kapuljači tiho zacilikaše. Mošus ponovo diže dvogled.

"Eno ga jedan!" reče Krv nepotrebno. "Oćeš je pustiš?"

"Ne znam", priznade Mošus. "Veoma je daleko."

Sad i Krv uperi svoj dvogled ka letaću. "Približava se. Ide ovamo!"

"Znam. Zato ga i gledam."

"Visoko je."

Mošus se upinjao da govori tonovima dosade i ogorčenja, koji su bili njegova gluma još od detinjstva. "Viđao sam ih i na većim visinama." Odjednom ga je obuzela ustreptalost lova, silna kao groznica, dobrodošla kao izvor vode.

"Pričao sam ti o onome kako su pravili top. Mesec dana su pucali na njih, ali granate kad se podignu tako visoko, više ne lete u pravoj liniji, a osim toga nisu ni dostizale dovoljnu visinu."

Mošus pusti da mu dvogled padne na prsa. Sad je jasno video letaća, čija su se obrisi ocrtavali naspram srebrnog ogledala jezera Limna koje se dizalo u nebo, s one strane grada.

"Čekaj da se još približi", reče Krv žurno.

"Ako još dugo čekamo, on će biti veoma daleko do trenutka kad ona uspe da uhvati tu visinu."

"A šta ako..."

"Izmakni se nazad. Ako ona krene na tebe, mrtav si." Slobodnom rukom Mošus dohvati krunu napravljenu od skerletnih pera i strže kapuljaču. "Aj, sokole!"

Ovog puta nije bilo nimalo oklevanja. Ogromna krila jastrebe raširila su se, i ona se bacila u vazduh sa takvom hukom uskovitlanog vazduha da se i sam Mošus prepao; prvih nekoliko trenutaka letela je mukotrpno, ulagala je svu silu da stigne do uzlaznih toplotnih strujanja sa krova, onda se počela dizati lakše, i brže, pa se vinula slobodno i lako, crni heraldički znak ptice na plavetnilu otvorenog neba oslepelom od sunca.

"Možda se najela zečetine dovoljno, pa je sad sita."

Mošus se nasmeja. "Onaj mikro-zečić? To je bio najmanji prcoljak

koga smo mogli da nađemo. Od njega je samo ojačala." Drugi put od kako su se upoznali, on uhvati Krva za ruku.

A Krv, očajnički srećan zbog toga, ali glumeći da se ništa nije desilo, upita najsmirenije što je mogao: "Misliš da ga je videla?"

"Jeee, naravno. Ona vidi sve. Ali kad bi krenula pravo na njega, on bi počeo da beži. Ona će se dići iznad njega, pa mu se sručiti u leđa, iz pravca sunca." Nesvesno se podigao na prste, da bi bio za toliko, za debljinu svojih nožnih prstiju, bliži ptici. "Kao da je on guska. Velika guska. Jastreb se rađa sa tim znanjem. Samo ti gledaj." Njegovo bledo, zgodno lice bilo je optočeno osmesima; demonske oči svetlucale su mu kao crni led. "Samo ti nju gledaj, ti matori konju prokleti."

Iolar je video jastreba duboko ispod sebe, ka severu, i povećao brzinu. Onaj vazdušni front, označen bedemom visokih oblaka, zanimljiv je, a možda i važan; ali, dvesta liga udaljen, ako ne i više. Lako je moguće da nikada neće stići do ovog pregrejanog i sasušenog područja. Indeks je ovde sto petnaest, a duž većeg dela sunčeve dužine - sto devet; ako se sto petnaest pomnoži sa sezonskim koeficijentom za ovo doba godine - on se podseti koji je već datum - indeks je čak sto osamnaest.

Jastreba je već zaboravio.

Iolar je bio, prema svakom merilu, čovek sitnog rasta; uz to, i mršav poput uzdužnih šipki njegovih krila. Vid mu je bio bolji od prosečnog. Većina njegovih poznanika smatrali su da je povučen u sebe i pomalo hladan. Progovarao je retko; a i tad ponajviše o vazdušnim masama, preovladavajućim vetrovima, orijentirima danju i orijentirima noću, o poduhvatima usmerenim ka suncu, od kojih su neki bili nepriznati (ili jedva, uz gundanje, priznati) od zvanične nauke; i naravno o krilima, letačkim odelima, instrumentima, pogonskim modulima. Ali svi letači pričaju o tim stvarima. Pošto je Iolar bio tako blizu idealnog, i fizički i psihički, dopušteno mu je da ima tri žene, ali ga je druga ostavila posle manje od godinu dana. Prva mu je rodila troje dečice lakih nogu i lakih kostiju, a treća petoro dece živahne poput cvrčaka; od to petoro, najviše je voleo mlađu kćerku, malu Dreoilin nasmejanih očiju. "Ja već vidim krila na njoj",

govorio je ponekad njenoj majci; a njena majka, koja ta krila nije videla, uvek se srećno saglašavala. Iolar je leteo već osamnaest godina.

Povećanje brzine platio je smanjenjem visine. On pojača potisak i pokuša da se penje, ali temperatura vazduha nešto je opala, a i vazduh je strujao nadole, uobičajeno dnevno poniranje vazdušne mase iznad velikog jezera. Zato će naići na odgovarajuća uzlazna strujanja čim se opet nađe iznad kopna; on odluči da to do krajnosti iskoristi. Trebaće mu svaki mogući lakat visine kad dođe do onih dalekih bedema oblaka.

Jastrebicu je opet primetio tek kad se već obrušavala na njega. Letela je okomito nadole; ogroman potisak njenih krila dao joj je toliku brzinu da je padala daleko brže nego što bi padao ispušteni kamen. U poslednjem deliću sekunde sklopila je krila, okrenula se u vazduhu i sjurila kandže u njega, dvojni udarac kao da ga je neki div udario obema oklopljenim pesnicama.

Možda je bio jedan trenutak ošamućen. Divlje kovitlanje neba i zemlje nije ga dezorijentisalo, nimalo; znao je da mu je levo krilo celo i ispravno, a da desno nije, i da PM, pogonski modul, više ne reaguje na komande. Naslućivao je da mu je polomljeno pet-šest rebara, a možda i kičma, ali na to nije obraćao pažnju. Fenomenalnom veštinom, pred kojom bi njegove kolege ostale zapanjene da su je mogli videti, pretvorio je svoje ludo tumbanje u kontrolisano poniranje; odbacio je PM i sve instrumente i prepolovio brzinu padanja pre nego što je grunuo o površinu jezera.

"Jesi ti video kako je ono pljusnulo!" Šenila je ustala sa klupe u holobit vagonu, izgovarajući te reči; šakom je zaklanjala oči od bleska sunca sa vode. "Ima u tom jezeru riba koje su prava čudovišta. Ogrooom-ne. Sećam se... ali, nisam bila ovde još od kad sam bila mala devojčica. Ili, ipak... ne znam, valjda nisam bila."

Svila klimnu glavom i provuče glavu napolje, ispod platnenog krova, da baci pogled na sunce. Zlatni blesak opružen kao šipka celom dužinom neba, nezaklonjen oblacima koji se kreću sa istoka prema zapadu; dugačko sunce je - podseti se on ponovo - vidljivi simbol za Zlatnu stazu, za kurs moralne ispravnosti i primerenog

obožavanja, kojim Čovek ide ka bogovima. Da li je on, Svila, odlutao? Nije nalazio u sebi nimalo volje da prinese Ždrala na žrtvu, mada je to jedna boginja maločas predložila.

A bogovi sigurno ne očekuju da jedan miropomazani augur tako reaguje na njihove predloge.

"Riba glava?" Oreb povuče Svilu za kosu.

"Biće ribljih glava zaista", reče on ptici, "i to je svečano obećanje."

Noćas će pomoći Njorki da opljačka Šenilinog komisionara. Komisionari su bogati, oni zlostavljaju narod, goje se na krvi i znoju sirotinje; ovom jednom sigurno ništa neće nedostajati ako ostane bez nekoliko dragih kamenčića i bez srebrnog servisa. Ali, ipak, pljačka je u osnovi zlo, čak i kad služi većem dobru.

Iako je bio molpindan, on promrmlja završnu molitvu Sfiksi, vraćajući brojanice u džep. Sfiksa će, više od svih drugih, razumeti; Sfiksa je napola lavica, a lavovi moraju ubijati nedužna stvorenja da bi jeli - takvu je odluku, nepopustljivu, doneo Pes, koji je svakom biću osim čoveku odredio odgovarajuću hranu. Dovršivši molitvu, Svila se veoma malo nakloni krvožednom, dobronamernom licu koje je bilo izdeljano na dršci štapa.

"Dolazili smo ovde da beremo vodenu travu", reče Šenila. "Čak na onoj strani jezera. Pođemo iz grada pre dizastora, pešice sve dovde, Patera. Ne znam koliko sam puta nastojala da vidim vodu pri prvim zracima sunca. Ako je ne vidim, znam da ima još dugo da se ide. Ponesemo hartiju, bilo kakvu hartiju koju možemo naći, pa je dobro nakvasimo i zamotamo našu vodenu travu u nju. Onda žurimo nazad u grad da je prodamo pre nego što uvene. Ponekad nam je uvenula, i onda smo samo nju imali za jelo, ništa drugo. Do dana današnjeg ja ne jedem vodenu travu. Ali je kupujem, ipak, prilično često, od devojčica na pijaci. Od onakvih kakava sam ja bila."

"To je veoma lepo od tebe", reče joj Svila, iako već zadubljen u svoje planove.

"Ali danas vodene trave i nema mnogo, jer su najbolji potoci gotovo svi presušili. Ja je kupim, ali je nikad ne pojedem. Ponekad njome hranim koze, znaš? A ponekad je naprosto bacim. Pitam se koliko je onih gospođa koje su kupovale od mene radilo to isto."

Žena pored Svile reče: "Ja pravim sendviče. Vodena trava i beli

sir na ražanom hlebu. Ali je prvo operem, veoma dobro."

Svila klimnu glavom i osmehnu se.

"Bude fini ručak za vruće dane."

Govoreći preko Svile, Šenila je upita: "Imaš li prijatelje ovde u Limni?"

"Porodicu", reče žena. "Moja svekrva živi u Limni. Misli da je čist jezerski vazduh dobar za nju. Zar ne bi bilo divno kad bi naši rođaci mogli biti ujedno i naši prijatelji?"

"Jao, stvarno! A mi tražimo jednog prijatelja. Doktora Ždrala? Onako mali, oko pet banki, ima kratku, sivu bradu?"

"Ne znam ga", reče žena sumorno, "ali ako je doktor, a živi u Limni, moja svekrva ga zna. Pitaću nju."

"On je nedavno kupio kuću u Limni. Da ima gde da se odmori od prakse, znaš? Moj muž mu pomaže oko useljenja, a Patera je obećao da mu blagoslovi kuću. Samo, ja sam zaboravila gde je ta kuća."

Čovek levo od nje reče: "Možeš pitati u Juzgadu, u Obalskoj ulici. Vaš doktor je morao tamo registrovati prenos vlasništva."

"Šta, zar i ovde postoji Juzgado?" upita ga Šenila. "Ja mislila da je to samo u gradu."

"Postoji, ali malen", reče joj čovek. "Tu se vode sudski postupci za neke lokalne sporove, a tu je i zatvor u kome nekolicina sitnih prestupnika izdržava vremenske kazne. Nema ovde Alambriere - oni sa dužim vremenskim kaznama šalju se u Viron. Osim toga, ovdašnji Juzgado vodi poreske prijave i zemljišne knjige za ovaj kraj."

Holobit-vagon već je tandrkao uzanom, kaldrmisanom, krivudavom ulicom. Zgrade su sa obe strane bile drvene, dvospratne i trospratne, sa visokim šiljastim krovovima; drvo je, odavno neobojeno, dobilo zbog izlaganja vremenskim prilikama srebrnastu sivu boju. Svila, Šenila, čovek koji je znao o Juzgadu i žena koja je pravila sendviče sa vodenom travom našli su se sad na kopnenoj strani dugačkog vagona; ali je Svila, bacajući poglede preko ramena, uspevao na mahove da vidi prijavu vodu i ribarske brodice sa visokim krmama i po jednom katarkom, između kuća.

"Nisam bio ovde od kad sam bio klinac", reče on Šenili. "Neobično je pomisliti, sada, da sam pre petnaest godina pecao

ovde. Ovi, izgleda, ne grade od broskog kamena, kao mi? A ni od cigle."

Čovek levo od Šenile reče: "Mnogo je lakše naseći drveće na obali i dovući balvane do Limne."

"A, tako. Nisam na to pomislio - a trebalo je da pomislim, naravno."

"Većina ljudi ne bi se toga setila", reče čovek. Već je izvadio vizit-kartu iz novčanika. "Mogu li ti dati ovo, Patera? Vulpes je moje ime. Ja sam advokat, a radne prostorije su mi ovde, u Obalskoj. Razumeš li postupak ako te uhapse?"

Svila uzvi obrve. "Uhapse? Ne daj Molpo! Nadam se da neće."

"Nadam se i ja." Vulpes je stišao glas toliko da ga je Svila jedva čuo iznad ulične buke i škripe osovina vagona. "Mislim da se svi mi to nadamo. Ipak, razumeš li postupak?"

Svila odmahnu glavom.

"Ako im daš ime i adresu advokata, oni su obavezni da pošalju po njega - takav je zakon. Ako im, međutim, ne možeš dati ime i adresu, onda ne dobiješ advokata, sve dok tvoja porodica ne pronađe gde si i ne angažuje nekoga."

"A, tako."

"Štaviše", reče Vulpes, naginjući se ispred Šenile i kuckajući Svilu prstom po kolenu da naglasi poentu, "ako si u Limni, ne vredi da tražiš nekoga čija je kancelarija u Vironu. Mora biti neko ovdašnji. Znam slučajeve kad su čekali da čovek doputuje u Limnu, i tek ovde ga hapsili, baš zato. Želeo bih da staviš ovo u džep, Patera, da bi im mogao pokazati ako zatreba. Vulpes, ulica Obalska, u sred sredine Limne, pored firme sa crvenom lisicom."

Na reč 'lisica' vagon se škripavo zaustavi, a vozač povika: "Gotovo, stigli smo, izvolte silazak, u četiri šes i osam za grad polazak! Ko dođe na vreme, mi ga vozimo, ko zakasni, mi ga ne čekamo."

Kad je vozač već zakoračio ka ulazu u štalu, Svila ga uhvati za ruku. "Da li bi mi rekao nešto o Limni, vozaču? Ne poznajem ovo mesto uopšte."

"Misliš, šta je gde?" Vozač se zamišljeno štipnu za nozdrve. "To je, Patera, jednostavno. Nije ti ovo veliko mesto kao Viron. Glavno ti

je da znaš gde je ovo gde smo sad, da bi mogo da uhvatiš vožnju za nazad. Ovo ti je Vodena ulica, vidiš? I prilično blizu sredine sela. Ima samo tri veće ulice, to su Lučka, Vodena i Obalska. Celo selo je savijeno oko zaliva. U obliku je kao potkovica, samo nije toliko savijeno. Razumeš? Najbliže do jezera je Lučka, tu ti je pijaca. Najdalja je Obalska. Ako oćeš da uzmeš čamac za po jezeru, to ima u Lučkoj, a ja ti mogu dati nekoliko dobrih imena. Ako oćeš da jedeš, probaj u 'Somu' ili u 'Punom jedru'. Prilično je dobar i 'Zardali fenjer', ako imaš duboke džepove. Ostaješ preko noći?"

Svila odmahnu glavom. "Mi bismo se vratili u grad pre mraka, ako može."

"Onda treba da uvatite vagon u šest", reče vozač, okrete se i ode.

Kad se vozač udaljio, Šenila reče: "Nisi ga pitao gde stanuju Savetnici."

"Ako to niste znali ni Njorka ni ti, znači da nije opšte poznato", odvrati Svila. "Ždral je morao nekako da dođe do tih podataka, a nama bi danas najbolje bilo da saznamo kome se on obratio, koga je pitao. Ne verujem da je sišao u Limnu vagonom kao mi. Scildanom on ima plaćenu nosiljku."

Klimnula je glavom. "Možda će najbolje biti da se podelimo, Patera, da ti ideš visoko a ja nisko."

"Ne razumem."

"Ti razgovaraj sa uglednim ljudima na uglednim mestima. Ja ću malo da se raspitujem po bircuzima. Kad je... Njorka... rekao da će nas čekati na ovom mestu?"

"U četiri."

"Onda te čekam ovde u četiri. Posle ćemo da odemo na neku večeru. Sa Njorkom. Pa ćemo pričati ko je šta saznao."

"Bila si vrlo vešta sa onom ženom u vagonu. Nadam se da ću ja umeti bar upola tako dobro."

"Ali ništa nismo od nje saznali? Drži se ti istine, Patera. Svilo? Ili blizu istine... Ne verujem da ćeš imati mnogo uspeha sa... onim drugim? Šta ćeš govoriti?"

Svila se pogladi po obrazu. "Razmišljao sam, u vagonu, o tome i zaključio sam da će to zavisiti od okolnosti. Mogao bih pričati ljudima, na primer, da je takav čovek prisustvovao egzorcizmu koji

sam ja izveo, pa, pošto nisam više navraćao u tu kuću koja je bila uznemiravana, želim da ga pitam da li je uspelo."

Šenila klimnu glavom. "Savršena istina... Svaka reč je istinita. Dobro ćeš se ti snaći, vidim ja. Svilo?" Već je stajala sasvim blizu njega, jer ju je gužva na ulici na to prisiljavala; sada mu priđe još bliže, tako da su se bradavice njenih isturenih dojki pritisle uz prsa njegove tunike. "Ne voliš ti mene, Patera. Ne bi me voleo ni kad ne bi mislio da pripadam ovom... Njorki? Ali voliš Zumbulu? Zar ne? Kaži mi..."

On pokunjeno reče: "Ne bi trebalo. Nije u redu, a osim toga, čovek u mom položaju - augur - može tako malo ponuditi ma kojoj ženi. Nemam para. Nemam stvarni dom. Nije reč se samo o tome što je ona kao... Postoje neke stvari o kojima nikako ne uspevam da prestanem da mislim, iako se trudim. Zumbula je jedna od tih stvari."

"Pa dobro, ja sam i ona." Šeniline usne, brze i vrele, dodirnuše njegove. Dok se snašao, ona je već nestala među nosačima i uličnim prodavcima, među posetiocima koji su žurili i ribarima koji su se šetkali polako i gegavo.

"Dra-vo mala!" Oreb je zdravim krilom mahao u znak pozdrava. "Pa-zi! Dobro ide!"

Svila duboko udahnu i osvrte se. Jezero je ovde, na obali koja je Vironu najbliža, odgajilo jednu novu naseobinu, koja potpada pod vlast Virona, a ipak ostaje čudnovato odvojena od njega.

Ili je tačnije reći (kažiprstom i srednjim prstom opisivao je spore krugove po obrazu) da jezero Limna, povlačeći se, vuče za sobom jednu mrvicu Virona. Nekad je kvart Orila bio na obali, bio je ono što ovde nazivaju Lučkom ulicom. Sudeći po imenu, Obalska je, u selu Limni, svojevremeno bila baš obala, popločani prilaz dokovima, imala je kuće samo sa jedne, kopnene strane, a iz njih se gledalo na vodu. Ali jezero se nastavilo smanjivati, pa je nastala ova ulica, Vodena, u kojoj je on sad. Još kasnije, pre možda dvadeset ili trideset godina, i Vodena je ostala iza.

Pa ipak, jezero je i sad ogromno. On pokuša da zamisli kako je moralo izgledati kad su prvi doseljenici zaposedali prazan grad izgrađen za njih na tadašnjoj najsevernijoj tački obale. Dođe do zaključka da je moralo biti dva puta veće nego sada. A da li će doći

vreme, možda kroz još tri veka, kada jezera uopšte neće biti? Ipak je verovatnije da će ono biti upola manje nego danas. Međutim, mora doći trenutak, možda kroz šest stotina ili kroz hiljadu godina, kad će sasvim iščeznuti.

Poče šetkati na jednu stranu, pitajući se nejasno kakva bi to otmena mesta morao, po boginjinom predlogu, posetiti. Ili koja bi, od takvih mesta, bila najverovatniji izvori korisnih obeveštenja.

Privučen dečaćkim uspomenu na pro hladnu vodu i beskrajne vidike, pođe poprečnom uličicom, samo jedan blok zgrada dugačkom, do Lučke. Tu je pet-šest ribarskih brodice istovarivalo srebrne bujice pastrmke, skumrije, štuke i grgeča; tu se u ćumezima mogla dobiti pržena i kuvana riba jednakog kvaliteta kao u najboljim restoranima u gradu, ali za desetinu cene; tu su postojale gostionice u kojima si mogao dobiti i sobu. Njihovi krovovi bili su visoki, drveni kapci na prozorima šareno obojeni, a iznad vrata bile su poprečno okačene table sa firmom. Bilo je tu mesta za one koji hoće da trampe velegradske pogodnosti Virona za sveže povetarce u najtoplijim danima leta, kao i za one koji, u ma koje godišnje doba, vole da plivaju, pecaju ili se voze jedrilicom.

I ovde Svila vide jedan od onih sveže zalepljenih plakata u kojima se nudi 'snažnim, mladim ljudima' prilika da postanu honorarni gardisti i obećanje da bi možda mogli dobiti, jednog dana, stalno zaposlenje u Gardi. Čitajući ga ponovo, Svila se priseti mračno-preteće utrobe one ovce. Niko još ne govori o ratu - niko osim bogova. Ili, tačnije rečeno, pomisli on, samo bogovi i ovaj plakat govore o ratu, ali samo onima koji hoće da slušaju.

Pretposlednji red teksta na plakatu bio je precrtan crnim mastilom i zamenjen novim rečima: 'u Juzgadou Limne'. Moglo se pretpostaviti da će nova rezervna brigada stacionirati bar jednu ili dve čete ovde, na jezeru - možda i ceo jedan bataljon, ako bude moguće ubediti dovoljan broj ribara da se prijave.

Prvi put mu pade na um da bi Limna bila odlična baza ili pripremna zona za invaziju koja bi krenula na Viron: ovde vi se moglo obezbediti boravište za mnoge, ako ne i za sve neprijateljske vojnike, bili bi sigurni da ih niko ne može iznenaditi sa juga, imali bi spreman izvor hrane i neograničenu količinu vode za ljude i životinje.

Onda nije nikakvo čudo što se Ždral zainteresovao za boravak Savetnika u Limni i što je jedan komisionar dolazio na savetovanje s njima.

"Riba glava!" Oreb odleprša sa Svilinog ramena na tlo, onda pojuri neočekivanom brzinom do tri četvrtine dužine jednog gata i poče ključati hrpu ribljih ostataka.

"Da, da", promrmlja Svila za sebe, "riblje glave, konačno, a i riblja creva."

Pođe i on tim gatom, lagano. Divio se prostranoj, plavoj čistoti jezera i desetinama zanjihanih jedrilica sa snežnobelim jedrima, i meditirao o Orebovoj hrani.

Te ribe pripadaju Scili, baš kao što zmijske pripadaju njenoj majci, Ehidni, a sve vrste mačaka njenoj mlađoj sestri, Sfiksi. Scila talasna, pokroviteljka grada, plemenito dozvoljava svojim poklonicima da uhvate onoliko ribe koliko im je potrebno, pod uslovom da poštuju izvesna vekovna ograničenja i zabrane. Čak i ovi ostaci na koje se Oreb bacio pripadaju njoj, a jezero je njena palata. Ako je odanost Scili još i sad jaka u Vironu, gde su već dva pokolenja živela i umrla od kad je ona poslednji put ispoljila svoju božansku prisutnost u jednom Svetom prozoru, onda kolika li je u naselju Limna?

Priđe Orebu i sede na jedan zgodan drveni stub gata; odvi Ždralovu maltene čudesnu ovojnici sa skočnog zgloba i poče šibati njome po iskrivljenim daskama gata.

Šta ako je Ždral hteo da podigne neko svetilište Scili na obali jezera, da bi na taj način ispunio neki zavet? Ako Ždral može da poklanja azofe svojim omiljenim dostavljačicama, sigurno može da plati i za izgradnju jednog svetilišta. Svila o građevinarstvu nije znao gotovo ništa, ali je bio siguran da se skromno, ali sasvim dostojno i prihvatljivo svetilište može podići na ovoj obali za hiljadu karata ili manje. Ždral je čak mogao da pita svog duhovnog savetnika - njega - o izboru najpogodnijeg mesta za gradnju.

I još bolje: zahvalni ktitor mogao bi biti Šenilin komisionar. Zar iko sumnja u sposobnost jednog komisionara da finansira izgradnju čak i prostrane, složene građevine? To ne bi mogao biti mantejon, jer ne bi imao u sebi Sveti prozor, ali bi se tu ipak mogle prinositi žrtve. Ako je pokrovitelj jedan komisionar, onda bi se tu mogao nastaniti i augur,

neko kao on, Svila, i mogao bi ostvarivati dovoljno prihoda da pokrije troškove svog mantejona i življenja u njemu.

U tom slučaju, Ždral je išao tamo gde i taj komisionar, ako zna gde je to.

"Dob-ro! Dob-ro!" Oreb se najeo; sad je održavao ravnotežu na jednom grimiznom stopalu veoma raširenih prstiju, a drugom nogom je čistio kljun.

"Samo nemoj mantiju da mi isprljaš. Upozoravam te, naljutiću se."

Namotavajući opet ovojnici, Svila pokuša da zamisli sebe u ulozi tog komisionara. Dvojica Savetnika pozvala su ga na jezero, da se posavetuju, verovatno poverljivo, možda o vojnim stvarima. On bi (zaključiti Svila) gotovo sigurno pošao u Limnu lebdilicom; ali, ovde bi (opet, gotovo sigurno) ostavio lebdilicu i vozača i poslužio se nekim drugim, manje upadljivim prevoznim sredstvom.

Kao što je u palestri često činio da bi usredsredio misli, Svila uperi prst, ovog puta u svog kućnog ljubimca. "On bi mogao iznajmiti magarca, recimo, kao što smo Njorka i ja, pre dve-tri večeri."

Mala jedrilica klizila je ka kraju gata; krmu je držao jedan sedi čovek, a dvojica dečaka žurno su savijala jedro.

"To je to!"

Noćni vran ga osmotri upitno.

"On bi iznajmio brodić, Orebe. Možda sa jednim alasom, ili dvojicom, da voze. Jedrilica bi bila mnogo brža nego magarac, čak brža nego konj. Mogla bi poneti i sekretaricu, ili nekog poverljivog službenika. Odnela bi ga pravo do željene tačke na obali..."

"Svila do-bro?" Oreb je prestao da glača čuperak skerletnog perja na prsima i okrenuo glatku, slivenu glavu poprečno. "Do-bro?"

"Ne. Nije sasvim dobro. Ne bi on uzeo jedrilicu. Za nju bi morao dati pare iz sopstvenog džepa, a osim toga možda ne bi imao poverenja u te ljude koji bi je vozili. Međutim, ovo naselje svakako raspolaže brodićima - recimo, za slučaj da se neki ribari potuku - a ko god odlučuje o upotrebi tih brodića, bio bi više nego voljan da pomogne jednom komisionaru. Dakle, ukrcavaj se, ptičurino jedna smešna. Idemo u Juzgado." Svila pretraži nekoliko džepova i najzad nađe advokatovu posetnicu. "U Obalskoj. Kancelarija mu je u istoj ulici gde je i Juzgado. Zapamtio si to, Orebe? Sigurno mu je zgodno

kad mora da pohita na neko suđenje."

Kad su se vrata velike šupe otvorila, stari zmajar iznenađeno diže pogled.

Mali čovek sive brade reče, sa ulaza: "Pardoniram se. Nisam znao da si tu."

"Samo se pakujem da idem", objasni zmajar. Na trenutak se zapita da li se Mošus plaši da bi on mogao ukrasti nešto; da li je poslao ovoga da motri na njega.

"Čuo sam za zmaja. Ti si ga načinio? Veličanstveno je bio napravljen."

"Pa, lep sigurno nije bio." Zmajar priteže kanap oko jednog svežnja tananih letvica. "Ali bio je ono što su naručili i bio je jedan od najvećih koje sam ikad napravio. Zmajevi što su veći, više lete. Za uzlet u veliku visinu potrebno je podići i veliku dužinu žice, znaš."

"Ja sam doktor Ždral", reče čovek sa bradicom. "Trebalo je već da se predstavim." On dohvati jedan od fenjera sa ribljim uljem i blago ga protrese. "Gotovo pun. Jesu ti platili?"

"Mošus mi je isplatio celu svotu." Zmajar se potapša po džepu. "Ne kartama, nego platnim nalogom na fisk. A tebe je Krv poslao da me ispratiš, pretpostavljam."

"Da, pre nego što su otišli. Mislim da su otišli svi. Krv i Mošus svakako jesu, i stražari, i nekoliko poslužitelja."

Zmajar klimnu glavom. "Da, i uzeli su sve lebdilice. Ovde su imali dve. A i sve skutere. Je li trebalo da razgovaram sa Krvom pre nego što odem? Mošus mi nije rekao ništa o tome."

"Koliko ja znam, nije trebalo." Ždral se osmehnu. "Prednja kapija je širom otvorena, a talusa su otpustili, prema tome, slobodan si da ideš kud god želiš. Ali takođe si dobrodošao da ostaneš, ako hoćeš. Kad se vrate sa tog mesta gde su otišli, gde god to bilo, možda će Krv biti voljan da kaže jednom vozaču da te odbaci do kuće. Uostalom, kuda su otišli? Meni niko ništa nije rekao."

Tvorac zmajeva pipao je i preturao, tražeći najomiljeniju glačalicu; najzad je naše ispod jedne krpe. "Na jezero. Tako su neki od njih rekli."

Ždral klimnu glavom. "Onda se neće skoro vratiti, bojim se. Ali ti

si dobrodošao da ih čekaš, ako te je volja."

Zatvorio je vrata za sobom i požurio u vilu. Ako ne pogledam sad, reče on sebi, kad ću? Bolje prilike nikad neće biti. Zadnja vrata kuhinje stoje otvorena; podrumaska vrata su otključana.

Podrum je bio dubok i vrlo mračan; ali on je pretpostavljao, na osnovu izvesnih prijateljskih ćaskanja sa poslužiteljima, da postoji još jedan podrum ispod toga, vinski. To bi mogao, ali i ne bi morao biti, onaj 'pod-podrum' koji je jedna kućna pomoćnica pomenula. Na pola puta niz stepenište, Ždral zastade da podigne fenjer.

Praznina. Zardala, prašinom zaogrnuta mašinerija, koja, gotovo sigurno, nikada više neće biti pokrenuta. I...

On siđe niz preostale stepenike i pođe lakim trkom preko neravnog, prljavog poda, da pogleda. Tegle sa zimnicom; breskve u rakiji, kiseli krastavčići. Nema sumnje da je ovo kupljeno zajedno sa kućom.

Da li bi oni postavili stražara na ulaz u tunele? Još pre nekog vremena on je zaključio da verovatno ne bi. Vrata bi, međutim (ako postoje vrata) zaključali ili zatvorili rezom sa donje strane, unutrašnje. Možda su vrata i sakrivena - nalaze se u nekoj tajnoj sobi, tako nešto. Gle, iza ovih polica nalazi se još jedno stepenište, koje vodi opet nadole; da, otisci stopala, jasno vidljivi u prašini, vode tamo.

Ovog puta bio je to jedan kratak niz stepenica, a na dnu su bila zaključana vrata. Njegov kalauz počeo istraživati bravu. Potrajalo je pola minuta, ali je izgledalo kao pet minuta. Najzad se mehanizam unutra okrenuo i jezičak brave uvukao. Ždral dohvati kvaku i otvori vrata.

Škripa šarki uključila je svetiljku koja je, u svom večitom puzanju, dospela na sam vrh niskog svoda iznad njega. Pri njenom maglovitom sjaju, on vide police sa vinskim bocama u nagnutim ležištima; najmanje pet stotina boca. Do njih, sanduci sa rakijom, agardenteom, rumom i koridialom, naslagani jedan na drugi. Do njih bačve nečega, verovatno jakog piva. On pomeri nekoliko bačvi i osmotri pod ispod njih, zatim i čitav pod, najzad počeo kuckati po zidovima.

Ništa.

"Dobra kuća dobar podrum", promrmlja on. "A u njemu piće za mladiće." Otvori jednu zdepastu, mrku bocu iz koje je očigledno neko već probao, poteže jedan dug gutljaj bledeog, plamenog araka, gunu opet čep i poslednji put izvrši pregled prostorije.

Ništa.

Zatvorio je za sobom vrata vinskog podruma, tiho, kvakom. Prigušeno škripanje neprijatno ga je podsetilo na jednog malog psa koga je Mošus svojevremeno, pred njegovim očima, stavio na muke.

Nekoliko trenutaka je razmišljao o mogućnosti da ostavi vrata otključana; dobio bi na vremenu, a krivica bi - ako uopšte iko primeti da su otključana, možda Krvov lični sobar ili neko sličan - bila pripisana nepažnji posluge. Ali obazrivost, kao i duga obuka, preovladaše: treba ipak ostaviti sve do poslednje sitnice u istom onom stanju u kome je nađeno.

Uzdahnuo je, izvukao kalauze, ugurao u bravu onaj kojim se već poslužio i počeo ga vrteti. Za nagradu dobi jedan tihi škljocaj.

"Prilično si dobar u tome, a?"

Ždral se munjevitom okrete. Neko - u gustom podrumskom polumraku čini se da je to neki visok, sed čovek dopadljivog izgleda - stoji na vrhu kratkog stepeništa i gleda dole, ka njemu.

"Nadam se da me prepoznaješ?"

Ždral baci kalauze, poteže pištolj i poče pucati, sve u jednom munjevitom pokretu - brzi prasak prasak prasak igličara zazvuča neprirodno jako u tom tesnom prostoru.

"Ne možeš mi ništa time", obavesti ga Savetnik Lemur. "Sad dolazi ovamo i daj mi to, pa ću te povesti tamo gde si hteo da ideš."

"Došao vam je jedan komisionar, proletos", reče Svila punačknoj, sredovečnoj činovnici iza natrpanog radnog stola. "Vi ste bili veoma ljubazni, pa ste mu dali jedrilicu, malu, ne znam tačno koje vrste." Podario joj je svoj osmeh beskrajnog razumevanja. "Ali ja neću tražiti da i meni date jedrilicu. Znam da nisam komisionar."

"Proletos, Patera? Komisionar iz grada?" Žena je izgledala zbunjeno.

Tačno u trenutku kad je bio siguran da je beznadežno zaboravio ime tog komisionara, Svila ga se ipak seti. Nagnu se bliže ženi,

kajući se što nije pitao Šenilu za detaljniji opis. "Komisionar Simuliid. To je jedan izuzetno značajan zvaničnik. Krupan čovek" (Svila se upinjao da oponaša prohain amijev večni ton predostrožnosti i poverljivosti) "...i, hmm, stameno građen. Ima brkove."

Pošto je ženin izraz lica ostajao prazan, on u očajanju dodade: "Zaista prikladni brkovi, ako smem reći, mada bi možda..."

"Komisionar Simuliid, Patera?"

Svila željno klimnu glavom.

"Pa nije to tako davno bilo. Ne u proleće. Pre dva meseca, možda. Ne više od tri, sigurno. Sećam se da su već bile strašne vrućine, a da je on imao veliki slamni šešir na glavi. Znaš takve šešire, Patera?"

Svila klimnu glavom u znak ohrabrenja i podsticanja. "Potpuno. Imao sam i ja takav."

"Imao je štap, takođe. Veći od tog tvog. Ali nije tražio brodić. Mi bismo mu rado dali brodić, ali nismo, dakle nije ga ni tražio." Žena poče grickati pero za pisanje. "Nešto drugo je on tražio, a to nismo imali, ali ne sećam se šta to beše."

Oreb nakrivi glavu. "Jad-na mala!"

"Uistinu", reče Svila. "Ako nije mogla da pomogne komisionaru Simuliidu."

"Jesam ja njemu pomogla", nije se dala žena. "Znam da jesam. Bio je sasvim zadovoljan kada je odlazio."

Svila se trudio da ostavi utisak augura koji se često druži sa komisionarima. "Meni se svakako nije požalio na tebe."

"Zar ne znaš šta je tražio, Patera."

"Ne znam šta je tražio od tebe", reče on punačknjoj ženi, "jer mislio sam da je tražio jedrilicu. Ima divnih vidikovaca duž ove obale, koliko je meni poznato; pa sam mislio da bi bilo pohvalno, bogougodno delo ako bi komisionar Simuliid - ili bilo ko drugi - podigao na nekom takvom mestu prikladno svetilište našoj pokroviteljki. Nešto sa ukusom građeno, ne suviše maleno. Komisionar je lako mogao doći sličnu pomisao, koliko ja njega poznajem."

"Siguran si da nije nudio da popravi svetilište, Patera? Ili da

dozida aneks? Nešto tako? Scila ovde već ima divno svetište, u koje povremeno idu i neki veoma važni ljudi iz grada, da, znaš, razmišljaju o stvarima."

Svila pucnu prstima. "Aneks! Dograditi edikulum za hidromansiju. Pa, naravno! Trebalo je da čak i meni bude jasno..."

Oreb graknu: "Ne seče?"

"Nećemo tebe, u svakom slučaju", reče mu Svila. "Gde je to svetište, kćeri moja?"

"Gde...?" Odjednom se ženino lice obavilo osmesima. "A, pa to je i komisionar tražio, sad se sećam. Mapu. Hteo je, zapravo, da zna kako se ide donde. Ni na jednoj našoj mapi nije prikazano to svetište, postoji nekakav propis o tome, ali mapa ti i ne treba. Ja sam njemu rekla: samo treba ići Hodočasnikovom stazom. Na zapad oko zaliva, onda južno, uzbrdo, na rt. Tu je uspon popriličan. Ako ideš od jednog belog kamena do drugog, nikako ne možeš promašiti." Ona izvuče jednu mapu. "Ovde nije prikazano, ali mogu ti pokazati. Ovo plavo je jezero, a ove crne linije su Limna. Vidiš Obalsku ulicu? Svetište je evo ovde, gde pokazujem prstom. A Hodočasnikova staza vodi ovamo, na liticu. Hoćeš li i ti tamo, Patera?"

"Čim mi se ukaže prilika", reče Svila. Simuliid je, dakle, išao na to hodočašće; to je maltene sigurno. Pitaje je da li je i Ždral išao za njim.

"Ja ti se mnogo zahvaljujem, kćeri moja. Veoma mnogo si mi pomogla. Reče li da čak i Savetnici odlaze ponekad gore na meditaciju? Jedan moj poznanik, doktor Ždral - možda ga znaš; provodi, koliko je meni poznato, mnogo vremena na jezeru..."

Žena odmahnu glavom. "A, ne, Patera. Suiše su oni stari za tako nešto, rekla bih ja."

"Onda mi je, možda, doktor Ždral pogrešno rekao. Mislio sam da je većinu obaveštenja dobio ovde, najverovatnije od tebe. Mali čovek, sa kratkom, sivom bradom?"

Odmahnula je glavom. "Ne verujem da je takav dolazio ovde, Patera. A Savetnici ne idu gore. On je verovatno mislio na komisionare. Imali smo mi nekoliko njih ovde, neki su i tražili jedrilice, ali mi svakome kažemo da to ne može. Svetište je na vrhu

litice. Nikakav put ne postoji od obale prema svetilištu. Jedino se može Hodočasnikovom stazom. I to peške, ne može se ni jahati, zbog stepenika koji su na više mesta urezani u stene. Pretpostavljam da upravo zato Savetnici ne dolaze. Ja nikada nisam videla Savetnika."

Pa, nisam ni ja, razmišljao je Svila izlazeći iz Juzgada. A da li je iko? Slike Savetnika, da; maločas je u Juzgadu video grupni portret svih Savetnika. Viđao je njihove slike tako često da je postepeno počeo verovati da je, sigurno, neki put morao bar nekog od njih videti i uživo. Tek sad, kad je usredsredio misli na to, uvideo je da se to nijednom nije desilo. Štaviše, nije se mogao setiti nikoga ko je ijednog Savetnika ikad video uživo.

Ali Simuliid jeste; bar je rekao Šenili da jeste. Verovatno ne u Scilinom svetilištu, ako se Savetnici nikad ne penju tamo. U nekom restoranu, možda, ili u brodiću.

"Ne seče?" Oreb je želeo da se još jednom uveri.

"Nipošto. Svetilišta ionako nisu najbolja mesta za prinošenje žrtava, iako se to često radi. Onaj ko je sa tim stvarima valjano upoznat, kao ja, pre će otići u svetilište da meditira ili da pročita nešto religijsko."

Razne političke ličnosti iz grada često odlaze u to Scilino svetilište, dakle, prema tvrdnji ove žene u Juzgadu. To je čudno: političari povremeno prikazuju da su veliki vernici, da bi ostavili dobar utisak na javnost, ali on nikad nije čuo ni za jednog političara koji bi imao istinska, duboka verska osećanja. Prvi govornik ima vrlo malo uticaja u upravljanju gradom, u poslednje vreme; to kažu svi, osim Ustavice.

Međutim, Njorka ili Šenila, neko od to dvoje - Njorka, sigurno - rekao je da je Simuliid 'težak kao vo' ili nešto slično. A Njorka je video Simuliida uživo. To bi značilo da je krupan, masivno građen. Pa ipak, taj Simuliid je otišao na hodočašće do Scilinog svetilišta, uzbrdo, valjda pešice, posle početka velikih vrućina. Neverovatno; do krajnosti neverovatno, osobito ako nije mogao tamo naći nijednog Savetnika.

Svila je, hodajući, masirao obraz i dokono gledao izloge. Moglo bi se pretpostaviti da su te Simuliidove priče Šenili bile samo prazno

hvalisanje, što bi značilo da Šenila nije stvarno zaradila svojih pet karata. Takođe bi značilo da je Ždral samo gubio vreme ako je ovde uopšte došao.

U svakom slučaju, gubio vreme ili ne, Ždral nije pokušavao, kao on, da kroz Juzgado uđe Simuliidu u trag. Lako je moguće da nije uopšte ni hteo da ide za Simuliidom.

"Nešto je ovde veoma pogrešno, Orebe. Imamo pacova u zidu, ako razumeš šta hoću da kažem."

"Ne brod?"

"Tja. Nema ni broda, ni doktora, ni Savetnika. Nema ni para. Ni mantejona. Ni sposobnosti nema - nimalo onoga što se Izvanašu učinilo da vidi u meni." Međutim, razum kaže, a Spisi potvrđuju da se besmrtnim bogovima nikada ne 'učini' da su nešto videli.

Bogovi znaju.

Bez neke određene namere, počeo se šetati ka zapadu, Obalskom. Sada vide da se na trotoaru, na jednom mestu, isprečila velika stena, grubo isklesana i obojena da liči na Scilu sa mnogo pipaka.

On joj priđe da pobliže pogleda i vide u podnožju uklesanu kratku molitvu u stihovima. Iscrta u vazduhu znak sabiranja i obrati se Scili za pomoć (navodeći koliko je njenom gradu potreban mantejon u Sunčanoj i izvinjavajući se što je tako nestrpljivo pojurio na jezero sa tako malo razloga za verovanje da će to doneti ikakvu korist), a onda poče molitvu; pomalo ga je zabavljala činjenica da crte lica velike boginje, prikazane na steni, imaju, pukim slučajem, znatnu sličnost sa licem one službenice u Juzgadu maločas.

Članovi Ajuntamienta nikada ne posećuju to svetilište, rekla je ona, a ipak komisionari se često penju tamo. Da li, možda, ona sama često ide tim strmim putem, pa zna koga tamo ima i koga nema? Gotovo je sigurno da ne, zaključila Svila.

Trže se, primetivši da se pet-šest prolaznika zaustavilo da gleda kako se on, pognute glave, moli tom kipu; okrete im leđa. Ali jedan temeljito građeni mladi čovek, približno njegovih godina, priđe, izvini se i upita ga da li i on namerava da ide na hodočašće do svetilišta.

"To je jedno od pitanja u vezi sa kojima sam molio boginju da me posavetuje šta je najbolje", reče Svila. "Pre samo nekoliko minuta

rekao sam jednoj dobroj ženi da ću ići čim mi se ukaže prilika. Bilo je to brzopleto obećanje, dabome, jer ponekad je vrlo teško oceniti šta je 'prilika'. Imam neka druga posla u ovom naselju, danas, pa bi se moglo reći da se nikakva prilika nije ukazala; ali postoji i izvesni majušni izgledi da bih odlaskom do svetilišta postigao bar deo onoga radi čega sam došao. U ovom drugom slučaju, bila bi moja očigledna dužnost i obaveza da pođem."

Žena, približno istih godina, reče: "Ni slučajno, Patera, dok je ovakva jara."

"Do-bra mala!" progundā Oreb.

"Ovo je moja supruga, Trstika", reče čvrsto građeni čovek Svili. "Ja se zovem Rečni Dabar. Mi smo dvaput išli na hodočašće." Svila zausti da nešto kaže, ali ga Dabar prekide odmahivanjem ruke. "Tamo prekoputa se može dobiti hladno piće. Ako ćeš danas ići gore, trebaće ti sva voda koju možeš poneti u sebi, a mi smo voljni da te častimo. Opet, ako pristaneš da te častimo i ako čuješ šta ti imamo reći, najverovatnije nećeš ni ići gore."

"Že-dan!"

Trstika se nasmeja, a Svila reče: "Tišina, Orebe. Žedan sam i ja, ako ćemo o tome."

Unutra je bilo milosrdno prohladno; Svili se učinilo, kad je zakoračio iz sunčeve svetlosti u taj lokal, da je i veoma mračno. "Imaju pivo, voćne sokove - čak i kokosovo mleko, ako ga nisi nikad probao - i izvorsku vodu", reče mu Dabar. "Naruči šta god voliš."

Kelneru koji se pojavio čim su seli Dabar reče: "Moja žena će gorku oranžadu, a ja ću pivo koje god vrste, ali ono koje je najduže stajalo u cisterni."

Okrete se Svili. "A ti, Patera? Šta ćeš ti? Naruči šta ti volja."

"Izvorsku vodu, molim. Dve čaše bi dobro došle."

"Videli smo tvoju sliku na jednoj ogradi", reče mu Trstika. "Nije prošlo ni pet minuta od tada. Nacrtano je vrlo umetnički, kredom i ugljenom: augur sa pticom na ramenu. Iznad tvoje glave slikar je napisao: 'Došao je Svila!' A juče smo u gradu videli ono 'Svilu za kaldea'."

Klimnuo je glavom tmurno. "Nisam video taj crtež sa pticom koji pominješ, ali mislim da mogu pogoditi koja je osoba to nacrtala. Ako

sam u pravu, moram sa tom ženom da popričam."

Kelner postavi pred njih tri boce, žutu, smeđu i prozirnu, sve tri orošene, i četiri čaše; zapisa njihov račun na pločicu prevučenu voskom.

Dabar opipa smeđu bocu i nasmeši se. "Scildanom je uvek gužva, i sve daju prilično mlako. Ove boce su verovatno spustili tad."

Svila klimnu glavom. "Ispod zemlje je uvek hladno. Pretpostavljam da je noć, koja okružuje naš svitak, zimska noć."

Dabar mu, otvarajući oranžadu svojoj ženi, dobaci iznenađen pogled.

"Zar nisi nikad razmišljao šta leži izvan svitka, sine moj?"

"Misliš, ako nastavimo da kopamo u dubinu? Zar nije samo zemlja, bez obzira na to koliko duboko idemo?"

Otvarajući bocu, Svila odmahnu glavom. "I najneukiji rudar zna da nije tako, sine moj. Čak i grobar - a razgovarao sam juče sa nekolicinom grobara; oni uopšte nisu glupavi - zna da je zemljište koje mi plugovima zahvatamo jedva nešto dublje od visine čoveka. Ispod toga leže šljunak i glina, a ispod toga, običan kamen i brodski kamen."

Svila nasu hladnu vodu u jednu čašu za Oreba. Sređivao je misli. "Ispod sloja broskog kamena, koji nije tako debeo kao što bi čovek mogao pomisliti, nalazi se praznina, u kojoj se svitak vrti. To je noć, noć u svakom pravcu, bez granica." Zastao je, prisećao se, dok je sipao vodu u čašu. "Ali, prošarana je raznobojnim tačkicama. Meni je rečeno šta su one, ali ne mogu u ovom trenutku da se prisetim."

"A ja sam mislio da toplota naprosto ne stiže do dubine."

"Stiže", reče mu Svila. "Toplota stiže i dublje nego što je cisterna u kojoj su ovo hladili i dublje od bunara u mom mantejonu, odakle se uz dosta pumpanja uvek može dobiti hladna voda. Toplota prolazi, uistinu, sve do spoljašnjeg kamenog sloja svitka, a onda se gubi u ledenoj noći. Da nije sunca, koje je prvi, ali i najvredniji Pesov dar ovome svitku, svi bismo se posmrzavali." Gledao je kako Oreb pije iz čaše; zatim i sam poteže duboko iz svoje. "Hvala vam oboma. Veoma je dobra."

Trstika reče: "Ne bih se upuštala u raspravu ni sa Pesom ni sa tobom o suncu, Patera, ali sunce ume da bude i opasno. Ako

stvarno nameravaš posetiti svetište, predlažem ti da kreneš predveče, kad nije tolika jara. Pamtiš prošli put, Dabre?"

Njen muž klimnu glavom. "Mi smo prvi put išli prošle jeseni, Patera. Prijalo nam je to pešačenje, pa smo odlučili da ove godine krenemo ponovo. Ali dok smo se mi smislili, smokve su već počele da dozrevaju. Ipak, nije bilo ovako vruće kao sad."

"Ni blizu ovako", reče Trstika.

"I tako, pođemo mi, a ono vrelina sve jača i jača. Ispričaj mu ti, draga."

"Onda on skrene sa staze", reče Trstika Svili. "Koja se zove, valjda, Hodočasnikov put. Videla sam lepo nekoliko sledećih kamenova ispred nas, ali Dabar zapeo u desnu stranu, niz jednu - kako li se zove. Ono, kao mala kamenita dolina, vrlo uska, između dva brda."

"Jaruga?" predloži Svila.

"Da, tačno. Niz jednu jarugu. I još mi kaže: 'Požuri, požuri, inače nikad nećemo stići'. I zato ja potrčim za njim i stignem ga."

Ovi će iduće godine imati bebu, razmišljao je Svila. Zamislio ih je kako sede, troje, i večeraju u nekom malom dvorištu, smeju se i pričaju; Trstika nije ni lepa ni ljupka koliko Zumbula, pa ipak, on uvide da je počeo da zavidi Dabru, iz dubine duše.

"Onda je došao do kraja. Mislim, jaruge. Naprosto je prestala, završila se jednom uzbrdicom isuviše strmom za penjanje, tako da nije znao šta bi dalje. Najzad pitam ja njega: 'Kud misliš da si krenuo?' A on meni: 'Pa, kod moje tetke.'"

"A-ha", reče Svila, isprazni čašu i sasu u nju ostatak vode iz boce.

"Dugo mi je trebalo da ga vratim na stazu, ali i to sam nekako uspela. Onda smo videli da stazom silazi ka nama jedan čovek, povratnik sa hodočašća, pa sam mu povikala da nam pomogne. On je stao, pitao šta je bilo, pa je rekao da povedemo Dabra malo dalje, u jednu senku, i da on tamo legne. Tako smo i učinili."

"Bilo je to zbog toplote, naravno", reče Svila.

"Da! Tačno."

Dabar klimnu glavom. "Bilo mi se sve pomešalo, odnekud sam došao na pomisao da smo u gradu i da idemo prema kući moje

tetke. Stalno sam se pitao šta je to bilo sa ulicom. Zašto se toliko izmenila."

"Posle je taj čovek ostao sa nama sve dok Dabru nije bilo bolje. Rekao je da su to bile prve faze toplotnog udara, i da se treba skloniti sa sunca, leći, jesti slanu hranu i piti hladnu vodu, ako se može. Ta dva poslednja nismo mogli, jer ništa nismo poneli, a i bili smo na prevelikoj visini da bismo silazili do jezera. On je bio doktor."

Svila se ukočeno zagledao u nju. "O, bogovi!"

"Šta je, Patera?"

"A ipak neki ljudi neće da veruju." Iskapio je čašu. "Često se i ja - iako bih morao znati istinu, ako je uopšte iko zna - ponašam kao da u svitku ne postoje nikakve sile iznad moje nejake snage. Verovatno bi sad trebalo, forme radi, da vas pitam kako se taj lekar zvao; ali ne moram. Jer znam kako se zvao."

"Ja sam to zaboravio", priznade Dabar, "iako je on ostao i pričao s nama dobra dva sata."

Trstika reče: "Imao je bradu. Bio je samo malo viši od mene."

"On se zove Ždral", reče im Svila i dade znak kelneru.

Trstika klimnu glavom. "Tako je. Da li je on tvoj prijatelj, Patera?"

"Ne baš. Poznanik. Da li biste voleli još po jednu bocu, vas dvoje? Ja ću naručiti."

Klimnuli su glavom, a Svila reče konobaru: "Ja plaćam za sve - za naša prva pića, kao i za drugu turu."

"To će biti pet para, ako želiš odmah platiti, Patera. Znaš li išta o tom Pateri Svili, kažu da je u Limni?"

"Znam ponešto o njemu", reče mu Svila. "Ali ni približno onoliko koliko bi trebalo da znam."

"Imao je boginju na Prozoru? Navodno čini čuda?"

"Prvo je tačno", reče Svila. "Drugo nije." On opet pogleda Trstiku i Dabra. "Rekoste da je doktor Ždral neko vreme razgovarao sa vama. Ako nije nametljivo ovo moje raspitivanje o vašem kratkotrajnom poznanstvu, mogu li znati o čemu je govorio?"

"On je Patera Svila", reče Trstika konobaru. "Zar ne vidiš njegovu pticu?"

Svila položi šest zlatnih kvadratića na sto.

Dabar reče: "Pitao je da li su moj otac i mati u dobrom zdravlju."

Često je opipavao moju kožu. Takođe je pitao od čega je umrla moja baba. To pamtim."

"Postavljao je mnogo pitanja", reče Trstika. "Tražio je da ga neprestano hladim kao lepezom - Dabra, hoću reći."

Oreb, koji je sve pomno slušao, prikaza zdravim krilom kako se to radi.

"Tačno tako, ptičice. Samo, ja sam to radila pomoću mog šešira."

"Moram i ja da kupim jedan takav", promrmlja Svila. "Tačnije, da nabavim novi. Srećom, u budžetu imam sredstava za to."

"Šešir?" reče Dabar.

"Da. Čak je i komisionar nosio... Nije bitno. To je jedan čovek koga ne poznajem, a nemam ni želje da vas lažno uveravam kako ga poznajem. Time sam se dovoljno bavio. Ono što bi trebalo da kažem jeste sledeće: hoću, pre nego što krenem prema svetilištu, da kupim slamni šešir sa širokim obodom. Znam da sam u nekom izlogu maločas video nešto slično."

Kelner im donese još tri oznojene boce i tri čiste čaše.

Dabar reče Svili: "Polovina prodavnica u Limni ih ima. Ovde se može gadno izgoreti na suncu, na primer ako se pođe čamcem po jezeru."

"Ili ako se pođe na plivanje, jer većina ljudi ipak samo sedi na stenama." Trstika se nasmeja; imala je privlačan smeh, a Svila oseti da je ona toga i svesna. "Ljudi dođu ovamo iz grada zato što je jezero fino i hladno, i misle da je to ono što žele. Ali kad skoče u njega, obično prilično brzo skoče i iz njega, bar većina njih."

Svila klimnu glavom i osmehnu se. "Moraću i ja to da pokušam, jednog dana. Pamтите li još neka Ždralova pitanja?"

"Pitao je ko je sazidao svetilište", reče Dabar. "A sazidao ga je, dabome, Savetnik Lemur, pre nekih dvadeset pet godina. Na svetilištu ima jedna bronzana ploča na kojoj to lepo piše, ali je doktor sigurno nije primetio kad je tamo bio."

Trstika reče: "Želeo je da zna da li je Dabar u nekoj rodbinskoj vezi sa tim Lemurom. Valjda čovek ne zna šta je dabar a šta lemur. Pa onda: da li smo poznavali Savetnika Lemura, ili ijednog Savetnika, i koliko su Savetnici otprilike stari. Rekao je da su oni, većinom, postali naši Savetnici pre više od četrdeset godina, što

znači da su tada morali biti prilično mladi."

"A ja nešto nisam ubeđen da je tako", reče joj Dabar.

"Onda je pitao da li znamo u kakvim su strašnim teškoćama neki drugi gradovi, i zar ne mislimo da bi im trebalo pomoći. A ja sam rekla da bi prvo trebalo preduzeti neke mera da u tim gradovima hrana bude pošteno raspodeljena narodu, jer veliki deo tamošnjih nevolja počinje tako što izvesni ljudi na visokim položajima pokupuju ogromne količine kukuruza pa onda čekaju da mu skoči cena. I još sam rekla da su cene u Vironu i ovako dovoljno visoke, za mene; daleko bilo, da još i šaljemo pirinač u Palustriju."

Opet se nasmejala, a Svila se smejao s njom. Drugu bocu izvorske vode stavio je neotvorenu u prednji džep mantije. Njegove misli već su odmicale uz stazu obeleženu belim stenama, Hodočasnikovu stazu, koja se od Limne uzdiže do Scilinog svetilišta - tog svetog mesta na koje su išli i komisionar Simuliid, i doktor Ždral - na vrhu jedne litice iznad jezera.

Kad je, skoro čitav sat kasnije, stvarno krenuo, sunce mu se učini kao živi neprijatelj, vatrena zmija pružena preko neba, moćna, otrovna i zla. Hodočasnikova staza treperila je u vrelini, a treća bela stena, na koju je seo da bi obnovio Ždralovu ovojnicu, bila je, činilo mu se, vruća kao poklopac kotla na vatri.

Brisao je čelo rukavom i pokušavao da se priseti da li je pre dva ili tri meseca, kad je Simuliid išao ovim putem, bilo ovako vrelo; zaključio da nije. Bile su i tada velike vrućine, svi su se na to žalili. Ali nije bilo ovoliko vruće.

"Ovo je vrhunac", reče on Orebu. "Vrelije od ovog ne može, danas, biti. Možda je bilo mudrije da čekam do uveče, kao što je Trstika predložila; ali večeras bi trebalo da idemo sa Njorkom na večeru. Neka nas teši misao da ako ovo možemo izdržati, a možemo, a sunce nema ništa jače da baci na nas, od ovog što sad baca, a nema, onda od sad može samo da nam bude lakše i lakše. A kad se budemo vraćali biće svežije, a i nizbrdica."

Oreb nervozno klepnu kljunom, ali ne reče ništa.

"Jesi li video onaj izraz na Dabrovom licu kada sam odlazio od našeg stola, hramljući onako?" Svila još jednom, poslednji put,

šljisnu ovojnicom po belo obojenoj steni. "Kad sam mu rekao da imam slomljen zglob, uplašio sam se da će pokušati silom da me zadrži u Limni."

Svila ustade. Pomisli da su Simuliidova starost i težina verovatno bili jednaki, ili veći hendikepi nego ovaj njegov prelom zgloba. Da li je i Simuliid, kao Ždral, susreo nekog hodočasnika na stazi? Ako jeste, šta im je rekao?

A šta, ako je o tome reč, može on sam, Svila iz Ulice sunca, reći onima koje sretne, i šta ih može pitati? Hodajući, pokušavao je da skrpi neku priču, u razumnoj meri istinitu, koja bi mu dozvolila da ih pita da li su sreli Ždrala i šta im je Ždral govorio, a da pri tome ne otkrije svoje namere.

Ali takva prilika nije mu se ukazala. Iako dobro obeležena (kao što je službenica u Juzgadou i rekla), staza je bila sasvim pusta. Njenu strmu, kamenitu usamljenost i žarku vrelinu ublažavala su samo povremena otvaranja vidika prema jezeru; svaki put sve lepših, ali sa sve više opasnosti, a sve manje daha.

"Ako bi jedan augur odlučio da ide na ovo hodočašće svakog dana u svom životu", upita Svila Oreba, "bez obzira na vremenske prilike i bez obzira na zdravstveno stanje, zar ne misliš da bi se na kraju, poslednjeg dana njegovog ovosvitskog postojanja, talasna Scila uzdigla iz jezera i pokazala se pred njim? Ja verujem da bi, i kad ne bih morao da brinem o mantejonu - i kad narodu našeg kvarta ne bi bio potreban ni mantejon, ni ja, i da mi Izvanaš nije naredio da spasem mantejon - bio bih u iskušenju da pokušam taj opit. Čak i ako opit ne bi uspeo, ipak bi to bio život od koga ima mnogo gorih."

Oreb graknu i nešto zagunđa u odgovor, zureći tamo i ovamo.

"Najzad, Scila, Pesovo najstarije dete, jeste ta koja odabira ko će biti augur. Svaka godina stigne kao flotila natovarena mladim muškarcima i ženama... tako nam govore u sholi, razumeš."

Jedna isturena stena nudila je nekoliko kvadratnih lakata senke; Svila tu čučnu i poče hladiti preznojeno lice zamasima širokog šešira, kupljenog u Limni.

"Neki, privučeni idealom svetosti, zaplove vrlo blizu Scili; ona od njih uzme izvestan broj, koji nije ni veliki ni mali, nego je tačan broj

potreban za tu godinu. Drugi, odbijeni augurskim idealima jednostavnosti i nevinosti, zaplove što dalje od nje, najdalje što se usuđuju; a ona uzme i neke od takvih, i to opet tačno onoliko koliko je te godine potrebno. Zato je umetnici prikazuju sa mnogo ruku koje su dugačke, kao bičevi. Jednom takvom rukom ona je, vidiš, ćapila i mene. Možda čak i tebe, Orebe."

"Ne vidi!"

"Ne vidim je ni ja", priznade Svila. "Nisam ni ja nikad video Scilu. Ali sam osetio kako me vuče. Znaš šta? Mislim da ovo pešačenje čini dobro mom zglobu. Izgleda da je došao u fazu kad mu je vežba potrebija nego mirovanje. Evo još jedne isturene tačke pred nama. Šta kažeš, da žrtvujem Krvov štap gospi Scili?"

"Ne bije?"

"Ne bijem, kunem se."

"Čuva."

"Da ne bi neko drugi našao taj štap, pa te udario njime? Ne brini se. Staću na samu ivicu i baciću ga najdalje što mogu."

Svila ustade i priđe oštroj krivini koja se pružala ka jezeru. Pođe, vrlo obazrivo, još malo dalje, do samog ruba provalije koja se pod njim otvarala: pet stotina lakata do ispreturanih kamenih ploča i talasa koji su se o njih razbijali. "Šta kažeš, Orebe? Da ponudimo žrtvu? Jedno neformalno žrtvovanje Scili talasnoj? Sigurno je ona bila ta koja nam je poslala onaj ljubazni par. Rekli su mi sasvim dobrovoljno gde stanuju; a neka od pitanja koja im je doktor Ždral postavljao svakako mnogo govore."

Zastao je. Kao dar od boginje, iznenadni nalet prohladnog vetra sa jezera povuče njegovu mantiju, koja poče lepršati iza njega, i osuši znoj kojim je je njegova tunika bila natopljena.

"Njorka i Šenila - ali, i ja, i ja - govorismo o mogućnosti da ga izručimo Gardi, Orebe, kad mu uzmemo pare; to mi je smetalo tada, a smeta mi i sada, sve više i više. Maltene bih radije izneverio Izvanaša, nego to uradio."

"Do-bar mali."

"Jeste." Svila poče spuštati štap vrhom prema tlu ispred sebe, uvide da nema na šta da osloni ferulu štapa i uzmače jedan korak. "Upravo u tome je nevolja. Kad bih ja saznao da je neki moj

poznanik otišao u neki strani grad, da tamo uhodi u korist Virona, smatrao bih da je hrabar čovek i rodoljub. Doktor Ždral je očevidno uhoda iz nekog drugog grada, njegovog rodnog - nije bitno da li je to Ur, Urbs, Trivigaunte, Sedes, ili Palustrija. Pa, onda, zar nije i on hrabar čovek i rodoljub?"

"Ide sad?"

"Ahhh, da, u pravu si, valjda. Trebalo bi da krenemo, da gledamo naš posao." Ali ostade nepomično na tom mestu, zureći dole u jezero. "Mogao bih, valjda, ovako da kažem: ako Scila prihvati moju žrtvu, a to znači, ako štap padne u vodu, onda će biti ispravan postupak da pustimo Ždrala da ode slobodno, čim mantejon bude spašen; naravno, uz razumevanje da će on odmah, i zauvek, morati da napusti Viron - ali ne bismo predali ni njega, ni naš dokazni materijal Gardi. Ne bismo ga otkekali zelembaćima, kako bi to Njorka nazvao. Sada kucnu vrhom štapa po steni. "Ali to bi bilo čisto praznoverje, nedostojno jednog augura. Ono što je nama potrebno, jeste redovno prinošenje žrtve, ako je moguće u scildan, uz poštovanje svih formi, pred Svetim prozorom."

"Ne seče!"

"Nećemo tebe. Koliko puta moram ja to da kažem? Ovna, ili tako nešto. Znaš, Orebe, stvarno postoji, ili je postojala, nauka zvana hidromansija, u kojoj augur iz obrazaca talasa čita Scilinu volju. Čistom slučajnošću sam to pomenuo onoj ženi u Juzgadu - verovatno mi je palo na pamet zato što sam pri dolasku video jezero - ali ne bih bio iznenađen ako je Savetnik Lemur imao na umu baš hidromansiju kada je zidao ovo svetilište u koje idemo. Hidromansija je primenjivana do pre stotinak godina, prema tome kad je svetilište zidano sigurno je bilo još na hiljade ljudi koji su je pamtili. Možda se Savetnik Lemur nadao da vrati tu nauku u život."

Ptican nije odgovorio. Još dva minuta, ili duže, Svila je stajao i zurio u gibanja talasa ispod njega, a onda se okrenuo ka zupčastim stenama desno od sebe. "Pazi ono. Vidi se svetilište, odavde." Pokaza štapom. "Rekao bih da su one stubove, koji drže kupolu, oblikovali da liče na Sciline ruke. Vidiš kako su talasavi?"

"Čo-vek tamo."

Slabo vidljiva prilika kretala se levo i desno u plavičastom

polumraku ispod Sciline vazdušaste kalcedonijske ljuštore. Onda je nestala, jer je čovek (zaključio Svila) verovatno kleknuo.

"Sasvim tačno kažeš. Ima tamo nekog. Sigurno je neko od početka bio na stazi, ispred nas. Šteta što ga nismo sustigli."

Proveo je neko vreme zadubljen u kontemplaciju o čistoti dalekog svetišta, koja kao da je iz drugog svitka došla; onda se okrete i pođe. "Verovatno ćemo ga sresti na stazi. Ali ako ne, onda bi verovatno trebalo da čekamo dok ne završi svoje iskazivanje odanosti. A sa štapom šta ćemo? Da se ja vratim i bacim ga?"

"Ne baca." Oreb raširi krila, kao da se rešava da poleti. "Čuva."

"U redu. Možda će se moja noga pogoršati pre nego što se vratimo do Limne. Mudar si, dakle."

"Svila bije."

"Da se bijem? Pomoću ovoga?" On zavrte štap u ruci. "Imam Zumbulin azof, a i njen mali igličar; i jedno i drugo su oružja daleko delotvornija od ovog."

"Bije!" ponovi leganj.

"Ma, s kim da se bijem? Pa nikog nema ovde."

Oreb zazvižda: niska nota, za njom jedna malo viša.

"Da li to na ptičjem jeziku znači 'Ko zna'? Ja sigurno ne znam. A rekao bih da ni ti ne znaš, Orebe. Drago mi je što sam poneo ta oružja, jer to što su kod mene, znači da ih Patera Gulo ne može naći, a ja se mogu kladiti da je već pretražio moju sobu; međutim, da je oružje moje, a ne Zumbulino, bio bih sklon da ga bacim boginji, za štapom. Onda ga Gulo nikad ne bi našao."

"Loš čovek?"

"Da, ja verujem da je zao." Svila se vrati na Hodočasnikovu stazu. "Nagađam, samo nagađam, dabome. Ali, ako već moram nagađati - a čini se da moram - onda ću reći da je to verovatno zao čovek koji za sebe misli da je dobar, a takvi su daleko najopasniji."

"Pazi."

"Nastojaću", obeća Svila, iako nije bio siguran da li je vran mislio da se treba čuvati Patere Guloa ili da treba pažljivo hodati po stazi, koja je sad krivudala blizu ivice grebena. "Dakle, ako sam u pravu, Patera Gulo je tačna suprotnost Njorki, zato što je Njorka dobar čovek koji za sebe misli da je zao. Uveren sam da si to primetio."

"Pri-meti."

"Da, bio sam siguran da jesi. Njorka je pomogao na desetak načina, a da i ne pominjem onu dijamantsku đinđuvu. Patera Gulo već je time bio dovoljno skandalizovan, kao i narukvicom koju je od nekog drugog lopova dobio. Ne mogu ni zamisliti šta bi on učinio, ili rekao, da je našao azof."

"Čo-vek ode."

"Patera Gulo, misliš? A, voleo bih ja da imam neki način da to izdejstvujem - da on ode; zaista bih voleo; ali čini se da u ovom trenutku nemam baš nikakvih sredstava da to postignem."

"Čo-vek ode", ponovi Oreb nezadovoljno. "Ne moli."

"A, iz svetilišta, na to misliš?" Svila pokaza štapom za šetnju. "To nije mogao, osim ako se bacio u jezero. Ja već sasvim dobro vidim svetilište. Nisam primetio da iko izlazi."

Na Svilino iznenađenje, Oreb se vinu sa njegovog ramena, pravo uvis, i uspe da uzleprša za još pola Sviline visine; onda se opet spusti na njegovo rame. "Ne vidi."

"Sasvim sam voljan da ti poverujem da ga ne vidiš odavde", reče Svila ptici, "ali, svejedno, on mora biti tamo. Možda ispod svetilišta postoji nekakava kapela uklesana u stenu. Staza odavde malo krivuda prema kopnu, ali, svejedno, za otprilike pola sata smo tamo."

7. RUKE SCILINE

"Neka svaki bog bude sa, hmm, tobom, ovog podneva, Patera", reče Ustavica čim je njegov protonotar zatvorio vrata iza Guloa. Bilo je to izuzetno veliko iskazivanje naklonosti višega prema nižemu.

"Neka budu sa Vašom eminencijom, takođe", reče Gulo, klanjajući se praktično do poda. Taj naklon i konvencionalne fraze davali su mu vremena da još jednom prebroji najvažnija obaveštenja koja je došao da prijavi. "Neka Molpe devičanska, pokroviteljka dana, i Pes veliki, zaštitnik celog svitka, on kome dugujemo sve što imamo, i Scila pržeća, zaštitnica ovog našeg svetog grada Virona, budu uvek sa Vama, Vaša eminencijo, svakog dana Vašeg života." Dok se klanjao, Gulo je stigao da opipa džep u kome su bili narukvica i pismo.

Uspravljajući se, dodao je: "Uzdam se da Vaša eminencija uživa u najboljem zdravlju? Da nisam došao u nezgodan čas?"

"Ne, ne", reče mu Ustavica. "Ni, vidiš, najmanje. Ja sam zaista, hmm, oduševljen, što te vidim, Patera. Sedi molim te. Kako ti se, ovaj, čini mladi Svila, je li?"

Gulo spusti svoje slatinasto telo na crno somotskoo sedište fotelje ispred Ustavicinog pisaćeg stola. "Nisam imao mnogo prilike da proučim njegovu ličnost, do sada, Vaša eminencijo. U stvari, imao sam vrlo malo. On je otišao iz našeg mantejona samo nekoliko trenutaka posle mog dolaska i još se nije vratio do trenutka kad sam krenuo ovamo da podnesem izveštaj Vašoj eminenciji. On se neće vratiti pre večeri, tako je rekao, pa po svoj prilici ni sad nije tamo."

Ustavica klimnu glavom.

"Ali je ostavio utisak na mene, iako sam ga video nakratko, Vaša eminencijo. Određen utisak - poseban."

"Da, da." Ustavica pritisnu leđa o naslon svoje fotelje, a dugačke prste sastavi vrhovima. "Da li bi, razumeš ti mene, mogao sad opisati taj, hmm, trenutni razgovor s njim, ali detaljno?"

"Kako Vaša eminencija želi. Ubrzo pošto sam ušao u taj kvart grada, jedan čovek mi je dao ovo." Patera Gulo izvuče narukvicu iz džepa i podiže je; Ustavica napući usne.

"Moram reći, Vaša eminencijo, da je od tada još nekoliko sličnih ljudi došlo na vrata našeg mantejona. Bio je moj utisak - moj jak utisak, Vaša eminencijo - da su došli da daju slične poklone. Ali kad su videli da nije prisutan Patera Svila lično, nisu ni dali ništa."

"Ti si, čekaj molim te jednu stvar, njih - pritisnuo?"

"Pritiskao sam koliko god sam smeo, Vaša eminencijo. Ali to su bili ljudi takve vrste, da ih čovek ne sme mnogo pritisnuti."

Ustavica othuknu.

"Htedoh reći, Vaša eminencijo, da, kad sam pokazao ovo Pateri Svili, on je meni dao jedan sličan predmet i rekao mi da oba zaključam u njegovu kutiju za novac. Jednu dijamantsku nanogvicu, Vaša visosti. U tom trenutku, s njim su bile još dve osobe, jedan muškarac i jedna žena. Sve troje su se bili zaputili na jezero, rekao bih. Rečeno je nešto u tom smislu." Gulo se zakašlja na izvinjavajući način. "Moguće je, Vaša visosti, da su na jezero ipak otišli samo Patera i ta žena."

"Ti si stekao utisak da je Patera trebao biti diskretniji." Ustavica kao da utonu dublje u fotelju. "Ali ako nisi, ovaj, ustanovio i-den-titet to dvoje, nisi mogao, dozvoli, molim te, oceniti koliko je indiskretan on bio. Je li?"

Gulo se vrpeljio. "On je njih zvao Njorka i Šenila, Vaša eminencijo. Predstavio ih je meni."

"Daj da vidim tu, ovaj, đinđuvu." Ustavica pruži ruku da uzme narukvicu. "Praktično nije ni potrebno da ti kažem, hmm, Patera, da je trebalo da budeš, je li, daleko diskretniji nego što si bio. A ta reč, razumeš ti mene, zavisi od tumačenja. Energičniji, Patera. Siguran sam da se može tako protumačiti. Biti diskretan, dozvoli, molim te, jednu stvar - to znači dobro oceniti stvari. U ovom slučaju, izvini, molim te, primeniti snažniju, hmm, strategiju. Pristup. Ili stav."

"Da, Vaša eminencijo."

"Trebalo je otmeno i, ovaj, elegantno da primiš darove od vernih, Patera." Ustavica diže narukvicu tako da je hvatala svetlost iz velikog, otvorenog, kružnog prozora iza njega. Zanjoha je levo i desno. "Je l' hoćemo jednu stvar? Nikakva izvinjenja ja neću primati po tom, hmm, pitanju, Patera. Razumeš ti mene šta ti ja pričam? Nikakva izvinjenja."

Gulo pokorno klimnu glavom.

"Ta, hmm, gospoda - mogu i da se vrate, zar ne? Možda kad Patera nije tu, kao u ovoj, ovaj, prilici. To će biti tvoja, dozvoli, molim te - zlatna zgoda. Kad kucne taj čas, da povratiš, da povratiš svoj, vidiš, ugled. Nije nemoguće. Potrudi se ti malo, Patera."

Gulo se uvijao. "Pokušaću, Vaša eminencijo. Biću... silovit. Uveravam Vas."

"E sad. Tvoja, hmm, zapažanja. O Svili kao takvom. Ne treba da se, je li, zamaraš fizičkim opisima. Razgovarao sam s njim."

"Da, Vaša eminencijo." Gulo je oklevao; usta su mu bila otvorena, oči izbuljene, ali pogled neodređen. "Izgledao je rešen."

"Rešen? Rešen." Ustavica ostavi narukvicu na jednu uredno složenu hrpu papira. "Ka čemu?"

"Ne znam, Vaša eminencijo. Ali, kako je samo čvrsto stiskao usta. Držao se odlučno. Videlo se, ako dozvolite da se tako izrazim, Vaša ekselencijo, svetlucanje čelika u njegovim očima. Možda je ta metafora donekle prejaka, Vaša eminencijo..."

"Možda je", reče Ustavica strogo.

"Ali bar izražava ono što sam ja u njemu osetio. U sholi je, Vaša eminencijo, Patera bio dve godine ispred mene."

Ustavica klimnu glavom.

"Primetio sam ga tamo, a ko ne bi. Mislio sam da je dopadljivog izgleda i sklon učenju, ali prilično spor. Sada, međutim..."

Ustavica jednim talasanjem šake odbaci 'sada'. "Nagovestio si, čini mi se, da je Patera, je li - izišao iz boravišta? Sa tim parom. Bračnim? Jesu li oni bili, razumeš ti mene, venčani, po tvom utisku?"

"Mislim da su mogli biti, Vaša eminencijo. Žena je nosila fini prsten."

Ustavicini dugački prsti poigrali su se šupljim krstom koji mu je, draguljima obložen, visio o vratu. "Daj, molim te lepo, opiši. Njihov izgled."

"Taj čovek je izgledao kao grubijan, Vaša eminencijo, i bio je, mogao bih reći, nešto stariji od mene. Neobrijan, ali pristojno obučen. Nosio je nož na opasaču. Kosa ravna, smeđa, Vaša eminencijo. Brada riđa, oči tamne i prodorne. Prilično visok. Zapazio sam njegove šake, naročito, kad je uzimao to", Gulo pokaza ka

narukvici, "od mene. I kad mi je to vraćao, Vaša eminenciju. Imao je neobično krupne i jake. Šake, mislim. Čovek sklon tučama, rekao bih ja. Bojim se da Vaša eminencija nalazi da se izražavam suviše kitnjasto."

Ustavica opet othuknu. "Samo ti pričaj, molim te lepo, Patera, a ja ću posle reći."

"Njegov nož, Vaša eminenciju. Imao je mesinganu dršku, sa širokim rukoštitnikom, a sudeći po koricama sečivo je duže i šire nego što je to uobičajeno, kao i prilično povijeno. Meni se činilo da takvo oružje odgovara takvom čoveku, Vaša eminenciju, ako razumete Vi - mene."

"Ne verujem ja ni da ti samog sebe razumeš, Patera. Dočim, ove, je li, pojedinosti, možda nisu potpuno bezvredne. A žena? Ta Šenila? Budi kitnjast koliko god ti volja."

"Izuzetno privlačna, Vaša eminenciju. Oko dvadeset godina, visoka, ali ne izrazito visoka. A ipak, postojala je oko nje jedna atmosfera... kao..."

Ustavicin podignuti dlan prekide mlađeg augura usred misli. "Kosa boje trešnje?"

"O, da, Vaša eminenciju."

"Znam, znam, znam ko je. Još od noćas jedan moj kurir, ili dvojica, ili trojica, znaš, tragaju za njom. Znači, ta vatrena, ovaj, viksen, vratila se jutros u njegov mantejon? Imaću ja što-šta da kažem pojedinim mojim, razumeš ti mene, sledbenicima, da, da. Da pogledamo ovaj ukras još jednom."

Podigao je narukvicu. "Ne znaš, je li, kolika je cena ovoga? U smislu vrednosti? Naročito ovaj zeleni kamičak?"

"Pedeset karata, Vaša eminenciju?"

"Pojma ja nemam. Nisi nosio na procenu? Ne, ne, ne, i nemoj. Vрати u Svilinu kutiju, da? Reci mu... ahh. Ništa. Reći ću mu ja. Sad kad izlaziš, kaži Inkusu da želim razgovarati sa Paterom u tardan. Neka Inkus pošalje pismeni poziv u tom smislu, cedulju, je li, ali u njoj da ne stoji da si bio ovde. Molim te lepo. U moj raspored obaveza neka unese vreme za to."

Gulo energično klimnu glavom. "Reći ću mu, Vaša eminenciju."

"Ta, hmm... žena. Tačno sad: šta je rekla i radila dok je bila u

tvom prisustvu? Svaku reč, je li."

"Pa, ništa, Vaša eminencijo. Mislim da nije ni progovorila. Dozvolite da razmislim."

Jednim prevrtanjem šake Ustavica pokaza dopuštanje. "Razmišljaj ti koliko god... smatraš da je najbolje. Nijedna sitnica nije suviše tričava da se, hmm, pomene."

Gulo je sklopio oči i pognuo glavu, a na jednu slepoočnicu pritisnuo šaku. Tišina se spustila na visoku, prostranu, dobro provetrenu sobu iz koje je Patera Ustavica, kao koadjutor, vodio često zamršene poslove Udruženja sveštenika. Gulova pogurena leđa gledao je kroz svoja četiri plamena oka Pes-sa-dvaput-glavom, sa neprocenjivo vrednog originala Kampionove slike; dole, na ulici, zanjžišta nemirni konj nekog gardiste.

Posle dva ili tri minuta Ustavica ustade i priđe prozoru koji je bio iza njegove fotelje. Prozor je bio otvoren; kroz njegov kružni otvor (čiji je prečnik nadmašivao Ustavicinu znatnu visinu) video je krovove sa šiljatim zabatima i masivne kule Juzgadoa u podnožju ovog, zapadnog, najmanje strmog nagiba Palatina. Visoko iznad najviše kule, na motki koja je zbog nekog trika drečavo jakog sunca bila gotovo nevidljiva, plovila je blistava zelena zastava Virona. Sciline dugačke, bele ruke na njoj, neujednačeno pokretane vrućim, ali slabim vetrom, kao da su pozivale k sebi; gibale su se kao pipci pojedinih vrsta beskičmenjaka u njenom jezeru, koji, u skladu sa talasanjem površine, slepo ali neumorno ispituju bistru vodu, u potrazi za delićima mrtvih stvorenja, ali i za živim ribama.

"Vaša eminencijo? Mislim da Vam sad mogu prijaviti sve što sam video."

Ustavica se opet okrete Gulou. "Izvršno. Kapitalno! Izvoli, molim te lepo, Patera."

"Kratko je trajalo, kao što rekoh, Vaša eminencijo. Da je duže bilo, manje bih pouzdan sad bio. Da li je Vašoj eminenciji poznata ona mala bašta uz naš mantejon?"

Ustavica odmahnu glavom.

"Ona postoji, Vaša eminencijo. U nju se može ući iz samog mantejona, kako sam i ja ušao. Prvo sam pogledao mantejon, misleći da bih tamo mogao zateći Pateru Svilu na molitvi."

"Žena, žena, Patera. Ta, je li, Šenila."

"Ima jedno veliko grožđe, to jest, vinova loza, izrasla preko jedne drvene senice, u središtu bašte, Vaša eminencijo. Ona je ispod toga sedela i bila gotovo sasvim sakrivena lišćem. Mislim da su Patera i taj necrkveni čovek tu sedeli i razgovarali sa njom, Vaša eminencijo. Onda su njih dvojica izišla i obratila se meni, a ona je ostala da sedi."

"Ali je na kraju se ipak pojavila izvan?"

"Da, Vaša eminencijo. Mi smo razgovarali samo minut, i Patera mi je rekao njihova imena, kao što sam Vam već prijavio. Onda je kazao da odlazi, a njegova ptica - da li je Vašoj eminenciji poznata njegova ptica?"

Ustavica opet klimnu glavom. "Žena, Patera."

"Patera je rekao da će oni otići, i tad je ona izišla ispod senice. Rekao je, mislim doslovce ovako: 'Ovo je Patera Gulo, Šenila. Govorili smo o njemu ranije.' Ona je klimnula glavom i osmehnula se."

"A onda, Patera? Kakav je bio dalji tok, hmm, događaja?"

"Otišli su zajedno, Vaša eminencijo. Sve troje. Patera je rekao: 'Odosmo na jezero, ptičurino jedna smešna.' A u trenutku kad su izlazili kroz kapiju - ima jedna kapija koja u Ulicu sunca vodi iz bašte - necrkveni čovek je rekao: 'Nadam se da nabodeš nešto, al nemoj da paničiš ako ne.' Žena, međutim, nije rekla baš ništa."

"Njena odeća, Patera?"

"Crna, Vaša eminencijo. Pamtim da sam na trenutak pomislio da je to sibilska mantija, ali bila je samo crna vunena haljina, kao što otmene dame nose zimi."

"Šta je juvelirsko imala na sebi? Rekao si, prsten, da?"

"Da, Vaša eminencijo. I ogrlicu od žada, i mind-đuše, isto od žada. Primetio sam naročito taj njen prsten zato što je zablistao kad je odgurnula vinovu lozu na jednu stranu. U prstenu je bio tamnocrveni dragi kamen kao onaj koga zovu karbankl, baš veliki, čini mi se naprosto usađen u žuto zlato. Ako bi mi Vaša eminencija poverila...?"

"Da ti kažem zašto je ona, je li, središnja? Ali, možda i nije." Uzdahnuvši, Ustavica odgurnu fotelju od pisaćeg stola i vrati se

prozoru. Okrenuo je Gulou leđa, a šake preklopio iza leđa. "Mož-da nije", ponovi on.

Gulo, pokrenut preteranom učtivošću, takođe ustade.

"A opet, hoćemo jednu stvar? Možda i jeste. Ti si, Patera, silno željan da služiš bogovima. Ili bar kažeš tako, je li, molim te lepo?"

"Oh, da, Vaša eminencijo. Do krajnosti željan."

"Ali, isto tako i da se uzdigneš u istorijskim knjigama jedne, hoćemo li reći, izuzetno, i-zuzet-no važne porodice, da? Koju sam ja, koju sam ja dobro zapazio. Imaš u vidu da bi, hmm, ako događaji budu išli odgovarajućim tokom, ti mogao - postati Prolokutor?"

Gulo pocrvene kao devojka. "A, ne, Vaša eminencijo. Naime... ja..."

"Nemoj, nemoj, nemoj, razmišljao si, da? Pa, dozvoli, molim te, svaki mladi augur to pomisli; i ja sam. A da li ti je već svanulo da, dok ti stigneš do prvih sedih vlasi, oni koje se nadaš da - kako ćemo reći? Impresioniraš? Zadiviš. Da će oni biti već mrtvi? Nestaće, je li. Zaboraviće ih svako osim bogova, Patera Gulo, dečko moj. I tebe. Zaboraviće ih svako osim bogova i tebe. A ko zna šta bogovi pamte, je li. To su, hajde da kažemo, činjenice. Fakta, jemčim ja tebi."

Gulo mudro proguta i očuta.

"Ma nemaš ti ni teorijskih izgleda, Patera, ni najmanje. Da preuzmeš vlast. Ako je ikad preuzmeš. Dokle sam ja tu. Jedino posle mog odlaska, razumeš ti mene šta ti ja govorim. I posle odlaska mog naslednika. Sad si, brate, dozvoli jednu stvar - suviše mlad. A ako ja poživim dugo, tek onda nema izgleda, je li? To samo idiot ne bi skontao, dozvoli, molim te lepo."

Gulo klimnu glavom, očajnički priželjkujući da na neki način pobjegne.

Koadjutor se okrete i pogleda ga u oči. "Ja ne mogu govoriti u ime mog, hmm, naslednika. Jedino u moje. U svoje? U moje. Da, da. A ja imam na umu da vladam duže nego stari Kvecal, obrati pažnju na to, molim te."

"Nikada Vam ne bih poželeo manje, Vaša eminencijo."

"Njegove odaje su evo tu, Patera." Ustavica neodređeno zatalasa levom šakom. "Na istom ovom spratu palate, vidiš. Na južnoj strani, unutrašnjoj, prema bašti." Tiho se nasmejao. "A bašta je veća nego

ta Svilina. Mnogo, mnogo, hmm, prostranija. Nema tu sumnje. Vodokoci, kipovi i, ovaj, veliko drveće. Sve to."

Gulo klimnu glavom. "Divno je ovde sve to u vrtu, znam, Vaša eminencijo."

"On je na vlasti već trideset tri godine, dozvoli, molim te. Stari Kvecal. U tvom pokolenju ima, koliko, sto i nešto. Mnogi sa boljim, hoćemo li iskreno jednu stvar - vezama. Ja sam ti još i najbolja meta, najkraći, razumeš ti mene šta ti ja govorim - put ka ostvarenju tvojih ambicija."

Ustavica opet sede i pokretom pokaza Gulou da učini isto. "Jednu malu, hmm, igru, je li hoćemo? Čisto iz sporta, da nam prođe ovaj pregrejani sat. Odaberi za sebe jedan grad, Patera. Bilo koji grad, po tvojoj volji, samo da nije Viron. Savršeno sam ozbiljan. Unutar činjenice, naravno, da je to samo igra. Razmotri. Veliki? Lep? Bogat? Koji ćeš grad, je li, Patera?"

"Palustriju, Vaša eminencijo?"

"Dole kod žabara, vidi, vidi ti njega. Dobro ti je to. Dakle zamisli sebe kao starešinu sveštenstva u Palustriji. Možda kroz, šta reći, molim te lepo, kroz - jedno deset godina. Bićeš i dalje potčinjen, je li, nama ovde, vrhu Udruženja, koji je u Vironu. Ostaješ podanik Prvoga govornika, da? Ko god to bude u to doba. Recimo, podanik staroga Kvecala, ili, hmm, što je verovatnije kroz deset godina, moj podanik. Nalaziš da je to privlačna, jedna, ovaj, perspektiva?" Ustavica diže dlan istom kretnjom kao ranije. "Ne moraš ništa reći ako ti je to, hoćemo li reći, problem."

"Vaša eminencijo...?"

"Ništa ja ne znam, Patera. Ništa, ništa ja ne znam. Ali, suša. To znaš da je? Nema bežanja od nje. Kako prolazi tvoj, hmm, izbor, Patera? Palustrija kako se snalazi u suši?"

Gulo proguta knedlu. "Čuo sam da je podbacila žetva riže, Vaša eminencijo. Znam da riže nema na tržištu ovde, iako je trebalo da je trgovci donesu kao obično."

Ustavica klimnu glavom. "Ulični su neredi tamo, Patera. Nema još masovnog umiranja od, hmm, gladi. Ali je avet toga puštena. Vojnici pokušavaju da, razumeš ti mene - suzbiju rulju. Praktično su već, hoćemo li reći, pohabani. Istrošeni, ti vojnici. Ujak ti je vojno lice,

da?"

Zbunjen ovom iznenadnom promenom teme, Gulo uspe nekako da kaže: "Pa - da, da, jedan moj ujak."

"Major u Drugoj brigadi. Pitaj ga gde je naša armija, Patera. A možda ti to meni, dozvoli, molim te lepo, možeš reći odmah? Čuo si njegove, hmm, uzgredne razgovore? Gde je, gde?"

"U magacinima, Vaša eminencijo. Ispod zemlje. Ovde, u Vironu, nama je dovoljna Civilna garda."

"Sasvim tako. Jest. U Vironu, ali ne na drugim mestima. Mi umiremo, je li? Ostarimo, kao - evo, recimo - kao Njegova svesnost. Pa krenemo stazom ka Glavnom procesoru. Hemijski ljudi potraju nešto duže, doduše. Večno?"

"Nisam razmišljao o tome, Vaša eminencijo. Ali, pretpostavio bih..."

Ugao usana prohain amija trznu se nagore. "Nisi, ali hoćeš. Nego šta nego ćeš razmišljati. Sada, je li. Dobro je znati da su, hmm, ruke Sciline, ali i oružje koje ona u tim rukama drži, novi. Ili maltene jednako dobri kao da su novi. A ne kao u, ovaj, Palustriji. I mnogim drugim gradovima. Naši vojnici i oružje su kao novi, ili maltene isti kao novi. Razmisli ti o tome Patera."

Ustavica se uspravi u fotelji, a laktove osloni na pisaći sto. "Šta imaš još, razumeš ti mene, da prijaviš o Pateri, Patera?"

"Vaša eminencija je pomenula oružje. Našao sam papirni zamotuljak iglica, Vaša eminencijo. Otvoren."

"Zamotuljak sa iglama, Patera? Ne vidim da ..."

"Ne iglama za šivenje", dodade Gulo žurno. "To su projektili za igličar, Vaša eminencijo. U jednoj od Paterinih ladica, ispod odeće."

Ustavica, govoreći po prvi put nešto sporije, reče: "A... ja to moram... razmotriti. To je... ozbiljna stvar. Imaš li, hmm... još nešto?"

"Poslednju stavku, Vaša eminencijo. Jednu koju bih mnogo radije da ne moram dojavljivati. Ovo pismo." On izvuče pismo iz džepa mantije. "Došlo je od..."

"Dozvoli, molim te, pa ti si ga otvorio." Ustavica mu pokloni jedan blag osmeh.

"Ženskom rukom je pisano, Vaša eminencijo, i veoma namirisano. Pod ovim okolnostima mislim da je moj postupak opravdan. Nadao

sam se, vrlo iskreno, Vaša eminencijo, da će se ispostaviti da je pismo od njegove sestre ili kakve druge srodnice. Međutim..."

"Ti si - odvažan, Patera. To je dobro, ili sam bar ja, dozvoli da ti kažem jednu stvar, sklon da smatram da je to dobro. Sfiksa je na strani odvažnih, ne?" Ustavica škiljavo pogleda natpis na spoljašnjoj strani načetvoro preklopljenog lista hartije. "Ovo nije od te, hmm, Šenile, razumeš ti mene? Jer da jeste ti bi to već rekao."

"Nije, Vaša eminencijo. Ovo je od jedne druge žene."

"Pročitaj mi ga, Patera. Sigurno si, ovaj, dešifrovao to iskrivuljano škrabanje. Ja to, radije, ne bih."

"Bojim se da ćete naći, Vaša eminencijo, da se Patera Svila kompromitovao. Želeo bih..."

"Jaaa ću o tome, molim te lepo, da - sudim. Ti čitaj, Patera."

Gulo pročisti grlo i rasklopi pismo. "O buvice moja mala: zovem te tako ne samo zbog načina kako si skočio kroz moj prozor, nego i zbog onog kako si uskočio u moj krevet! Kako je tvoja usamljena cava čeznula da dobije pisamce od tebe!!!"

"Cava, Patera?"

"To je, heh, kao, nevenčana žena, Vaša eminencijo. Pretpostavljam."

"Ja - stvarno - pa dobro. Samo ti čitaj, Patera. Ima li tu još kakvih drugih otkrića?"

"Bojim se da ima, Vaša eminencijo. 'A mogao si mi ga poslati po onom ljubaznom prijatelju koji ti je dao moj poklon, znaš koji!'"

"Daj da ja to, ovaj, pogledam, Patera." Ustavica pruži ruku, a Gulo mu dodade višestruko presavijani, a sada rasklopljeni list hartije.

"Ovvv-vaj, hmm."

"Da, Vaša eminencijo."

"Ova stvarno - je li - tako piše? Zar ne? Nije li tako. Ja, ranije, ne bih nikako dopustio da je moguće, vidiš. Da ljudsko biće ovakav rukopis ima. Škrabopis ovakav."

Veđa silno nabranih, Ustavica se nadnese nad pismo. "'Sad mi moraš dati svoju', ovaj, je li, 'zahvalnost', valjda je ova reč to, o bogovi? 'a i nešto mnogo više, kad se', vidi, vidi ti nju, 'opet sretnemo' i još tri uzvika. 'Sigurno znaš ono mestašce gore na' - a-

ha! - 'gore na Palatinu', vidi, vidi, vi-di!"

"Vidim, Vaša eminencijo."

"Na Palatinu gde Telks', valjda je htela napisati Telksiepeja, ali nije, dozvoli jednu stvar - znala kako se piše do kraja. 'Gde Telks drži ogledalo podignuto? Hieragdan.' Ovo poslednje je podvukla, ali, o brate, de-be-lo... Debelo podvukla. Potpis. 'Zu.'"

Ustavica kucnu dugačkim noktom po hartiji. "Pa dobro, Patera, znaš, li ti? Gde je, hmm, to? Ta slika i ogle... moliću lepo, ako mogu nagađati? Ako se mogu ja odvažiti da pokušam da pogodim. Nije ni u jednom mantejonu! Jer ja ih sve - znam."

Gulo odmahnu glavom. "Nikad nisam video takvu sliku, Vaša eminencijo."

"To će biti, to će biti. U kući. U nekoj privatnoj zgradi za stanovanje, ocena je, razumeš ti mene. Moja." Ustavica najednom viknu: "Inkuse!" preko Gulovog ramena, i jedan augur sitnog rasta, krivih zuba i podmuklog izraza lica uđe istog trena, kao da je bio uz sama vrata i prislušivao.

"Gde bismo, molim te lepo, mogli, hmm, opaziti jednu Telksiepeju i jedno ogledalo, ovde na Brdu, je li? Ne znaš. Ti - to - ne znaš. Ali se raspitaj. Očekujem od tebe ishod sutra za ručkom najkasnije. Ne bi trebalo da bude, hmm, teško, da?" Ustavica spusti pogled na pismo: pečat na njemu bio je prelomljen. 'I daj, uzmi, molim te, neki pečat sa, kako to da kažemo, sa srcem nekim ili sa p-p-poljupcem ili takvim nečim, za ovo.'" On hitnu Zumbulino pismo preko sobe, Inkusu u ruke.

"Odmah će biti, Vaša ekšelencijo."

Ustavica se opet obrati Gulou. "Neće biti važno ako je Patera već video ovo, Patera. Žena te vrste napisaće najmanje dvanaest pisama njemu. Seriju, dozvoli, molim te. Tuce. A ti, dragi moj, ne znaš kako da otvoriš pismo, a da pečat ne polomiš, je li? Inkus će ti pokazati. Korisna veština, da?"

Čim je kvaka škljocnula za protonotarom koji je izišao unatraške i pri tome se klanjao, Ustavica ustade još jednom. "Ti, dakle, nosiš sada to pismo natrag sa sobom u, u Sunčanu. Čim ga on zapečati. Ako Patera nije tu, stavi ga na onu mermernu ploču iznad kamina. Ako je tu, kaži da su ti ga uručili baš kad si, dozvoli, molim te -

izlazio. Nisi ni pogledao unutra, da?"

Gulo sumorno klimnu glavom. "Prirodno, Vaša eminencijo."

Ustavica se nagnu bliže i zapilji se u njega. "Nešto... te muči, Patera. Da čujemo, da čujemo."

"Vaša eminencijo, kako je mogao jedan miropomazani augur, čovek koji je obećavao tako mnogo kao taj Patera, ovako da se kompromituje? Mislim na ovu besmisleni, odvratni ženturaču. Međutim, boginja...! Meni je sad jasno zašto Vaša eminencija smatra da njega treba staviti pod prismotru; ali - ali teofanija!"

Ustavica poče sisati zube. "Vidi... razumeš ti mene... stari Kvecal ima običaj da iznese to svoje zapažanje da bogovi nemaju zakone, Patera. Samo naklonosti."

"Jasno je to i meni, Vaša eminencijo, ali gde baš prema tom auguru..."

Ustavica ga ućutka jednom kretnjom. "Moguće je da ćemo doznati mi i tu, hmm, tajnu, Patera. Kad kucne, je li, čas. Ako je ima, a možda je uopšte nema. Razmatrao si Palustriju, dakle?"

Nemajući dovoljno pouzdanja da ga glas sad neće izdati, Gulo samo klimnu glavom.

"Kapitalno." Ustavica ga je sad gledao suženim očima. "Dakle, da vidimo. "Šta znaš ti o istoriji kaldea Patera?"

"O kaldeima, Vaša eminencijo? Samo to da je poslednji kalde umro pre nego što sam se ja rodio i da je Ajuntamiento doneo odluku da njega niko ne može zameniti."

"Pa su ga zamenili, dozvoli jednu stvar, molim te - oni sami. Je li. Ispada tako. Ti to shvataš, ili ne shvataš, Patera?"

"Valjda mi je jasno, Vaša eminencijo."

Ustavica krutim koracima ode preko sobe, sve do jedne visoke police za knjige. "Ja sam ga, vidiš, poznavao, je li. Poslednjeg. Bučan, tiranski nastrojen, pun munja i gromova, taj tip čoveka. Rulja je, hoćemo li reći - šenila pred njim. Uvek masa voli takvog." Izvuče jednu tanku knjigu ukoričenu u crvenosmeđu štavljenu kožu, vrati se i ispusti je Gulou u krilo. "Povelja, da? Povelja. Napisana lično, lično, božanskom rukom Scilinom. Korekturu je izvršio bog Pes, lično. Tako, vidiš, piše u Povelji samoj. U tom tekstu se, dakle, u tekstu samom - to tvrdi. Sad ti izvoli, molim te, baci pogled na paragraf

sedmi. Brzo, brzo. Onda mi reci šta si našao, hmm, čudnovato."

Ćutanje se još jednom spustilo na prostranu, sumorno nameštenu kancelariju. Mladi augur se pogurio nad knjigom. Na ulici su se potukli neki nosači nosiljki, kao vrapci: mnogo galame, malo udaraca. Minuti su proticali, a Ustavica je kroz otvoren prozor gledao njihovu raspru.

Gulo diže pogled. "Ovde kaže da treba da se održavaju izbori za nove Savetnike, Vaša eminencijo. Svake tri godine. Da li je ta odredba Povelje ukinuta?"

"Delikatno si ti to, hmm, iskazao, Patera. Mogao bi ti, je li, stvarno i stići u tvoju Palustriju. Da. Šta još?"

"Takođe piše da je funkcija kaldea doživotna, kao i da kalde ima pravo da imenuje svog naslednika."

Ustavica klimnu glavom. "Vrati to na policu, molim te. Ne sprovodi se to više, je li. Nema kaldea uopšte. Mada u zakonu još i sad stoji tako. Znaš za trgovinu zaleđanim embrionima, Patera? Posle se rode nove sorte stoke, egzotični kućni ljubimci, a i robovi isto tako, u mestima kao što je Trivigaunte? Odakle, dozvoli da pitam ja tebe jednu stvar - odakle dolaze oni?"

Gulo je hitao prema polici. "Iz drugih gradova, Vaša eminencijo?"

"A drugi gradovi isto govore 'iz drugih gradova, iz drugih gradova'. Čuj: semenke. I grančice za kalemljenje, iz kojih izrastu biljke, hmm, bizarnih oblika. Ali uginu, je li? Većina ugine. Neke, opet, neprirodno nabujaju i razmnože se."

"Čuo sam za takve stvari, Vaša eminencijo."

"Većina tako odgajenih zveri i ljudi ipak su, hoćemo li iskreno jednu stvar? - sasvim obični. Ili gotovo sasvim, da? Nađe se i poneka, kako da to kažemo. Nakaznost. Čudovišta, razumeš ti mene. Žalosna da se vide ili strašna. I-zu-zet-ne cene se plaćaju za takve. E sad, dobro slušaj."

"Slušam, Vaša eminencijo."

Ustavica je stao pored njega, položio mu ruku na rame i stišao glas gotovo do šapata. "Znalo se, opšte poznata stvar je bila. Pre petnaest godina. Kaldeova ludost, tako smo mi to nazvali. A sad, razumeš ti mene šta ti ja kažem - zaboravilo se. Ti, ni reči o tome, nikom, Patera. Da ne nastane tu neko uznemirenje opet."

Kriveći vrat da bi mogao pogledati koadjutora u oči, Gulo proglasi: "Vaša eminencija se može na mene osloniti potpuno."

"Kapitalno. Pre nego što je, hoćemo li reći, uzeo od bogova nagradu koju je zaslužio, taj kalde je platio svotu, svotu, jedne takve, je li, veličine. Kupio ljudski embrion. I to izu-ze-tan."

"A, tako." Gulo ovlaži usne. "Cenim što mi ukazujete toliko poverenje, Vaša eminencijo."

"Naslednika sebi, vidiš ti. Ili nekog ko će biti upotrebljen kao, hmm, oružje. Ne zna se, Patera. Ajuntamiento o tome ne zna ništa više nego ti, sad kad sam ti, evo, rekao, je li."

"Ako mogu pitati, Vaša eminencijo...?"

"Šta je posle bilo sa embrionom? Tu ti je poenta, Patera. A šta bi on mogao činiti? Izuzetna snaga, možda. Ili, čuje tvoje misli, možda? Pomera predmete, a da ih ne dodiruje? Bilo je govorkanja o nekim takvim ljudima. Ajuntamiento je tragao, o bogovi. Tra-gao i tra-gao. Nikad prestao, nikad odustao."

"Da li je taj embrion implantiran, Vaša eminencijo?"

"Niko ne zna. Da li je usađen ili, razumeš ti mene - nije usađen. Ni sad se to ne zna." Ustavica se vrati do pisaćeg stola i sede. "Prošla je, dozvoli, molim te, jednu stvar - godina. Dve, pet. Deset. Dolazili su oni kod nas. Da testiramo svako dete u svakoj palestri u gradu, što smo i učinili. Memorija, molim te lepo. Isto tako, fizička spretnost i okretnost - deksteritet. I svašta drugo. Bilo je nekoliko dece za koju smo se, hoćemo li kazati, zainteresovali. Ali uzalud, sve uzalud. Što više ti njega posmatraš, sve manje čudnog nalaziš. Slučajevi ranijeg sazrevanja, banalno, molim te. Kroz par godina sva ostala deca počnu postizati to isto, je li."

Ustavica odmahnu glavom. "Onda smo, vidiš, mi njima, hmm, rekli: ništa tu naročito čudno nije. A i oni su bili tog mišljenja, Lemur, Lori i svi ostali. Ne postignu uvek neke naročite rezultate, ti smrznuti embrioni. Više od polovine njih ugine već u ma-ma-materici. Prašina se, razumeš ti mene - slegla. Cela stvar pala u zaborav."

Iako je retko kad doživljavao sev intuitivnog saznanja, Gulo sad oseti da je baš na taj način pogodio istinu. "Vaša! Ekselencija je našla tu osobu! To je ta ženska osoba - Šenila!"

Ustavica napući usne. "Ja nisam, hmm, ustvrdio... ništa ni

približno tako, Patera."

"Zaista niste, Vaša eminencijo."

"Taj Patera postade, dozvoli, molim te - popularna prilika, kao što sam, hmm, juče nagovestio. Ta teofanija, dabome. Dabome... 'Svilu za kaldea', nabrljano na zidovima od šume do jezera. Mora takav privući svakojake i kojekakve, a? Potrebno je da na njega pazi akolit pun, hmm... mudrosti. Veoma diskretan. I na te osobe sa kojima se on druži. Teška, razumeš ti mene, obaveza za nekog tako mladog. Ali za budućeg koadjutora Palustrije, baš prikladan zadatak."

Osećajući da je time razgovor završen, Gulo ustade i nakloni se. "Daću sve od sebe, Vaša eminencijo."

"E, dobro. Ka-pi-tal-no. Vidi sa Inkusom o tom pismu i o mojoj belešci Pateri."

Ispoljavajući ogromnu odvažnost, Gulo upita: "Smatrate li, Vaša eminencijo, da se i sam Patera možda toga dosetio? Ili da mu je ta žena jasno i glasno rekla?"

Ustavica sumorno klimnu glavom.

Ovde je, na svojoj najvišoj tački, litica bila nadneta daleko nad jezero, kao pramac lađe nekog diva. I baš tu, sudeći po natpisu na jednoj skromnoj bronzanoj ploči ugrađenoj u zid pored ulaza, najponizniji molilac Scile Jezerske, Lemur, Predsedavajući Ajuntamienta, 'podigne njoj u slavu' ovu nevinu poluloptastu kupolu od mlečno-poluprovidnog kamena plave boje, oslonjenu na talasave vrhove deset (Svila ih izbroja) stubova nalik na pipke, prema vrhu sve užih, krhkog izgleda. Stubovi-pipci kao da su izrastali iz zdepaste balustrade. U bronzane ploče balustrade bejahu finim crtama urezani likovni prikazi njenih podviga, stvarnih i legendarnih. Najupečatljivija slika od svih bila je urezana u ogromnu bronzanu ploču ugrađenu u pod: Scila sama, golih prsa, sa kosom koja plovi po talasima i deset ruku koje se, svaka u po nekoliko namotaja, pružaju ka stubovima.

Ničeg drugog nije bilo.

"Ovde, Orebe, nikog nema", reče Svila. "A ja, međutim, znam da smo videli nekog."

Ptican samo zagunđa.

I sad odmahujući glavom zbunjeno, Svila zakorači pod kupolu, u duboku senku. U trenutku kad je njegova prašnjava, crna cipela dodirnula pod, učinilo mu se da čuje slabo stenjanje iz stenovitog masiva ispod sebe.

A Oreb, na veliko Svilino iznenađenje, polete. Ne dobro, i ne daleko; između dva stuba, i opet napolje, do jednog šiljka golog kamena, nekih osam ili deset lakata daleko od svetišta, i tu slete trapavo i teško; ali to je ipak bio let, sa Ždralovom malom udlagom koja je blistala svojom plavom bojom na crnom perju.

"Čega se ti bojiš, ptičurino jedna smešna? Da ne padneš?"

Oreb nakrivi slivenu glavu prema Limni. "Riba glava?"

"Da", obeća Svila. "Još ribljih glava, čim se vratimo."

"Pazi!"

Hladeći se širokim slamnim šešikom kao lepezom, Svila se okreće da se divi jezeru. Poneko prijateljsko jedro blistalo je tu i tamo: majušni trouglovi beline na preovlađujućem kobaltu. Ovde je bilo svežije nego maločas među stenama, a sigurno je još svežije u ovim brodicama koje on sada gleda. Ako sačuva mantejon, u skladu sa Izvanaševim željama, možda bi mogao jednog leta dovesti ovamo izletničku grupu iz palestine, decu koja nikada nisu videla jezero, niti se vozila u čamcu, niti upecala ribu. Bilo bi to, svakako, iskustvo koje ta deca ne bi nikada zaboravila; pustolovina koju bi celog života pamtila kao dragocenu uspomenu.

"Pazi ruka!"

Orebov glas došao je sa povetarcem sa kopna, glas vrlo slab, ali oštar. Svila automatski diže pogled ka svojoj levoj ruci, koju je, naslanjajući se na jedan od povijenih stubova, bio podigao gotovo do donje ivice kupole; ali ruka mu je, naravno, bila savršeno bezbedna.

Osvrnulo se i pogledom potražio Oreba, ali taj ptican kao da je nestao u ispreturanom golom stenju, u pravcu kopna.

Oreb se vraća u divljinu, reče Svila sebi - vraća se u slobodu, baš kao što mu je on, Svila, i ponudio, one prve noći. Pomisao da je taj stvor, nekada u kavezu, sada slobodan i srećan, ne bi trebalo da bude bolna; ali je ipak bila.

Dok je pogledom tražio Oreba među stenama, Svila krajičkom oka primeti da se jedan od delikatno uvijenih pipaka-stubova, i to

onaj najbliži ulazu, odvaja od ivice kupole i spušta, dok drugi zaprečava izlaz, uvijajući se u dvostruko S. Prvi pipak pođe ka Svili, talasavim i gotovo nemarnim pokretom. Svila odskoči i tresnu Krvovim štapom po njemu.

Stub mu se, bez ikakvog napora, obmota oko struka: omča od kamena. Krvov štap pri trećem udarcu puče na komade.

Na podu, Svila otvori svoje bronzane usne; pipak ga neodbranljivo ponese ka tom otvoru, koji je zinuo pod njim kao mračni bunar. Svila se u vazduhu bacakao, sve do trenutka kad ga je pipak ispustio u otvor.

Početni pad nije bio veliki; ali to je bio pad na stepenište pokriveno tepihom, i Svila se poče niz njega kotrljati i tumbati, gubeći svaku orijentaciju. Najzad se nađe opružen na podu, nekih dvadeset ili trideset lakata ispod svetilišta, ugruvanih laktova, kolena i jednog obraza.

"O, bogovi!"

Zvuk njegovog glasa donese svetlo; u prostoriji su bile fotelje, velike, udobnog izgleda, obložene štavljenom kožom smeđe i nagorelo-narandžaste boje, raspoređene oko jednog velikog stola. Svila im je, međutim, posvetio malo pažnje, jer se jednom rukom držao za povređeni zglavak stopala, dok je drugom šibao po tepihu Ždralovom ovojnicom.

Kao čudom pokrenut, kružni panel duboke plave boje, koji je sačinjavao suprotni kraj dvorane, sada se otvori, počinjući od jedne tačke u sredini koja se raširila kao zenica, otkrivajući ogromno visokog talusa; čudovišno lice od crnog metala sa vitkim crnim cevima baz-mitraljeza pokraj blistavih očnjaka. "Opet ti!" zagrme talus.

Svili se vrati uspomena na Krvov zid krunisan sečivima - na noć nepomičnu i sparnu, na kapiju od gusto raspoređenih gvozdениh šipki, na ovog diva od bronzе i čelika koji je i tada urlao na njega. Svila je tresao glavom i namotavao ovojnicu; iako je bio potreban znatan napor da izbegne drhtanje glasa, on reče vrlo glasno: "Ja nikad ranije nisam bio ovde."

"Znao sam te!" Talusova ruka se hitro izduži, posežući ka njemu.

Svila brže-bolje pojuri uz zastrto stepenište. "Nisam želeo da

dođem ovamo! I nisam pokušao da uđem."

"Znam te!"

Metalna šaka velika poput lopate steže se oko Sviline desne podlaktice, preko povreda koje je nanela beloglava ptica; Svila kriknu.

"Da li te ovo boli!"

"Da", jeknu on. "Boli. Užasno. Molim te, pusti me. Učiniću sve što kažeš."

Čelična ruka ga prodrma. "Nije te briga!"

Svila opet kriknu, grčeći se u zahvatu prstiju koji su bili debeli kao vodovodne cevi.

"Mošus me kaznio! Ponizio!"

Drmanje je prestalo. Ogromna mehanička ruka podigla je Svilu, i dok je on visio kao lutka u vazduhu, počela se skraćivati. Cvokoćući zubima, Svila uspe da izgovori: "Ti si Krvov talus. Ti si me zaustavio na kapiji."

Čelična šaka se otvorila, i on pade teško na pod. "Bio sam u pravu!"

Nosio je azof sa sobom od grada pa sve do jezera - ali sada mu azof više nije bio za pojasom. Nastojeći da ga glas ne izda, on reče: "Mogu li da ustanem?" nadajući se da će osetiti kako mu azof klizi niz nogavicu.

"Mošus me otpustio!" urlao je talus. Okomiti gornji deo talusovog tela naginjao se groteskno ka njemu dok mu se talus obraćao.

Svila ustade, ali azof ne nađe. Maločas, dok se šetkao po svetilištu i odatle razgledao jezero, azof mu je, svakako, još bio zavučen pod opasač; to bi značilo da je izgubljen tek u padu niz stepenice i da se možda i sad nalazi blizu vrha stepeništa.

Rizikovao je i načinio jedan oprezan korak unazad. "Strašno mi je žao - stvarno jeste. Ja nemam nikakvog uticaja na Mošusa, koji me mrzi mnogo više nego što ikada može mrzeti tebe. Ali možda imam nešto malo uticaja na Krva i učiniću sve što mogu da budeš vraćen na posao."

"Ne! Nećeš!"

"Hoću." Svila se odvaži na još jedan mali korak unazad. "Hoću, uveravam te."

"Vi meke stvari!" Talus bešumno, a činilo se i bez ikakvog napora, kliznu napred preko tepiha na svojim tamnim gusenicama; kresta njegovog bronzanog šlema umalo što nije zaparala po plafonu. "Izgledate isto jer jeste isto! Lako se lomite! Nema popravke! Puni odvratnog smeća!"

Izmičući se malo-po malo, Svila upita: "Jesi li bio tamo gore, u svetilištu?"

"Da! Moj procesor, daljinski!"

Ovog puta se obe talusove ruke pružiše ka njemu, izdužujući se kao teleskopi, tako brzo da im on izmače za manje od širine jednog prsta. Zatetura se unazad, očajnički gurnu jednu fotelju jednoj ruci na put i baci se glavačke pod sto.

Talus podiže sto, preokrete ga u vazduhu i tresnu čitavom površinom stola po tepihu, da ubije Svilu, kao kad čovek mekanom lopaticom ubija muvu; Svila oseti da mu je masivna ivica drvene table okrznula široki rukav mantije, zatim oseti i siloviti talas vazduha u trenutku udara stola o tepih.

Nešto je ležalo na podu, ni ceo lakat ispred njegovog lica: zeleni kristal usađen u srebro. On to dograbi, a talus dograbi njega i podiže ga u vazduh, držeći ga ovog puta za leđa mantije, tako da je Svila visio iz talusove ruke kao crni moljac uhvaćen za čađava krila.

"Mošus mi zadao bol!" urlao je talus. "Zadao bol i oterao! Vratio me Potou! Nije bio zadovoljan!"

"Ja s time nikakve veze nisam imao", reče Svila, nastojeći da mu glas bude u najvećoj mogućoj meri umirujući. "Pomoći ću ti ako budem mogao - kunem se."

"Ušao si unutra! Ja bio na straži!" Talus ga prodrma. "U tunelu crvena voda neće smetati!"

Talus je uzmicao kroz kružno otvoreni zid, polako, ali postojano, i nosio Svilu sa sobom. Ruke je uvlačio, primičući Svilu sve bliže svom užasavajućem licu.

"Ne želim ti naneti zlo", reče mu Svila. "Zlo je - a to znači, veoma pogrešno - uništavati hemijske ljude, a ti si nešto veoma blisko hemu."

Ovo je na trenutak zaustavilo talusa. "Hemi su krš!"

"Hemi su divni proizvodi, rasa koju smo mi biološki ljudi proizveli

u davnoj prošlosti, naša slika i prilika ali od metala i sintetike."

"Vi biološki ste riblja creva!" Klizeće kretanje unatrag se nastavilo.

Svila je čvrsto držao azof u levoj ruci, sa palcem na demonu. "Molim te reci mi da me nećeš ubiti."

"Ne!"

"Pusti me da se vratim na površinu."

"Ne!"

"Neću ti napraviti nikakvu dalju štetu, kunem se; a i pomoći ću ti ako budem mogao."

"Baciću te i smrviću te!" rikao je talus. "Jedan udarac!" Zid se zatvorio, opet kao zenica oka, iza njih; našli su se u mutno osvetljenom, dugačkom hodniku, širokom nešto više od dve talusove širine, probijenom kroz stenoviti masiv.

"Zar se ne bojiš besmrtnih bogova, sine moj?" upita Svila u očajanju. "Ja sam sluga jednog boga i prijatelj drugog."

"Scili služim!"

"Kao augur, ja sam pod zaštitom svih bogova, pa i pod njenom."

Čelični prsti ga protresoše još silovitije nego pre, a onda pustiše mantiju; on pade na mračni i prljavi kameni pod i umalo ne ispusti azof. Valjajući se po podu, napola slep od bola, on pogleda gore, ka metalnom licu, čudovišnoj maski; ugleda i čeličnu pesnicu podignutu iznad talusove glave.

Krila Hieraksa zatutnjaše u njegovim ušima; nemajući vremena da misli, ubeđuje, preti ili izvrđava, on pritisnu demona.

Iz balčaka jurnu azofno sečivo, sačinjeno od univerzalnog diskontinuiteta, i zahvati talusa ispod desnog oka; zupčasto komade razbuktale šljake polete iz te tačke na sve strane. Čelična pesnica se sjuri do kamenog poda, ali videlo se da gubi pravac; poče udarati kao čekić, uzastopno i brzo, ali negde levo od Svile.

Sad je čitava erupcija crnog dima i pucketavog narandžastog plamena kuljala iz razvaljene gomile materijala koji je nekad bio talusova glava; ali se još čuo zaglušujući krik besa i patnje. Ogromne čelične pesnice počеше da tuku slepo u svom pravcima, tako da su od zidova leteli odvaljeni komadi kamena oštri poput sekira od kremenja. Talus, bez očiju, sav u plamenu, jurnu ka njemu.

Samo jedan zamah azofom bio je dovoljan da preseče obe

široke, tamne gusenične trake pomoću kojih se talus kretao; one počеше da šibaju po podu, po zidovima, i po samom umirućem talusu, kao bičevi. Onda klonuše. Potmuli prasak, i novi plamen počе suktati uvis, iz talusovog donjeg dela tela, opruženog vodoravno kao vagon, iza uspravnog, prednjeg torzoa.

Svila diže palac sa demona i počе uzmicati od vatre i dima; gurnu azof nazad pod opasač, otrese prašinu sa crne mantije i izvadi brojanice. Počе njihati šupljim krstom, koji je o brojanicama visio, prema gorućem talusu, a drugom rukom iscrtavati znak sabiranja ponovo i ponovo. "Prenosim ti, sine moj, oproštaj svih bogova."

U početku je njegovo recitovanje bilo ravno, mehanično, ali mu se njegov um malo-po malo ispuni divotom i dobrotom božanske amnestije, a glas mu postade jak i pun žarke volje. "Seti se sada Pesovih reči: 'Moju volju ispunjavajte, u miru živite, množite se i ne dirajte moj pečat. Tako ćete izbeći moj gnev. Idi dobrovoljno, i sve što si ikad nepravično učinio biće ti oprošteno...'"

Inkus, žmirkajući, vrati Gulou Zumbulino pismo. Pečat je opet bio na pismu, sličan onom ranijem, originalnom, mada ne i istovetan; na pečatu je bio prikazan plamen kako iskače iz dveju šaka sastavljenih u 'činiju'. "Dakle, Zu", reče Inkus. "Pretpostavljam da puni oblik njenog imena glasi 'Himenezuzora'. vrlo lepo. Imao sam ja posla s tim imenom nekoliko puta."

"Nisam ja to pisao", reče mu Gulo zlovoljno. "Nego, ti bi trebalo sad da pišeš Pateri Svili i da mu kažeš da dođe na razgovor sa Njegovom eminencijom u tardan. Ti odredi u koliko sati i tako upiši u knjigu poslova Njegove eminencije."

Krivozubi protonotar klimnu glavom. "A ti ćeš odneti pismo, da ga ne moramo mi slati? Radije bih da sad ne moram zazviždati da neki drugi dečko to odnese, samo da bi stari Ustavica mogao da išiba tvog napaljenog kera i vrati ga u štenaru."

Debeljušni Patera Gulo mu se primače, stežući pesnice i crveneći u obrazima. "Patera Svila je pravi čovek, ti, suknjo jedna mantejonska. Bez obzira na to šta je radio sa tom ženskom, on vredi koliko deset takvih kao što si ti i tri ovakva kao što sam ja. Imaj to na

umu, budi svestan razmera."

Inkus se isceri gore ka njemu. "O Gul-lo! Pa ti si nam se zaljubio!"

8. HRANA ZA BOGOVE

Patera Svila se odmače dva duga koraka od vrata, koja bejahu još čvrsto zatvorena, i odmeri ih zgađenim pogledom; gađenje je osećao prema sebi i svom neuspehu. Vrata su se svakako mogla na neki način otvoriti - jer talus ih je otvorio. A kad bi i on u tome uspeo, imao bi pristup na stepenište koje vodi do poda svetilišta na vrhu litice; odatle bi moglo biti moguće (ili čak lako) otvoriti vrata na slici Scile urezanoj u pod, izići napolje i vratiti se u Limnu.

Komisionari, reče Svila sebi, i - koga je još pomenula ona žena? - sudije, i njima slični, dolaze ovde, očigledno na savetovanja sa Ajuntamientom. Pre nego što ga je ubio azofom...

(Morao je prisiliti sebe da se suoči sa tim rečima, iako je već mnogo puta rekao sebi, savršeno istinito, da ga je ubio samo da bi spasao svoj život.)

Pre nego što ga je ubio, talus je rekao da ga je Mošus otpustio i vratio ovde, Potou; a kad je pomenuo to ime, svakako je mislio na Savetnika Potoa.

Prema tome, onaj koji je ušao u svetilište i nestao bio je, svakako, sudija, komisionar ili nešto slično. Nikakve tajne više nije ostalo u tom nestanku: čovek je ušao, neko ga je primetio (valjda talus), čovek je možda pokazao neku vrstu propusnice, Scilina usta su se otvorila da ga propuste, sišao je niz stepenište, a zatim je odveden do nekog mesta koje ne može biti daleko, jer se talus pola sata kasnije opet našao na svom poslu.

Sve savršeno logično i sve jasno ukazuje na to da su kancelarije Ajuntamienta negde u blizini. To uviđanje pritisnulo je Svilina leđa i povilo ih kao težak teret. Kako može on, građanin i augur, zadržati za sebe sve ono što je saznao o Ždralovim delatnostima, čak i ako bi tajnost bila korisna za spasenje mantejona?

Sa mučninom u srcu, on okrete leđa vratima koja su se za talusa otvorila tako glatko, a koja se za njega nisu htela otvoriti uopšte. Na njima nije bilo nikakve vidljive brave, niti kvake, niti ikakvog drugog mehanizma za otvaranje. Dejstvo zenice postignuto je kliznim pločama tako čvrsto pritisnutim jedna uz drugu da je on jedva

uspevao da vidi povijene linije njihovog dodira. Već je vikao otvori i otvaraj i otvori se i stotinu drugih verovatnih reči, bez ikakvog učinka.

Promukao i obeshrabren, počeo je, najzad, da seče i bode po tim pločama, pomoću treperavog diskontinuiteta koji je azofu bio sečivo. Najzad su ploče bile toliko izbrazdane i stopljene da, po svemu sudeći, ni onaj ko zna njihovu tajnu ne bi više mogao da ih natera da se otvore. Buka je bila toliko užasna da je kamenje izletalo iz zidova i tavanice, u količini dovoljnoj da ga ubije deset puta; najzad se drška oružja ugrijala toliko da mu je pekla prste i dlan - ali se vrata nisu otvorila, niti se na ma kojoj ploči pojavila ma i jedna, makar i najmanja rupa.

I sad nema alternative, reče Svila sebi, nego da krene, umoran, gladan i ugruvan, ovim tunelom, nizbrdo, sa slabašnom nadom da će naći neki drugi izlaz. Spreman maltene da besni protiv Izvanaša i svakog drugog boga iz čistog osećanja uskraćenosti, on sede na голу stenu poda i odmotava Ždralovu ovojnicu. Ždral mu je rekao, priseti se on ne bez gorčine, da ovojnicom treba udarati samo po glatkim površinama, navodeći kao primere onu njegovu klupicu za odmaranje nogu i ćilim. To uputstvo je, nesumnjivo, bilo smišljeno da zaštiti meku kožu ovojnice, sličnu štavljenoj koži, od nepotrebnog habanja; ovaj grubi kameni pod teško da se mogao odrediti kao glatka površina, a on, Svila, ipak nešto duguje Ždralu. Doduše, rešen je da iščupa iz Ždrala, ucenom, pare koje je Krv zatražio za mantejon, iako je taj isti Ždral više nego jednom postupio prema njemu, Svili, na prijateljski način.

Uzdišući, Svila skide mantiju, presavi je i položi na pod, pa poče udarati preko nje, sve dok ovojnica nije postala vrelija od balčaka azofa. Kad ju je opet pritegao oko noge, ustao je mukotrpno, obukao mantiju (čija je toplina bila dobrodošla u ovdašnjem svežem i neprestano promajnom vazduhu) i krenuo odlučno, odabirajući pravac za koji se ponajviše činilo da bi ga mogao odvesti do Limne.

Pošao je sa namerom da broji korake, da bi znao koliki put je prevalio ispod zemlje; u početku je brojao ćutke, samo pomičući usne i opružajući po jedan prst iz stisnute pesnice posle svakih pređenih sto koraka. Uskoro uvide da je počeo brojati glasno. Prijao mu je blagi odjek njegovog glasa; ali više nije znao da li je sklopio

pesnicu samo jednom, što bi značilo pet stotina pređenih koraka, ili dvaput, što bi značilo hiljadu.

Tunel je bio prividno nepromenljiv, pa ipak su se u njemu pojavljivale male razlike, koje ubrzo postadoše toliko zanimljive da je Svila, u žurbi da ih što bolje osmotri, zaboravio na brojanje. Na pojedinim mestima ovdašnji 'slobodni kamen' bio je zamenjen brodskim kamenom, u kome su se, međutim, videli šavovi, kao na lakatnom mernom štapu, i to po jedan šav na svakih dvadeset tri koraka. U pojedinim delovima tunela, puzeće, zvukom uključene svetiljke bile su sasvim pogašene, tako da je Svila morao napredovati kroz tamu; iako je shvatao koliko su takvi strahovi nerazumni, plašio se da će pasti u nekakvu jamu, ili da u mraku na njega vrebaju drugi talusi ili nešto još strašnije. Dvaput je prošao pored okruglih 'zeničnih' vrata, sasvim sličnih onima zbog kojih se nije mogao vratiti u dvoranu ispod Scilinog svetilišta, ali bila su jednako čvrsto zatvorena; jednom se njegov tunel račvao, i on izabra, nasumce, levi krak; tri puta je naišao na poprečne tunele, mračne i nekako preteće, ali nije zalazio u njih.

Nije ga napuštalo osećanje da se spušta sve dublje pod zemlju, mada blagim nagibom; i da vazduh postaje nešto malo hladniji, a zidovi vlažniji.

U hodu je držao brojanice i recitovao, uz njih, molitve, redom; onda je pokušao da pomnoži jedan složen niz molitava sa brojem koraka naknadno izbrojanih pri jednoj molitvi, i došao do brojke od deset hiljada trista sedamdeset koraka za dosadašnjih pet nizova sa dodatkom jedne molitve. Plus, onih prvih petsto (ili hiljadu), bilo bi to...

Zglavak iznad desnog stopala već ga je ozbiljno bolelo; on obnovi rad ovojnice i produži, hramljući, niz tunel, koji kao da ga je sve više pritiskao sa svakim daljim neodlučnim korakom.

Mnogo puta ga je obuzela gotovo neodoljiva želja da se vrati. Sad mu se činilo da je bilo pametnije da sačeka da se azof ohladi, pa da ponovo napadne ona prva vrata; gotovo je sigurno da bi popustila, i on bi sad već bio u Limni. Njorka je preporučio izvesne kafane tamo; on pokuša da se seti njihovih imena, kao i imena onih pored kojih je prošao dok je tražio Juzgado.

Ne; preporučio ih je vozač putničkog vagona. Jedan je, po rečima tog čoveka, vrlo dobar, ali skup; to beše 'Zardali fenjer'. Njemu je u džepu, evo, čak sedam zlatnih kartica, pet preteklih od Fidejine svetkovine sa žrtvovanjem i dve preostale od onih tri koje mu je Krv dao na ulici u fejdau. Ona večera sa Njorkom u jednom restoranu koji je bio malo 'uzbrdo' koštala je Njorku osamnaest para. Tada se činilo da je to ogromna svota, ali u poređenju sa sedam celih karata ona je mala. Obilata večera u jednoj od boljih krčmi u Limni, udoban krevet i fini doručak - sve to se može dobiti za jednu kartu, i još da preostane kusur. Činilo se da je nerazumno ne poći sada nazad, stići do svih tih stvari koje su praktično na dohvatu - ili bi, možda, on mogao udesiti da budu na dohvatu. Pade mu na um, u brzom nizu, još pet-šest reči koje nije isprobao, a pomoću kojih je možda mogao otvoriti ona vrata: oslobodi, odvoj, raskrili, razmakni, zaokruži.

Daleko neprijatnije bilo je osećanje, sasvim besmisleno, da je već skrenuo sa pravca, da više ne pešači ka severu, ka Limni, nego opet ka jugu, i da će svakog trenutka ugledati, iza neke blage krivine, mrtvog talusa.

On je tog talusa ubio; ali taj talus je ipak, po svemu sudeći, njega bacio u grob. Talus je mrtav, ali on je sahranjen. Osećao je da će uskoro sresti Fideju, i starog Pateru Štuku, i svoju majku, svakog u odgovarajućem stadijumu raspadanja. Leći će on, i oni, zajedno na pod tunela, možda, jer ovde su sva mesta jednako dobra, pa će mu onda oni pričati mnoge stvari koje valja znati kad si među mrtvima, baš kao što mu je Patera Štuka pričao i davao mnoga uputstva (kad je on, Svila, stigao u Ulicu sunca) o prodavnicama i ljudima u tom kvartu grada, o potrebi da augur kupuje tunike, ali i cvekle, od onih malobrojnih vlasnika prodavnica koji iole redovno dolaze na prinošenja žrtava; o neophodnosti da se augur dobro pričuva izvesnih ozloglašanih lažova i prevaranata. Jednom začu daleki smeh, kikot, ludački, bez humora, bez veselja, čak i bez ičeg ljudskog: smeh zloduha koji u mraku proždire svoje sopstveno meso.

Posle, činilo mu se, još pola dana prestrašenog i umornog pešačenja, stiže do mesta gde je pod tunela bio pokriven vodom koja se pružala dokle god je pogled mogao dosegnuti; mutni odsjaji slabih svetiljki koje su puzale po tavanici pokazivali su da je to

poplava znatnih razmera. Neodlučan na rubu bistre, mirne, plitke vode, morao je priznati sebi da je čak moguće da je tunel, kojim je toliko dugo išao, negde napred, možda ligu ili dve ispred njega, sasvim ispunjen vodom, do tavanice.

Kleknuo je i počeo da pije, i otkrio da je veoma, veoma žedan. A kad je pokušao da ustane, njegov desni skočni zglob se pobunio tako žestoko, da on odmah sede. Više nije mogao skrivati od sebe koliko je, zapravo, umoran. Odmaraće se ovde jedan sat; bio je siguran da je na površini zemlje već pao mrak. Patera Gulo se sad sigurno pita šta se s njim desilo, pun želje da počne stvarno da ga uhodi. Možda se i Mejtera Mermer čudi; a Njorka i Šenila su se verovatno vratili u grad već odavno, a za njega ostavili samo usmenu poruku na vagonskoj stanici.

Svila izu cipele, protrlja stopala (nalazeći da to divno prija) i najzad leže. Neravni pod tunela trebalo bi da bude neudoban, ali, iz nekog razloga, to nije bio. Zaista je mudro što je iskoristio priliku da odrema na sedištu Krvove lebdelice. Zahvaljujući ovom kratkom odmoru, biće posle pribraniji, bolje će iskoristiti svaku prednost koju njihov neobičan odnos daje. "Ovim putem se ne može leteti suviše brzo!" reče mu Krvov vozač. Ništa zato. Uskoro će, dok lebdelica plovi preko pejzaža koji se pretvorio u tečnost, doći njegova majka, da ga poljubi za laku noć; on voli da taj trenutak dočeka budan, da jasno izgovori reči 'Laku noć i tebi, mama', dok ona odlazi.

Odlučio je: neće zaspati sve dok ona ne dođe.

Krivudajući u hodu, više nego napola pijana, Šenila iziđe iz 'Punog jedra', primeti Njorku, i poče mu mahati. "Ej ti! Tamo. Momčino. Zar te ja ne poznajem?" On se osmehnuo i uzvratio mahanjem, a ona pređe ulicu i uhvati ga pod ruku. "Bio si kod Orhideje. Sigurno si bio, mnogo, pa bi trebalo da znam kako se zoveš. Sad ću s-se setim. Čuj, momčino, ne nabacujem se ja tebi, majke mi."

Njorka je još u ranom detinjstvu naučio da u ovakvim slučajevima saraduje. "Super, super. Da te povedem na jednu čašu?" Pokaza palcem ka 'Punom jedru'. "Sigurno ima neki lep, miran ugao tamo unutra?"

"Oooo, jel o-ćeš?" Šenila se jako naslonila na njegovu ruku; hodala je tako blizu njega, da se jednom nogom trljala o njegovu nogu. "Kako se zoeš? Ja s-sam Šenila. A treba da znam kako se ti, ma, znam da znam, nego nešto mi se zavrtelo u glavi, a mi smo na jezeru, a?" Izduvala je nos pridržavajući ga prstima sa strane. "Onolko vode, videla sam ja na kraju jedne ulice; nego, momčino, ja bi trebala da se vratim kod Orhi na vreme za večeru, i za salon posle toga, znaš? Inače ona pošalje Grgeča da me izmlati, osim ako imam dosta sreće te večeri."

Njorka je postrance gledao njene oči; dok su ulazili u 'Puno jedro', on reče: 'To je laćana istina, je li, Sifonka: ne sećaš se?'

Tužno je zaklimala glavom dok je sedala; pri tome su njene plamene kovrdže drhtale. "I stvarno sam zagorela - osušila sam se sto posto. Imaš jedan šmrk za mene?"

Njorka odmahnu glavom.

"Samo jedan šmrk - cela noć džabe?"

"Dao bih ti da imam, ali nemam."

Namrštena šankerica stade pokraj njihovog stola. "Vodi je negde drugde."

"Crvenu traku i vodu", reče joj Šenila, "al ne mešaj ih."

Šankerica naglašeno odmahnu glavom. "Ja sam tebi već dala više nego što je trebalo."

"A ja sam dala tebi sve pare što sam imala!"

On položi karticu na sto. "Otvori račun za mene, maco. Zovem se Njorka."

Namrštenost iščeze sa lica šankerice. "Da, gospodine."

"Ja ću pivo, i to najbolje. Za nju ništa."

Šenila se usprotivila.

"Reko sam da ću da te častim, na ulici. Sad nismo na ulici." On pokretom pokaza šankerici da se udalji.

"To je tvoje ime!" reče Šenila likujuć. "Njorka. Rekla sam da ću se setiti."

Nagnuo se ka njoj. "Gde je Patera?"

Obrisala je nos o podlakticu.

"Patera Svila. Došla si ovamo s njim. Gde si ga denula?"

"Ma, sećam se ja njega. Bio je kod Orhi kad... kad... Njorka, treba

mi samo između tri prsta, mnogo mi treba. Imaš ti love. Molim te?"

"Možda, uskoro. Nisam dobio pivo. E, sad, pazi šta ti govorim. Sedela si ovde, duže, i samo si lokala crvenu traku, tačno?"

Šenila klimnu glavom. "Osećala sam se tako..."

"Jeote!" Uhvatio ju je za ruku i stisnuo tako jako da ju je moralo zaboleti. "Gde si bila pre toga?"

Tiho je podrignula. "Reći ću ti istinu, sve. Mada će biti skroz bez veze. Ako ti kažem, hoćeš mi kupiš?"

Njegove oči postadoše uzanije. "Pričaj brzo. Kad čujem, odlučiću."

Šankerica stavi orošenu kriglu tamnog piva pred njega. "Najbolje i najhladnije. Još nešto, gospodine?"

On nestrpljivo odmahnu glavom.

"Ustala sam mnogo kasno", poče Šenila, "zato što smo imali veliko čukanje prošle noći, znaš? Stvarno veliko. Samo ti nisi bio tu, Mlatko. Eto vidiš da se sećam tebe, sad. Eh, šteta što nisi bio."

Njorka opet steže njenu ruku. "Znam da nisam bio. Ajde, skidaj krpice da vidimo istinu."

"Ali sam morala da se obučem jer je danas bila sahrana, a Orhideja je rekla da svako mora da dođe. A i rekla sam onom dugačkom popu da ću doći." Podrignula je opet. "Mlatko-o, kako se on zove?"

"Svila."

"A-ha, da, to je taj. Znači, izvadila sam onu moju dobru crnu haljinu, a to je ova, vidiš? I, znaš, dovela sam je u red. Mnogo se stvari dešavalo, ali sve ženske su već bile otišle, pa sam morala ja da idem sama. Pa, zar ne mogu samo malo toga da pijucnem, ej, Mlatko? Molim te?"

"Može."

Gurnuo je kriglu prekrivenu kapljicama vlage ka njoj, preko stola. Pila je, onda obrisala usta podlakticom. "Kažu da nije dobro mešati, a? Moram da pripazim."

On uze kriglu. "Otišla si na Fidejinu sahranu. Nastavi odatle."

"Jesam, jesam. Samo, pre toga sam uštinula poslednje koliko sam imala, i sve ušmrknula. Uuuu, al sam se razvalila. E da mi je da sad opet imam to isto."

Njorka je pio.

"Dakle, uđem ja u mantejon, kad tamo Orhideja i sve one već sede, već je počelo. Ipak, nađem ja mesto i sednem, i... i..."

"I onda - šta?" upita Njorka oštro.

"I onda ustanem, ali nigde nikog. Ma, prazno, brate. A bila sam se zagledala u Prozor, znaš? Al to je bio samo Prozor, nije nikog bilo tamo, ili gotovo nikog, samo dve neke stare gospođe, i više ništa, ništa, gotovo." Počela je plakati; vrele suze prosipale su se niz njene široke, ravne obraze. Njorka izvuče maramicu, ne osobito čistu, i dade joj. "Hvala", reče ona, tapkajući suze. "Toliko sam ucvikala, tada, i evo još me drži strah. Ti misliš da sam se ja uplašila od tebe, a u stvari je tako fino biti sa nekim i moći pričati sa nekim. Nemaš pojma kako to prija."

Njorka se počeha po glavi.

"Zato sam izišla napolje, razumeš? Ali gde sam se našla, to nije bilo više na Ulici sunca, niti na bilo kom drugom mestu. Nego ovde, dole, gde smo išli kad sam bila mala. I opet nije bilo nikog. Našla sam jedno mesto gde su imali kao krovove od platna i stolove ispod toga, i tu sam popila recimo tri-četiri, onda je došla jedna velika crna ptica koja je pričala gotovo kao čovek. Jee. Skakala je okolo i govorila gotovo kao osoba. Onda sam ja bacila na nju jednu... jednu malu čašu, malecku, pa su me izbacili napolje."

Njorka ustade. "Pogodila si pticu tom čašom? Ma, ne, jeote, to sigurno nisi. Idemo. Da ja vidim gde je to mesto sa platnenim krovčićima."

Strma kosina brda, žbunjem obrasla, zaprečila je Svili put do kenobe. On ipak pođe dole, probijajući se kroz rastinje. Izgrebao je ruke i lice i pocepao odeću na trnje i odlomljene grančice, ali je sišao u kenobu. Mejtera Nana leži na krevetu, bolesna, i njemu je na trenutak drago što je to tako; zaboravio je da nijedan muškarac, navodno, ne sme ući u kenobu, osim augura kad mora da donese božji oprostaj. On počeh mrmljati imena bogova, opet i opet, svaki put siguran da je jedno ime zaboravio; onda se pojavi jedan student, niskog rasta i dežmekast; nije se mogao setiti da ga je u sholi ikad video. Taj mu reče da moraju svi niz ulicu, u posetu prelatu shole,

koji je takođe bolestan. Ustade, gle, i Mejtera Nana iz postelje, govoreći, idem i ja, idem i ja. Ali ona je naga ispod spavačice, glatko, metalno telo blista kroz spavačicu kao srebro. Kroz - penjoar. Koji je pun zagušljivog parfema kao fenjer od plavog stakla, a on joj kaže: obuci se, ne možeš takva.

On i mali buca student idu iz kenobe. Kiša pada, tvrda, hladna, kiša koja naprosto tuče odozgo, tako da se njemu zavlači hladnoća u kosti. Nosiljka sa šest nosača čeka na ulici, a nosači se raspravljaju između sebe: čija je. On je siguran da nosiljka pripada Mejteri Mermer. Svi nosači su matori, pazi onog: slep. Platno iznad sedišta je staro, izbledelo i pocepano, a voda sa njega samo lije. Njemu je blam da traži da ga starci nose, zato njih dvojica odlaze pešice ulicom do jednog velikog belog zdanja bez ikakvih zidova, ali sa krovom. Od tankih belih crepova koji su postavljeni uspravno i razmaknuti za po pedalj jedan od drugog; unutra ima toliko nameštaja, belog, da se čovek jedva može između njega provlačiti. Njih dvojica se opredeljuju za dve stolice, sedaju da čekaju. Dolazi prelat, ali on je Gljiva, luda kćerka onoga Krva.

Sede na kiši sa njom, drhte i raspravljaju o problemima shole. Ona govori o nekoj teškoći koju nije uspela da prevaziđe i okrivljuje njega za to.

Pridigao se u sedeći položaj, sav krut i hladan, i prekrstio ruke da bi stavio prste, koji su mu se smrzavali, pod miške jedne i druge ruke. Gljiva mu reče: "Dalje je suvlje. Vidimo se tamo gde biološki spavaju." Sedela je prekrštenih nogu, na vodi, i bila je, kao i voda, providna. Želeo je da zamoli Gljivu da ga povede do površine; ali na zvuk njegovog glasa nestala je, kao i čitav njegov san. Ostavila je za sobom samo svetlucanje zelenkastog svetla, nalik na sluz na vodi.

Možda se nekretna, bistra voda nešto malo povukla dok je spavao, ali ta promena nije se mogla jasno videti. Izuo je čarape, vezao cipele pertlama jednu za drugu i okačio ih sebi oko vrata, a omotnicu strpao u džep mantije. Uglove mantije vezao je u čvor oko pojasa, a nogavice pantalona podvio koliko je najviše mogao, obećavajući sebi da će ga razgibanje uskoro zagrejati, da će se zapravo prijatnije osećati kad zagazi u vodu.

Bila je ledena kao što se i plašio, ali plitka. Činilo mu se da bi osećaj za bol morao da utrne u zglavku iznad desnog stopala, da nestane zbog tog komešanja vode, hladne do smrzavanja, kroz koju je gazio; ali to se nije desilo. Naprotiv, pri svakom koraku probadala ga je po jedna igla bola, duboko kroz kost.

Tiho pljuskanje bosih nogu probudilo je još svetiljki, tako da je sad mogao gledati daleko niz tunel; i dokle god je vidom dosegnuo, pod tunela bio je poplavljen. Nije mogao znati da li bi voda zaista nanela neku štetu ovojnici, štaviše verovao je da ne bi: narod dovoljno pametan da sazda tako nešto dosetio bi se i da ugradi neku zaštitu od slučajnog kvašenja. Ali ovojnica je Ždralova, nije njegova. On će ukrasti pare od Ždrala da bi spasao mantejon, ali neće rizikovati upropašćenje Ždralove ovojnice samo da bi sebi uštedeo malo bola.

Kad je prevalio izvesnu udaljenost, pade mu na um da se može donekle ogrejati ako dobro izlupa ovojnicu, pa je vrati u džep. Izvede taj opit, mlateći ovojnicom po zidu tunela. Ishod je bio izvanredno zadovoljavajući.

Sa nostalgijom je razmišljao o Krvovom štapu sa glavom lavice. Kad bi ga sad imao, mogao bi na njega prenositi deo tereta koji ovako pada na povređeni zglavak. Pre pola dana (ili možda nešto više od pola dana) bio je spreman da baci taj štap, tek tako, iz čistog omalovažavanja, i još da takav postupak nazove prinošenjem žrtve Scili. Oreb se uplašio zbog toga. Oreb je bio u pravu. Boginja je napala i uništila taj štap (i time potukla svoju sestru Sfiksi) kad ga je on uneo u njeno svetište.

Nogama je uznemirio jedno jato svetlećih obalskih crva, koji se razbežavaju na sve strane, šireći svojim bledožutim sevanjem vesti o strahu. Voda je ovde bila dublja, a sivi zidovi od broskog kamena imali su, od silne vlage, tamni preliv.

Međutim, talus koga je on ubio tvrdio je da služi Scili; hvalisanje koje je verovatno samo značilo da služi Vironu, Scilinom svetom gradu - kao što služi, zapravo, i on sam, jer, evo, rešio je da okonča Ždralove aktivnosti. Realističnije gledano, talus je naprosto služio Ajuntamientu. Savetnik Lemur je podigao ono svetište; onda je gotovo sigurno da se u sobi ispod svetilišta Savetnici sastaju sa komisionarima i sudijama. Međutim, Savetnici nekako dolaze i u

Juzgado, s vremena na vreme (u onaj u Vironu, koji je Svila smatrao jedinim pravim); nedavno je video sliku Savetnika Lorisa kako se obraća gomili sa tamošnjeg balkona.

Štaviše, talus je rekao da se vratio Potou.

Svila stade, održavajući ravnotežu na zdravoj nozi, i još nekoliko puta udari ovojnicom po zidu tunela.

Međutim, ako je taj talus služio Ajuntamientu (pa je prema tome, ako se primeni jedno preterivanje koje se može oprostiti, služio i Scili), onda šta je radio u Krvovoj vili? Gljiva je nagovestila ne samo da je talus zaposlen kod Krva, nego čak i to da bi mogao biti podmitljiv.

Ovog puta zavukao je ovojnicu pod tuniku i ovio je oko prsa; nije ga stegla toliko da bi mu otežala disanje.

Mislio je da su probodi bola iz noge počeli da mu utiču na sluh. Uurlanje se pojačalo, a u tunelu se, u daljini, pojavila tačkica jake svetlosti. Nije se imalo kuda bežati, čak i da je mogao da potrči, niti kuda sakriti. Priljubio se uz jedan zid, koliko god je mogao, držeći Zumbulin azof u ruci.

Tačka svetlosti postade zasenjujući sjaj. Mašina koja je jurila ka njemu držala je glavu pognutu, kao razljućen pas. Protutnjala je pored njega, zapljusnula ga ledenom vodom, i odjurila u onom pravcu iz koga je on došao.

On se dade u bekstvo, pljuskajući kroz vodu koja je postajala sve dublja, i vide jedan bočni, strmo uzlazni tunel upravo u trenutku kad se iza njega začu urlanje i treskanje.

Još stotinu dugih, veoma bolnih koraka iznese ga iz vode; ali nije se zaustavio da omotnicom ponovo podrži zglavak, niti da obuče cipele, sve dok nije pobegao tako daleko da se tunel u kome je do maločas bio više nije mogao ni videti iza njega. Čuo je još jedan urlajući prolazak mašine - one iste, pretpostavio je - a onda osluškivao uplašeno, napola uveren da će ona zaokrenuti u ovaj novi, poprečni tunel. Ali to se nije desilo, a buka uskoro prestade.

On reče sebi da se sada njegova sreća preokrenula. Ili da je, tačnije rečeno, neko od bogova velikodušno odlučio da stane na njegovu stranu. Možda mu je Scila oprostila što je u njeno svetilište uneo štap njene sestre, a pre toga predlagao da ga baci u jezero kao

žrtvu njoj samoj. Ovaj tunel, pošto se tako strmo diže, ne može biti vrlo dugačak; uskoro će izbiti na površinu, a to, verovatno, mora biti blizu Limne ili čak u samoj Limni. Štaviše, ulaz u tunel je svakako iznad vode; nikako drugačije ne može biti.

On zavuče azof nazad pod opasač, odmota i spusti nogavice, i razveza mantiju.

Nije više brojao korake. Posle još jednog, ne mnogo dugog pešačenja, on oseti nepogrešivi miris dima od sagorevanja drveta. To ne bi stvarno moglo poticati (reče on sebi) od neke žrtvene lomače; ne može to biti mirisni dim kedrovine stopljen sa prodornim mirisima koji nastaju pri izgaranju mesa, masnoće i dlake. Ali - on opet ušmrknu - neobično liči. Za trenutak se zapita nije li, ipak, neko počeo obred žrtvovanja ovde, u ovim prastarim tunelima.

Dok se približavao sledećoj mutnoj, zelenkastoj svetiljci, primeti otiske stopala na podu tunela: tragove čoveka obuvenog poput njega, u tankoj, sivoj naslazi prašine koju je lako mogao brisati prstima.

Da li je moguće da je hodao u krug? On odmahnu glavom. Ovaj tunel se od samog svog početka strmo uspinje; pažljivijim posmatranjem i poređenjem tih otisaka sa svojim on vide da ti stariji tragovi nikako ne mogu biti njegovi. Taj hodač je išao nešto kraćim koracima, ali bez hramanja, a cipele kojima su tragovi načinjeni bile su nešto manje; osim toga, potpetice nisu bile tako mnogo ishabane sa spoljašnje strane kao na njegovim cipelama.

Svetiljka pri kojoj je ovo posmatranje obavljao bila je, činilo se, poslednja od svih - tunel ispred njega bio je crn kao katran. Pešačeći dalje, on pretraži svoj um, a zatim i džepove, u traganju za nekim sredstvom pomoću koga bi stvorio svetlost. Poče kašljati, ali ništa ne nađe. Imao je Zumbulin azof, kao i njen igličar, imao je sedam zlatnih kartica i izvesnu količinu njihovih delića koju nije još nijednom prebrojao; brojanice, staru pernicu (sa nekoliko pera za pisanje, bočicom mastila i dva presavijana lista hartije); naočari, ključeve, a na srebrnom lancu oko vrata, gamadion koji je od majke dobio.

Kinuo je.

Smrad paljevine se pojačao. Još nekoliko koraka napred, i njegova stopala počеше da tonu u neku mekanu, suhu tvar; zatim

ugleda, još nekoliko koraka ispred sebe, grudvicu tupog crvenila. Mnogo puta je viđao takve u ložištu peći u njegovoj kuhinji. Komadić žara, bio je siguran; priđe tom mestu, spusti se na kolena u nevidljivu mračnu mekotu i poče duvati blago u tu grudvicu. Pokaza se da je dobro ocenio. Zatim od jednog lista hartije napravi fišek i prinese njegov uži, uvrnuti kraj razgorelom komadiću žara.

Pepeo.

Pepeo, svuda. On se našao na donjem, najnižem nagibu velikog, sivog nanosa pepela, kojim je tunel ispred njega bio gotovo sasvim zatrpan. Duž jednog zida ipak se moglo proći, ali tu bi se morao veoma saginjati da ne bi udario glavom u gornji deo.

Svila pohita napred, željan da prođe kroz taj uski otvor (kao što je i hodač pre njega učinio) pre nego što žuti plamičak od zapaljenog lista hartije sasvim utrne. Hodanje je ovde bilo otežano, jer su mu noge pri svakom koraku zapadale gotovo do kolena u nanose pepela, a fina magla podignuta tim njegovim kretanjem stezala mu je grlo.

Kinuo je ponovo, ali ovog puta na njegovo klanje odgovorio je jedan zvuk: nešto nalik na cvrkut, ali čudan i dubok; ili nalik na zvrjanje veoma velikog, polomljenog časovnika.

Plamičak na hartiji došao mu je već do samih prstiju; Svila pomače prste još malo dalje, dunu u poslednji ostatak papira da bi dobio malo više svetlosti, i odmah ga ispusti. Stigao je, ipak, da vidi sjaj plamena odražen u četiri oka.

Povika na tu stranu, na onaj način kako je ponekad vikao na pacove u stambenoj zgradi na Ulici sunca; dočepa azof iz pojasa, mahnu njegovom smrtonosnom oštricom prema tim očima i dobi, za nagradu, nečiji krik bola. Odmah zatim grunuo je pucanj iz pištolja za debelu municiju; a pepeo naiđe kao meka lavina i napola ga zatrpa.

Pištolj je opalio još jednom, zvukom gromkim, ali šupljim. Začuo se još jedan krik, napola ljudski. Kroz uskovitlane oblake pepela probi se mlaz jake svetlosti; stvorenje koje kao da je bilo pola pas a pola đavo projuri, bežeći, pored Svile, dižući još gušće oblake prašine. Čim je došao do daha, Svila poče vikati u pomoć; posle nekoliko minuta, dvojica vojnika, hemijski ljudi debelih ruku i nogu, za dve glave viši od njega, dođoše i izvukoše ga iz pepela, ne

mareći nimalo za njegovo dostojanstvo.

"Uhapšen si", reče mu prvi. Uperio je svetiljku Svili u lice. Ali to nije bio ni fenjer, ni sveća, niti bilo kakav drugi prenosivi izvor svetlosti Svili poznat; on se zapilji u svetiljku, toliko obuzet radoznalošću da nikakav strah nije osetio.

"Ko si, šta si?" upita drugi.

"Patera Svila, iz mantejona u Ulici sunca." Svila još jednom kinu, beznadežno pokušavajući da obriše pepeo sa mantije.

"Pao si niz kanal, Patera? Diži ruke gore da ih vidim. Obe ruke."

On podiže ruke, pokazujući dlanove da bi se videlo da su prazni.

"Ovo ti je zabranjena zona. Vojno područje. Šta ćeš ti tu, Patera?"

"Zalutao sam. Nadao sam se da ću moći da prijavim Ajuntamientu jednog uhodu, koga je neki drugi grad poslao u Viron, ali izgubio sam se u ovim tunelima. A onda..." Svila zastade, ne znajući šta da kaže. "Onda sve ovo."

Prvi vojnik reče: "Jesu oni tebe zvali?" a drugi: "Imaš neko oružje?"

"Nisu me zvali. A oružje imam, igličar, u džepu pantalona." Nepotrebno dodade: "Ali vrlo mali."

"Je li planiraš da nas ubiješ njime?" Prvi vojnik je zvučao kao da ga to zabavlja.

"Ne. Zabrinut sam zbog tog uhode o kome vam govorim. Mislim da bi on mogao imati i saučesnike."

Prvi vojnik reče: "Vadi taj igličar, Patera, da ga vidimo."

Svila, nevoljno, pokaza igličar.

Vojnik uperi svetiljku u svoja prsa od čelika prekrivenog svakojakim mrljama. "Pucaj u mene."

"Ja sam lojalan građanin", bunio se Svila. "Ne bih hteo da ubijem našeg vojnika."

Vojnik mu uperi, iz blizine, zevajuću cev pištolja u lice. "Vidiš ovo? Ispucava metak od istrošenog uranijuma, dugačak kao moj palac, a otprilike i tolikog prečnika. Ako nećeš da pucaš ti u mene, pucaću ja u tebe, ali moj metak će ti razneti glavu kao kanticu praška. Dakle, pali."

Svila opali; prasak igličara zazvuča, u tunelu, jako. Na masivnim prsima tog vojnika pojavi se jedna svetlucava ogrebotina.

"Još jednom."

"Šta bih tome dokazao?" Svila ubaci igličar nazad u svoj džep.

"Ništa. Samo sam ti pružio drugu priliku." Prvi vojnik dade svetiljku drugom. "Dobro, dala ti se prilika. Sad daj igličar meni."

"Pa da pucaš ti na mene? To bi me ubilo."

"Možda i ne bi. Daj ga ovamo, pa ćemo videti."

Svila odmahnu glavom. "Rekao si da sam uhapšen. Ako sam uhapšen, vi morate poslati po mog advokata, ako želim angažovati advokata. A ja to želim; on se zove Vulpes, a njegova je kancelarija u Obalskoj ulici u Limni, što ne može biti daleko odavde."

Drugi vojnik se tiho nasmeja; bio je to čudnovato neljudski zvuk, kao da neko čeličnim lenjirom tandrče po zupcima nekog zupčanika. "Ostavi ga na miru, kaplare. Ja sam narednik Pesak, Patera. Ko ti je taj uhoda?"

"Radije bih da to ne kažem nikome osim lično nekom članu Ajuntamienta."

Pesak uperi pištolj za debelu municiju u njega. "Biološki ljudi kao što si ti ginu u ovim rupama stalno, Patera. Zalutaju unutra i većina nikad ne iziđe. Pokazaću ti jednog takvog kroz minut-dva, ako dotle ne budeš i ti mrtav. Ovde umiru, ovde budu pojedeni, do kosti, a i kosti. Možda ostane parče krpe, možda ni to. Ovo ti je istina, i bilo bi ti bolje da mi poveruješ."

"Verujem." Svila je trljao dlanove o butine, da bi bar sa ruku skinuo pepeo, koliko god je moguće.

"Naše trajno naređenje glasi da ubijemo svakoga ko ugrožava Viron. Ako ti znaš za uhodu, a nećeš da nam kažeš, onda znači da ugrožavaš i nisi ništa bolji od tog uhode. Razumeš li šta ti govorim?"

Svila, oklevajući, klimnu glavom.

"Kaplar Hamerston se zezao s tobom. Ne bi on tebe stvarno ubio, samo bi te malo izmlatio. Ali ja se ne igram." Pesak oslobodi kočnicu pištolja; jasno se čuo škljocaj. "Imenuj uhodu!"

Svili nije bilo lako da natera sebe da progovori; još jedna moralna kapitulacija, u nizu, i to, činilo se, u beskonačnom nizu moralnih kapitulacija. "On se zove Ždral. Doktor Ždral."

Hamerston reče: "Možda je i on čuo."

"Ne verujem. U koje vreme si sišao ovamo, Patera? Znaš li bar

približno?"

Doktor Ždral će biti uhapšen, i na kraju streljan ili poslat u jame; Svila se priseti kako je Ždral u jednom trenutku namignuo, pokazao prstom ka plafonu, i rekao: 'Neko tamo gore te voli. Neka zaljubljena boginja, pretpostavio bih.' U tom trenutku je njemu, Svili, bilo jasno da je Zumbula dala predmet koji mu je Ždral tajno doturio, i naslutio je da je to njen azof.

Pesak reče: "Ako ne možeš biti siguran, bar nagađaj, Patera. Sad je molpindan, i prilično je kasno. Otprilike kad si ušao?"

"Nešto pre podneva, čini mi se - možda oko jedanaest sati. Doputovao sam prvim vagonom iz Virona, onda sam se zadržao u Limni bar pola sata i krenuo uzbrdo, Hodočasnikovom stazom do Scilinog svetilišta."

Hamerston reče: "A jesi tamo koristio staklo?"

"Ne. Zar postoji? Ako tamo postoji staklo, ja ga nisam video."

"Ispod one ploče na kojoj piše ko je to sazidao. Podigneš ploču, staklo je ispod."

Pesak reče: "On, Patera, ima na umu činjenicu da smo čuli izvesne vesti, preko našeg stakla u Štabu divizije, pre nego što smo iskočili na dužnost noćas. Izgleda da je Savetnik Lemur, lično, uhvatio jednog uhodu. Doktora po imenu Ždral."

"A, pa to je divno!"

Pesak nagnu glavu na jednu stranu. "Šta je divno? To što si džabe došao?"

"Ne, ne! Ne mislim na to." Prvi put od kad ga je Oreb napustio, Svila se osmehnu. "Nego to što neću biti ja kriv. I nisam kriv. Smatrao sam da je moja dužnost da ispričam nekome šta sam otkrio - nekome ko je na vlasti i ko može da stupi u dejstvo. Znao sam da će posledica toga biti Ždralova patnja. I smrt, verovatno."

Pesak reče, maltene blago: "On je samo biološki čovek, Patera. Vi biološki se stvarate jedan u drugome, pa vas zato ima na milione. Jedan više ili jedan manje, savršeno je svejedno." On okrete leđa i pođe uz brdo pepela, tonući duboko pri svakom koraku, ali ipak postojano odmičući. "Povedi ga sa sobom, kaplare."

Hamerston ćušnu Svilu vrhom cevi svog pištolja. "Ajde."

Jedan od stvorova nalik na psa ležao je u pepelu, ni lanac daleko

od mesta gde su vojnici našli Svilu, suviše slab da bi ustao, ali dovoljno jak da reži. Svila upita: "Šta je ovo?"

"Bog. Bogovi proždiru vas biološke, ovde u ovim rupama."

Zureći dole u umiruću zver, Svila odmahnu glavom. "Bezbožnici ne nanose štetu nikome osim samima sebi, sine moj."

"Ajde, Patera. Ti si augur, zar vi ne prinosite žrtve bogovima svake nedelje?"

"Ja i češće, ako mogu." Zbog pepela je bilo sve teže hodati.

"A-ha. A ostaci? Šta s njima radite?"

Svila se osvrte da ga pogleda. "Ako je žrtva jestiva, kao što većina jeste, meso se razdeli onima koji su prisustvovali obredu. Sigurno si bio na bar jednom prinošenju žrtava, sine moj."

"A-ha, naterali nas da idemo." Premestivši pištolj u levu ruku, Hamerston ponudu Svili desnu kao oslonac. "Evo, drži se. A ono ostalo, Patera? Koža, glave i takve stvari, i oni delovi koje vi nećete da jedete?"

"To sve proždere oltarska vatra", reče mu Svila.

"I na taj način bude poslato pravo do bogova, je li?"

"Simbolično, da."

Još jedna životinja nalik na psa ležala je mrtva u pepelu; Hamerston je u prolazu ritnu. "Vaše vatrice nemaju tu snagu, Patera. Nisu ni dovoljno velike ni dovoljno vruće da spale kosti velikih životinja. Ponekad ne sagori čak ni sve meso. Sve to što preostane izručuje se ovde, dole, zajedno sa pepelom. Kad zidaju mantejon, gledaju da to bude navrh jednog od ovih starih tunela, tako da je moguće nekako se otarasiti pepela. Ima u Limni jedan mantejon, vidiš. Mi smo sad tačno ispod njega. Gore, ispod grada, ima mnogo takvih mesta i mnogo više bogova."

Svila proguta. "Vidim."

"Ona dva koja smo oterali, znaš, vratiće se čim odemo. Slušaćemo ih kako se smeju i kako se biju oko dobrih komada."

Pesak se zaustavio na izvesnoj udaljenosti ispred njih. "Požuri, kaplare", doviknu on.

Svila je već hodao najbrže što je mogao, ali sad ipak pokuša da ide još brže. Hamerston mu tiho reče: "Ne obraćaj pažnju, on tako priča po ceo dan. Tako dobiješ činove."

Kad su već stigli na domak Peska, Svila uvide da je bezoblična, siva hrpa pred Peskovim nogama ljudsko biće. Pesak pokaza pištoljem. "Vidi, Patera. Možda si poznavao ovoga."

Svila kleknu pored tela i podiže jednu iskasapljenu ruku leša, a onda pokuša da otare zgrudvani pesak sa mesta gde je trebalo da bude lice; ali ispod peska su bili samo dronjci mesa i krhotine kostiju. "Pa nema ga!" uzviknu on.

"Bogovi su sposobni da to urade. Odgrizu celu facu u jednom zalogaju, kao kad ja odvrnem svoju, ili kad ti zagrižeš u... kako se ono zove?"

Svila ustade, trljajući ruke jednu o drugu, u očajnom nastojanju da ih očisti. "Na žalost, ne znam na šta misliš."

"Ono okruglo, crveno sa drveta. Jabuka, dabome. Kad odgrizeš parče jabuke. Zar nećeš sad da ga blagosloviš, ili nešto tako?"

"Misliš, da mu donesem Pesov oproštaj. To možemo samo dok smrt još nije potpuna - ili, tehnički rečeno, dok ne uginu i poslednje ćelije tela. Jeste li ga vi ubili?"

Pesak odmahnu glavom. "Neću te lagati, Patera. Da smo ga videli i da smo mu viknuli da stane, a da je on tada bežao, ubili bismo ga. Ali, nismo. Imao je fenjer koji je sad tamo negde. Imao je i igličar, koji je sad kod mene. Znači, verovatno je mislio da će biti bezbedan. Ali bogovi su se sigurno vrzmali oko ovog mesta, kao i uvek. A ovde je uvek prilišno mračno, zato što se pepeo zalepi za svetiljke. Možda je dunuo vetar, pa mu se ugasio fenjer, ili su bogovi bili naročito gladni, pa su jurišali na njega."

Hamerston gundanjem pokaza da se slaže. "Hmm-da, Patera, ovo nije dobro mesto za biološke ljude, kao što ti narednik reče."

"Trebalo bi bar da bude sahranjen", reče im Svila. "Sahraniću ga ja, ako mi dozvolite."

"Ako bi ga zatrpao u ovaj pepeo, bogovi bi ga iskopali čim mi odemo", reče Pesak.

"Mogli biste ga poneti. Ja sam čuo da ste vi vojnici mnogo jači od nas."

"Mogao bih ja i da nateram tebe da ga nosiš", reče Pesak Svili, "ali neću ni to." Okrete se i ode dugim koracima.

Za Peskom pođe Hamerston i reče preko ramena: "Idemo,

Patera. Ne možeš ti sada njoj pomoći, a ne možemo ni mi."

Odjednom uplašen da bi ga oni mogli ostaviti samog, Svila potrča sporim, hramljućim trkom. "Pa zar ne rekoste da je to bio muškarac?"

"Možda je to narednik rekao. Ja sam joj pretresao džepove, i meni se učinilo da je to žena u muškom odelu."

Svila reče, napola samome sebi: "Neko je išao ispred mene Hodočasnikovom stazom, samo pola sata ispred mene. Stao sam i odspavao neko vreme - stvarno ne znam koliko dugo. Ona, izgleda, nije."

Hamerston zabaci glavu i široko se osmehnu. "Moje poslednje dremanje trajalo je sedamdeset četiri godine, kažu mi. U Diviziji bih ti mogao pokazati par stotina njih iz druge smene koji se još nikad nisu probudili. A imamo u rezervi i biološke koji se nijednom nisu probudili."

Sećajući se šta mu je Gljiva rekla u snu, Svila reče: "Molim te da mi ih pokažeš. Veoma bih voleo da ih vidim, sine moj."

"Ajde, kreni, onda. Ali major će možda želeti da te zaključa. Videćemo."

Svila klimnu glavom, ali ipak ostade još nekoliko trenutaka na tom mestu, gledajući ono što ostavljaju za sobom. Bezimeni leš je opet bio samo bezoblična hrpa, čiji je identitet - čak i u smislu materije koja je identifikovana kao posmrtni ostatak ljudskog bića - izgubljen u tami koja se u taj deo tunela sjurila brže nego što bi to mogle čak i nakazne zveri koje ovi vojnici nazivaju bogovima. Svila pomisli na smrt Patere Štuke, starca koji je umro ležeći sam u spavaćoj sobici pored njegove: mirna smrt jednog starog čoveka, tihi prestanak disanja, bez bitke. Čak i to je izgledalo, tada, užasno; a koliko li je tek groznije, koliko li je neizrecivo užasno, umreti u ovom ukopanom lavirintu mraka i truleži, u ovim crvljim rupama svitka.

9. U SNOVIMA POPUT SMRTI

"Patera Svila išao je ovim putem?" upita Njorka noćnog vrana koji mu je stajao na ramenu.

"Da, da!" Oreb je lepršao na način koji je pokazivao veliku hitnost. "Odavde! Do gore!"

"A, jaaa ne idem", reče im Šenila.

Jedna starica, koja je upravo tada prolazila pored prve od belih stena kojima je Hodočasnikov put bio obeležen, reče bojažljivo: "Draga moja, pa gotovo niko i ne ide gore posle mraka, a mrak samo što nije."

"Mrak do-bro", proglasi Oreb, sa nepokolebljivim uverenjem. "Dan loš. Spava."

Stara žena se nasmeja sitnim kikutom.

"Jedan naš prijatelj se popeo do svetilišta", objasni Njorka. "Nije se vratio."

"O-joj, joj."

Šenila upita: "Postoji li tamo gore nešto što jede ljude? Ova blesava ptica kaže da ga je svetilište pojelo."

Starica se nasmešila, a lice joj se razlomilo u hiljade veselih bora. "Nema toga, draga moja. Ali se može pasti. Skoro svake godine poneko padne."

"Jesi video?" uzviknu Šenila prodorno. "Pentraj se ti pola puta do zeznutog Hieraksa ako ti je volja. Ja se vraćam kod Orhideje."

Njorka je uhvati za zglavak ruke. Zavrtao joj je ruku sve dok nije pala na kolena.

Svila je, obuzet strahopoštovanjem, zurio iznad sebe, u ogromne police sa redovima pregrada od sivog čelika. Približno polovina pregrada bila je prazna; u ostalima su bili vojnici. Svaki je ležao na leđima, ruku ispruženih uz telo, kao da spava ili kao da je mrtav.

"Kad je ovo zidano, bilo je ispod jezera", reče kaplar Hamerston Svili, tonom običnog razgovora. "Da ne bi niko mogao da prodre unutra jednostavnim kopanjem na dole, vidiš? A i da bi bilo teško dosetiti se gde je. Zatim, jedini pristup bio je kroz tunele, a tamo ima

mesta gde bi dvadeset limenih moglo da zaustavi celu vojsku."

Svila rasejano klimnu glavom, i dalje opčinjen poleglom vojskom.

"Čovek bi pomislio da će voda procuriti unutra, ali nije. Ima iznad nas čvrste stene koliko hoćeš. Imamo i četiri velike pumpe da vratimo vodu gore ako procuri, ali tri od njih još nikad nisu morale da prorade. Bio sam prilično iznenađen kad sam se probudio i video da je voda otišla iza brda, ali i sad bi bio prilično gadan posao zauzeti ovo mesto. Ne bih voleo da budem jedan od njih."

"Spavao si ovde, kao ovi, sedamdeset pet godina?" upita ga Svila.

"Sedamdeset četiri, poslednji put. Ovi ovde su svi bili neko vreme budni, kao i ja, ali, ako ti se ide dalje, mogu ti pokazati i one koji se još nisu budili. Idemo."

Svila pođe za njim. "Sigurno ih ima na hiljade."

"Preostalo nas je oko sedam hiljada. Smišljen je sistem, vidiš, kad smo dolazili ovde sa Kratkog sunca i nastanjivali se, da svaki grad bude nezavistan. Pes je računao da ako neko bude dobio suviše prostora, pokušaće da preuzme vlast i nad Glavnim procesorom, a to je super-mozak koji se bavi astrogacijom i upravlja brodom."

Svila, donekle zbunjen, upita: "Misliš, celim svitkom?"

"Heh, pa da. Zove se 'Svitak'. Dakle, vidiš, uradili smo to - i prilično smo pametni bili, ako mene pitaš - da smo svakom gradu dali po jednu diviziju teške pešadije, dvanaest hiljada limenih. Za veliku ofanzivu, potrebni su ti oklop, vazduh, oklopna pešadija i sav taj krš. Ali za odbranu ti je dovoljna teška pešadija, u velikoj brojnosti. Razbiješ 'Svitak' na nekoliko stotina gradova, strpaš u svaki grad po jednu diviziju za odbranu, i ceo sistem bi trebalo da miruje, bez obzira na to šta nekom ludom kaldeu u nekom gradu padne na pamet. Evo već tri stotine godina to se dobro drži, i kao što rekoh, više od pola naših snaga je i sad spremno za dejstvo."

Svila je bio srećan što i sam može dati neko obaveštenje. "Viron više nema kaldea."

"Hm-da, da." Hamerston je zvučao kao da mu je nelagodno. "Čuo sam. Tu je prilično smuvana stvar, jer naša trajna naređenja kažu da kalde treba da nam komanduje. Major kaže da zasad moramo slušati taj Ajuntamiento, ali to se nikome, zapravo, ne sviđa mnogo."

Tebi su trajna naređenja poznata, Patera?"

"Pa, ne baš." Svila je malo zaostao iza njega, da bi prebrojao ležajeve u jednom uspravnom redu: dvadeset redova, jedan iznad drugog. "Mislim da je Pesak rekao nešto o tome."

"Imate i vi vaša stalna naređenja", reče mu Hamerston. "Pazi ovo."

Sjurio je opaki levi kroše Svili u lice. Sviline ruke poleteše uvis da zaštite lice, ali ogromna čelična pesnica zaustavi se na jednu širinu prsta ispred njegovih ruku.

"Jesi li video? Tvoja stalna naređenja kažu da ruke moraju da štite tu tvoju kuckalicu gore, kao što naša kažu da moramo da štitimo Viron. Ti ne možeš svoja naređenja da promeniš niti da ih se otarasiš, mada bi možda neko drugi mogao da in poništi ili zameni ako bi ti preturao po glavi."

"Jedno od tih stalnih naređenja je i potreba ljudi da obožavaju", reče Svila lagano vojniku. "Čoveku je urođena neodoljiva želja da se zahvaljuje besmrtnim bogovima koji mu daju sve što ima, pa i život sam. Ti i tvoj narednik ste smatrali da je opravdano da omalovažavate naše prinošenje žrtava, a ja ću veoma rado priznati da su naši obredi žalosno nedovoljni. Ipak, oni zadovoljavaju, u znatnoj meri, tu potrebu koja bi inače ostala zanemarena; to je potreba društva kao celine, ali i mnogih jedinki."

Hamerston odmahnu glavom. "Meni je prilično teško da zamislim Pesa da zagriža mrtvog jarca, Patera."

"A da li ti je teško da zamisliš da njega čini srećnim, možda u sasvim maloj meri, taj neposredni dokaz da ga nismo zaboravili? Da mi - čak i narod u mom kvartu, koji je veoma siromašan - rado delimo sa njim ono malo hrane što imamo?"

"Ne, to mogu lako sagledati."

"Onda se nemamo oko čega raspravljati", reče mu Svila, "jer i ja to tako sagledavam, ne samo u vezi sa Pesom, nego i sa svim drugim bogovima; u vezi sa preostalim osmoro od Devetoro, i sa Izvanašem, i sa manjim božanstvima."

Hamerston je stao i okrenuo se da pogleda Svilu licem u lice; njegovo masivno telo maltene je sasvim zaprečilo prolaz između polica sa vojskom. "Znaš li ti šta ja mislim da sad, u stvari, radiš,

Patera?"

Svila, koji je dovršio rečenicu pre nego što je stvarno shvatio smisao onoga što govori - naime, da Izvanaš ne spada u manja božanstva - sad pomisli da će svakako biti optužen za jeres. "Pojma nemam", promumla, ne znajući šta bi drugo mogao da kaže.

"Mislim da ti na meni uvežbavaš ono što ćeš reći višim vlastima da bi ih ubedio da te puste na slobodu. Možda i ne znaš da to radiš, ali to radiš. Rekao bih ja."

"Pa dobro, možda sam pokušavao da opravdam svoje postupke", reče Svila sa ogromnim osećanjem olakšanja, "ali to ne znači da su moje tvrdnje netačne, niti znači da su neiskrene."

"Valjda ne znači."

"A misliš li da će me oni pustiti?"

"Ne znam, Patera. Ne zna to ni Pesak." Hamerston zabaci glavu i široko se isceri. "Zato me i pušta da te ovako vodim u razgledanje, znaš? Kad bi bio siguran da će viša vlast da te pusti na slobodu, pustio bi te odmah on sam i ne bi ništa ni rekao. A kad bi bio siguran da će te oni zaključati, zaključao bi te on prvi, tako da bi ti sad sedeo u pomrčini u jednoj našoj sobici za to, s tim što bi možda dobio divnu bocu vode zato što mu se sviđaš. Ali ti si pričao nešto da moramo zvati tvog advokata, a Pesak nije siguran šta će major reći, pa te je zato pustio da se malo očistiš i da se prema tebi lepo postupa, ali da te ja ipak držim na oku."

"Dozvolio mi je i da zadržim moj igličar - tačnije rečeno, igličar koji sam dobio na pozajmicu od jednog dobrog prijatelja, što je bilo veoma ljubazno od njega." Svila je oklevao; kad je ponovo progovorio, to je bilo samo zato što je njegova savest tako zahtevala od njega. "Možda ne bi trebalo ovo da kažem, sine moj, ali nisi li ti meni pokazao već mnogo stvari koje bi svaki uhoda rado video? Ja nisam uhoda, nego sam građanin veran svom gradu, kao što već rekoh; pošto je tako, uznemirava me činjenica da je i neki uhoda mogao saznati sve ovo što sam ja saznao. Na primer, obaveštenje da naša vojska ima sedam hiljada boraca."

Hamerston se nasloni na jednuolicu. "Ne pregrevaj se. Da sam ja toliko tupav, zar bih sad bio budan i obavljao stražarsku dužnost, šta misliš? Ja sam tebi samo dao obaveštenje da bi osvajanje ovog

mesta bilo korozija božja. Neka uhode idu kući i govore svojim gazdama to. Baš briga Viron za takva obaveštenja. A ja ti nisam samo kazao nego i pokazao da Viron ima sedam hiljada limenih koje može pozvati pod zastavu ma kog dana u nedelji. Nijedan drugi grad u ovom delu 'Svitka' nema ni pola tog broja, koliko je nama poznato. Zato će im najbolje biti da ostave Viron na miru, a ako im Viron kaže 'pljunite ulje', da pljunu daleko."

"To znači da stvari koje si mi kazao ne donose nikakvu dalju opasnost po mene?"

"Nijednu kapljicu. Još si voljan da vidiš rezerve?"

"Svakako, ako si ti još voljan da mi ih pokažeš. Mogu li pitati zašto vas onda uopšte zabrinjava moguća pojava uhoda, ako vam ništa ne smeta da neko ko bi mogao biti uhoda - ponavljam da je to nisam - ide u obilazak ovog magacina?"

"Zato što ovo nije ono što uhode traže. Kad bi bilo, mi bismo ih lepo pustili da se prošetaju ovuda, a onda bismo ih poslali kući. Oni bi hteli da znaju gde se naša vlada zavukla."

Svila ga pogleda upitno. "Gde se Ajuntamiento sastaje?"

"Za sada, to, da."

"Meni se čini da bi vlada mogla otići samo na neko mesto koje je još jače branjeno nego ovo gde smo sad. A ako je tako, onda zašto bi se uhode uopšte i trudile?"

"Jeste bolje branjeno", reče mu Hamerston, "ali ne na isti način. Jer kad bi bilo na isti način branjeno, lako bi se moglo primetiti gde je. Patera, video si mene i video si mog narednika. Smatraš li da smo tvrdo meso?"

"Veoma."

Hamerston podiže svoju izuzetno upečatljivu pesnicu. "Misliš da bi mogao da me isprekantaš?"

"Naravno da ne bih mogao. Sasvim sam svestan da bi me ti mogao vrlo brzo ubiti, kad bi hteo."

"Možda poznaješ nekog biološkog koji bi me, po tvom mišljenju, mogao umlatiti?"

Svila odmahnu glavom. "Najopasniji biološki čovek koga poznajem jeste moj prijatelj Njorka. On je nešto višeg rasta od mene i mnogo jače građen. Takođe je iskusan borac; ali ti bi ga lako

pobedio, siguran sam."

"U borbi pesnicama? Možeš se kladiti da bih. Prvim udarcem bih mu polomio vilicu. Nisi zaboravio ni ovo." Hamerston prstom pokaza blistavu ogrebotinu koju je Zumbulin igličar ostavio na njegovim prsima, koja su bila prekrivena kamuflažnim, naslikanim mrljama. "Međutim, šta ako bismo i on i ja imali po jedan pištolj sa debelom municijom?"

Svila se odluči da odgovori diplomatski. "Ne verujem da Njorka poseduje tako nešto."

"Pretpostavimo da mu Viron da jedan takav pištolj i kutiju municije."

"U tom slučaju, zamišljam da bi u znatnoj meri presudila sreća."

"Da li taj tvoj Njorka ima i mnogo drugih prijatelja, osim tebe, Patera?"

"Siguran sam da ima. Na primer, postoji čovek po imenu Gib - koji je, kad razmislim, čak i krupniji od Njorke. A i jedna od naših sibila je svakako Njorkina prijateljica."

"Nju ćemo ostaviti izvan ovoga. Pretpostavimo da ja moram da se borim protiv tebe i Njorke i tog drugog biološkog, Giba, i da sva trojica imate pištolje sa debelom municijom."

Još i sad nastojeći da ne uvredi hema, Svila reče: "Rekao bih da bi u tom slučaju svakojaki ishodi bili mogući."

Hamerston se uspravi i priđe korak bliže. Sad se nadnosio nad Svilu. "U pravu si. Možda bih ja ubio svu trojicu vas ili biste možda vi ubili mene i prošli bez ogrebotine. Ali šta bi, po tvom mišljenju, bilo najverovatnije? Kažem ti unapred da, ako sad slažeš, neću više biti ovako fini prema tebi kao dosad, i da bi bolje bilo da razmisliš pre nego što odgovoriš. Dakle, da čujemo! Trojica vas protiv mene jednoga, a svi imamo pištolje."

Svila slegnu ramenima. "Ako tako želiš. Ne znam mnogo o borilačkim veštinama, ali meni se čini da bi ti ubio jednoga ili dvojicu od nas, ali bi i sam bio ubijen - u tom procesu, da se tako izrazim."

Hamerston zabaci glavu u još jednom kezu. "Tebe nije lako uplašiti, a, Patera?"

"Naprotiv, ja sam vrlo bojažljiv čovek. Veoma sam se plašio dok sam to izgovarao - a plašim se i sad - ali to je bilo ono što si od

mene zatražio: istina."

"Koliko ima bioloških u Vironu, Patera?"

"Ne znam." Svila začuta i pogladi se po obrazu. "Kakvo zanimljivo pitanje! Nikad nisam konkretno razmislio o tome."

"Pametan si čovek. To sam već video, a u gradu nisam bio već odavno. Koliko bi ti rekao da ima?"

Svila je nastavio da se trlja po obrazu. "U idealnom slučaju mi - hoću reći, Udruženje sveštenika - imamo po jedan mantejon na svakih pet hiljada stanovnika, a u ovim vremenima gotovo svi ti stanovnici su biološki ljudi. Ima ponegde i po koji hem, naravno, ali oni su verovatno manje od jedne dvadesetine stanovništva. Mislim da sada radi sto sedamnaest mantejona. Ta brojka je važila dok sam bio u sholi."

"Pet stotina pedeset pet hiljada sedam stotina pedeset", reče mu Hamerston.

"Ali stvarna razmera je znatno viša. Svakako iznad šest hiljada, možda osam ili devet hiljada po mantejonu."

"Dobro, hajde da kažemo da je šest hiljada bioloških", zaključio Hamerston, "pošto si ti, izgleda, prilično čvrsto ubeđen da je i više od toga. To je sedam stotina dve hiljade bioloških. Neka su pola od toga dečurlija, važi? A pola od preostale polovine neka su žene, koje će se boriti u tako malom broju da to neće bitnije uticati. Ostaje nam sto sedamdeset pet hiljada pet stotina muškaraca, od kojih su, pretpostavimo, polovina suviše bolesni ili stari ili skloni bežanju. Ostaje osamdeset sedam hiljada sedam stotina pedeset. Vidiš li na šta ciljaj, Patera?"

Zbunjen poplavom brojki, Svila odmahnu glavom.

"Složili smo se da bih u borbi trojice protiv jednog ja verovatno poginuo. Dobro, a osamdeset sedam hiljada sedam stotina pedeset bioloških protiv tri hiljade pet stotina limenih, koliko po našem mišljenju ima Vik; to je jedan proizvoljno uzet grad, samo kao primer. To je približno dvadeset pet na jednoga."

"Mislim da počinjem da shvatam", reče Svila.

Hamerston mu uperi u lice prst debeo kao ćuskija. "To su svi koji bi bili sposobni za borbu. Ali ako uzmemo samo Gardu? Pet brigada?"

"Formiraju oni još jednu, novu", reče mu Svila. "Rezervnu, tako da će ih biti šest."

"Šest brigada, a u svakoj po četiri ili možda pet hiljada vojnika. Onda, šta će biti presudno ako uskoro izbije novi rat, Patera? Mi limanjaci ili volja Ajuntamientoa koji zapoveda Gardi i koji može, ako poželi, podeliti pištolje sa debelom municijom polovini biološke populacije?"

Svila, odlutao u misli, ne odgovori.

"Sad znaš, Patera, a znamo i mi. U ovim vremenima, mi smo samo elitni deo oružanih snaga, a svojevremeno smo bili cela predstava. Dođi ovamo, da ti pokažem zamene."

U zadnjem delu tog širokog i visokog arsenala, na policama najbližim zadnjem zidu, ležali su vojnici zamotani u prljave čaršave od polimera. Njihove ruke i noge bejahu umazane nekom smeđom tečnošću za očuvanje. Svila se, zadržan, sagnu da osmotri najbližeg; poče duvati da ukloni prašinu i paučinu, a kad se to pokaza nedovoljnom, poče ih brisati rukavom.

"Jedna četa", proglasi Hamerston sa nemarnim ponosom, "i danas savršeno ista kao kad je sišla iz završne montaže."

"Ovaj nikad nije progovorio nijednu reč, niti... seo i pogledao oko sebe? Nijednom za poslednjih trista godina?"

"Pa i kudikamo duže. Nas su počeli da magacioniraju dvadesetak godina pre nego što smo ukrcani u brod."

Ovaj čovek je nastao približno u isto vreme kad i Mejtera Mermer, razmišljao je Svila - u isto vreme kad i Hamerston, zapravo. A sada je ona stara i pohabana i nije daleko od smrti, dok je Hamerston ostao mlad i jak, a ovaj u magacinu čak i nerođen.

"Mogli bismo mi njega probuditi ovoga trenutka", objasni Hamerston. "Treba mu samo vikati na uvo i lupati ga neko vreme po prsima. Ali nemoj to učiniti."

"Neću." Svila se uspravi. "To bi pokrenulo njegove mentalne procese?"

"Oni su već pokrenuti, Patera. To se moralo učiniti u završnoj montaži, da bi se obezbedilo da sve dejstvuje. Iz tog istog razloga ostavili su ih uključene. Ali na vrlo malom nivou rada, razumeš, tako da habanje delova praktično nije ni počelo. On je na neki način

svestan da smo mi ovde. Sluša ovo što pričamo, ali mu to ne znači mnogo niti će razmišljati o onome što čuje. Dobro je to što bi se on sam probudio ako bi ovde došlo do neke kritične situacije, do požara, na primer; u tom slučaju, postupao bi prema svojim stalnim naređenjima."

"Postoji jedno pitanje koje bih veoma želeo da ti postavim, u vezi sa svim onim što si mi ispričao ranije", reče Svila. "Zapravo, nekoliko pitanja, i ja se veoma nadam da se nećeš naljutiti, iako ćeš možda smatrati da su neučtiva; ali, pre nego što ih postavim, dozvoli da pitam ovo: da li su svi vojnici koji na ovim policama spavaju u istom stanju kao ovaj jedan?"

"Ne baš." Hamerston je zazvučao kao da ga nešto muči; to je podsetilo Svilu na način kako je Hamerston, ranije, nezadovoljno govorio o Ajuntamientou. "Kad je neko bio duže budan, teže mu je da se isključi. Valjda je to zato što se mnogo veći broj elemenata pokrene. Shvataš o čemu govorim?"

Svila klimnu glavom. "Mislim da te razumem."

"U početku ti se čini da si samo malo prilegao. Misliš da nešto nije u redu, da nećeš uopšte moći zaspati i da bi mogao baš i ustati. Nikako da se sasvim odlučiš da ustaneš, ali misliš tako. Onda kažeš sebi: pa dobro, pošto nemam ništa pametnije da radim, porazmisliću o najboljim stvarima koje su se dešavale, recimo o onome kad je Škriljac ugurao granatu natraške. To se nastavi tako, ali posle nekog vremena ne prisećaš se samo onoga što se stvarno dogodilo; štaviše, postaješ, možda, neko drugi." Hamerston načini jedan čudan, nedovršen pokret. "Ne mogu to stvarno objasniti."

"Naprotiv, objasnio si odlično, rekao bih ja."

"Osim toga, postaje sve mračnije. Još nešto sam ti hteo pokazati, Patera. Dođi, moramo poći malo dalje duž ovog zadnjeg zida da bismo to videli."

"Samo trenutak, molim te, sine moj." Svila podiže desnu nogu na najnižu poprečnu šipku police i odmota Ždralovu ovojnicu. "Mogu li, dok sređujem ovo, postaviti ona pitanja koja sam pomenuo?"

"Svakako. Pali."

"Pre nekog vremena, pomenuo si jednog majora koji će odlučiti da li ja treba da budem uhapšen. Pretpostavljam da je on najstariji

po činu od svih budnih oficira?"

Hamerston klimnu glavom. "On je pravi komandant, mada njegova titula glasi 'Načelnik generalštaba'. Narednik, i ja, i svi mi ostali koji smo budni, zapravo smo samo obezbeđenje Generalštaba. Ali mi kažemo da smo Generalštab. To je naša navika u govoru, ništa više."

"Razumem. Moje pitanje glasi: zašto je ovaj major - major, dok si ti samo kaplar? Zašto je Pesak narednik? Meni se čini da biste svi vi, vojnici, trebalo da budete jednaki i osposobljeni da jedan drugog zamenjujete."

Hamerston ostade nepomičan i nem, tako dugo da Svili to postade neprijatno. "Izvinjavam se, sine moj. Bojao sam se da će moje reči zazvučati kao uvreda, mada mi nije bila namera da vređam, a ispalo je, evo, još gore nego što sam se pribojavao. Povlačim pitanje."

"Nije stvar u tome, Patera. Samo sam hteo da o svemu dobro razmislim pre nego što okinem neku reč. Jer to nije pitanje sa samo jednim odgovorom."

"Ja čak i ne tražim odgovor", uveravao ga je Svila. "Bilo je to dokono i nedobrodošlo pitanje, koje nije ni trebalo da postavim."

"Kao prvo, u pravu si. Sav osnovni hardver je manje-više isti, ali je softver različit. Ima mnogo stvari koje kaplar mora da zna, a koje su majoru nepotrebne, a i obratno je, valjda, istina. Jesi li ikad zapazio kako ja govorim? Ne baš isto kao ti, a? A obojica govorimo istim zeznutim jezikom, ako smem tako reći, Patera."

Svila pažljivo reče: "Nisam zapazio da je tvoj način govora u ma čemu čudan ili nastran, ali, kad već sam kažeš da je različit, verovatno si u pravu."

"Vidiš? Govorio si to kao viši oficir, a oni govore bolje nego redovi i kaplari, bolje nego i narednici. Upotrebljavaju veći broj reči, duže reči, i ništa nikad ne kažu onako jasno kako bi to kaplar rekao. Zbog čega je to tako? Da vidimo: počne opet neki rat, Pesak i ja krenemo i radimo određene stvari sa Gardom, sa redovima, kaplarima i narednicima, je li tako? Možemo im, na primer, pokazati gde da postavimo baz-topove, da bismo se svi zajedno borili protiv neprijatelja, a ne jedni protiv drugih. Da bi se to postiglo, moramo svi govoriti

slično i razumeti jedni druge. Major će, međutim, morati da radi slične poslove, ali sa višim oficirima, pa će morati i da govori kao oni. On to već sad čini. Jesi li ti ikad pokušao da govoriš kao ja, Patera?"

Svila, postićena lica, klimnu glavom. "Bojim se da je to bio moj žalosni neuspeh."

"Jeste. Pa, dobro, ni major ne ume da govori kao ja, a ni ja kao on. Da bismo to mogli, morali bismo imati ugrađen softver za oba ta načina govora. Međutim, u našim glavama nema dovoljno mesta za sve koještarije koje se na svetu čuju, je li tako? Imamo u glavi samo određen prostor, ograničen, kao i vi, nema mesta za dodavanje velike količine novog. Iz tog razloga, tamo, napolju, gde gvožđe leti, major ne bi bio tako dobar kaplar kao ja, a ja ne bih bio tako dobar major kao on."

Svila klimnu glavom. "Hvala ti. Sad mi više prija moj sopstveni način govora."

"Zbog čega je to tako?"

"Do sad me je mučila činjenica da narod u mom kvartu ne govori kao ja, i da ja ne uspevam govoriti kao taj narod. Sad, kad sam od tebe ovo čuo, uviđam da je tu sve u redu. Taj narod živi - ako se mogu tako izraziti - tamo gde gvožđe leti. Ne može sebi dozvoliti da uzaludno izgubi ma i jedan trenutak; nema potrebu da se upušta u apstraktno razmišljanje, ali ne sme dozvoliti ni pogrešno razumevanje izgovorenog. Ja sam, međutim, njihov delegat, njihov izaslanik koji zalazi u bogatije slojeve našeg društva, gde se živi ležernije, ali gde se daleko češće pojavljuje potreba za složenim i apstraktnim razmišljanjem, i gde kazne za pogrešno shvaćenu reč nisu ni izdaleka tako visoke. Zato ja govorim upravo onako kako moram govoriti da bih uspešno služio ljudima koje predstavljam."

Hamerston klimnu glavom. "Mislim da te razumem, Patera. A mislim i da si ti razumeo mene. Samo, postoje i druge stvari, na primer AI. To ti je poznato? Znaš šta znači?"

"Na žalost, tu skraćenicu nikad nisam čuo." Svila je tek sad ošinuo Ždralovom ovojnicom nekoliko puta po jednoj uspravnoj površini police; nogu je još jednom podigao na poprečnu šipku i omotao ovojnicu oko skočnog zgloba.

"To ti je fini način da se kaže: sposobnost učenja. Ja kad god

nešto uradim, izvučem i pouke kako se to može raditi bolje. Pretpostavimo da ispalim metak na jednog od onih bogova. Ako ga promašim, izvući ću iz toga neke pouke. Ako ga pogodim, izvući ću i iz toga neke pouke. Zato moje gađanje postaje stalno sve bolje i zato neću traćiti municiju na mete koje bih samo ludom srećom mogao pogoditi. Vi činite isto?"

"Naravno."

"Ne! Ne činite. Tu grešiš, Patera." Hamerston poče mahati krupnim, čeličnim kažiprstom Svili ispred lica. "Mnoga stvorenja ne uče. Uzmi, recimo, lebdelicu. Ona zna da ne sme suviše brzo leteti na jug, ali nikada ne nauči preko čega može, a preko čega ne može preleteti. Umesto nje, vozač to mora da uči. Ili uzmi, na primer, mačku. Jesi li ikad pokušao da naučiš mačku nečemu?"

"Pa, nisam", priznade Svila. "Ali imam - trebalo bi da kažem, imao sam - pticu koja je svakako odavala utisak da ume da uči. Bio je to mužjak koji je, na primer, naučio moje ime, a i svoje."

"Govorim baš o mačkama. Onomad, u našoj drugoj godini protiv Urbasa, našao sam jedno mače u jednoj rasturenoj seoskoj kući. Ženku. Čuvao sam je neko vreme, samo da bih imao nešto čemu mogu da kažem po koju reč i dam malo hrane. Bilo je to na neki način, ponekad, lepo."

"Znam vrlo tačno šta misliš, sine moj."

"E, vidiš, tog leta smo imali jedan veliki ubacni top na vrhu jednog brda, i dobro smo nanišani, a kad je bitka počela, pucali smo nemaš pojma koliko brzo, a poručnik je stalno vikao na nas da ubrzamo. Dva ili tri puta se desilo da smo u vazduhu imali po osam ili čak devet granata odjednom. Jesi li ikad bio član posade ubacnog topa, Patera?"

Svila odmahnu glavom.

"Dobro, zamisli da tamo stoji jedan takav top, hladan, ti mu priđeš, otvoriš njegov zatvarač, uguraš jednu razornu i ispališ je. Onda opet otvoriš zatvarač, a čaura ispadne, znaš? Ali prilično vruća."

"Mogu zamisliti."

"Međutim, kad ti rokaš tako da u vazduhu bude po šest, sedam, osam granata istovremeno, zatvarač se tako ugreje da granati malo

nedostaje pa da opali i sama od sebe, pre nego što povučeš okidač. Posle, kad prazna čaura ispada napolje, šta reći - uz nju možeš da vidiš u mraku.

"Dakle, mi smo rokali i rokali, i dovlačili sve novu i novu municiju, dodavali je i ispaljivali, dok na kraju nije malo nedostajalo da se i mi sami zapalimo, a desno od nas napravilo se celo brdo praznih čaura. Kad, doskakuće ta jadna mačkica i odluči da sedne na neko lepo mesto odakle nas može gledati. Pa - baš na čaure. A one na vrhu su tad, naravno, bile toliko vruće da si pomoću njih mogao da lemiš."

Svila saosećajno klimnu glavom.

"Dreknula je i odjurila odatle, i sledeća dva-tri dana je nisam video."

"Ali se kasnije ipak vratila?" Svilu je donekle obodрила implikacija da bi se i Oreb mogao vratiti.

"Jeste, ali više nije htela da priđe ni blizu nijednoj artiljerijskoj čauri. Ja sam joj pokazivao čaure i čak sam pritiskao njenu šapu ili nos na čauru da joj dokažem da je hladna kao kamen, ali to nije ni najmanje pomagalo. Jer ona je naučila da su čaure vruće, vidiš, Patera? Posle toga nije više mogla naučiti da postoje i hladne čaure, bez obzira na to koliko sam joj ja to jasno pokazivao. Nije imala AI. Postoje i neki ljudi koji su takvi. Ima ih mnogo."

Svila opet klimnu glavom. "Jedan teodidakt je napisao da pametni uče iz tuđih iskustava. Budale, rekao je on, uče samo iz sopstvenih iskustava, a velika masa ljudi ne uči uopšte. Time je, pretpostavljam, hteo reći da mase nemaju AI."

"To si tačno u metu, Patera. Ali ako je tako, onda što više iskustva neko ima, na toliko višem mestu ga hoćeš. Iz tog razloga je Pesak narednik, ja kaplar, a Škriljac redov. Rekao si da imaš dva-tri pitanja. Koje je drugo?"

"Pošto treba dosta da pešačimo, možda je bolje da krenemo odmah", predloži Svila. Pođoše rame uz rame, širokim prolazom između poslednjeg reda polica i zida. "Želeo sam da te pitam o metodima koje je Pes predvideo za očuvanje nezavisnosti gradova. Kad si mi opisivao kako je to uređeno, zvučalo je veoma trezveno; bio sam ubeđen da će dejstvovati tačno onako kako je Pes predvideo."

"I jeste", potvrdi Hamerston. "Rekao sam da je po mom mišljenju to veoma pametan sistem, a to i sada mislim."

"Ali smo posle pričali o suočenju vojnika kao što si ti sa trojicom bioloških koji imaju oružje jednako njegovom, zatim o Civilnoj gardi, i tako dalje. Palo mi je na um da aranžman koji si prikazao, ma koliko mudar bio u prošlosti, sada, po svoj prilici, ne može preovladati. Ako Vik ima tri hiljade pet stotina vojnika a naš grad sedam hiljada, naš grad je dva puta jači samo ako su vojnici jedini koji u ratu mogu biti od koristi. Ali ako će se boriti i deset ili dvadeset hiljada gardista - da i ne pominjem stotine hiljada običnih građana - zar onda nije moguće da Vik bude, sveukupno, jak kao Viron? Ili jači? Šta će biti od Pesovog sistema pod takvim okolnostima?"

Hamerston je klimnuo glavom. "To je nešto zbog čega se svi poprilično brinemo. Koliko ja shvatam, Pes je imao u vidu uglavnom prvih dvesta godina. Možda prvih dvesta pedeset. Mislim da je možda računao da ćemo za to vreme naučiti da živimo jedni sa drugima, ili da ćemo se poubijati do poslednjeg, što takođe nije glupa pretpostavka. Vidiš, Patera, bioloških u početku nije bilo ni približno toliko mnogo, niti su bili vešti u pravljenju stvari. Kad su se useljavali, gradovi su ih čekali sasvim spremni, ulice popločane, zgrade uglavnom od broskog kamena. Uzgajanje hrane bilo je glavna stvar. Kad su počeli da proizvode, pravili su uglavnom alate i odeću, kao i cigle od blata da bi podigli nove zgrade tamo gde ih Pes nije izgradio, a gde je biološkima naknadno zatrevalo.

"Stani ovde, Patera, pa ću ti pokazati za koji minut nešto."

Hamerston se zaustavio pred širokim, dvokrilnim vratima; svoje masivno telo isprečio je baš na mestu gde su se levo i desno krilo sastavljali, očigledno da bi onemogućio Svili da vidi nešto na tom sastavku.

"Kao što rekoh, pre trista godina nije bilo toliko bioloških. Veliki deo posla obavljali su hemijski ljudi. Jednim delom mi, vojnici, ali glavninu posla ipak su radili hemi civili. Možda i poznaješ neke. Nemaju oklop, a softver im je drugačiji."

"Žao mi je što ti moram reći da su oni, većinom, nestali", reče Svila.

"Da, i meni se čini da je to jedan Pesov, ako mogu reći, promašaj.

Ja i ženska hemkinja umeli bismo da proizvedemo mladog hema, znaš li ti to?"

"Svakako."

"Svako od nas ima neizbrisivo učitano polovinu planova za taj posao. Međutim, trebalo bi nam bar godinu dana rada, pa i to uz dosta sreće, a ako nemamo sreće, možda i dvadeset godina. Za razliku od toga, vi biološki možete da obavite glavni posao ma kog dana, u slobodnom vremenu."

"Veruj mi", reče mu Svila, "od sveg srca bih želeo da vi budete sličniji nama, a mi da budemo više nalik na vas. Nikad u životu iskreniji nisam bio."

"Hvala. Nego, vidi, posle nekog vremena biološki su se namnožili, a i alat je postao bolji, pretežno zbog toga što je bilo na raspolaganju još mnogo hema koji su ga pravili. Osim toga, ogroman broj pištolja sa debelom municijom ostao je u narodu, u onim gradovima koji su imali ratove, zato što su vojnici, pravi vlasnici tog oružja, izginuli. Zapravo, i nije tako teško napraviti pištolj sa debelom municijom. Za cev moraš imati čeličnu šipku, strug i bušilicu, i eto posla. Ali cev možeš napraviti i pomoću kompleta turpija i ručne bušilice, ako imaš dovoljno vremena."

Hamerston jednim pokretom ruke obuhvati čitav arsenal. "I eto gde smo sad. Ni izdaleka onako postojani kao nekad, ali sasvim spremni da svu krivicu bacimo na starog Pesa čim pretrpimo prvi poraz."

"Žalosno je to", reče Svila setno.

"Glavu gore, Patera. Upravo ovde gde stojimo nalazi se najbolja stvar koju jedan augur može na ovom mestu videti. Zato sam je i sačuvao za kraj, ili za blizinu kraja. Jesi li ikad čuo za takozvani Pesov pečat?"

Sviline oči se raširiše od zaprepašćenja. "Svakako. Pominje se u oproštaju. 'Ispunjavajte moju volju, živite u miru, množite se i ne uznemiravajte moj pečat. Tako ćete izbeći moj gnev.'"

Hamerston zabaci glavu u još jednom vrlo širokom osmehu. "A jesi li ikad video Pesov pečat?"

"Pa, nisam. Pesov pečat je, koliko je meni poznato, uglavnom samo jedna metafora. Na primer, ako bih te ja ispovedio, sve što bi ti

meni rekao bilo bi pod Pesovim pečatom, dakle ne bi se smelo nikad nikom trećem ispričati bez tvoje izričite dozvole."

"Dobro, a pogledaj ovo", reče Hamerston i zakorači u stranu.

Neka tamna, sintetička boja bila je širokim potezom razmazana po vratima, u visini ljudskog struka, poprečno preko linije spajanja levog i desnog krila. Svila se spusti na jedno koleno da pročita brojeve i slova utisnuta u sintetiku.

5553 8783 4223 9700 34

2221 0401 1101 7276 56

ZAPEČAĆENO ZA MONARHA

"Eto njega", reče Hamerston Svili. "Bio je tu još pre našeg ukrcavanja u brod. Kad god iko pomene Pesov pečat, pomenuo je, u stvari, ovo u šta sad gledaš. Nekad je tih Pesovih pečata bilo mnogo više."

"Ako je ovaj imprint zaista ono na šta se reči 'Pesov pečat' odnose, onda je to istorijska zaostavština neprocenjive vrednosti", prošaputa Svila. Nakloni se sa puno poštovanja, iscrta znak sabiranja u vazduhu ispred pečata i poče mrmljati molitvu.

"Bio bi, kad bismo ga mogli odneti gore u neki veliki mantejon. Ali stvar je u tome što se to ne može. Ako pokušaš da skineš tu mrku materiju sa vrata, ona se raspadne u milion komadića. Poprilično smo mi takvih rasturili od kad smo došli ovde, a materijal koji je na taj način dobijen mogao bi sav stati u kutiju od H-6 municije."

"I niko ne zna šta leži iza ovoga?" upita Svila. "U sledećoj prostoriji?"

"A, znamo mi to. Ta sledeća je manje-više kao ova, sa policama, ali u njima leže biološki. Želiš li ih videti?"

"Biološki?" ponovi Svila. Ta reč je vratila u prednje prostore njegove svesti onaj san od pre nekoliko sati, ali sad sa jednom novom, dosad nedoživljenom hitnošću i neposrednošću: kosina nekog brda, prekrivena žbunjem i trnjem, Mejtera Mermer (besmisleno) bolesna, leži u postelji, preslatki miris fenjera sa plavim staklom Mejtere Ruže, Glijiva sedi na mirnoj vodi, iako je san u kome je odigrala svoju ulogu već nestao. "Dalje je suvlje. Vidimo se tamo

gde biološki spavaju."

"Dabome", potvrdi Hamerston. "Biološki, isti kao ti. Vidiš, ova sala u kojoj jesmo sadrži rezervu vojske, a ta sledeća, na kojoj je pečat neoštećen, rezervu bioloških. Sigurno se stari Pes plašio da će izbiti neka epidemija, ili da bi mogli svi pomreti od gladi, posle čega bi Viron morao imati nove biološke za novi početak. Samo, biološki ne dobiju da leže, kao mi. Oni spavaju stojeći. Hoćeš da ih vidiš?"

"Svakako, ako se to može izvesti bez kvarenja Pesovog pečata."

"Ne brini se. Radio sam ja ovo desetak puta." Čelični zglavci Hamerstonovih prstiju pokucaše na jednu stranu vrata. "Ovo nije da bi neko došao i otvorio nam, znaš. Moram da pobudim svetla unutra, inače se ništa ne bi videlo."

Svila klimnu glavom.

"Ne verujem da su ti ruke dovoljno jake, zato ću ja morati ovo da uradim." Zavukao je prste kao dleta u pukotinu između levog i desnog krila vrata. "Ispod pečata ima jedno dugme i iza njega kopča koja drži vrata. Tako je bilo na mnogim vratima kad smo se mi ukrcali. Zato se Pesov pečat neće odlomiti osim ako ja povučem u levu i desnu stranu najjače što mogu. Postići ću sada samo to da se gornji deo vrata razmakne toliko da ćeš ti moći da proviriš unutra, kao kroz pukotinu, ako sasvim primakneš oko. Evo, pogledaj."

Dok je ovo govorio, iz Hamerstonovih prsa začulo se tiho brujanje. Tamna linija na sastavku dvaju krila vrata pretvorila se u nit zelenkaste svetlosti. "Moraćeš se nekako uvući između mene i vrata da bi mogao da pogledaš, ali ionako bi se morao sasvim primaći."

Svila se priljubio celim telom uz tvrde, glatke površine vrata i uspeo da zaviri kroz pukotinu. Gledao je u uski isečak prostorije koja je ostavljala utisak da je široka i blistavo osvetljena. I tu su stajale police od sivo obojenog čelika; ali nepomični biološki ljudi u najnižem redu (oni koji su bili u pravoj liniji ispred pukotine, tako da ih je mogao videti) stajali su maltene uspravno. Svaki je bio zatvoren u cilindar napravljen, činilo se, od najtanjeg stakla, vidljiv samo zbog tanke prevlake prašine. U Svilino sasvim suženo vidno polje ušla su samo tri jasno uočljiva spavača: jedna žena i dva muškarca. Svi troje bili su nagi i (po izgledu) njegovih godina. Svi su zurili pravo preda se; njihove oči bile su otvorene, na praznim, neuznemirenim licima.

"Ima dovoljno svetla?" upita Hamerston, nagnuvši se napred da i sam zaviri; vrh njegove donje vilice bio je znatno iznad Sviline glave.

"Neko je unutra", reče mu Svila. "Neko ko nije uspavan."

"Unutra?" Začu se metalni zvek: Hamerstonovo čelo tresnulo je o vrata.

"Vidi koliko je blistavo osvetljenje. Sigurno sva svetla u sali blistaju punom snagom. Nekoliko kucanja po vratima nije moglo proizvesti takav učinak."

"Ne može biti nikog unutra!"

"Naravno da može. Postoji i neki drugi ulaz, to je sve."

Lagano - tako lagano da Svila u prvi mah nije bio siguran da se išta pomaklo - žena u najnižem cilindru poče dizati ruke i pritiskati stakleni zid kojim je bila zarobljena.

"Kaplare garde!" poče Hamerston tuliti silovitim glasom. "U zadnji deo magacina osoblja!" Negde daleko odazva mu se glas stražara.

Pre nego što je Svila stigao da se usprotivi, Hamerston tresnu drškom pištolja za debelu municiju po pečatu, koji se raspade u grubu, crnu prašinu. Svila uzmače, užasnut, a Hamerston jednim trzajem široko otvori vrata i jurnu u dvoranu koja se našla pred njima.

Svila kleknu, prikupi crnu prašinu koliko god je mogao i, nemajući nikakvu pogodniju posudu, zamota je u drugi, preostali list hartije i stavi u pernicu.

Zatvorio je pernicu i stavio je u džep mantije; za to vreme, zarobljena žena se rukama uhvatila za grlo. Oči su joj se iskolačile kao da će ispasti. Svila brže-bolje ustade, othrama u blistavo osvetljenu dvoranu, a onda poče gubiti dragocene sekunde u osvrtnju i traganju za nekakvim sredstvom pomoću koga bi razbio providni cilindar; najzad poteže Zumbulin iglični pištolj iz džepa i udari drškom po gotovo nevidljivom kristalu.

Cilindar se od prvog udarca raspade na komade. Atmosfera u njemu najednom potamne, dobijajući tamnoplavo boju zrelog grožđa, onda se poče talasati i zavojito komešati zbog mešanja sa vazduhom, i najzad iščeze, naglo kao Gljiva posle njegovog sna. Snenom sporošću ženine ruke se opet opustiše uz njeno golo telo.

Ona šumno udahnu.

Gledajući na drugu stranu, Svila poče odvezivati trake mantije.

"Obuci ovo, molim te."

"Nas dvoje ćemo biti ljubavni-ci", reče mu žena jakim glasom, uz samo jedno zamuckivanje na kraju. Njena kosa bila je crna kao Zumbulina, a oči iznenađujuće plave, u prelivu nešto dubljem od Sviline boje očiju.

"Poznaješ li ovo mesto?" upita je Svila žurno. "Postoji li još neki izlaz?"

"Sve." Pokretima gotovo normalnim, ona iskorači iz svoje pregrade.

"Moram da idem odavde." Svila je govorio veoma brzo, najbrže što se usuđivao; ali se pitao da li bi ga ova žena razumela čak i ako bi govorio veoma sporo, kao detetu. "Mora postojati još neki izlaz, jer je maločas ovde bio neko ko nije prošao kroz ova vrata. Pokaži mi, molim te."

"Onamo."

Odvažio se da je pogleda u lice, dobro pazeći da pogledom ne zaluta niže od njenog dugačkog, gracioznog vrata; u osmehu joj je primetio nešto dobro znano - nešto užasno, što je očajno pokušao da porekne. Opreznim rukama ogrnuo je ženu svojom mantijom oko ramena. "Moraćeš da držiš ovo ispred sebe, da bude zatvoreno napred."

"Veži mi."

Oklevao je. "Bilo bi bolje da ti sama..."

"Ne umem."

Zakoračila je ka njemu. "Molim te." Njen glas sad je bio bolje kontrolisan i zvučao je poznato.

Petljao je sa trakama; činilo mu se da nije pošteno da nešto što on automatski uradi svakog jutra bude tako teško izvodljivo na drugoj osobi.

"Sad mogu da letim!" Ona je ispružila ruke i raširila mantiju, još nevezanu, i potrčala polako i nespretno prolazom između polica, sve do dalekog zida gde je gotovo nestala sa vidika. Tamo se okrenula i pojurila punim trkom nazad, bez ijednog suvišnog pokreta. "Stvarno mogu!" Zadihala se, grudi su joj se dizale i spuštale. "Ali... me... onda... ne... vidiš." Grabeći vazduh, osmehnula se ponosito; glavu je zabacila kao Hamerston. Upravo po osmehu, mrtvački zgrčenom i

ukočenom, Svila ju je prepoznao.

"Nemaš prava na ovu ženu, Gljivo!" Iscrtao je znak sabiranja. "U ime Pesa, gospodara svitka, odlazi!"

"Ja... sam... žena. Ooo... da!"

"U ime dame Ehidne, odlazi!"

"Znam... nju. Dopadam... joj... se."

"U ime Scile i Sfikse! U ime najsvetije, Izvanaševo!"

Nije više obraćala pažnju na njegove reči. "Znaš li... zašto je... tako visoko ovde?" Pokazala je pokretom ka zasvođenoj tavanici dvorane. "Da bi letači... mogli da nadleću... a da se ne moraju... spuštati." Pokaza prstom ka hrpi kostiju, kose i pocrnelog mesa na dnu jednog cilindra na drugom nivou. "Bila sam ova... jednom. Ona se... sećala."

"Za mene, ti si onaj demon koji je zaposeo kćerku one jadne žene", reče joj Svila ljutito. "Onaj demon koji je zaposeo i Fideju." Vide sev straha u njenim očima. "Priznajem da sam rđav čovek - kršim zakone, često sam daleko od pobožnosti. Ipak, ja sam sveti augur, miropomazan i blagosiljan. Zar nijedno ime ne poštuješ?"

"Nećeš ti mene uplašiti, Svilo", reče ona, uzmičući od njega.

"U ime Feje, odlazi! U ime Telksiepeje, odlazi! U ime Molpe, čiji je danas dan, i u ime Scile i Sfikse. U ime svih tih bogova, odlazi!"

"Htela sam da pomognem..."

"Odlazi, u ime Tartarosa i Hieraksa!"

Podigla je obe ruke, kao da hoće da se odbrani od Hamerstonovog udarca; a Svila se, videći njen strah, doseti da je Mošus dao ime 'Hieraks' onom beloglavom lešinaru, grifonu, na krovu Krvove vile. Sa tom uspomenom, vratila se noć posle fejdana: njegovo ludo trčanje preko Krvovog travnjaka, u senci oblaka koji je tad naišao, ali vrlo brzo i otišao; udar njegove račvaste grane po krovu konzervatorijuma; oštrica njegove sekirice zavučena između Gljivinog prozora i prozorskog okvira; pretnja s tim u vezi, pretnja koja je dobro poslužila sledećeg dana da istera Gljivu iz Orhidejine kuće.

Glasom maltene ljubaznim on joj reče: "Gljivo, zatvoriću ti prozor, i to tako da više nikad neće moći da bude otvoren, ako me ne ostaviš na miru. Odlazi."

Kao da nikad nije bila prisutna, Gljiva napusti visoku ženu gavranski crne kose koja je gledala Svilu oči u oči; nije video niti čuo ništa, ali je sasvim pouzdano znao da je otišla. Ne bi mogao biti sigurniji ni da je to bilo praćeno izbijanjem plamenova ili olujnim vetrom.

Žena dvaput žmirnu, očima izvan žiže i lišenim razumevanja. "Da idem? Kuda?" Pritegla je mantiju oko sebe.

"Hvala Hieraksu velikome, sinu smrti, njemu koji je nova smrt, čija milost je konačna i večita", reče Svila sa puno uzbuđenja u glasu. "Je li ti dobro, kćeri moja?"

Zurila je u njega; jednu šaku je pritisla sebi na prsa, između dojki. "Moje... srce?"

"Lupa ubrzano zbog Gljivine jurnjave, siguran sam; ali za koji minut imaćeš sporiji puls."

Drhtala je i ćutala. U tišini Svila začu korake čeličnih nogu.

Zatvori dvokrilna vrata koja je Hamerston 'razgrnuo' u levo i desno kad je ulazio; pošto je Hamerston pozvao stražu ka zadnjem delu magacina vojske, ali ne i napomenuo da treba ući u ovu drugu, zasebnu dvoranu, sad bi se moglo desiti, pomisli Svila, da stražari tek posle nekog vremena shvate na koju se prostoriju poziv, zapravo, odnosio. "Bilo bi dobro da malo prošetamo", predloži on. "Možda ćemo naći neko udobno mesto, gde ćeš ti moći da sedneš. Znaš li za neki izlaz odavde?"

Žena ne reče ništa, ali pođe, ne protiveći se, sa njim. On se nasumce zaputio jednim od prolaza između polica. Tek sad je video da pri dnu svakog cilindra postoji, na staklu, zgusnuti, crni, štampani tekst. Podigavši se na prste, uspeo je da pročita tekst na jednom cilindru na drugom nivou: žena u cilindru zvala se Maslina, imala je dvadeset četiri godine, a zatim su sledili neki podaci koje je Svila shvatio kao vrlo sažet pregled njenog obrazovanja.

"Trebalo je da pročitam tvoje." Govorio joj je kao Orebu, poglavito da bi dao jasniji oblik svojim mislima. "Samo, bolje je da se sad ne vraćamo. Ali da sam pročitao kad sam imao priliku, sad bih bar znao kako se zoveš."

"Mamelta."

On je pogleda radoznalo. "Tako se zoveš?" Nikad ranije nije čuo

takvo ime.

"Valjda. Ne mogu..."

"Ne možeš da se setiš?" reče on blago.

Klimnula je glavom.

"To svakako nije uobičajeno ime." Zelene svetiljke iznad njih postepeno su slabile; u sumraku koji se spuštao, Svila vide Hamerstona koji je protrčao jednim poprečnim prolazom, pola dvorane daleko od njih. "Možeš li hodati bar malo brže, Mamelta?" upita on.

Nije odgovorila.

"Ja bih hteo da izbegnem onoga", objasni Svila, "iz nekih mojih razloga. Ti se, međutim, ne moraš njega plašiti - on neće naneti nikakvo zlo ni tebi ni meni."

Mamelta klimnu glavom, ali on nije bio siguran da ga je razumela.

"Ali bojim se da neće, jadnik, naći ono za čim traga, naime osobu koja je uključila sva ova svetla. Prilično čvrsto sam uveren da je to uradila Gljiva, a ona je otišla."

"Gljiva?" Mamelta pokaza kažiprstima obe ruke ka svom licu.

"Ne", reče joj Svila. "ti nisi Gljiva, mada te je Gljiva držala jedno vreme u posednutosti. Mislim da sam te ja probudio dok si još bila u staklenoj cevi. Ne verujem da je takav tok događaja bio predviđen. Možemo li sad malo brže?"

"Važi."

"Ne bi vredelo trčati. On bi nas mogao čuti, a onda bi bio vrlo sumnjičav; ali ako samo hodamo, postoji mogućnost da mu izmaknemo. Ako ne uspemo, i ako nas on nađe, misliće, svakako, da si ti uključila svetla. Trebalo bi da ga to zadovolji; u tom slučaju nećemo izgubiti ništa." Po strani i vrlo tiho, za sebe, on dodade: "Nadam se."

"Ko je Gljiva?"

On pogleda Mameltu sa izvesnim iznenađenjem. "Sad ti je bolje, a?"

Zurila je pravo napred, u daleki zid, ne dajući nikakav znak da je čula njegovo pitanje.

"Pretpostavljam - ne, ja znam - da imaš moralno pravo da dobiješ na to pitanje odgovor, i to najbolji koji mogu dati; ali, na žalost, moj

odgovor neće biti osobito dobar. Ne znam o njoj ni približno onoliko koliko bih želeo da znam, a bar dve stvari koje mislim da znam samo su nagađanje. To je jedna mlada žena koja može da izlazi iz svog tela - ili, da se drugačije izrazim, može da pošalje svoj duh na druga mesta. Nije duševno zdrava, ili se tako bar meni učinilo u onoj jednog prilici kad sam bio s njom licem u lice. Sad, kad sam imao vremena da o tome bolje razmislim, pomišljam da je možda manje uznemirena nego što mi se tada činilo. Ona sigurno vidi ovaj svitak sasvim drugačije nego većina nas ostalih."

"Osećam se kao da sam ja Gljiva..."

Klimnuo je glavom. "Jutros - mada je možda sad već tačnije reći, juče ujutro - razgovarao sam sa..." Nije uspevao da nađe reči. "Sa jednom osobom koju ću nazvati neobičnom ženom. Pričali smo o duhovnom zaposedanju, i ona je tada rekla nešto čemu nisam posvetio onoliko pažnje koliko je trebalo. Ali kasnije sam, pešačeći do svetilišta - a o tome ću ti, možda, pričati kasnije - shvatio da bi to moglo biti od izuzetne važnosti. Rekla je sledeće, ne baš doslovce, ali, reči su značile približno ovo: 'I tada, nešto zaostane, kao i uvek'. Ako sam je dobro razumeo, Gljiva mora da ostavi deo svog duha u svakoj osobi iz koje izlazi, ali i da ponese u sebi mali deo duha te osobe. Bojim se da mi obično zamišljamo duh kao nešto nedeljivo; ali u Spisima se duhovi na mnogo mesta porede sa vetrovima. Vetrovi nisu nedeljivi. Vetar je vazduh u pokretu, a vazduh se podeli kad god zatvorimo vrata ili udahnemo."

Mamelta prošaputa: "Toliko mrtvih." Gledala je kristalni cilindar koji je sadržao samo kosti, materiju koja je izgledala kao zemlja crnica, i nekoliko pramenova kose.

"Bojim se da su neke od tih smrti posledica Gljivinog delovanja." Svila začuta na nekoliko trenutaka; mučila ga je savest. "Rekao sam da ću ti pričati o njoj, ali, eto, nisam ti ispričao jednu od najvažnijih stvari - bar za mene najvažnijih. Naime, ja sam je izdao. Ona je kćerka jednog uticajnog čoveka koji se zove Krv i koji prema njoj postupa grozno. Kad sam razgovarao s njom, rekao sam joj da ću, u svakom sledećem susretu sa njenim ocem, navaljivati da se takvo držanje poboljša. Kasnije sam imao jedan dug razgovor s njim, ali nisam ni pomenuo tu temu. Plašio sam se da bi je on kaznio ako bi

saznao da je razgovarala sa mnom; ali sad mi se čini da je to, svejedno, bilo izneveravanje obećanja. Ako bi se njoj pokazalo da u očima drugih ljudi ima izvesnu vrednost, možda bi..."

"Patera!" Bio je to Hamerstonov glas.

Svila se poče osvrutati, tražeći ga pogledom. "Da, sine moj?"

"Ovamo. Možda nas samo dva-tri reda razdvajaju. Jesi li dobro?"

"Ma, ništa mi ne fali", reče mu Svila. "Ja sam, manje-više, obilazio ovaj magacin, ili kako već zovete ovo mesto. Pogledao sam i neke ljude ovde."

"S kim si razgovarao?"

"Iskreno da ti kažem, sa jednom od ovih žena. I držao sam joj velike govorancije, bojim se."

Hamerston se nasmejao, istim onim suvim, neljudskim zvukom koji je Svila već čuo od narednika Peska u tunelu. "Vidiš li ikog?"

"Nekog uljeza? Ne, nikog."

"U redu. Trebalo je da već dođe odred straže, ali nisu se pojavili. Idem da vidim šta ih je zadržalo. Čekaj me kod onih vrata kroz koja smo ušli." Ne sačekavši Svilin odgovor, Hamerston ode treskavim koracima.

"Moram se vratiti u tunele", reče Svila Mamelti. "Ostavio sam tamo nešto dragoceno; to nije moje. Čak i ako me dežurni oficir pusti na slobodu, narediće da budem pod stražom odveden do Limne i tek tamo pušten, to je sigurno."

"Ovamo", reče ona i pokaza; Svila nije video ka čemu je pokazala.

Klimnuo je glavom i pošao. "Na žalost, ne mogu da potrčim. Ne kao ti. Potrčao bih, kad bih mogao."

Ona kao da ga je tek sad, prvi put, videla. "Imaš modricu na licu i sakat si."

Klimnuo je glavom. "Dogodilo mi se nekoliko raznih nezgoda. Na primer, bacili su me niz jedno stepenište, nedavno. Međutim, moje modrice će nestati veoma brzo. Hteo sam ti pričati o Gljivi, koja, na nesreću, neće tako brzo ozdraviti. Jesi li sigurna da smo pošli dobrim putem? Ako se vratimo..."

Mamelta opet pokaza prstom, i on sada vide da je pokazala ka jednoj zelenoj liniji na podu. "Idemo za ovim."

Osmehnuo se. "Trebalo je da shvatim da tu mora postojati neki sistem."

Zelena linija se završila pred nekom kockastom strukturom čija je prednja strana bila ploča sastavljena od mnogo manjih ploča. Mamelta pritisnu središte, a ploče počеше da se stresaju, da cvile i da menjaju boju u bledu; posle nekog vremena počеше i da se pokreću, škripavo. Njihovo razmicanje prvo je podsetilo Svilu na ona zenična vrata koja nije uspeo na silu otvoriti, a zatim na otvaranje ružinog cveta. "Divno izgleda", reče on Mamelti. "Ali to ne može biti izlaz. Izgleda pre kao... šupa za alat, recimo."

Četvrtasta soba koja se, otvaranjem te strukture, ukazala njihovom pogledu, bila je mutno osvetljena i prljava; po podu je bilo razbacano polomljeno staklo, a u uglovima su bile gomile nekih čeličnih delova obojenih u sivo. Mamelta je sela na jedan takav deo, sa koga, zbog njene kretnje, pođe talasić prašine. "Da li će nas ovo odvesti do dizača?" upita ona.

Iako je gledala u njega dok je to izgovarala, Svila je imao utisak da nije stvarno videla njegovo lice, već neko drugo. "Bojim se da nas ovo neće odvesti nikuda", reče joj on dok su se vrata opet sklapala. "Ali pretpostavljam da ćemo moći neko vreme da se krijemo ovde. A kad iziđemo, ako vojnici više ne budu tu, možda ću moći da nađem put za povratak u tunele."

"Mi želimo da se vratimo. Sedi."

Seo je. Poče ga obuzimati neobjašnjiv osećaj da ta gomila čelika - i čitava ta soba, zapravo - na neki način tonu ispod njega. "Šta je dizač, Mamelta?"

"Brod 'Loganston' koji će nas podići na međuzvezdani brod 'Svitak'."

"Ja mislim..." Svila se trenutak-dva rvao sa nepoznatim pojmovima. "Hoću reći, zar ti... zar nisi pomislila na mogućnost da... da taj brod, koji je trebalo da te odnese to tog drugog - da je sve to bilo davno? U vrlo dalekoj prošlosti?"

Zurila je pravo ispred sebe; video je stezanje mišića njene vilice.

"Htedoh ti reći o Gljivi. Možda je dobro da prvo to završimo, pa da onda pređemo na druge teme. Shvatam da te sve ovo mora veoma mnogo uznemiravati."

Mamelta klimnu glavom, malo, gotovo neprimetno.

"Hteo sam da kažem da mi je veoma smetao utisak da njen otac nema pojma šta ona čini. A ona, kao što sam pomenuo, šalje svoj duh van, iz tela, na druga mesta. Posedne čoveka; tako je posela tebe. Njen bestelesni lik se pojavio preda mnom u stambenoj zgradi gde živim, a kasnije - danas, zapravo - i u tunelima, posle sna u kome sam takođe video nju. Štaviše, i duh jednog mog veoma dragog prijatelja, mog, trebalo bi da kažem, nastavnika i savetnika, pojavio se u mojoj blizini približno u isto vreme kad i ona. Verujem da je Gljivino pojavljivanje na neki način omogućilo da se i on pojavi, iako o tim stvarima znam zaista daleko manje nego što bi trebalo."

"Jesam li ja duh?"

"Ne, nipošto. Ti si veoma živa; živa žena, i veoma privlačna. A Gljiva je bila duh, ali ne avet, kad se pojavljivala preda mnom; bila je duh žive osobe, a ne pokojne. Kad je progovarala, ja sam čuo stvarni zvuk, siguran sam u to; u onoj dvorani napolju, sugurno je vikala ili lomila nešto, da bi toliko pojačala svetlo." Svila se ugrize za usnu; neko šesto čulo mu je govorilo (ali, to je moralo biti neistinito) da on, Svila, pada; da je to večni pad; da i ovi čelični delovi naslagani jedan preko drugog, i pod posut razbijenim staklom, neprekidno izmiču u dubinu i odvlače i njega.

"Hteo sam da kažem ovo: kad je Gljiva posedala izvesne žene u jednoj kući u našem gradu, činilo se da njen otac i ne sluti da je taj demon, na koga su se one žalile, njegova kćer; to me je zbunjivalo čitav dan. Mislim da sam se dosetio odgovora, pa bih voleo da mi kažeš, ako si u mogućnosti, da li je tačan. Ako je Gljiva ostavila neki mali deo svog duha u tebi, moguće je da znaš. Da li je ona ikad bila podvrgnuta nekom hirurškom zahvatu? Da li je izvršena neka operacija na njenoj glavi?"

Usledilo je dugo ćutanje. Onda Mamelta reče: "Nisam sigurna."

"Pitam zato što smo njen otac i ja razgovarali i o lekarima, a i o mnogim drugim stvarima. Kod Krva stanuje jedan doktor, koji mi je pričao da je tu ranije stanovao hirurg za mozak." Svila je čekao Mameltinu reakciju, koja, međutim, nije usledila.

"Meni se činilo da je to neobično, sve dok mi nije palo na um da je hirurg za mozak mogao biti angažovan da obavi jedan određeni

posao. Pretpostavimo da je Gljiva bila normalno dete u svakom pogledu, osim što je imala sposobnost da zaposedne tuđu svest. Najverovatnije bi zaposedala one koji su joj najbliži, čini se meni, a njima se to nije moglo baš dopasti. Krv se verovatno posavetovao sa nekoliko lekara; shvatio je tu njenu izuzetnu sposobnost kao bolest, zato što nije ni najmanje religiozan. Posle izvesnog vremena naišao je, sigurno, na nekog ko mu je rekao da bi mogao 'izlečiti' tu Gljivinu sposobnost tako što bi iz njenog mozga izvadio tumor ili nešto slično. Ili tako što bi naprosto odstranio deo mozga samog, mada je to tako užasavajuća misao da bih ja veoma voleo da je na neki način mogu izbeći."

Mamelta klimnu glavom.

Ohrabren, Svila nastavi: "Krv je sigurno poverovao da je operacija u celosti uspela. Nije posumnjao da njegova kćerka poseda te žene, zato što se, tokom godina, ustalio u uverenju da ona više nikog ne može posedati. Mislim da je verovatno da je tom operacijom njena sposobnost, zaista, bitno oštećena, kao i njena moć razmišljanja; ali, sa proticanjem godina, ozlede su se zaceljivale, taj deo njenog mozga se regenerisao, pa se i sposobnost vratila. Gljiva je na taj način dobila drugu priliku, ali je sad postupala obazrivije, zaposedala je umove udaljenijih osoba i uopšte se trudila da prikrije svoju obnovljenu moć; pa ipak, čini se da je išla za svojim ocem ili za nekim drugim članom domaćinstva do kuće gde stanuju te žene, baš kao što je kasnije, nesumnjivo, pošla za mnom. Da li ti išta od ovoga zvuči poznato, Mamelta? Možeš li mi reći išta o ovome?"

"Operacija je bila pre nego što sam se ja ukrcala u brod."

"A, tako", reče Svila, mada mu ništa nije bilo jasno. "A onda...?"

"Došlo je. Sad se sećam. Vezali su nas kaiševima."

"Da li je to bio brod za robove? Mi u Vironu ne držimo robove, ali znam da ih u nekim drugim gradovima ima i da po Amnisu plove brodovi koji napadaju ribarska sela i odvođe stanovništvo u roblje. Bilo bi mi žao ako bih saznao da i s one strane svitka postoje brodovi za roblje."

"Da", reče Mamelta.

Svila ustade i pritisnu središnji deo vrata, kao Mamelta maločas;

ali ona se ne otvoriše.

"Ne još. Otvoriće se ona automatski, uskoro."

Seo je opet, obuzet onim istim neobjašnjivim osećajem da cela soba zajedno sa njim izmiče u dubinu i pada. "Taj brod je došao?"

"Morali smo da se prijavimo kao dobrovoljci. Ali oni... nisi mogao da odbiješ."

"Da li se sećaš nekog svog boravka napolju, Mamelta? Trave, drveća, neba, takvih stvari?"

"Da." Osmeh podiže uglove njenih usana. "Da, sa mojom braćom." Njeno lice je živnulo. "Igrali smo lopte na terasi ispred kuće. Mama me nije puštala da idem na ulicu kao oni. Bio je tu jedan vodoskok, pa smo bacali loptu kroz mlazeve vode tako da onaj ko je uhvati mora da se pokvasi."

"Jesi li mogla videti sunce? Da li je bilo dugo ili kratko?"

"Ne razumem."

Svila potraži po pamćenju sve što je Mejtera Mermer ikada rekla o kratkom suncu. "Ovde imamo", počeo on pažljivo, "sunce koje je dugačko i ravno, jedna linija gorućeg zlata koja nas odvaja, kao neka ograda, od nebeskih zemalja. Da li je kod vas bilo tako? Ili je sunce bilo disk u središtu neba?"

Njeno lice se zgužvalo; suze su joj potekle niz obraze. "I nikad se ne vrati. Zagrlj me. O, zagrlj me!"

Učinio je to, nespretan kao dečak i oštro svestan mekog, toplog tela ispod iznošene, crne tkanine njegove sveštene odežde koju joj je pozajmio.

10. NA STOMAKU 'SVITKA'

Njorka se nagnuo van, preko niske, debele balustrade Scilinog svetišta, da prouči izgled nazupčanih ploča sivog kamena u podnožju litice. Njihove ispreturane, oštre ivice svetlucale su avetinjski blede u nebeskoj svetlosti, a procepi i pukotine između njih bejahu crni kao katran.

"Ovde, ovde!" reče Oreb, ključajući poletno Sciline usne. "Mes-to jede!"

"Ja se sa tobom ne vraćam", reče Šenila Njorki. "Natero si me da se pentram sve dovde u mojoj dobroj vunenoj haljini, nizašta. Dobro. Udarao si me i ritao si me - dobro i to. Ali ako misliš ti da ja sad silazim sa tobom do dole, onda ima da me nosiš. Probaj, samo probaj. Još dva-tri puta me udari i dobro me ritni. Pa vidi da l' ću da ustanem."

"Ma mož ti da ostaneš ovde i celu noć", zareža Njorka.

"Je l' mogu? E, dobro."

Oreb opet ključnu isto mesto. "Ovde Njor-ka!"

"Ne, nego dođi ti ovde", reče mu Njorka. "Sad slušaj dobro. Baciću te kao što sam te maločas bacio sa staze. A ti traži Pateru Svilu, kao što si tražio do sad. Ako ga vidiš, pevaj."

Šenila, sa umornom ravnodušnošću, reče: "Ovog puta se taj neće vratiti."

"Nego šta će. Ajde ptico. Ajde." Bacio je Oreba preko balustrade, kao sa kakvog balkona, a onda gledao njegov klizeći let nadole.

Šenila reče: "Ima sto mesta gde je taj dugački kasapin mogo da se strmekne."

"Ima osam ili deset, možda. Gledao sam ja."

Opružila se po kamenom podu. "O, Molpo moja, ala sam umorna! Crkla sam."

Njorka se okrete ka njoj. "Stvarno ćeš ostati celu noć ovde?"

Ako je klimnula glavom, on to, u mraku ispod poluloptaste kupole svetišta, nije mogao videti.

"Mogo bi neko da se popne."

"Neko gori od tebe?"

On se oglasi jednim potmulim "Hummmm."

"Smešna pomisao. Ja se kladim u sve što imam da kad bi poređali sve najgore tipove iz celog tog prokletog gradića dole, ne bi našli ni..."

"Dosta!"

Neko vreme je zaista ćutala. Ni sama nije znala da li je to bilo zbog straha ili zbog čistog umora. U tišini je čula pljuskanje talasa u podnožju grebena, jecanje vetra kroz čudnovato uvrnute stubove svetilišta, šum krvi u njenim sopstvenim ušima i ritmično tupkanje njenog srca.

Da je rđe, sve bi bilo dobro. Razmišljala je o praznoj staklenoj cevčici koju je ostavila na krevetu, u Orhidejinoj kući. Sad zamisli cev dvadeset puta veću, veću od boce, prepunu rđe. Ušmrknula bi jedno 'uštinuće' između tri prsta i ispustila još više u donju usnu, a onda bi pošla nazad sa Njorkom, pa kad bi došli do onog mesta gde ti se čini da gaziš po praznini, gurnula bi ga ljudski, da pada i pada, sve do jezera, dole.

Ali takve cevčuge nema, i nikad neće biti, a ono pola boce crvenog vina, koliko je popila, umrlo je u njoj odavno; ona pritisnu prste na svoje pulsirajuće slepoočnice.

Njorka dreknu: "Ej, ptico! Jesi dole? Pevaj!"

"Ako ga je čuo, Oreb nije odgovorio.

Njorka, tonom učesnika u raspravi, upita: "Zašto bi on potego čak dovde?"

Šenila prevali glavu s jedne strane na drugu. "To si me već pitao. Ne znam. Pamtim da smo se vozali u nekakvim zaprežnim kolima. Je l' tako? Konji. Ali tad je neka druga ženska bila na vlasti. Baš bih volela da se ona vrati." Ona zagriže zglavak prsta, zapanjena onim što je upravo rekla. Umorno dodade: "Bolje je upravljala nego ja. A bolje nego i ti."

"Ćuti. Slušaj ovamo. Ja ću sad malo da se penjem niz ove stene. Koliko mogu, a da ne padnem. Ti se odmaraj. Trebalo bi brzo da se vratim."

"Imaćemo paradu", reče mu Šenila. Nekoliko minuta kasnije ona nastavi: "Veliku, kroz sred Alamede. Sa orkestrima."

Onda je zaspala i ušla u veliku, blistavu dvoranu punu muškaraca

u crnoj i beloj odeći i žena sa nakitom. Uz nju je stupao admiral sa tri sunca, ona ga je držala pod ruku, ali on nije bio nimalo važan. Hodala je ponosito, osmehujući se, a njen široki okovratnik bio je sav od dijamanta. Dijamanti su se kao slapovi spuštali i sa njenih ušiju. Iskrili su joj se na zglavcima kao one svetlosti na nebu. Svi pogledi bili su uprti u nju.

I već ju je Njorka drmusao za rame. "Idem ja. Oćeš - nećeš?"

"Neću."

"Ima dobrih mesta za klop u Limni. Ja častim večeru i uzimam sobu, a sutra možemo da se vozimo nazad u grad. A?"

Sad je već bila dovoljno budna da kaže: "Dakle, ti me ne slušaš kad ti ja nešto govorim? Rekla sam, ne. Odlazi."

"Dobro. Ako te neki konj nađe ovde, ne bacaj krivicu na mene. Učinio sam za tebe najbolje što sam mogao."

Opet je sklopila oči. "Ako neki konjić hoće da me siluje, to je super, samo pod uslovom da on nije ti i da ne traži da se još i migoljim ispod njega dok mi on to radi. Ako hoće i da mi produva cev, može i to." Uzdahnula je. "Al samo da ne moram da mu pomažem."

Jasno je čula struganje njegovih čizama po podu dok je odlazio iz svetilišta. Posle izvesnog - njoj se činilo vrlo kratkog - vremena, podigla se na noge, uz dosta muke i truda. Noć beše vedra; utvarna nebeska svetlost odsijavala je sa zatalasanog jezera i osvetljavala svaki surovi, goli šiljak stena. Na obzorju su se daleki gradovi stapali u isti prevoj sa Vironom, ali su izgledali kao mrljice 'lisičje vatre', ni upola tako poželjni kao ledene iskre koje su nestale sa njenih šačnih zglobova.

"Mlatko?" reče ona glasom koji se naglo pojačavao. "Mlatko!"

Tako reći istog trena, on je izronio iz senki, pojavivši se na onom istom isturenom delu staze, nadnetom nad jezero, odakle je Svila posmatrao kako uhoda nestaje u svetilištu i odakle je ona, u mašti, gurnula Njorku. "Sifonka? Jesi dobro?"

Nešto nevidljivo steglo se oko njenog grla. "Nisam. Ali biću. Mlatko?"

"Šta je?" Poplava nebeske svetlosti, zbog koje se činilo da je svaki kamen i svaki trn udaljen i nejasan, sprečila ju je da pročita

njegovo telesno držanje (što je ona veoma vešto umela da uradi, mada nije bila svesna te svoje sposobnosti), iako ga je obilato osvetlila; ton njegovog glasa bio je ravan, bez osećanja, ili se, možda, zbog udaljenosti pričinilo da je tako.

"Ja bih da počnemo iz početka. Mislila sam da bi možda i ti voleo tako."

Dok je trajalo njegovo ćutanje, odbrojala je sedam jakih udara svog srca. Najzad on reče: "Oš se vratim?"

"Ne", doviknu mu ona, a on kao da postade, tog istog trena, malo manji: samo malčice manji. "Nego, mislim... želela bih da navратиš kod Orhi, jedno veče. Važi?"

"Važi." To nije bio odjek.

"Možda iduće nedelje. I, kao, ja te ne poznajem. A ti ne poznaješ mene. Počnemo iznova."

"Važi", doviknu on opet. I najzad: "Voleo bih da te sretnem jednog dana."

Htela je da dovikne: Pa, srešćemo se, ali te reči joj zastadoše u grlu; zato je samo mahnula, a onda, uvidevši da on nju ne može videti, iskoračila iz svetilišta, napolje, da bi se i sama našla na vidiku, pod mekim nebeskim svetlom; odatle je mahnula ponovo, a onda gledala kako on nestaje niz Hodočasnikovu stazu koja je od te tačke zaokretala oštro prema kopnu.

Onda pomisli: gotovo.

Bila je umorna, bolele su je noge, ali iz nekog razloga nije joj se išlo opet pod kupolu; sela je na glatku, ravnu stenu ispred ulaza u svetilište, ritanjem zbacila cipele s nogu i odmah osetila olakšanje na novostečenim žuljevima i plikovima.

Smešna stvar, kako znaš. Gotovo je, a ovo je bio on, a ona to nije shvatila sve do trenutka kad je rekao to 'Voleo bih da te sretnem jednog dana'.

On bi hteo da ona napusti posao kod Orhi. I gle, ona sasvim neočekivano uviđa da bi rado napustila zeznutu Orhideju i otišla da živi bilo gde, samo da bude s njim.

Smejuriija jedna.

Jedna velika mesingana ploča, ili nešto slično tome, ugrađena je ovde u zid svetilišta, i to nekako više u dubinu zida; ona poče

dokono pipati to mesto, izgovarajući imena onih bogova koji su joj poznati. Ali, pazi ovo: pločeta se malo pomiče, kao da nije uzidana, nego više, kao, okačena o nešto. Ona podvuče nokte pod donji rub, podiže je, i vide vrtloženje boja: crvene i plave prelive, i ružičaste, i razne žute i zlatnosmeđe i zelene, i zelenkasto-crne, i druge kojima ne zna nazive.

"Odmah, Vaša eminencijo", reče Inkus, klanjajući se još jednom. "Razumem sasvim, Vaša eminencijo, biću na sceni kroz jedan sat. Možete imati potpuno poverenje u mene, Vaša eminencijo. Kao i uvek."

Zatvorio je vrata polako i maltene bešumno, klanjajući se bez prestanka, i dobro se uverio da je jezičak vrata škljocnuo i vrata se čvrsto zatvorila, pa tek onda pljunuo. Posle večere, kod Severnog Galeba, sastaje se Krug; Gorkoslada je obećala da će prikazati svima kakva je čuda navodno postigla sa nekim matorim nosačem koji - ona je to, tobož, poverila Pateri Tusahu - sada nju obožava kao Ehidnu, Scilu, Molpu, Telksiepeju, Feju ili Sfiksi, ako mu se tako naredi, što je sve navodno postignuto kompajlerom. Inkus je oduvek želeo (nikada toliko silno kao sad) da vidi tako nešto. Da vidi tog nosača sa odvrnutom pločom na gornjoj strani glave i odvrnutim i skinutim celim licem. Bio je (reče on sebi ljuto) više nego silno željan da neposredno vidi upražnjavanje Gorkosladine tehnike, da bi je mogao uporediti sa svojom.

Da li je zaista moguće da neko učita sebe - ili je cela stvar, zapravo, mnogo jednostavnija nego što je on zamišljao? U idealnom slučaju, uvlačiš se u veštine i znanja onih koji su na Kratkom Suncu bili programeri i izvlačiš korist za sebe, kao što majstor rvanja iskoristi snagu svog protivnika, toliko teškog da ga inače ne bi mogao podići, i upravo pomoću te snage ga tresne o zemlju.

Stežući zube i zarivajući malu pesnicu u dlan, Inkus pokuša da uveri sebe da će večeras biti racija i da će neki dobronamerni bog izludeti matorog Ustavicu tako da će on, Inkus, biti pošteđen; ali to su bile gluposti, što je njemu bilo savršeno jasno. On ima pravo da ide večeras. Sledeći sastanak Kruga, posle ovog, biće tek sledećeg meseca, a na poslovima crne mehanike niko ne ulaže toliko

mučeničkog truda kao on, Inkus - i niko ne daje sve stečeno znanje svima ostalima sa toliko dobre volje; dakle, zaslužio je ovo predstojeće večerice, zaslužio desetostruko, pa i više. Nema poštenja, a ni pravde u svitku. Bogove je baš briga... ne, nije tako, oni su zlonamerni. Nema sumnje, oni njega aktivno mrze.

On se besno sruči u fotelju i zabode najbliže pero krvnički u mastionicu.

Dragi moj prijatelju Severni Galebe,

moram ti sa dubokim žaljenjem javiti da je matori glupan smislio još jednu potpunu koještariju samo da bi mi napravio dodatni posao. Moram da potegnem u Limnu baš noćas, jer, kao, nijedna druga noć ne bi bila odgovarajuća. Treba da se upuštam u razgovore sa ribarima i da tragam za jednom ženeticom (da, napisao sam ženeticom) koju nikad nisam video, a koja možda uopšte i nije tamo, i to sve samo zato što su njegove bezvredne uhode pretrpele, opet i ponovo, potpuni neuspeh.

Zato tuguj, prijatelju moj, za svojim saradnikom, za mnom, koji bi ove noći bio s tobom kad bi mogao.

Ovo 'za mnom' je potpis i vredi isto kao ono njihovo 'Ja'; čak i budala kao što je Severni Galeb shvatiće toliko. Inkus brzo, ali sa zadovoljstvom, još jednom pročita pismo, diveći mu se i unoseći, mentalno, ispravke i dopune; najzad, zadovoljan, pocepa ga preko polovine, zgužva i ubaci u mehanizam za spaljivanje. Izgledi da matori Ustavica ikada vidi to što je tu bilo napisano i da prepozna njega, Inkusa, kao autora bili su maleni, ali ipak ne tako maleni da mu predostrožnost ne bi zabranila da napiše na takav način ono što stvarno misli. Dakle, nov, čist list hartije i novo trošenje mastila; ali pero držati u ruci na pogrešan način. Idemo:

Dragi moj prijatelju,

neodložne dužnosti prisiljavaju me da se odreknem prijatne zajedničke večere na koju si me tako ljubazno pozvao.

Njegovo osobeno klinasto 'm' zamenjeno je škrabocijom koja liči

na srušeno i raskokano 'E'. Odlično - odlično!

Tebi je poznato, prijatelju moj, ili bi sa više promišljenosti trebalo kazati da ti ne može biti poznato, sa koliko radosti sam iščekivao da čujem jednostavan i neulepšan izveštaj o divnim pustolovinama našeg prijatelja G-a. Sam G...

Ne valja. Severnog Galeba će ova upotreba muškog roda potpuno smutiti. Nema druge, treba svratiti do kuće Severnog Galeba i ostaviti njegovom sobaru jasnu i glasnu poruku. Tu će nastati izvestan utrošak vremena i snage, ali ne bez nekog dobitka: moći će postavljati pitanja tom sobaru, pa će imati zadovoljstvo da sazna kad je taj nesrećni hem poslednji put primio platu, i da gleda zburjen izraz na tom licu. Taj sobar je bio izuzetno dobar, majstorski projekt; nikad Severni Galeb ne bi uspeo da ga sredi bez njegove, Inkusove, pomoći.

Ustavši iz fotelje, Inkus oštro zazvižda. Pojavi se jedan debeli dečak brižnog izgleda, a Inkus mu reče: "Treba mi brza nosiljka sa osam nosača da me odbaci do jezera. Neka glupača... ali nema veze to. Njegova eminencija neće odobriti upotrebu lebdilice, ali drži do brzine. Reci ljudima da će biti samo jedan putnik, naime, ja. Možeš me i opisati, ja nisam težak. Oni će dobiti duple pare u Limni, a tamo će biti slobodni. Nađi najbolje što možeš, ali što pre. A na mene se dotle strovaljuje stotine najhitnijih obaveza, koje moram... ma, pojuri! Brzo! Je li te još boli zadnjica? Boleće još jače, ako sad ne poletiš."

"Da, Patera. Odmah, Patera. Ovoga trenutka." Klanjajući se, debeli dečak iziđe, uveri se da su vrata dobro zatvorena, pa tek onda, majstorski, pljunu u ćoške.

Svila je, očaran, gledao kako se vrata otvaraju kao vrtlog pokretnih latica: činilo se da stvaraju visoki, zeleni hodnik koji se iza njih otkrivao. "Tek posle nekog vremena sam prepoznao taj osećaj", reče on Mamelti. "Tako sam se osećao kao malo dete, kad me je majka držala neko vreme u rukama, a onda spuštala." Zaćutao je, zadubivši se u misli.

"I sad smo u sasvim drugoj prostoriji, mnogo dublje ispod zemlje. Zaista neobično! Postoji li neki način da sprečimo Hamerstona da pomoću iste ove stvari krene dole za nama?"

Mamelta strese glavom, ali Svili nije bilo jasno da li ona time iskazuje odricanje ili samo hoće da razbistri glavu. "Čudno... Da li jo ovo još jedan san?" upita ona.

"Nije san." On ustade sa gomile čelika. "Nije san. Izbaci tu misao sasvim iz glave. Jesi li mnogo sanjala dok si bila tamo gore?"

"Ne znam koliko dugo je trajalo. Šta ako sam usnila po jedan san u svakih sto godina...?"

Svila iziđe u hodnik. Tu je, ne mnogo daleko od vrata sa laticama, postojao nekakav bunar: okomito okno puno sumraka, niz koje se moglo poći zavojitim stepenicama. On prošeta hodnikom da ga malo razgleda, oseti nešto kroz istanjeni đon jedne cipele i saže se da to uzme.

Bila je to karta.

"Vidi ovo, Mamelta!" Podigao je zlatnu kartu da ona vidi. "Novac! Moja sreća se očigledno poboljšala otkad sam tebe sreo. Neki bog se osmehuje na tebe, pa i na mene zbog toga što sam s tobom."

"Nije to novac."

"Jeste", reče joj on. "Jeste li vi imali neku drugu vrstu novca u Svitku kratkog sunca? Mi ovakav koristimo u Vironu, a primaju ga i trgovci iz drugih gradova, pa zato pretpostavljam da su kartice i njihov novac. Ovim bi se mogao kupiti, na primer, jedan dobar jarac za Pesa - ili čak bela ovca, ako cene na pijaci malo više padnu. Iseci ovo na sto komadića, i svaki dobijeni kvadratić biće jedna para, to jest jedan bit. Za jednu paru dobiješ dve velike glavice kupusa ili šest jaja. Dobro, hoćeš li ti izići odatle? Ja ne verujem da će ta pokretna soba tonuti iole dublje."

Ona ustade i dođe za njim, u hodnik.

"Mejtera Mermer pamti kratko sunce. Nastojaću da te upoznam s njom. Siguran sam da ćete vas dve imati mnogo zajedničkog."

Pošto Mamelta ništa nije uzvratila, on upita: "Da li bi mi htela pričati o tvojim snovima? To bi moglo pomoći. O čemu si sanjala?"

"O ljudima poput tebe."

Svila se nagnu preko ograde okomitog da pogleda dole. Na prvih

šest stepenika bejahu upisane reči, i to na svaki stepenik po jedna:

ONAJ KO SILAZI SLUŽI PESU NAJBOLJE

"Pazi ovo", reče on. Ali Mamelta nije pogledala dole, a on upita: "Ko su bili ti ljudi u tvojim snovima?"

Ćutala je tako dugo da je on zaključio da odgovor uopšte neće dobiti. Prošao je kroz otvoreno mesto na ogradi i sišao na prvi stepenik. "Na svakom ovom po nešto piše", reče joj. "Sledeći niz poručuje: 'Svoju ću decu podučavati kako sam Pesov plan sprovodio.' Sigurno je na dnu neko Pesovo svetilište. Jesi li raspoložena da ga vidiš?"

"Pokušavam da... smislim način da ti kažem. Mi nismo govorili. Rečima. Sad se moram prisećati govorenja reči. Jer ja ti nešto kažem, a ti ne čuješ. Moram i da pokrenem usta i jezik... i da pravim ovu buku u grlu."

"To ti odlično uspeva", reče joj Svila sa toplinom. "Uskoro ćemo morati opet da krenemo gore, ali nećemo pomoću te iste sobice, jer bi nas ona vratila, pretpostavljam, u dvoranu iz koje smo pošli. A ja se moram vratiti u tunele ispod Limne i tamo naći pepeo iz mantejona. Uopšte nisam siguran da imamo dovoljno vremena za obilazak tog svetilišta dole, za recitovanje molitava i tako dalje. Šta misliš o tome?"

"Ja..." reče Mamelta, začuta i ostade zureći u jednu tačku.

"Patera Štuka, moj prethodnik, čovek izuzetno pobožan, ponekad je u snu izvikivao imena", reče joj Svila. "Dešavalo se da probudi mene, koji sam spavao čak u drugoj sobi. Mislím da se ti sada, možda, plašiš da govoriš glasno, zato što misliš da je i ovo neki san i da bi mogla probuditi spavače. Ali nije san, nećeš probuditi nikoga."

Klimnula je glavom; taj pokret bio je jedva primetan. "Možda sam u početku dozivala. Jedna je bila mala, Monarhova druga kćer. To je ona koju ste viđali kako pleše."

"Molpa?" predložio je Svila.

"Pamtim da sam je često viđala kod kuće, plesala je kroz moje snove. Bila je predivna igrāčica, ali mi smo joj klicali iz drugog razloga, zato što smo se plašili. Mogao si videti u njenom licu da je

gladna onakvog klicanja kakvo su druge dobijale."

"Možda je Pes taj koji ti daje svoju posebnu naklonost", zaključila Svila. "Uistinu, svi su izgledi da je tako, jer nas je pokretna sobica odvela pravo pred ovo njegovo svetište. Ako je tako, on će se sigurno uvrediti ako ne siđemo u posetu svetištu, posle svega što je učinio za nas. Zar nećeš poći sa mnom?"

Ona stade uz njega, na prvi stepenik nadole. Pođoše zajedno unutra, rame uz rame, niz spiralu, gledajući u tankom sloju prašine na stepenicima otiske stopala onih koji su tu prošli pre njih i pomalo drhteći na hladnom vazduhu okomitog tunela koji se, dok su se niz njega spuštali, sve više sužavao i postajao sve mračniji.

Pre nego što su stigli do pola puta, slabi miris truljenja navede Svilu da počne da pomiče nozdrve; činilo se da neki oltar nije valjano opran i pročišćen, pa on odluči da ga sam očisti, ako na dnu zaista nađe svetište sa takvim oltarom.

Mamelta je počela zaostajati za njim. Sada ipak dodirnu mišicu njegove ruke. "Je li ono hamerston?"

Svila se okrete da je pogleda. "Hamerston? Gde?"

"Tamo dole." Pokazala je, neodređenim pokretom, na dno tunela. "Ječi? Neko ječi."

Svila stade da oslušne; zvuk je bio tako tih, da on nije mogao biti siguran da li mu se, možda, samo pričinjava. Avetinjsko zavijanje, koje se uzdizalo i spuštalo, ali uvek na ivici između čujnosti i nečujnosti, uz povremeno maltene potpuno nestajanje.

Nije bilo ništa glasnije na dnu, gde je vojnik ležao. Svila uhvati mrtvaca za mišicu leve ruke i prevrte ga na leđa, otkrvi, pri tom, da više nije onoliko jak kao što je bio. Zupčasta rupa veličine palca videla se na čovekovim plavo obojenim prsima.

Kad je došao do daha, Svila reče: "Odmakni se ti malo, Mamelta. Retko se dešava da hem posle trenutka smrti eksplodira, ali izvestan rizik uvek postoji." Čučnuo je i uklonio, pomoću krakova čeličnog krsta, mrtvačev štitnik za lice. Poče jednim krakom oprobavati spojeve, ali nigde se ne pojavi elektrolučno varničenje. Svila odmahnu glavom.

"On je mašina." Gledala je čovekovu ranu. "Robot?"

"Vojnik. Ali ja još nikad nisam video plavog. Naši su prekriveni

mrlijama zelene, smeđe i crne boje; valjda je ovaj iz nekog drugog grada. Bilo kako bilo, ovaj je odavno mrtav, a u svetilištu postoji još neko, živ, i taj neko trpi bolove."

Masivna vrata na jednom zidu uspravnog okna bila su odškrinuta. Svila ih otvori i uđe u svetilište, koje je (na njegovo zaprepašćenje) bilo kružna sala, celih trideset lakata visoka, sa većim brojem mekanih divana. Tavanica, pod i kružni zid bejahu prekriveni staklima i instrumentima za očitavanje božanskih pojavljivanja. Svako staklo bilo je energizovano; na svima njima jedna se ista stvar njihala, stvar nalik na lobanju, ali sva u dronjcima. To svakako više nije bilo lice, ali ječalo je.

On pljesnu šakama. "Monitore!"

Iz lica provališe neki brbljavi zvuci, iz rupe nepravilnog oblika koja se otvarala i zatvarala tu, negde, na njemu; zvuci se uzdigoše do prodornog, silovitog piska, a na sredini poda sobe naglo se, uz tresak, otvoriše jedna položena vrata, otkrivši prolaz nadole.

"Ovo hoće da ti uđeš u nos", reče Mamelta.

Svila priđe tom novom oknu i pogleda dole. Na dnu, pedeset lakata niže, plovile su tri blistave tačke, ali neprestano zajedno, kao da su povezane. Neodoljivo su ga podsetile na slične svetlosti koje je video u snu, na dnu, tobož, Fidejinog groba. Čekao je dok nisu nestale i dok se namesto njih nije pojavila samo jedna iskra. "Ja ću dole."

"Da. Ono hoće to."

"Ko, ovaj monitor? Ti si njega razumela?"

Odmahnula je, jedva приметно, glavom. "Videla sam ovo. Odlazak na brod koji će nas podići u 'Svitak'."

"Ne može ovo biti nikakav brod", reče Svila. "Ovo svetilište je ugrađeno duboko u stenoviti masiv, nema sumnje."

"Ovo je pristanišni ulaz", progunđa ona, ali Svila je već seo na rub kružnog otvora i počeo se spuštati; ispod njegovih nogu bile su metalne prečage očigledno tome namenjene. Najzad je dospeo do jednog providnog mehura iz koga se otvarao pogled na mračnu ravnice od golog kamena. Zagledao se netremice u to prostranstvo, a onda se neki bezimni mentalni mehanizam podesio, i te iskre koje plove ispod konkavnog kristalnog poda postadoše - ne naprosto

daleke, nego beskonačno daleke: fenjeri i vatre novih nebeskih zemalja.

"Pese veliki..."

To božansko ime ovde je zazvučalo prazno i glupo; ime koje je Svila celoga života pominjao bez ijednog trena sumnje u njegovu valjanost. Veliki Pes nije ovoliko veliki, nije kao ovo što se odavde vidi. Veliki Pes nije bog, ovde, napolju.

Svila proguta, na suvo i na prazno, onda dohvati jednom rukom gamadion koji mu je visio oko vrata i iscrta, njime, znak sabiranja u vazduhu ispred sebe. "Ovo je ono što si mi pokazao, zar ne? Ono što sam na igralištu video. Crni somot i raznobojne iskre ispod mojih nogu."

Zauzvrat mu stiže, ili mu se bar tako učinilo, potvrda, iskazana bez ijedne reči.

To ga je učvrstilo jače nego što bi išta drugo moglo. Odvoji prvo jednu šaku od ledenih gvozdениh prečaga i obrisa je o tuniku; zatim, na isti način, drugu.

"Ako je volja tvoja da umrem, onda ću i umreti, znam; ne bih se ni usprotivio. Ali, kad si mi na igralištu pokazao ovo, zatražio si od mene da spasem naš mantejon i zato te molim da mi dopustiš povratak u... u svitak kakav je meni poznat. Ponudiću ti belog bika, kunem se, čim budem u mogućnosti da ga kupim."

Ovog puta nije bilo nikakve reakcije.

Osvrtao se; neke tačkice blistale su crveno, druge topaznom žutom bojom, neke su bile ljubičaste, a mnoge kao dijamanti. Ponegde je video nešto nalik na oblačiće ili maglice svetlosti. To su celi gradovi, sigurno. Sumorna ravnica bila je sva izrovašena, kao obrazi deteta koje je preživelo velike boginje i daleko jalovija od golih litica i stena Hodočasnikove staze; nigde nijednog drveta, ni cveta, ni travke, ni trunčice mahovine.

Svila je ostao na poslednjim prečagama, zagledan dole, u iskričavi mrak, sve dok ga Mamelta, koja se spustila za njim, nije dodirnula stopalom po glavi, da bi mu privukla pažnju; on se iznenađeno trže, brzo pogleda ka njoj, a onda još brže spusti pogled, postidjen prizorom njenih obnaženih bedara.

"Ono koje si našao? Ustanovila sam gde pripada. Daj meni."

"Doneću ti", reče on. Pokuša se penjati i otkri da su mu ruke sada hladne i krute. "Misliš na zlatnu karticu?"

Nije odgovorila.

Sve sobe bile su malene, sve osim jedne sa mnoštvom divana poređanih u krug; ta je bila valjkasta i veoma visoka, viša od glavne kule Velikog mantejona, koja stoji naspram Prolokutorove palate na Palatinu. Iznad te vrlo visoke prostorije nađoše još jednu; u njoj se Svilina peta okliznu na nešto malo, belo, trulo. Tog trenutka mu je bilo jasno odakle potiče taj sveprisutni miris raspadanja. Desetak takvih komadića mrtvog tkiva bilo je razbacano po podu. Pitao je Mameltu šta su; ona se sagnula da osmotri jedan komadić i rekla: "Ljudsko."

Sagnuo se i on da ispita drugu takvu grudvicu i prepoznao grubu crnu prašinu u kojoj je ležala; uglačani metalni orman koji se uzdizao iznad tog mesta i u kome je verovatno bilo na hiljade ili na desetine hiljada ovakvih 'grudvica', bio je nekada zaštićen Pesovim pečatom, kao i dvorane u kojima su Mamelta i mnogi drugi biološki ljudi spavali u stojećem stavu; ali pečat je razbijen, a embrioni nemarno razbacani unaokolo. U sholi su Svilu učili da čak i samo nedolično pominjanje božjih imena smatra svetogrđem; šta bi, onda, trebalo reći za nešto ovakvo? On se strese i pohita za Mameltom.

U jednoj sobici, tako maloj da su se neminovno morali gurati jedno uz drugo, ona uperi prstom u jedan ram i žice koje su odatle visile. "Evo tog mesta. Nećeš ti znati kako se to priključuje. Ja ću."

Obuzet radoznalošću, ali i ošamućen pljačkom Pesovog bogatstva koju je maločas video, Svila joj dade zlatnu karticu. Mamelta prikači tri metalne štipaljke na nju, a onda se zagleda u jedno staklo na tavanici. "Ovo je druga vrsta", reče ona. Sagnula se i ugurala karticu u jedan ram blizu poda, u visini njenih skočnih zglobova. "Daj da ih vidim sve."

Dao ih je; ona je svaku zlatnu karticu prvo isprobala na isti način kao i prvu. Radila je polako; na mahove se činilo da nije sigurna u svoje odluke, ali na kraju joj je uvek sve uspelo. Dok je radila, u staklu se uobličilo jedno slomljeno, sivo lice. "Je li vreme?" upita lice - i opet: "Je li vreme?" Svila odmahnu glavom, ali lice je nastavilo da pita.

Mamelta reče Svili: "Ako imaš još, moraš mi ih dati."

"Nemam. Preostalo nam je nekoliko posle Fidejinog obreda i dve od tri koje je Krv dao za prinošenje žrtve i evo, dao sam ti ih sve, kao i ovu koju pred tobom nađoh. Sve, samo da popraviš ovaj jadni monitor. Pojma nisam imao da je novac..."

"Moramo imati više", reče Mamelta.

Klimnuo je glavom. "Svakako je za spasavanje mog mantejona potrebno više. Mnogo više od deset. Međutim, ako ja sad uzmem nazad ovih deset, njemu neće biti ništa bolje nego kad smo stigli." Iscrpljen, Svila se nasloni na zid; seo bi, da je mogao.

"Jesi li jeo? U brod je ukrcana hrana."

"Moram opet da siđem onamo." Strogo je suzbio iznenadno zadovoljstvo koje je osetio zato što je ona ispoljila takvu brigu za njega. "Moram opet videti. Ovaj monitor... Je li ovo zaista nekakav brod?"

"Nije kao 'Loganov kamen'. Ovaj je manji."

"Ali je njegov monitor, bar, bio u pravu za jednu stvar - ono što sam video sa pramca bilo je zaista namenjeno mojim očima. Ali i ti si u pravu. Treba prvo da jedem. Nisam jeo još od... još od onog jutra kad smo pošli na jezero; to je, valjda, bilo juče. Tada sam pojeo pola kruške, vrlo brzo, pre naših jutarnjih molitava. Nije čudo da sam toliko umoran."

Mamelta je jela sa vidnim uživanjem. Tanjiri su bili maleni, omotani nekim tankim, mutno-providnim materijalom; njih dvoje su ljuštili i bacali te omotače, pri čemu su tanjirići i njihova sadržina postajali vrući, maltene suviše vrući da se drže u rukama. Pokazalo se da su tanjirići izrađeni od presovanog, tvrdog, ali krtoćeg peciva, tako da su njih dvoje halapljivo pojeli ne samo jela, nego i tanjiriće. Sedeli su jedno uz drugo na jednom od mnogobrojnih divana, još i sad podrhtavajući od hladnoće, zahvalni za tu toplinu u rukama; a monitor je neprestano pitao: "Je li vreme? Je li vreme?" toliko puta, da ga Svila više nije ni čuo. Mamelta mu je dala neko isprepletano povrće duboke zelene boje, čiji ga je ukus podsetio na onu sivu gusku koju je ponudio bogovima na dan kad je došao u Ulicu sunca; on je Mamelti, zauzvrat, dao tanjirić u kome je bio kolač tamnozlatne boje, iako se činilo da je već presita.

"E, sad ću opet sići u pramac", reče joj on. "Možda se nikada neću ovde vratiti; bilo bi mi nepodnošljivo da ne odem ponovo, da se uverim da sam stvarno video ono što sam video."

"Trbuh 'Svitka'?"

Klimnuo je glavom. "Da, ako ti želiš tako da ga zoveš - i ono što se prostire izvan tog trbuha. Ti možeš ostati ovde, ako ti je potreban odmor, ili otići, ako nisi raspoložena da me čekaš. Možeš zadržati moju mantiju, ali mi samo ostavi ovde pernicu, ako odeš. U džepu je."

Ostalo je još malo hrane i jedan nepojeden deo jednog tanjira; ali i Svila je bio sit. On ustade i otrese mrvice sa tunike ubrljane pepelom. "Kad se vratim, moraćemo - ili ću morati ja sam, ako ti odeš - da krenemo opet u tunele, da bih našao azof koji sam tamo ostavio kad sam sreo vojnike. Upozoravam te da će to biti strahovito opasno. Ima tamo strašnih životinja."

Mamelta reče: "Ako nemaš još karata, možda postoje neke druge popravke koje bih ja mogla obaviti." Okrenuo se da ode, ali ona je htela još nešto da kaže. "To je moj posao. Deo, barem, mog posla."

Prečage su mu poslužile kao merdevine, jednako kao i pri prvom spuštanju; tačkice nezamislivo daleke svetlosti bile su iste, ali ipak i nove. Ovaj brod iz drugog svitka ipak jeste i svetilište, reče Svila sebi i osmehnu se. Zapravo, predvorje jednog svetilišta koje je veće od svitka celog i posvećeno bogu većem i od samog velikog Pesa.

U prozirnem mehuru bila su četiri divana, pričvršćena naglavačke oko otvora kroz koji se u mehur ulazilo. Sa njih su visili debeli, upleteni kaiševi za pritezanje ljudi; već je primetio takve na divanima u sobi gde su Mamelta i on sedeli i jeli. Videvši ih sada, on pomisli na robove i na lađe namenjene hvatanju robova, koje, navodno, plove po rekama što se ulivaju u jezero Limnu.

Razmišljajući da kaiševi koji su mogli zadržati robove naglavačke sigurno mogu držati i njega, Svila dohvati jedan od njih i pričvrsti ga na takav način da je mogao nogama napred ući u mehur i stati dole, na kaiš, ipak ne ispuštajući poslednju metalnu prečku iz jedne ruke.

Kad je, ovo uradivši, opet pogledao oko sebe, vide da se nešto sasvim novo počelo dešavati. Dok on nije pazio, stenovita ravnica silno je izbledela, ali su se na nekim mestima na njoj pojavile i trake

dubokog crnila. Izvijajući vrat da pogleda iza sebe, on vide da se iza najdaljih prostora ravnice pomalja tanki polumesec zaslepljujuće svetlosti i učini mu se da to Izvanaš hvata celi svitak jednom rukom, kao što bi čovek mogao uhvatiti neki štap - ali rukom neizmerno većom; a ovo se samo vršak nokta jednoga prsta pojavljuje.

Prestrašen, on pobeže gore, uz prečage.

11. NEKA SVOĐENJA

"Njorka! Jesi li me zaboravio?"

On je do tog trenutka mislio da je sasvim sam, na ovoj vetrovitoj Hodočasnikovoj stazi kojom se spušta mukotrpno ka Limni. Već dvaput se zaustavljao da predahne; sedao je na belo obeležene stene i razgledao nebeske zemlje u visinama. Njorka je često bio izvan kuće, sam, na noćnoj strani; kad je imao vremena, rado se bavio ovakvim osmatranjima. Pratio je pogledom srebrne niti reka iz kojih nikad neće piti vodu, istraživao je u svojoj mašti nebrojene nepoznate gradove tamo gore, u kojima je za lopove plen (tako je voleo da zamišlja) znatno bogatiji. Nije poverovao da će Šenila zaista provesti celu noć u Scilinom svetilištu, iako je ona to tako uporno tvrdila; ali nije ni pretpostavio da će ga ovako sustići. Dočarao je sebi sliku Šenile kakva je bila kad su stigli do svetilišta: stopala su je bolela, bila je umorna, lice sjajno od znoja, malinove kovrdže na glavi pretvorene u mokru, zapetljanu masu, a sladostrasno telo klonulo kao buket cveća na grobu.

Ipak, bio je siguran da je sada iza sebe čuo njen glas. "Šenila!" povika on. "Jesi li ti?"

"Ne."

Ustao je, ništa ne shvatajući i povikao iz sveg glasa: "Šenila?"

Odjek mu se vrati od stena: jedan, dva, tri sloga njenog imena.

"Neću te čekam, Šenila."

Mnogo bliže: "Onda čekam ja tebe kod sledećeg kamena."

Šta se to čuje, da li kiša dobuje po stenama? On opet pogleda gore, u nebo bez ijednog oblačka. Zvuk se pojača: neko trči Hodočasnikovom stazom iza njega. Njegove oči, koje su maločas pratile putanje reka, sada isto tako pođoše krivudavom putanjom uzbrdo kroz goli krš.

Pri jasnoj nebeskoj svetlosti ugledao ju je već sledećeg trenutka, mnogo bliže nego što je pretpostavljao. Suknju je bila zadigla visoko na butine; njene ruke i noge 'pumpale' su kao u zahuktalog atlete. Najednom ona nestade u senci jedne stene nadnete nad stazu - samo da bi sledećeg trena izletela otud kao kamen izbačen iz pračke

i sjurila se pravo ka njemu. Učini mu se, na tren, da ona svakim korakom hvata sve veću brzinu i da nikad neće stati, niti usporiti, niti čak prestati da ubrzava. Blenući otvorenih usta, on joj se skloni s puta.

Projurila je pored njega kao vihor; disala je na širom otvorena usta, pri čemu su joj zubi blistali; oči su joj bile iskolačene kao da će svakog trena ispasti iz glave. Još čas i ona nestade među kržljivim drvećem.

On poteže igličar, proveri da je jedna iglica već u cevi i otkoči ga, pa poče nastupati niz stazu, oprezno, spreman da puca. Ječanje vetra donese mu zvuk platna koje se cepa i Šenilinog teškog, promuklog disanja.

"Šenila?"

Odgovor ni sad nije stigao.

"Šenila, izvini."

Imao je osećaj da ga u senkama čeka neka čudovišna zver; govorio je sebi da je to budalaština, ali nije se mogao otresti tog predosećanja.

"Žao mi je, Šenila. Odvratno sam postupio. Trebalo je da ostanem uz tebe."

Pola lanca dalje, senke su se sklopile oko njega. Zver je još vrebala, sada bliže. On odveza bandanu i njome otre znoj sa čela. U trenutku kad je zgužvanu bandanu gurao u džep, primeti Šenilu kako sedi sasvim naga na jednom belom kamenu, pod nebeskim svetlom. Pred njenim nogama ležala je hrpica tkanine: njena crna haljina i bledo donje rublje. Jezik joj je toliko visio nadole iz usta, da se činilo kao da liže sopstvene grudi.

On stade, čvršće steže pištolj.

Ustala je i krenula krupnim koracima ka njemu. On uzmače u dublju senku i uperi igličar u nju; ali ona, bez reči, prođe pored njega, pa kroz neki trnoviti žbunić bez lišća, do ruba provalije. Tu je stala i sekund ili dva mirovala, sa rukama podignutim iznad glave.

Onda se bacila naglavačke u dubinu; posle izvesnog razmaka, koji se njemu učinio predug, začuo se tihi pljusak.

Tek nadomak provalije on zakoči oružje i vrati ga pod opasač. Nikada se nije plašio visina; ali sad, pogledavši sa visine od stotinu

lakata ili više ka vodi obasjanoj nebeskom svetlošću, on oseti strah.

Nje nije bilo tamo. Talasi pokrenuti vetrom jurišali su, peneći se na vrhu, na stene, kao krda konja sa belim grivama; ali ona nije bila među njima.

"Šenila?"

Već je hteo da se okrene, kad iz jednog talasa izroni njena glava. "Čekaću te", doviknu mu ona, "tamo." Samo za tren ruka - jedna od mnogih, izgledalo je - pokaza uporedo sa stenovitom obalom, ka rasutim svetlima Limne.

"Ruke?"

To pitanje je graknuo Oreb, iza jednog kržljavog žbuna desno od Njorke.

Njorka uzdahnu. Obradovao se što je dobio društvo, ali se onda i zastideo što se obradovao. "A-ha. Preveliki broj ruku." Opet obrisa znoj sa lica. "Ali, ne. To je bilo samo kobajagi. Talasi, znaš, pa se ruka pričinila kao da ispod ima još nekoliko ruku, kao između više ogledala. Jesi ti našo Pateru?"

"Cila jede."

"Scila jede? Aha. Ajde, penji se na moje rame, nosim te do Limne."

"Voli tica?"

"Pahhh... valjda. Neću ti ništa, ako me to pitaš, ali ti si vlasništvo Paterino i vratiću te njemu, ako ga ikad nađemo."

Oreb uzlete iza žbuna i slete na Njorkino rame. "Mala voli? Sad voli?"

"Šenila? Sigurno da te voli." Njorka zastade. "A, u pravu si. To sad nije ona, jel tako?"

"Nije, nije!"

"Dabome da nije." Njorka klimnu glavom, sam za sebe. "To je neki vrag koji samo liči na Šenilu. Jeote. Ja stvarno ne znam da l' voli ptice. Ako bi moro da nagađam, reko bi da ih voli za doručak i ručak, ali da za večeru oće ipak nešto jače. Bežaćemo mi od tog čuda ako budemo mogli."

Bio je umoran i vukao je noge, pa ipak mu se činilo da leti preko sledećih krivina staze. Radije bi na svakoj nizbrdici i uzbrdici proveo po mesec dana, kad bi mogao. Gegao se stazom polako, sledeći

sat, ali mu se činilo da je to vreme proletelo kao jedan minut. Iako mu je Oreb, na ramenu, pravio društvo, Njorka se retko kad osetio toliko usamljen.

"Našla sam!" prasnuo je Šenilin glas, njemu praktično u uho; on odskoči, a Oreb graknu. "Umeš li da plivaš? Imaš li na sebi neke vredne stvari koje bi se oštetile u vodi?"

"Plivuckam pomalo", priznade Njorka. Stao je kao skamenjen i sad je pogledom pokušavao da je pronađe; nije mu bilo lako da zadrži vlastitu ruku koja je htela da pođe ka pištolju. Opet je progovorio, plašeći se da će početi da muca. "I imam nekoliko stvarčica."

"Onda nam treba čamac." Kao izmaglica sa jezerskih voda, uzdigla se između njega i plaže zakrčene stenama - gledao je na pogrešnu stranu. "Nisi ni počeo da shvataš ništa od ovoga, a? Ja sam Scila."

Bila je to, za Njorkin um, tvrdnja tako ogromno značajna, da on nije mogao ni zamisliti da bi ijedno stvorenje imalo dovoljno drskosti da tako nešto kaže lažno. Pade na kolena i poče mumlati molitvu.

"Ne, nego se kaže: 'Divna Scilo'", reče mu njegovo božanstvo, "i to prekrasna na vodama, a ne ženo iz vode. Ako već moraš trabunjati te gluposti, bar ih trabunjaj tačno."

"Da, Scilo."

Dohvatila ga je šakom za kosu. "Ustani! I prestani cvileti, šta si utanjio tu. Provalnik si i siledžija, možeš biti od koristi. Ali samo ako postupaš tačno po mojim uputstvima." Nekoliko trenutaka besno je zurila u njega, očima koje kao da su htele da prenesu vatru u njegove oči. "Ni sad ne razumeš. Gde da nađemo čamac? Valjda ima oko ovog sela. Znaš li?"

Uspravan, bio je za glavu viši od nje; želeo je da se nekako sagne, poguri. "Ima tamo čamaca za iznajmljivanje, divna Scilo. Imam nešto para."

"Ne pokušavaj me zasmejavati. Neće ti to nikakvog dobra doneti, upozoravam te. Pođi za mnom."

"Da, Scilo."

"Ptice ne volim." Dok je to govorila, nije se potrudila da se osvrne i pogleda Oreba. "Pripadale su tati, a sad pripadaju Molpi, a takve

ptičurine kao ova, malom Hieraksu. Znaš da sam najstarija?"

"Da, svakako da znam, divna Scilo." Njorkin glas bio je za čitavu oktavu previsok; on sad pročisti grlo i potrudi se da bolje ovlada sobom. "Tako nam je Patera Štuka uvek govorio u palestri."

"Štuka?" Osvrnula se i pogledala ga. "Dobro je to. Da li je on naročito odan meni?"

"Jeste, divna Scilo. Naime, bio je. Ali je umro."

"Nebitno."

Već su sišli do početka Hodočasnikove staze; ulica ispred njih bila je obasjana potmulim sjajem iz prozora krčmi i restorana. Pozni večeravaoci koji su hodali ka svojim iznajmljenim krevetima piljili su nepristojno u Šenilinu golotinju, ili su odlučno gledali u svakom drugom pravcu osim ka njoj.

"Šestoro dece posle mene! Tata je bio uvrteo sebi u glavu to za muškog naslednika i ono drugo, da nikad ne umre." Neki pijani kiridžija pokuša da je štipne za bradavicu jedne dojke; ona mu zabode palčeve u oba oka i ostavi ga da cvili u uličnom slivniku. "Molpa je bila samo još jedna devojčica, onda je došao Tartaros i moglo se očekivati da će on biti dovoljno dobar. Ali, ne, nego je morao doći i mali Hieraks, pa ni on nije bio dovoljan, zato još tri curice, a posle toga... Nego, vi ste valjda znali da mi možemo ovako da vas preuzimamo?"

Oreb graknu: "Mala?" Ali ona ničim ne pokaza da ga je čula.

Njorka progundā: "Ja nisam znao da se to i sad može događati, divna Scilo."

"To je naše pravo, ali većini nas je za taj posao potrebno staklo ili prozor. To su vaše reči za terminale. Ali celo ovo jezero je moj terminal, što mi daje popriličnu moć u ovom predelu."

Nije gledala u njega, ali Njorka, svejedno, klimnu glavom.

"Ali odavno nisam bila ovde. Ova žena je kurva. Nije čudo što se Kipris zaletela baš na nju."

Njorka opet klimnu glavom, pokorno.

"Mi smo se na samom početku podelili, s tim da tata bude bog svega - što je njegovo ime i značilo - i da bude gazda svima ostalima. Vidiš? Gde su čamci?"

"Ako skrenemo na sledećem uglu i pođemo malo nizbrdo, možda

ćemo naći nekoliko, divna Scilo."

"Međutim, on je sada mrtav. Izbrisali smo ga iz jezgra pre nekih trideset godina. Mama je dobila pravo da bira, kao sledeća glavna, pa je izabrala celu unutrašnju površinu. Ja sam znala da će se ona uglavnom zadržavati na kopnu, pa sam uzela vodu. U to vreme sam mnogo ronila. Molpica je uzela umetnosti, što se i moglo očekivati." Šenila zaokrete oko ugla, pogleda niz uličicu, u vide ribarski čamac privezan za gat. Pokaza prstom. "U onom čamcu već je jedan čovek. Dvojica, a jedan je augur. Savršeno! Umeš li sa jedrima? Ja umem."

Pes mrtav! Njorka ni o čemu drugom nije mogao razmišljati.

"Ne umeš? Onda ih nemoj ubiti. Htela sam reći da smo uzeli nova imena, koja će odgovarati. Tata je prvo bio Tifon, dok smo bili kod kuće, pre ovoga. Pojma nismo imali da je on dozvolio i njoj da bira. Ona je izabrala ljubav, kakvo iznenađenje. I uz ljubav dobila i seks i sve prljavo. U početku se nije mnogo petljala u stvari, jer je znala da..."

Patera Inkus je čuo njen glas i podigao glavu.

"Ti! Augure. Pripremi isplovljavanje", reče Šenila i jurnu napred kao sprinter. Zaletela se u gustu senku jedne šupe za usoljavanje, a već sledećeg trenutka Njorka vide njen skok - znao je da ona nikada ne bi mogla tako poleteti da nije posednuta - i doskok na palubu koji se završio kolutom napred, preko glave.

"Rekla sam, spremajte se da isplovite. Jeste li gluvi?"

Levom rukom udarila je augura, a desnom ribara. Zazvučalo je maltene kao da su se zalupila dvojna vrata. Njorka poteže igličar i pohita za njom.

Još jedno vrelo jutro: vruće kao vatra. Mejtera Mermer se hladila jednom štampanom brošuram. Mora biti da u njenim obrazima postoje namotaji; doduše, nije više sposobna da pozove u memoriju planove obraza, ali, ipak, gotovo je sigurna da su namotaji tu. Glavni namotaji su joj u nogama, a po jedan pomoćni u svakom obrazu; na tom mestu fluid koji prenosi njenu snagu, ovo malo snage što je još preostalo, dolazi (naime, trebalo bi da dolazi) u bliski dodir sa titanijumskom pločom njenog lica, koja je, opet, u bliskom dodiru sa vazduhom kuhinje.

Ali bi taj vazduh morao biti hladniji.

Ali, ne, ne može ni tako biti. Ona je svojevremeno izgledala - maltene je sigurna da je izgledala - sasvim kao biološka. Obrazi su joj bili prekriveni... nekim materijalom... koji bi, po svoj prilici, ometao prenos toplote. Šta je ono rekla Pateri Svili pre neki dan? Tri veka? Tri stotine godina? Pobeglo je tu neko decimalno mesto. Kliznulo je, očigledno, ulevo.

Mora biti tako. Ona je tad izgledala kao biološka - kao biološka devojka, sa crnom kosom i rumenim obrazima. Kao malo starija Dalija, zapravo, a Dalija je uvek bila tako loša u aritmetici, većito je brljala sa decimalima, pomnoži dva decimalna broja i dobije jedan sa dva decimala, dobije samo ispreturane brojke čije značenje ne bi mogao rastumačiti ni Njegova svesnost Prvi govornik lično.

Slobodnom rukom Mejtera Mermer promeša sutlijaš. Gotov je, već možda i prekuvan. Ona ga podiže sa peći i poče se opet hladiti lepezom. U trpezariji, odmah iza ovih vrata, mala Mejtera Nana čeka, izvanredno strpljivo, da dobije doručak.

Mejtera Mermer joj reče: "Bilo bi najbolje da ti sad jedeš, sestro. Mejtera Ruža možda je bolesna."

"Dobro, sestro."

"To je bila poslušnost, zar ne?" Brošura je plovila pored lica Mejtere Mermer; na njoj je bila vodena slika Scile kako se veselo igra sa loptastom 'sunce-ribom' i sa morunom, ali mahanje nije ništa doprinosilo hlađenju. Duboko u Mejteri Mermer, jedan senzor, gotovo sasvim utonuo u zaborav, poče se opasno buditi. "Ne moraš ti mene slušati, sestro."

"Ti si starija, sestro." Normalno bi bilo da ona ove reči izgovori tiho, praktično nečujno; danas su bile izgovorene čvrsto i jasno.

Mejteri Mermer bilo je toliko vruće, da ovu promenu nije ni primetila. "Ne teram ja tebe da sad jedeš, ako ti se ne jede, ali morala sam skinuti s vatre."

"Ja želim što i ti želiš, sestro."

"Idem ja gore. Možda je Mejteri potrebna moja pomoć." Nadahnuće dođe Mejteri Mermer. "Uzeću poslužavnik i odneću joj činiju gore." Na taj način se omogućava Mejteri Nani da jede odmah, ne čekajući da najstarija sibila počne prva. "Prvo ću ti dati tvoj

sutlijaš. Moraš pojesti sve."

"Ako ti tako želiš, sestro."

Mejtera Mermer otvori orman i izvadi zdelu Mejtere Ruže i onu olupanu, staru zdelu za koju je Mejtera Nana tvrdila da joj je najdraža. Penjanje uz stepenice doneće joj novo pregrevanje, ali toga se nije setila na vreme, dakle nema se kud, penjati se mora. Kutlačom je prebacivala sutlijaš u njihove činije sve dok se kutlača nije rastočila u oblak brojki, a tad stade i zagleda se u njih. Oduvek je govorila đacima u učionici da su predmeti sačinjeni od rojeva atoma, ali to nije bilo tačno; svaki čvrsti predmet i svaka čvrsta misao sastoje se od rojeva brojki. Sklopila je oči i prinudila sebe da ponavlja pokrete, da ispusti brošuru, da prstima nađe rub činije i sručuje kutlaču za kutlačom sutlijaša unutra.

Stepenište nije bilo tako nezgodno kao što se plašila da će biti, ali je drugi sprat kenobe iščezao, a umesto njega pojavile su se uredne leje svenulih trava, a uz njih posustala vinova loza. Neko je kredom napisao parolu: SVILU ZA KALDEA!

"Sestro?" Glas Mejtere Nane, nejak i dalek. "Je li ti dobro, sestro?"

"Jest. Jest. Krenula sam na sprat, a? Da pogledam kako je Mejteri Betel." Ne treba zabrinjavati bojažljivu, malu Mejteru Nanu. "Izađoh ovamo samo na minut, da se rashladim."

"Na žalost, Mejtera Betel nas je napustila, sestro. Ideš kod Mejtere Ruže."

"Jeste, sigurno, sestro." Ove trake brojeva, koje plešu ispred nje: stepenici, sigurno. Oseća ona to. Međutim, da li vode do nekih vrata, ili do gornjeg sprata? "Sigurno sam se zbunila, Mejtero. Takva je vrućina."

"Budi hrabra, sestro." Jedna ruka dodirnu njeno rame. "Možda bi volela da me tako zoveš? Mi smo sestre, ti i ja."

S vremena na vreme uspevala je da stvarno vidi stepenice, kao traku smeđeg ćilima pohabanog toliko da se šara više uopšte ne vidi; toliko često ga je čistila metlom... Vrata Mejtere Ruže prekratila su već kratki hodnik; soba na uglu. Mejtera Mermer pokuca na vrata i vide da je svojim zglavcima provalila kroz drvenu ploču. Pogleda između rascopanih komada drveta i vide da je Mejtera Ruža još u

postelji, da su joj usta i oči otvorene, a na licu mnoštvo muva.

Ušla je, pocepala iznošenu spavaćicu Mejtere Ruže od grla do donjeg ruba i otvorila joj prsa; onda je skinula mantiju sa sebe, uredno je prebacila preko stolice i otvorila i svoja prsa. Uz malo oklevanja, poče razmenjivati komponente sa svojom mrtvom sestrom, testirajući svaku, odbacujući poneku. Tardan je, podseti ona sebe; ali ova Mejtera je otišla, dakle ovo ne može biti krađa.

Svili je bubnjalo u glavi, a oči kao da su mu bile nekim lepkom čvrsto zatvorene. Mali, debeo, a opet nekako ogroman, Savetnik Poto nadnosio se nad njega, pesnica spremnih za udaranje, čekajući da on otvori oči. Negde... negde je nekad postojao mir. Obrći ključ na suprotnu stranu, muzika će zasvirati unazad, plesači će plesati unatraške, nestale noći će se vratiti...

Mrak i neko postojano bubnjanje, beskonačno umirujuće. Kolena privučena sebi, ruke povijene za molitvu. Kontemplacija, bez ijedne reči: oslobođen potrebe da jede, pije i diše.

Tunel, mračan i topao, ali sve hladniji. Krici bola, Mamelta je pored njega, njena šaka je u njegovoj, a Zumbulin majušni igličar kevće kao terijer.

Kolko su ti dali? Udarci ga drmusaju.

Pepeo, ne vidi se, ali guši.

"Ovo je to mesto."

Kolko si reko Krvu?

Pljusak vatre. Jutarnje molitve u mantejonu u Limni, koji je udaljen možda samo trideset lakata, pa ipak, hiljadu liga daleko.

"Iza tebe! Iza tebe!" Munjevito se okreni, pucaj.

Fenjer one mrtve žene, a neko pojeo tri četvrtine sveće iz njega. Mamelta duva u komadić žara da bi upalila sveću.

"Ja sam lojalan gra..."

"Savetniče, ja sam lojalan gra..."

Pljuvanje krvi.

"Onaj ko učini našao auguru..."

Kolko...

Svilino desno oko se otvara, vidi zid siv kao pepeo, opet se

zatvara.

Pokušava da prebroji municiju i, gle, opet je u onom restoranu. "Vidiš, Patera, kao prvo u moj staje mnogo više iglica... I sve su dobre i debele, ova zgrada je u starim vremenima bila Alambarrera." Vrata se otvaraju, ulazi Poto i nosi na poslužavniku njihove obroke, a iza njega narednik Pesak sa kutijom i strašnim šipkama.

Vraćaj se! Nazad!

Kleči u pepelu, kopaj šakama. Bog pogođen sa pet iglica, pa ipak još stoji na rubu svetlosti iz njihovog fenjera i reži, a krv i pljuvačka mu cure iz usta. Grune pištolj sa debelom municijom, kako se to jako čuje u ovom tunelu i kako je blizu.

... si mu dao?

Metalne šipke pritisnute snažno u njegove prepone, Peskova ruka okreće ručku koja pokreće jednu osovinu, to bezizražajno lice nestaje, odneto talasima nepodnošljivog bola.

On je kupio tvoj mantejon.

"Da, Ja sam..."

Na neodređeno vreme? Dopustio je da ostaneš na neodređeno vreme?

"Da."

Neograničeno.

"Da. Ne znam..."

(Vraćaj se, o, vraćaj se, ali struja je suviše jaka.)

Svilino levo oko se otvori. Čelik, prebojen, siv kao pepeo. On protrlja oči i diže se u sedeći položaj; glava bolna, stomak nemiran. On je u sobi sivih zidova, skromne veličine, bez prozora. Uzdrhta. Do sad je ležao na niskom, tvrdom, vrlo uzanom ležaju.

Jedan glas, sa ivice njegovog sećanja, progovara. "Aaa, budan si. Potrebno mi je da razgovaram sa nekim."

Svila jeknu i poče žmirkati. Doktor Ždral: podigao jednu šaku, a oči mu sijaju. "Koliko prstiju?" reče Ždral.

"Ti? Sanjao sam..."

"Uhvatili su te, Svilo. A i mene. Koliko prstiju vidiš?"

"Tri."

"Dobro je. Koji je danas dan?"

Svila je o tome morao da razmisli; bilo je naporno prisećati se. Posle nekog vremena on reče: "Tardan? Fidejina posmrtna svetkovina bila je u scildan; na jezero smo otišli u molpindan, pa sam ja sišao..."

"Da?"

"U ove tunele. Dugo sam ostao ovde dole. Mogao bi sad biti već i hieragdan."

"Prilično dobro, ali nismo u tunelima."

"U Alambrieri?"

Ždral odmahnu glavom. "Kazaću ti, ali tu ima da se objašnjava, a prvo bi trebalo da te upozorim da su nas verovatno zaključali u istu ćeliju zato što se nadaju da bismo mogli reći nešto korisno. Ti možda nećeš hteti da im tu korist daš."

Svila klimnu glavom i odmah uvide da mu je to velika greška. "Eh, da mi je malo vode."

"Voda je svud oko nas. Ali dobićeš je tek kad nam je oni daju, ako je ikad daju."

"Savetnik Poto me udario pesnicama." Svila obazrivo pomilova oteklinu na jednoj strani glave. "To je poslednje čega se sećam. Kad kažeš 'oni', misliš na naš Ajuntamiento?"

"Dabome." Ždral sede na ležaj pored Svile. "Nećeš zameriti, nadam se. Sedeo sam na podu dok si ti bio u nesvesti, a dole je tvrdo i dupe se smrzne. Zašto si potegao čak na jezero? Ako nemaš ništa protiv da mi kažeš?"

"Ne sećam se."

Ždral klimnu glavom sa odobravanjem. "Verovatno je najbolje držati se te linije."

"Nije to nikakva linija. Ja sam... ja sam sanjao vrlo čudne snove." Svila odgurnu od sebe užasavajuće uspomene na Potoa i Peska. "Jedan je bio o nagoj goljoj ženi koja je takođe imala čudne sne."

"C-c-c."

"Razgovarao sam sa... nije bitno. Onda sam pobedio jednog demona. To nećeš verovati, doktore."

"Tačno. Ne verujem", reče mu Ždral vedro.

"Ali, jesam. Pozivao sam božanstva, jedno po jedno. Samo

Hieraks ju je uplašio."

"Ženski đavo. Đavolice. Je li izgledala ovako?" Ždral iskezi zube.

"Da, donekle." Svila zastade i protrlja glavu. "Ali nije to bio san - ne bleđi. Ti je poznaješ. Mora biti da je poznaješ."

Ždral uzvi jednu obrvu. "Ja poznajem đavolicu koju si ti oterao? Pa, moram priznati da je moj krug poznanika širok, ali..."

"Ona je Gljiva, Krvova ćerka. U stanju je da zaposeda ljude, pa je posela i onu ženu sa kojom sam bio."

Najednom uozbiljen, Ždral tiho zazvižda.

"Jesi li je ti operisao?"

Ždral odmahnu glavom. "Krv ti ispričao?"

"Rekao mi je da je pre tebe imao u kući hirurga za mozak. Kad sam saznao šta Gljiva ume da uradi, razumeo sam, ili bar mislim da sam razumeo. Hoćeš li mi ispričati o tome?"

Ždral poče opipavati bradu; onda slegnu ramenima. "Valjda štete od toga ne može biti. Ajuntamiento ionako zna sve važnije elemente, a mi moramo nekako da prekratimo ovo vreme. Ako ti objasnim, da li ćeš posle ti odgovoriti na neka moja pitanja? Ali da mi daš poštene i potpune odgovore, osim ako je reč o nečemu što ne želiš da oni saznaju?"

"Ne znam ja ništa što ne bih želeo da i Ajuntamiento sazna", izjavi Svila, "a na veliki broj pitanja već sam odgovorio Savetniku Potou. Reći ću ti sve što se odnosi na mene lično i sve što znam o drugim ljudima, a što nisu govorili pod Pesovim pečatom."

Ždral se široko osmehnu. "U tom slučaju počecu sa najosnovnijim pitanjem. Za koga radiš?"

"Trebalo je da dodam da ću odgovarati na tvoja pitanja tek kad ti odgovoriš na moja pitanja o Gljivi. Tako se dogovorismo, a ja ću joj rado pomoći, ako budem mogao."

Ista obrva se još jednom uzdiže. "Odgovorićeš i na moje prvo?"

"Da", reče Svila. "Veoma jasno i na njega. Prvo na njega. Da li je Gljiva stvarno Krvova kći? Ona mi je rekla da jeste."

"Zakonski jeste. Ali, usvojena. Neženjama se obično ne dozvoljava da usvajaju decu, ali Krv je radio za Ajuntamiento. Da li si to znao?"

Svila se u poslednji tren seti da ne odmahne glavom. "Nisam. A

ni sad ne verujem. On je kriminalac."

"Ne plaćaju oni njega karticama, znaš. Dopuštaju mu da radi svoja posla bez ometanja, pod uslovom da se ne događaju ozbiljne frke ni u jednoj od njegovih kuća, a osim toga, čine mu i izvesne usluge. Ovo, za Gljivu, izgleda da je bila jedna takva usluga. Bilo je više nego dovoljno da ma koji Savetnik kaže samo dve-tri reči sudiji, a Krv, čim ju je usvojio, stekao je i zakonito pravo da je kontroliše sve do njenog punoletstva."

"Vidim. A ko su njeni pravi roditelji?"

Ždral opet slegnu ramenima. "Ona ih nema. Bar ne u našem svitku. Ko god da su bili, verovatno su imali samo jedan susret, u petri-tacni. Ona je bila smrznuti embrion. Pretpostavljam da je Krv dao de-be-lu lovnu za nju. Znam da je potrošio čitavo malo bogatstvo da dovuče tog encefalistu koga si pomenuo."

Sećajući se gole, grozno prljave sobice u kojoj je prvi put video Gljivu, Svila ogorčeno reče: "Bogatstvo, da bi uništio ono za šta je platio tako mnogo."

"A, ne baš. Trebalo je da ona posle operacije postane popustljivija. Da je možeš ubediti. Pre operacije je bila, koliko sam čuo, živi užas za sve one oko nje. A kad je taj tip za mozak - inače on je bio iz Palustrije, pa smo tako i saznali šta se dešava. Kad je on otvorio njenu lobanju, naleteo je na novi organ." Ždral se tiho nasmeja. "Pročitao sam njegov izveštaj, koji se nalazi u medicinskoj arhivi, u vili."

"Novi organ? Koji?"

"Neću reći da to u njenoj glavi nije bio mozak. Bio je. Ali nije bio sličan onome na čemu je ikada radio taj hirurg. Medicinski govoreći, to nije bio ljudski, ali ni životinjski mozak. Tip je morao da seče otprilike, po nekom svom nagađanju i uz božju pomoć, kao što kažu. I zabrljao je. Štaviše, priznao je da je zabrljao."

Svila otre oči od suza.

"Ma, hajde, hajde. Bilo je to pre deset godina. Uostalom, mi uhode morali bismo biti tvrđeg srca."

"Da li je iko ikad zaplakao za njom, doktore?" upita Svila. "Ti, ili Krv, ili Mošus, ili taj hirurg za mozak? Iko, ikad?"

"Koliko je meni poznato, nije."

"Onda pusti da ja plaćem za njom. Neka joj bude dato bar toliko."

"Ne pada mi na pamet da te sprečavam. Nisi pitao zašto je se Krv nije otarasio."

"Zato što je ona njegova ćerka, kao što si mi sam rekao; bar zakonski je to."

"Ne bi to njega zaustavilo. Nego je hirurg rekao da bi se njene sposobnosti prodiranja u tuđe svesti mogle regenerisati neko vreme posle zaceljenja rane od operacije. Bilo je to samo nagađanje, ali sudeći po ovome što pričaš o đavolici, izgleda da su se stvarno regenerisale. Što sad, zahvaljujući tebi, i Ajuntamiento zna. Zato će Viron biti opasniji nego ikad."

Svila opet obrisala oči krajičkom mantije, pa obrisala i nos. "Misliš, raspolagaće većom snagom. To može zabrinjavati tvoju vladu u Palustriji, ali mene ne zabrinjava."

"A, tako." Ždral kliznu unazad po ležaju i nasloni se leđima na zid od čelika. "E, obećao si da ćeš mi reći za koga radiš, ako ti ispričam o Gljivi. Sad ćeš mi reći da, kao, radiš za Njegovu svesnost, Prolokutora, ili tako nešto. Jel da? Ja to ne bih baš nazvao poštenom igrom."

"Ne. Ili, možda, na neki način i radim za njega. To je zgodna etička poenta. Svakako radim ono što bi Njegova svesnost i hteo da ja radim, ali nisam mu rekao - naime, nisam formalno obavestio Udruženje. Nisam stigao; stari izgovor. Da li bi mi poverovao ako bih ti rekao da uhodim za račun i u korist Njegove svesnosti?"

"Ne bih i ne verujem. Tvoj Prvi govornik ima uhoda koliko hoćeš. Ali oni nisu sveti auguri. Nije on toliko nerazuman. Za koga, dakle?"

"Za Izvanaša."

"Za boga Izvanaša?"

"Da." Svila je osetio da se Ždralova obrva još jednom diže, iako nije gledao ka njegovom licu; čovek duboko udahnu pa ispusti vazduh na usta. "Niko mi ne veruje, osim, pomalo, Mejtere Mermer, pa ne očekujem ni da mi ti poveruješ, doktore. Ti ponajmanje. Ali već sam rekao Savetniku Potou, a kažem i tebi. Izvanaš mi se obratio prošlog fejdana, na igralištu u našoj palestri." Čekao je da Ždral prezrivo frkne.

"E, to je baš zanimljivo. Trebalo bi da se o tome napričamo

natenane. Jesi li ti njega video?"

Svila razmisli o ovom pitanju. "Ne na onaj način kako vidim tebe sada, štaviše siguran sam da njega nije ni moguće videti tako. Svi likovni prikazi bogova su u krajnjoj liniji pogrešni, kao što rekoh Krvu pre nekoliko dana; samo, mogu biti više ili manje prikladni, ali slični ne mogu biti. Međutim, Izvanaš mi se pokazao - prikazao mi je svoj duh, ako se može govoriti o duhu jednog boga - tako što je prikazao nebrojene stvari koje je uradio i načinio. Ljude, životinje, biljke i mirijadu drugih stvari, do kojih je njemu veoma stalo, mada nisu sve lepe niti zaslužuju da budu voljene, po mom shvatanju, a ni po tvom, doktore. Ogromne vatre izvan svitka, bubu koja izgleda kao da ju je pravio juvelir, a jaja polaže u balegu, dečaka koji ne može da govori, a živi kao... kao divlja zver.

Video se i jedan zločinac, nag, na platformi za pogubljenje, a mi smo se tom prizoru vratili kad je smrtna kazna nad njim izvršena, pa ponovo, kad je njegov leš spuštana sa platforme. Među gledaocima su bili njegova majka i jedna grupa njegovih prijatelja i kad je neko rekao da je on podsticao na pobunu, ona je rekla da po njenom mišljenju nikad nije bio stvarno zao i da će ga ona uvek voleti. Videla se i jedna mrtva žena koju su ostavili u nekoj uličici. Video sam i Pateru Štuku, ali sve to je bilo nekako povezano, kao da bi trebalo da se uklopi u neku širu sliku." Svila zastade; prisećao se.

"Da se vratimo mi tom bogu. Jesi li čuo njegov glas?"

"Njegove glasove, jesam. Jedan mi je govorio u jedno uho, a drugi u drugo uvo, maltene bez prestanka. Jedan od tih glasova je bio vrlo muževan; ne lažno dubok, nego stamen, kao da govori neki kameni masiv, neka planina. Drugi glas bio je ženstven, blag, sa malo umiljavanja; a ipak, oba ta glasa bejahu njegovi glasovi. Kad je moje prosvetljenje završeno, razumeo sam mnogo bolje zbog čega umetnici uvek prikazuju Pesa sa dve glave. Inače, verujem da Izvanaš raspolaže mnogo većim brojem glasova. Čuo sam ih iza sebe povremeno, mada nejasno. Bilo je to kao da iza mene cela jedna gomila čeka, dok predvodnici te gomile šapuću u moje uši; ali, ipak, kao da je ta gomila bila samo jedna osoba: Izvanaš. Želiš li da kažeš neki svoj komentar o ovome?"

Ždral odmahnu glavom. "Kad su oba ta glasa govorila

istovremeno, jesi li ih razumeo?"

"Oh, da. Čak i kad su pričala o sasvim različitim stvarima, što najčešće i jesu. Ono što je meni teško shvatljivo, čak i sada - naime, jedna od stvari koje su mi i sada teško shvatljive - jeste sledeće: kako se to moglo sve dogoditi za jedan tren. Mislim da sam nekome rekao kasnije da mi se činilo da je trajalo stotinama godina, ali istina je da nije trajalo uopšte. Dogodilo se za vreme nečega što nije bilo vreme, nečega što ni u jednoj drugoj prilici nisam iskusio. Loše se izražavam, ali nadam se da si me razumeo."

Ždral klimnu glavom.

"Jedan od dečaka, i to Rog, naš najbolji igrač, baš tad je pružao ruke da uhvati loptu. Prsti su mu bili nadomak lopte, a onda se ovo dogodilo izvan vremena. Bilo je kao da je Izvanaš uvek stajao iza mene, ali nikad nije progovarao sve dok se nije ukazala potreba. Pokazao mi je ko je i kakva su njegova osećanja prema svim njegovim delima, zatim kakav je njegov stav prema meni i šta zahteva da učinim. Upozorio me je da mi neće pomagati..." Reči utihnuše; Svila pritisnu dlan na čelo.

Ždral se opet hehetavo nasmeja. "To nije bilo mnogo lepo od njega."

"Ne verujem da je tu bila reč o lepim manirima", odvrati Svila lagano. "Nego o logici. Ako je trebalo da budem njegov agent, što je od mene zatražio... Ništa mi nije rekao kao da naređuje; samo mi je predložio da budem njegov agent. Trebalo je da to naglasim.

Dakle, ako je trebalo da budem njegov agent, onda je ono što sam ja radio moralo biti njegovo delo: hteo je da naš mantejon bude spasen i zato je predložio da ja spasavam mantejon; on je svoje delo ostvarivao kroz mene. Ja sam ta pomoć koju je on poslao mantejonu; a kad nekog pošalješ da nešto spase, onda ne spasavaš i spasitelja, baš kao što ne pereš svoj sapun niti kupuješ šljive da bi ih okačio na svoje šljivovo drvo. Rekao sam, naravno, da ću pokušati. Rekao sam da ću pokušati da uradim sve to što on od mene traži."

"I onda si zaplovio u razne poduhvate da bi spasao taj ruševni mantejon u Sunčevoj ulici? I taj kućerak u kome stanuješ i sve to tamo?"

"Da." Svila klimnu glavom, pokaja se odmah što je klimnuo i dodade: "Ne moraju biti spasene baš te zgrade koje se sad tamo nalaze. Ako bi one mogle biti zamenjene novim, prostranijim građevinama - Patera Ustavica, koadjutor, nagovestio je takvu mogućnost pre dve-tri večeri - to bi bilo još bolje. Međutim, na tvoje pitanje ovim je odgovoreno. Sad znaš za koga radim. Ili za koga uhodim, ako ti se to više sviđa, jer, uhodio sam tebe."

"Za jednog sporednog boga, zvanog 'Onaj napolju'."

"Da. Tako je. Mi smo nameravali... ja sam ti nameravao kazati da mi je poznato da si uhoda, kad sledeći put dođeš da lečiš moj skočni zglob. I da sam razgovarao sa ljudima iz kojih si ti izvlačio informacije, a da oni nisu razumeli zašto su ti one potrebne; takođe sa ljudima koji su prenosili poruke do tebe i od tebe; video sam sistem u tim stvarima. Sada ga vidim još jasnije, ali video sam ga još onda."

Ždral se osmehnu i zaklima glavom, šaljivo glumeći očajanje. "Video je, na žalost, i Savetnik Lemur."

"Vidim ja i što-šta drugo. Na primer, zašto si stanovao kod Krva i zašto sam ja naleteo na Krvovog talusa ovde, u tunelima."

"Nismo u tunelima", reče mu Ždral rasejano. "Zar nisi čuo kad sam ti rekao da je voda svud oko nas? Mi smo u jednom potonulom brodu na dnu jezera. Da budem malo određeniji: u jednom brodu koji je napravljen da bi mogao tonuti i opet se dizati na površinu, kad god to kapetan naredi. Brod koji pliva ispod vode kao riba, ako možeš u to poverovati. Ovo je tajna prestonica Virona. Bio bih bogat čovek, a i heroj, kad bih nekako mogao odneti tu informaciju u otadžbinu, mojim starešinama."

Svila skliznu sa ležaja i priđe čeličnim vratima. Bila su zaključana, kao što je i očekivao; nije bilo nikakvog staklenog okna, niti rupice, nikakve mogućnosti da se proviri napolje. Odjednom svestan svojih telesnih mirisa i silnih mrlja od pepela na odeći, on upita: "Možemo li se mi ovde nekako prati?"

Ždral opet odmahnu glavom. "Ispod ležaja je nokšir, ako to misliš."

"Ne, ne sad."

"Onda mi ispričaj šta je tebe bilo briga da li sam ja uhoda, ako nisi

nameravao da me predaš Ajuntamientu."

"Predao bih te", reče Svila, "ako mi ti ne bi pomogao da spasem naš mantejon od Krva. Htedoh reći da bih te pustio da pobegneš iz grada, ako bi mi prvo pomogao."

Seo je u ugao najudaljeniji od ležaja i našao da je čelični pod zaista tako tvrd i hladan kao što je to Ždral rekao. "Ali ako ne bi, ja bih te otkekao kod zelembaća. Tako bi to rekao narod u našem kraju grada, a ja sam radio i za taj narod i za Izvanaša, koji hoće da spase mantejon upravo zato što mu je tako mnogo stalo do tog naroda."

Izuo je cipele. "Kad narod kaže 'zelembaći', misli na vojnike naše Civilne garde. Jer, kao, u tim zelenim uniformama izgledaju kao zelene žabe."

"Znam, znam. Zašto si ulazio u tunele? Zato što sam ja postavljao nekim ljudima pitanja o tunelima?"

Dok je odgovarao, Svila je izuo čarape. "Ne baš. Nisam ni nameravao da uđem u tunele, mada sam nešto neodređeno čuo o njima, da se, navodno, tamo sastaju krugovi crnih mehaničara i tako dalje; nama su u sholi rekli da su to glupe izmišljotine. Ti i ova ovojnica koju si mi pozajmio omogućili ste mi da pešačim sve do Scilinog svetilišta na jezeru. Tamo sam otišao zato što je i komisionar Simuliid tamo otišao; a osoba koja mi je to rekla takođe mi je kazala da si se ti zanimao za Simuliidovo odlaženje tamo."

"Šenila."

"Ne." Svila odmahnu glavom, unapred znajući da će boleti, ali željan da učini svoj odgovor u najvećoj mogućoj meri kategoričan.

"Znaš da je bila Šenila. Što, međutim, nije važno sada. Inače, dok si ti nju ispovedao, ja sam napolju prisluškivao, znaš. Nisam mnogo čuo, ali želeo bih da sam čuo taj deo."

"Taj deo nisi mogao čuti jer nikad nije izrečen. Šenila je priznavala svoje grehe, a ne tvoje." Svila skide ovojnicu.

"Nek ti bude. Da li te je Krvov talus izručio Potou?"

"Bilo je zapetljanije od toga." Svila je oklevao. "Pretpostavljam da je neobazrivo da ja sada ovo kažem; ali ako je Savetnik Poto odredio nekog da nas prisluškuje, utoliko bolje - želim da skinem ovo sa svoje savesti. Ubio sam Krvovog talusa. Morao sam, da bih spasao svoj život; ali nije mi se dopadalo dok sam to radio, a u ovom

vremenu koje je od tada proteklo, dopalo mi se još manje."

"Pomoću...?"

Svila klimnu glavom. "Pomoću jednog azofa koji se zadesio kod mene. Kasnije mi je oduzet."

"Razumeo sam. Možda je bolje da više ništa ne kažemo o tome."

"Onda da kažemo nešto o ovome." Svila podiže ovojnicu. "Bio si veoma velikodušan i pozajmio mi ovo, a ja sam bio do krajnosti nezahvalan. Moj izgovor znaš; naime, nadao sam se da ću postići ono što je Izvanaš od mene zatražio, da ću opravdati poverenje koje je on ukazao meni, čoveku koji mu za dvadeset tri godine nije nijednom odao počast, pa ni najskromniju. Ne bi bilo pošteno da ja sad zadržim ovo i srećan sam što mi se ukazala prilika da vratim."

"Neću primiti. Je li ovojnica sad hladna? Morala bi da bude. Hoćeš da ti je energizujem?"

"Hoću da je uzmeš, doktore. Ja bih ucenom izvukao onolike pare iz tebe, da sam mogao. Ne zaslužujem da mi činiš nikakve usluge."

"Nisi ti usluge nikad od mene ni dobio." Ždral privuče noge na ležaj i prekrsti ih ispod i ispred sebe. "Ja nisam pronalazač pa da izmislim nešto kao što si ti, ali kamo sreće da jesam, jer ti si tačno ono što nam je bilo potrebno. Ti si tačka okupljanja za potlačene klase u Vironu, a grad koji je unutar sebe podeljen jeste grad koji nema snage da napadne svoje susede. E, sad, energizuj to i omotaj opet oko noge."

"Nijednog trenutka ja nisam želeo da oslabim Viron. To nije bilo deo mog zadatka."

"Nemoj bacati krivicu na sebe. Ajuntamiento je načinio ogromnu štetu kad je ubio kaldea i preuzeo vlast protivno Povelji i protivno volji svog naroda - mada ova istina neće spasti tvoj život kad Lemur završi s tobom. Ubiće te, kao što će i mene."

Svila tužno klimnu glavom. "Savetnik Poto je već rekao nešto u tom smislu. Nadao sam se i još se nadam, da je to bila samo pretnja i da me on ipak neće ubiti, kao što ni Krv nije."

"Ova situacija je sasvim drugačija. Ti si pošao iz grada u Krvovu vilu i dalo se pretpostaviti da još neko zna za tvoj poduhvat. Međutim, ako te je ovog puta Krvov talus uhvatio i uvukao u tunele, mali su izgledi da iko drugi zna da si pao u šake Ajuntamientu. To

sad ne zna čak ni taj talus, ako si ga, kao što veliš, ubio."

"Zna samo Mamelta, žena koju su uhapsili zajedno sa mnom."

"Štaviše", reče Ždral, "da te je ubio, Krv bi bio utoliko manje bezbedan. A kad te ubiju, Lemur i ostali Savetnici biće utoliko bezbedniji. Zapravo, čudim se da te već nisu likvidirali. Ko ti je ta Mamelta, uzgred budi rečeno? Je li to jedna od onih svetih žena?"

"Kad je dovršio pravljenje svitka, Pes je u njega smestio izvestan broj ljudskih bića; ona je jedna od tih. Da li si znao da su neki od tih ljudi još živi, ali uspavani?"

Ždral odmahnu glavom. "Je li ti on to rekao? Pes?"

"Nije mi rekao. Mene su uhvatili vojnici - kad se to desilo, ostavio sam azof, jer sam znao da će me oni pretresati. Taj tunel je bio gotovo sasvim zatrpan nanosom pepela, pa sam ja ostavio azof ispod pepela dok su me vojnici izvlačili."

"Lukavo, lukavo", reče Ždral, osmehnuvši se široko.

"Nije bilo baš mnogo lukavo. Htedoh reći da mi je jedan od vojnika pokazao taj uspavani narod i rekao mi da oni tu stoje još od vremena prvih doseljenika. Gljiva je probudila jednu od tih osoba, Mameltu, a ja sam onda isterao demona, naime Gljivu, kao što ti već rekoh."

"Da."

"Mamelta i ja smo pobjegli od vojnika - Hamerstona će kazniti za to, bojim se - ali smo ponovo uhapšeni kad sam se vratio po azof. Zaključali su me u jednu ćeliju goru od ove, a posle nekog vremena doneli su mi moju mantiju, koju je dotad nosila Mamelta, što znači da su joj dali pristojnu odeću, ili se bar ja nadam da jesu." Svila zastade i gricnu donju usnu. "Mogao sam, valjda, da se oduprem vojnicima, jer imao sam azof; lako je moguće da bih ubio obojicu. Ali nisam mogao naterati sebe da to učinim."

"Veoma pohvalno. Kad si drugi put uhapšen, Poto je već bio tamo?"

"Da."

"I brzo je shvatio ko si."

"Rekao sam mu ko sam", priznade Svila. "Naime, on me je pitao kako se zovem, a ja sam odgovorio. I opet bih tako postupio. Ja sam lojalan građanin; u to sam ga više puta uveravao."

"Pitam se je li moguće biti mrtav, a i dalje lojalan. Ali to je već u tvojoj oblasti stručnog znanja. Zanima me to tvoje prvo bežanje, sa tom ženom. Kako li si to uskladio sa svojom lojalnošću?"

"Morao sam nešto hitno da dovedem u red", reče Svila. "Neću sad ulaziti u pojedinosti, ali uspeo sam; pa, pošto nisam počinio ništa loše, bilo je moralno opravdano da se udaljim u trenutku kad mi se ukazala prilika."

"A sad si učinio nešto loše? Sad si zločinac koji zaslužuje smrt?"

"Nisam. Moja savest nije sasvim čista, ali najgore na njoj je to što sam izneverio Izvanaša. Kad bih opet mogao nekako pobeći - mada se čini da je to sada nemoguće - nije isključeno da bih, konačno, ipak spasao mantejon."

"Znači, ti bi rado pobegao, samo kad bi mogao?"

"Iz gvozdene sobice čija su vrata zaključana?" Svila provuče prste kroz svoj neuredni 'krov' od žute kose. "Kako predlažeš da to izvedemo, doktore?"

"Možda nećemo večno ostati ovde. Imaš li ti volju da bežiš?"

"Da, svakako."

"Onda energizuj tu ovojnici. Možda ćemo morati da trčimo; nadam se da će doći do toga. Hajde, šutiraj je ili je pljeskaj o pod."

Svila uradi kako mu je rečeno; poče šibati čeličnu ploču. "Ako se ikada ukaže ma i najmanja mogućnost da ispunim moj zavet Izvanašu, ja je moram zgrabiti; i učiniću to. On će te svakako blagosloviti, kao što te i ja sad blagoslovim, zbog tvoje velikodušnosti."

"Neću uložiti banku na to." Ždral se osmehnu; na trenutak je izgledalo da je ozaren radošću. "Ti si imao cerebralni poremećaj, to je sve. Najverovatnije je prsila neka mala vena u tvom mozgu, od naprezanja tokom utakmice. Kad se tako nešto desi na pravom mestu, pacijent doživi opsene poput ovih koje si mi opisao. Nije to baš tako retko. A pravo mesto se zove Vernikeova zona." On prstom dodirnu jednu tačku na svojoj glavi, da pokaže gde je to.

12. LEMUR

Svila je klečao u tihoj molitvi, licem primaknut sivo obojenom zidu malene prostorije.

Molpo čudesna, ne ljuti se na mene, na mene koji sam ti uvek odavao počast. Muzika je tvoja. Zar je nikada više neću čuti? Priseti se moje muzičke kutijice, Molpo, koliko sam sati proveo s njom kad sam bio dete. Ona je sad u mom ormanu, Molpo, pa, ako me samo oslobodiš, ja ću podmazati plesače i mehanizam i navijaću je da svira svako veče. Pretraživao sam svoju savest, Molpo, da vidim čime sam izazvao tvoje nezadovoljstvo. Našao sam ovo: suviše strogo sam postupio prema Gljivi kad je posela Mameltu. Oni čiji je um poremećen i oni koji i kad odrastu ostanu umom kao deca, oni su tvoji, Molpo, ja znam da je tako, pa sam, zbog tebe, morao blaži biti prema njoj. Nije trebalo ni da je nazovem đavolicom, jer ona to nije. Odričem se gordosti svoje; ako budem u mogućnosti, odvojiću Gljivu od Krva i čuvaću je kao što bih čuvao svoje sopstveno dete. Za ovo zakletvu dajem. Jednu pticu pevačicu tebi, Molpo, ako nas samo...

Ždral upita: "Ti ne misliš stvarno da će od tih pričancija biti neke koristi? A?"

Pticu pevačicu tebi, Molpo, ako nas samo oslobodiš.

Tartarose mračni, ne ljuti se na mene, na mene koji sam ti uvek odavao počast. Krađa je tvoja i ubistvo i zla dela počinjena u mraku. Zar više nikad neću slobodno hodati mračnim ulicama mog rodnog grada? Priseti se kako sam kroz njih pešačio sa Njorkom, kao lopov. Kad sam se pentrao preko Krvovog zida, pomogao si mi, a ja sam posle sa zadovoljstvom platio za crno jagnje i crnog petla, kao što sam se i zakleo da hoću. Pamti da sam ja bio taj koji je doneo Pesov oproštaj Kalanu i dozvoli meni sada da se iskradem odavde, Tartarose, a sa mnom i doktor Ždral. Nikada zaboraviti neću, Tartarose, da su lopovi tvoji, a da sam ja jedan od njih. Pretraživao sam svoju savest, Tartarose, da vidim čime sam izazvao tvoje nezadovoljstvo. Našao sam ovo: gadio sam se, celim srcem, onih tvojih mračnih tunela, a nijednom nisam u gordosti svojoj pomislio na to da si me ti tamo poslao i da su oni najprikladnija mesta za nekoga

kao što sam ja. Odričem se gordosti svoje; ako me ikad ponovo u tunele pošalješ, boriću se da pokažem svoju zahvalnost i pamtiću tvoju dobrotu. Za ovo zakletvu dajem. Dvanaest crnih pacova za tebe, Tarterose, ako nas samo oslobodiš.

Hierakse najviši, ne ljuti se na mene, na mene koji sam ti uvek odavao počast. Smrt je tvoja. Zar nikad više neću tešiti umiruće? Seti se, Hierakse, kako sam dobar bio prema Trnočuvi, Žbuni, Lani, Fideji, Bharalu, Kalanu i Eksmuru. Priseti se kako me je Eksmur blagoslovio svojim samrtnim dahom i ne zaboravi da sam ja bio taj koji je ubio onu ptičurinu kojoj svetogrdnici dadoše tvoje ime. Ako nas samo oslobodiš, donosiću, celog svog života, oproštaj umirućima i sahranjivaću mrtve. Pretraživao sam svoju savest, Hierakse, da vidim čime sam izazvao tvoje nezadovoljstvo. Našao sam ovo: da...

"Ja sam mislio da vi to radite sa brojanicama."

"Poto mi je oduzeo brojanice, rekao sam ti", reče Svila klonulo. "Uzeo mi je sve, čak i naočare."

"Nisam znao da nosiš naočare."

...da kad sam ugledao one koji pomreše ne budeći se iz sna u koji ih je Pes bacio, nisam predložio da budu sahranjeni, niti se čak pomolio za njih; a kad smo Mamelta i ja našli kosti one žene koja je nosila fenjer, ja sam u svojoj gordosti uzeo njen fenjer, a da kosti njene sahranio nisam. Odričem se gordosti svoje; uvek ću posvećivati pažnju umrlima. Za ovo zakletvu dajem. Crni jarac za tebe, Hierakse, ako nas samo oslobodiš.

Telksiepejo zanosna, ne ljuti se na mene, mene koji sam ti uvek odavao počast. Proročanstvo i magija su tvoji. Zar nikad više neću bacati kockice teldana, niti pronalaziti u utrobi žrtava zapise budućih dana? Priseti se da sam, prinoseći onoliko žrtava za Fideju i za Njorku i za mene samog, prošlog scildana, pročitao sve sem ptica. Pretraživao sam svoju savest, Telksiepejo, da vidim čime sam izazvao tvoje nez...

Najednom sobica potonu u mrak na kakav Svila nikad i nigde nije naišao, čak ni u onom tunelu koji je bio sav zagušen pepelom; mrak opipljiv, mrak koji davi, mrak bez i najmanje iskrice ili ma kakvog nagoveštaja svetlosti.

Ždral šapnu žurnim tonom: "To je Lemur! Pokrivaj glavu."

Mrzovoljan, ne shvatajući zašto bi i čime pokrивao glavu, Svila ga ne posluša.

Našao sam ovo: da nisam potražio nikakvu amajliju...

Vrata se otvoriše; Svila se okrete na vreme da vidi ulazak nekoga ko ih je svojim telom praktično zaglavio cela. Zatim se vrata zatvoriše, sa tupim udarom, ali bez kliskog zvuka brave.

"Ustaj, Patera." Glas Savetnika Lemura bio je dubok i bogat, bariton pun rezonancija. "Hoću vas obojicu. Doktore, uzimaj ovo."

Tup pad.

"Diži to."

Ždralov glas: "Ovo je moja medicinska torba. Kako si je dobio?"

Lemur se nasmeja. (Svila, ustajući, oseti nerazumnu želju da se pridruži tom smehu: toliko je prijateljski i dobrodušno zvučao.) "Vi mislite da smo u sredini jezera? Još smo u pećini, ali ćemo uskoro isploviti. A o torbi sam razgovarao sa Krvom, pa ju je doneo jedan od njegovih vozača, to je sve.

"Patera, imam neke poklončice i za tebe. Uzimaj ove stvari, tvoje su."

Svila pruži sastavljene šake; u njih se spustiše gamadion, srebrni lanac koji mu je majka dala, brojanice i drugi lanac, sve u jednoj zapetljanoj masi. "Hvala", reče on.

"Odvažan si ti čovek, Patera. Krajnje hrabar, za augura. Smatraš li da biste ti i doktor, zajedničkim snagama, mogli da me savladate?"

"Ne znam."

"Ali ne toliko odvažan sada kad si izgubio svog boga. A ti, doktore. Šta misliš? Zajedničkim snagama, ti i augur?"

Ždralov glas dopre iz pravca ležaja: "Ne." U isto vreme, začu se tihi škljocaj kopče.

"Tvoj igličar mi je tu, pod opasačem. I tvoj, Patera, u rukavu. Sad ću vam ih vratiti. Šta mislite, da li biste me sa ta dva igličara mogli ubiti u ovoj pomrčini?"

Svila reče: "Neka svi bogovi spreče da ja ikad ikog ubijem, ili čak da poželim to."

Lemur se opet nasmeja. "Ali Potoa si želeo da ubiješ, a, Patera? Je li? On mi kaže da te je saslušavao satima. Celog života poznajem

tog Potoa. Nema u celom svitku neprijatnijeg stvora od njega, čak i onda kad pokušava da se dopadne."

"Istina je da mi se on nije mogao svideti." Svila je birao reči. "Ipak, poštovao sam ga kao člana Ajuntamienta, pa time i jednog od legitimnih vladara našeg grada. Svakako nisam želeo da mu učinim nikakvo zlo."

"Udario te je mnogo puta. Posle nekog vremena počeo je tako jako da te mlati, da si ostao u komi još nekoliko sati. Svitak bi bio bolji kad bi se oslobodio mog rođaka Potoa. Zar ne želiš da ti vratim igličar?"

"Oh, da. Veoma želim." Svila ispruži ruku napred, slepo.

"Pa da pokušaš da me ubiješ?"

"Na isti način me je izazivao Hamerston", reče Svila. "Ispricao sam to Savetniku Potou, a on je sigurno rekao tebi; ali ti nisi vojnik."

"Ja nisam čak ni hem."

Začu se Ždralov glas: "On te nikad nije video."

"Ako je tako, pogledaj me sad, Patera."

Negde blizu tavanice pojavi se bleđi sjaj, maglovita mrlja bele fosforescencije, razbijajući potpunost tame. Svila je zurio opčinjeno: pojavljivalo se dobro izbrijano lice čoveka od oko šezdeset godina, lice plemenito, sa visokim čelom iznad koga se dizala griva bele kose; nos orlovski, usta široka i, činilo se, sposobna za veliku pokretljivost. Zagledan gore u to lice, Svila uvide da ovaj Savetnik mora biti viši rastom čak i od Giba.

Lice progovori: "Zar nećeš zapitati kako sam ovo izveo? Luminiscentna koža, eto kako. Čak i moje oči mogu da fosforesciraju. Pazi."

Pojaviše se još dve mrlje bleđog sjaja i postadoše Lemurove šake. Jedna šaka je držala, za cev, igličar ništa manji od Njorkinog. "Uzmi ovo, doktore. Tvoje je."

Ždralov glas odjeknu iz mraka, negde iza Lemurovih ruku: "Svila nije očaran."

Igličar se odvoji od Lemura i iščeze.

"On je čovek duhovan", reče Ždral i nasmeja se tiho.

"Pa i ja sam čovek duha, Patera. U velikoj meri. Izgubio si svog boga. Da li bih mogao predložiti drugog?"

"Tartarosa? Njemu sam se molio kad si ti ušao."

"Zbog pomrčine, je li." Lemurovo lice i šake potamneše. Ostade samo tama koja je sad izgledala još crnja.

"I zato što je njegov dan", reče Svila. "Naime, ja bar pretpostavljam da je sad već tardan."

"Tartaros i svi ostali su samo duhovi, Patera. Nikad i nisu bili ništa više od toga, a duhovi izblede, pa ih nema. Minulo je tri stotine godina, pa su Pes, Ehidna, Tartaros, Scila i celo to društvo - izbleдели maltene do nevidljivosti. Prolokutor zna da je tako, pa pošto ćeš ga ti naslediti, trebalo bi i ti da znaš da je tako."

"Pošto ja..." Svila začuta, najednom zadovoljan što je u sobi mrak.

Lemur se opet nasmeja; a Svila - srca punog muke i prestravljen - umalo da se nasmeje s njim. Oseti da se osmehnuo.

"Patera, Patera, kad bi samo mogao da vidiš sebe! Ili da neko napravi sliku kakav si sad!"

"Ti..."

"Augur si, školovan, kažu mi. Diplomirao si u sholi sa počastima. Pa, da te pitam: može li Tartaros videti u mraku?"

Svila klimnu glavom i tim automatskim pokretom pokaza sebi da je već prihvatio podrazumevanje da i Lemur može videti u mraku. "Svakako. To, uistinu, svi bogovi mogu."

Začu se Ždralov glas: "Naime, to su tebe tako učili u sholi, je li."

Lemurov bariton, tako zvučan da je Ždral u poređenju sa njim bio tanak i škripav, odvrati: "Mogu i ja, ništa lošije nego oni. Pomoću talasa energije koji su predugi za vaše oči, ja vas sad vidim. Takođe čujem i vidim na mestima gde nisam. Kad si se probudio, doktor Ždral je podigao prste uvis i zatražio da ih prebrojiš. Ajd sad - uradi ti isto tako. Bilo koji broj."

Svila podiže desnu ruku.

"Svih pet. Ponovo."

Svila posluša.

"Tri. I Ždral je za tebe podigao tri. Ponovo."

"Verujem ti", reče Svila.

"Šest. Verovao si ti i Ždralu kad ti je rekao da nameravam obojicu da vas ubijem. A bilo je sasvim netačno, kao što si čuo."

Nameravamo da vas obojicu uzdignemo do visokih mesta i počasti."

"Hvala", reče Svila.

"Prvo da ti ispričam o bogovima. Doktor Ždral već zna tu priču, ili, ako ne zna, bar nagađa o njoj. Jedan vladar, čovek koji je imao snage da vlada sam i koji se zato nazvao monarhom, sagradio je naš svitak, Patera. Trebalo je da to bude njegova poruka Vaseljeni. Video si neke od ljudi koje je on ukrcao u svitak; štaviše, šetao si i razgovarao sa jednom od tih osoba."

Svila klimnu glavom, a onda svestan Ždralovog prisustva, i reče: "Da. Ona se zove Mamelta."

"Pričali ste o Gljivi. Monarhovi doktori su brljali po mozgu muškaraca i žena ukrcanih u svitak, baš kao onaj hirurg po Gljivinom mozgu. Ali veštije. Izbrisali su lični život svojih pacijenata, u najvećoj meri koliko su se usudili."

Svila reče: "Mamelta mi reče da je nad njom izvršena operacija pre podizanja u naš svitak."

"Eto, vidiš. Hirurzi su, međutim, našli da su uspomene na vladara, vladarevu porodicu i neke od najviših zvaničnika tako duboko uvrežene da ih nije moguće sasvim odstraniti. Da bi prikrili šta je stvarno bilo, dali su im nova imena. Njihov vladar, čovek koji je sebe nazvao monarhom, dobio je ime Pes; goropadnica i oštrokonda kojom se taj oženio dobila je ime Ehidna, i tako dalje. Ona mu je iznarađala sedmoro dece. Za nas su to Scila, Molpe, Tartaros, Hieraks, Telksiepeja, Feja i Sfiksa."

Svila, u mraku, iscrta znak sabiranja.

"Monarh je želeo da ga nasledi jedan od sinova. Scila je ispala jednako zadržta kao sam monarh, ali, žensko, naravno. Zakon je prirode, za našu rasu, da su ženke podvrgnute volji mužjaka. Njen otac joj je dozvolio, ipak, da osnuje ovaj naš grad, a i mnoge druge gradove. Osnovala je ona i tvoje Udruženje, parodiju državne religije iz njenog sopstvenog svitka. Bila je, tada, jedva nešto više od deteta, razumeš, a ostali su bili još mlađi."

Svila proguta knedlu i ne reče ništa.

"Drugo koje mu je kraljica rodila bilo je još gore: fina plesačica i muzičarka, ali, žensko! Žensko! Osim toga, podložna povremenim napadima ludila. Zovemo je Molpe, ili Molpa; dva izgovora istog

imena."

Tihi škljocaj.

"Ničeg upotrebljivog u tvojoj torbi, doktore? Pretražili smo je, prirodna stvar.

"Da nastavim. Njihovo treće dete bilo je muško, ali ništa bolje od prvo dvoje, jer se rodilo slepo. Postalo je taj Tartaros kome si se ti preporučivao, Patera. Ti zamišljaš da on može videti bez svetlosti. Istina je da ne može videti ništa, ni usred bela dana. Jesam li ti dosadan?"

"I da jesi, to ne bi bilo važno, ali ti rizikuješ da izazoveš nezadovoljstvo bogova i ugrožavaš svoj duh."

Ždralovo suvo, tiho smejanje dopre iz mraka.

"Nastaviću to da radim. Ehidna je opet zatrudnela i rodila još jednog muškića, dečka koji je nasledio od svog oca mužastvenu ravnodušnost prema fizičkim osećajima drugih, ali u mnogo izraženijem stepenu - do manije. Sigurno poznaješ, Patera, kao i svako od nas, divno zadovoljstvo nanošenja bola onima koji nam se ne dopadaju. On je sebi dozvolio da ga to zadovoljstvo zavede, do te mere da više nizašta drugo nije mario; hiljade ljudi je ubijao samo radi zabave, iako je bio tek dete. Mi ga sad nazivamo Hieraksom, bogom smrti.

"Je l' da nastavim? Bilo je potom još troje dece, tri devojčice, o kojima ti znaš koliko i ja. Telksiepeja sa svojim magijama, drogama i otrovima, debela Feja i Sfiksa, koja je u sebi spojila očevu silovitost i majčinu opaku narav. U takvoj porodici morala je da uzgaja u sebi takve osobine da bi uopšte ostala živa, dakako."

Svila se nakašlja. "Nagovestio si nameru da mi vratiš igličar, Savetniče. Veoma bih ga rado uzeo."

Ovog puta, avetinjska svetlost ovila se oko celog Lemurovog tela, toliko jaka da se slabašno videla čak i kroz tuniku i pantalone. "Pazi ovo", reče on i ispruži desnu ruku. Tamna mrlja ispod izvezenog satena njegovog rukava poče mu puziti niz ruku, sve do lakta, onda niz podlakticu i konačno kliznu u njegov otvoreni dlan: Zumbulin zlatom obloženi igličar. "Evo ti."

"Kako si to izveo?" upita Svila.

"U mojim rukama ima na hiljade minijaturnih električnih kola.

Pomeranjem izvesnih mišića stvaram magnetska polja; ako neke mišiće opuštam, a druge istovremeno stežem, magnetsko polje putuje. Gledaj."

Zumbulin igličar poče puziti iz njegove šake gore, preko zglavka i nestade u rukavu. "Rado bi ga, kažeš, dobio?"

"Da, veoma rado."

"A ti, doktore Ždrale? Već sam ti vratio igličar; ali planiram da se koristim tvojim daljim uslugama. Hoćeš li računati da ti je taj tvoj igličar - honorar, isplaćen unapred?"

Svetlost koja je strujala sa Lemura bila je sad toliko jaka da je Svila video Ždrala, koji je, sedeći na ležaju, izvukao igličar i pružio ga Lemuru. "Možeš ga uzeti nazad, ako hoćeš. Ali daj Svili njegov igličar i ja ću prihvatiti to kao da sam ja isplaćen."

"Doktro Ždral je već jednom pokušao da puca na mene, vidiš." Lemurovo sijajuće lice se osmehnulo. "On sad izvodi neki surovi trik na tvoj račun, Patera."

"Ne, on je i sad onaj isti ljubazan prijatelj kakav je i bio prema meni od kad sam ga upoznao. Ima ljudi koji se stide svojih najboljih poriva, zato što su se navikli da dovode u vezu dobrotu sa slabošću. Daj mi to, molim te."

Sada nije Zumbulin igličar, nego azof, dopuzio kao srebrni pauk u Lemurovu otvorenu šaku. Svila pruži ruku da ga uzme, ali šaka se sklopi oko azofa; Lemur se nasmeja. Ostadoše opet u potpunom mraku.

Ždralov glas. "Svila mi kaže da ste uhvatili sa njim i jednu ženu. Ako ste je teže povredili, želeo bih je pogledati."

"Mogao bih ja ovo da stisnem tako jako da se zdrobi", reče im Lemur. "To bi bilo opasno čak i za mene."

Svila je uspeo da raspetlja srebrni lanac; dok je govorio, stavljao ga je sebi oko vrata i nameštao Pesov gamadion da visi tačno na sredini. "U tom slučaju, savetujem ti da to ne učiniš."

"I neću. Pre nego što sam ti rekao istinu o bogovima, Patera, nagovestio sam da ću ti predložiti jednog novog, pred kojim bi mogli kleknuti i najmudriji. Mislio sam na sebe, kao što si, mora biti, već shvatio. Jesi li spreman da obožavaš mene?"

"Bojim se da nam nedostaje prikladna žrtva za prinošenje."

Lemuru zasijaše samo oči. "Uzalud taktiziraš, Patera. Zar ne želiš biti Prolokutor? Kad sam tu mogućnost pomenuo, očekivao sam da ćeš me poljubiti u dupe za samu pomisao. Umesto toga, ti se ponašaš kao da me nisi ni čuo."

"Posle prvih sekundu-dve, zaključio sam da je to samo neki tvoj istančan način mučenja. Iskreno govoreći, i sad mislim tako."

"Nije. Ni slučajno. Sasvim sam ozbiljan. Doktor je rekao da bi bio srećan da te je mogao on izmisliti. Pridružujem se tome. Ako si ti ono što je njemu i njegovim gospodarima potrebno, mojim naumima odgovaraš još bolje."

Svila se osećao kao da se guši. "Ti bi hteo da ja kažem narodu da si bog, Savetniče? I da ti treba odavati počasti kao bogu?"

Topao, bogat i prijateljski, Lemurov glas tutnjao je u tami. "I više od toga. To bi i sadašnji Prolokutor mogao; štaviše, pristao bi u sekundi, kad bih mu ja to rekao. Ili bih ga mogao zameniti bilo kojim od stotinu augura koji bi pristali."

Svila odmahnu glavom. "Ne verujem. Ali i ako si u pravu, toj stotini augura niko ne bi poverovao."

"Dabome. Ali bi poverovali tebi. Njegova svesnost je star čovek. Njegova svesnost će umreti, možda sutra. Onda će doći do neočekivanog, ali silno popularnog preokreta, otkriće se da je on stigao da imenuje tebe za svog naslednika, a ti ćeš objasniti narodu da je Pes zadržavao svoje kiše zato što je imao u vidu kako se postupa prema meni: samo treba da odaju odgovarajuće počasti meni, pa će im biti oprošteno. Posle nekog vremena narod će doći do zaključka da ja jesam, kao što stvarno i jesam, veći bog od Pesa. Posle svega što sam ti rekao, zar zadržavaš ikakvu odanost prema njemu? I prema Ehidni i njihovoj derištadi?"

Svila uzdahnu. "Uvideo sam, dok si govorio, kako je nedovoljna moja odanost prema njima oduvek bila. Trebalo je da se razbesnim zbog tvojih svetogrđa. A gledaj mene, samo sam ostao šokiran, kao kakva usedelica kad čuje psovanje svoje kuvarice; međutim, samo da znaš, ja sam sreo pravog boga, Izvanaša..."

Ždral se počeo smejati na sav glas i zacenjivati od smeha.

"A i Kipris, boginju pravu. Otud znam šta je božanstvo, znam kako izgleda, kako zvuči, kakva je tvar od koje je sazdano. Rekao si

još jednu stvar, koju sam ja prenebregao, Savetnice."

Prvi put, Lemur zazvuča opasno, čak smrtno opasno. "A to je...?"

"Reako si da nisi hem. Ja nisam jedan od onih bioloških ljudi koji, iz neznanja i predrasude, smatraju da su viša rasa nego hemijski ljudi, ali, znam da..."

"Lažeš!" Dvostruko strašnije u mraku, sečivo azofa pocepa ravan postojanja kao list hartije, i to pored samog Svilinog uha; sečivo koje je Svila svakom ćelijom svoga tela osetio, užasnije od svega što može unutar vasiona postojati.

Sa druge strane sobice, Ždral povika: "Potopićeš nas!" a plovilo se istog trenutka uzdrma i zanjiha. Ljuske zapaljene boje i pahuljice užarenog čelika počеше padati po Svili kao gusti pljusak, zasipajući ga vatrom; on uzmače, užasnut.

"Ovo je uradio čovek, od biološkog čoveka rođen, Patera. Čovek koji je postao nešto više." U mraku nešto odzvoni kao tresak čekića po nakovnju. "Jesam biološki čovek, ali jesam i bog." Stravični diskontinuitet, koji je povredio samo tkivo Vaseljene, nestao je.

"Hvala ti", reče Svila, hvatajući vazduh. "Hvala ti mnogo. Molim te, nemoj ovo ponovo uraditi."

Siloviti pokreti plovila stišali su se, prešli u postojano vibriranje. Lemurova fosforescirajuća šaka opet se pojavila i otvorila, a drška azofa glatko je kliznula iz nje u rukav.

Začuo se tup udar: doktor Ždral je odbacio medicinsku torbu na pod. "Jesi li ti unutra? U tome?"

Lemurov glas bio je opet topao. "Zašto pitaš?"

"Samo sam radoznao. Pitao sam se nije li to na tebi nešto kao bojni oklop, samo bolje."

"A to bi zanimalo tvoje gazde, u vladi, kog ono grada?"

"Palustrije."

"A-a. Nije Palustrija. Odstranili smo mi izvesne gradove, pa među njima i Palustriju. Kao i Patera Svila, ti ćeš uskoro služiti Vironu, a kad to počne, moraćeš otvoreniji da budeš. U međuvremenu, neka ti bude dovoljno da znaš da se ja nalazim u drugom delu ovog broda. Možda ću ti i pokazati, kad završimo posao koji je neposredno pred nama."

"A to je da mi postanemo tvoje slugе, je li tako."

"Mi bogovi imamo mnogo imena. A što se tiče tvoje odaliske iz prošlosti, nemoj se za nju brinuti, Patera. Ona, dok ja ovo govorim, neguje jednog Ždralovog pacijenta i brine se za tebe."

Ždralov glas: "Koristiš neke starinske reči. Koliko je tebi godina, Savetnice?"

"A koliko bi ti rekao da sam star?" Lemur pruži ruku koja je zračila sjajem. "Vi doktori pominjete 'izraženi tremor' što će reći staračko drhtanje. Koliki bi tremor ti 'izrazio' kad osmotriš ovu ruku?"

"Službovao si pod dvojicom kaldea, a potom si, posle smrti poslednjega, ostao na vlasti već dvadeset dve godine. Normalno je da smo se zapitali."

"U Palustriji. Dabome, normalno je da ste se vi u Palustriji to zapitali. Kad me budeš video na onom drugom mestu, moći ćeš sam dati neku procenu, a mene će zanimati da je čujem."

"Patera, zar te ne zapanjuje sve ovo?"

"Mogao bih shvatiti da si biološki čovek sa protezama; takva je naša Mejtera Ruža." Svila otkri da se njegove sopstvene ruke tresu i ugura ih u džepove. "Ali mi nije jasno kako bi mogao da budeš u nekom drugom delu ovog broda."

"Na isti način kako staklo donosi do tebe sliku iz neke sobe na drugom kraju grada. Na isti način kako ti je tvoj Sveti prozor pokazao lažnu sliku žene već trista godina mrtve i ubedio te da razgovaraš sa jednom od sporednih boginja." Lemur se tiho nasmeja. "Ali već sam suviše vremena uzalud utrošio, a pacijent doktora Ždrala leži na samrti. Nadam se da će mi on oprostiti; prijalo mi je." Svetlucava ruka pruži Zumbulin igličar. "Evo honorara za doktora, u skladu sa onim što je sam rekao. Doktore, želeo bih da pogledaš jednog pacijenta. Da bi zaradio ovaj honorar, dovoljno je samo da ga pregledaš i da mu kažeš istinu. Da li je protivno lekarskoj etici da se pacijentu kaže tačna dijagnoza?"

"Nije."

"U nekim slučajevima, u prošlosti, pomišljao sam da bi moralo biti. Taj moj četvrti zarobljenik takođe je uhoda. Hoćeš li to uraditi? Teško je ranjen."

"A ti posle da ubiješ i Svilu i mene." Ždral frknu. "Pa, nek tako bude. Živeo sam kao nadržilekar. Pa, kad već moram umreti, neka i

umrem lečeći lažno nekoga."

"Vi ćete obojica živeti", reče mu Lemur, "zato što ćete obojica postati izvanredno predusretljivi. Mogao bih vas ja na to naterati ovoga časa, kad bih želeo, ali trenutno mi bolje služite kao protivnici. Neću reći neprijatelji. Vidiš, ja sam tom mom četvrtom zatvoreniku rekao da lekar koji će ga pregledati i augur koji će ga ispovediti nisu moji prijatelji, štaviše, da su se drznuli na spletke protiv vlade koju ja vodim."

Sjaj Lemurove desne šake se povećao; Zumbulin pozlaćeni igličar kliznuo mu je u otvoreni dlan kao živa životinja. "Vaša svesnosti? Izvoli uzeti ovo, Vaša svesnosti." On dade igličar Svili. "Pristaješ li da preneseš, u svojstvu miropomazanog augura, oproštaj Pesov tom pacijentu, ako doktor Ždral kaže da je njegov život u neposrednoj opasnosti?"

"Naravno", reče Svila.

"Onda, krenimo. Znam da će vam ovo biti zanimljivo." Lemur žestokim pokretom otvori vrata. Njih dvojica pođoše za njim, žmirkajući i brišući oči. Krenuli su uzanim hodnikom čiji je pod bio čelična rešetka, zatim niz jedno kratko stepenište strmo maltene poput merdevina.

"Vodim vas dole, sve do kobilice broda", reče im Lemur. "Uzgred rečeno, nadam se da niste očekivali da će se ovaj brod ljuljati. Isplovili smo - dao sam to naređenje dok smo se igrali azofom - i sad plovimo ispod površine, gde nema dejstva talasa."

Doveo ih je do jednih teških vrata ugrađenih u pod, zavrteo dva ručna točka na njima i otvorio ih silovitim zamahom. "Silazi. Pokazaću vam rupu na našem dnu."

Svila pođe prvi. One vibracije koje su potresale brod još od kako im je Lemur zapretio azofom ovde su bile jače - maltene čujan zvuk; u vazduhu se osećala proladna svežina, a gvozdена ograda stepeništa niz koje se spuštao bila je vlažna na dodir. Zelene svetiljke koje su mogle biti oponašanje onih prastarih koje su imali prvi naseljenici, a koje im je Pes dao, kao i neki neodređeni miris koji je možda bio samo odsustvo svih drugih mirisa, ispuniše Svilu, prvi put, osećanjem da je stvarno zašao pod vode jezera Limne. Sidoše u veliku prostoriju na čijem je podu ležao ceo jedan čamac, i to

čamac znatne veličine, kao da je tu izvučen na suvo.

Prvo je ugledao letačeva polomljena krila, položena po providnoj kupoli kojom je gornja strana čamca bila prekrivena i zaštićena. Sastojala su se on nekog tankog pokrivnog materijala, nalik na tkaninu, ali gotovo nevidljivog i od tankih, sada polomljenih letvica od nekog drugog materijala koji je mogao biti uglačana kost; letvice su bile tanje od njegovog kažiprsta.

"Čekaj malo, Vaša svesnosti", reče mu Lemur. "Hoću ovo da vam pokažem. I doktoru Ždralu i tebi. Vredeće vašeg truda."

"Dakle, sredili ste jednog", reče Ždral. "Oborili ste jednog letača."

U njegovom glasu čuo se prizvuk poraza, što navede Svilu da se okrene i da se netremice zagleda u njega.

"Bila je prazna kuća, svi otišli", objasni Ždral. "I Krv i njegovi razbojnici i većina muške posluge. Mislio sam da je to najverovatnije zato što su ovo uspele, ali sam se ipak nadao..." Njegova rečenica ostade nedovršena; samo je slegnuo ramenima.

Lemur je podigao jednu ravnu rešetku od materijala krem-boje. Rešetka je bila čudno uobličena, svojom spoljnom ivicom podsećala je na suzu. "Oborili smo, doktore. A ovo je tajna. Jednostavna, ali neizmerno dragocena. Zar je ne želiš ispitati? Zar ne bi rado poslao svojim gazdama tajnu letenja? Ključ koji otvara nebo? Evo, ovo je oblik tog ključa. Uzmi ga u ruke, ako želiš. Vidi kako je lak. Prevuci prste preko njega, doktore."

Ždral odmahnu glavom.

"Onda, hajde ti, Svesnosti. Kad te tvoji sledbenici postave za kaldea, ovo bi ti moglo biti od izuzetno velike koristi."

"Nikad ja kalde biti neću", reče mu Svila, "a nikad nisam ni želeo biti." On uze u šake zaobljeni komad rešetke, koji gotovo nikakvu težinu nije imao, i zagleda se u fluidne spoljašnje linije. "Pomoću ovoga letač leti? Ovaj oblik mu to omogućuje?"

Lemur klimnu glavom. "Oblik, ali i materijal od koga je ovo napravljeno. Tarsijer ga sad analizuje. Kad si provalio u Krvovu vilu u fejdan nanoć - znam sve o tome, vidiš. Kad si provalio, zar se nisi zapitao zbog čega je Ždralov grad poslao Ždrala baš tamo, da motri na Krva?"

"Ja nisam tada znao da je on uhoda", objasni Svila. Ostavi

rešetku i opipa nateklinu koju je Potova pesnica ostavila na jednoj strani njegove glave. Osećao je slabost i pomalo vrtoglavicu.

"Da bi obavestavao svoje gazde o Krvovom napredovanju sa jastreboom", reče mu Lemur. "Ja sam, još pre više od dvadeset pet godina, uvideo kakve se mogućnosti otvaraju letenjem. Razumeo sam da bi naši gardisti, ako bi leteli kao što to letači mogu, začas otkrivali pokrete neprijateljskih trupa; zatim, da bi se odabrane grupe ljudi mogle spuštati iza neprijateljskih linija da prekidaju komunikacije i tako dalje. Čim sam dobio slobodu delovanja, počeo sam podržavati razne opite čiji je rad izgledao kao da obećava neke učinke. Ali nijedan nije napravio ništa čime bi se moglo podići i dete, a kamoli gardista."

Pomišljajući na Hamerstona, Svila upita: "Zašto ne vojnik?"

Ždral othuknu. "Suviše su oni teški. Ovaj Lemur, ovde, teži četiri puta više nego ti i ja zajedno."

"A-ha!" Lemur se okrete Ždralu. "Razmatrao si tu oblast, dakle."

Ždral klimnu glavom. "Letači su, zapravo, ljudi nešto sitnijeg rasta. Manji su od prosečnog gardiste. Ja sam niskog rasta, na šta me svi stalno podsećaju. Ipak, veći sam od većine letača."

"Zvučiš kao da si video nekog od njih izbliza."

"Kroz teleskop", reče Ždral. "Hoćeš li sad staviti primedbu da nisam imao s kim da ih uporedim?"

"Tebi za volju, stavljam je."

"Nije bilo neophodno upoređivati. Sitan čovek razlikuje se po razmerama od krupnog, a ja sam, kao mali lekar, veoma svestan toga. Na primer, kod malog čoveka glava je srazmerno veća u odnosu na ramena."

Svila se počeo vrpeljiti. "Ako neko umire..."

"Taj neko bi mogao da budeš ti, Svesnosti." Lemur položi tešku šaku na Svilino rame. "Hajde da kažemo - neka ovo bude samo hipoteza - da ja planiram da ti iščupam tu glavu iz ramena čim preneseš Pesov oproštaj onom nesretniku. Ako bi to bilo tako, skraćivanje našeg razgovora osetno bi skratilo tvoj život."

"Kao građanin, imam pravo na javno suđenje i na advokata. A kao augur..."

Pritisak Lemurovih prstiju se pojačao. "Šteta što ti, sam, nisi

advokat, Vaša svesnosti. Kad bi bio, shvatio bi da postoji još jedan, nepisani paragraf. A to je da hitne potrebe Virona moraju biti zadovoljene. Dok mi razgovaramo, jedna svadljiva, radikalna klika nezadovoljnika pokušava da zbací naš zakonito osnovan Ajuntamiento i da popne na vlast jednoga neiskusnog - ali dubokog, to slobodno priznajem - augura, koristeći za to svakojaka praznoverna blebetanja o prosvetljenju i navodnoj naklonosti bogova. Da li ti gnječim rame?"

"Veoma je bolno, svakako."

"Lako bi moglo postati još bolnije. Jesi li zaista razgovarao sa nekakvom boginjom u javnoj kući? Kaži 'nisam' ili ti drobim rame."

"Sa boginjom, u smislu u kome onaj bog, koji je mene prosvetlio, jeste bog? Doktor Ždral drži da takvih bogova više nema. Bez obzira na to da li je on u pravu ili ne, sklon sam neverici da drugi takvi bogovi još i sad postoje."

Lemur steže jače; Svila bi pao na kolena da je mogao. "Želim sad da ti pričam, natenane, Vaša svesnosti, kako mi je palo na um da iskoristim pticu grabljivicu da bismo oborili jednog letača i proučili ga. Kako sam jednom prilikom video jastreba gde obara pticu-ronca, u suton, i došao na tu pomisao. Kako sam pročešljao Viron, u najvećoj tajnosti, tragajući za pravim čovekom koji bi to mogao izvesti. I kako sam ga našao."

Svila zaječa od bola, a Ždral reče. "I tako dalje i tako bliže. Pusti ga, pa ću ja ispričati tebi kako smo mi doznali za celu stvar."

"Pusti ga!" Mamelta je izjurila iz polumraka i bacila se na Svilu. "Robote prokleti! STVARI jedna!" Bila je naga, osim jedne krvave krpe vezane u čvor oko struka; njene pune dojke i zaobljene butine su drhtale, a gola koža imala je boju stare slonovače.

Lemur pusti Svilu i udari Mameltu; bila je to samo ćuška, gotovo nehajna, ali po čelu. Prvo su se pojavile trake beline: čeona kost, na mestima koja su dugi Lemurovi nokti zaparali. Zatim je linula krv i pokrila tu belinu.

Ždral je čučnuo pored nje i otvorio medicinsku tašnu.

"Vrlo dobro, doktore", reče Lemur. "Zakrpi je, svakako. Ali ne ovde." On nabaci Mameltu preko ramena i ponese je, krupnim koracima.

"Hajdemo." Ždral se, vrlo spretno za čoveka njegovih godina, pope uz stepenice do podnih vrata koja je Lemur za njih otvorio, ali po njihovom prolasku i spustio i zatvorio; on poče tegliti jedan od točkova za njihovo zatvaranje, ne bi li ga ponovo zavrteo.

"Ne možemo je ostaviti", reče Svila. On stade pokretati rame, opita radi, i zaključi da nijedna kost nije slomljena.

"Ne možemo joj pomoći dok smo i sami u zarobljeništvu."

Lemurov podrugljivi glas odjeknu sa drugog kraja prostorije. "Jedan čovek umire, jedna žena krvari kao ubodena svinja. Zar nijednoga od vas dvojice nije briga za to?"

"Mene jeste", reče Svila i poče hramati ka tom glasu.

S one strane izvučenog čamca ležao je letač, na jednom ćebetu koje je bilo rašireno po čeličnom podu. Njegovo lice, pocrnelo od sunca, bilo je zgrčeno od bola. Nedaleko od njega zjapila su druga podna vrata, otvorena. Bila su daleko veća od onih kroz koja su njih trojica ušli u ovu prostoriju; na Svilino zaprepašćenje, dovoljno velika da kroz njih prođe ceo čamac. Na zidu kojim se prostorija završavala video se ploča sa instrumentima.

Lemur baci Mameltu pored letača. Zatim zagrme, zaglušujućim glasom koji podseti Svilu na talusa: "Vrati nam se, doktore. Ne možeš ta vrata otvoriti." A Svili reče: "Ja sam te točkove malo popritegao, vidiš. A mnogo sam jači nego vas dvojica zajedno, i mnogo teži."

Svila je već kleknuo pored letačeve glave. "Prenosim ti, sine moj, oproštaj od svih bogova. Seti se sada reči Pesa velikoga, koji..."

"Prestani." Lemur ga opet dohvati za rame. "Mislim da hoćemo prvo lekara. A ako on neće da dođe, ti ga moraš dovesti."

"Ovde sam ja", ogласi se Ždral.

"Ovo je naš letač", reče Lemur. "Zove se lolar. Malo šta nam je rekao, vidiš; ništa korisno, čak ni ime njegovog grada. Moram reći da je jedva nešto viši od tebe, ali da je možda nešto malo lakši. Svejedno, letač je, u dovoljnoj meri, ili gotovo dovoljnoj."

Ždral mu ne odgovori. Sledećeg trenutka uze iz svoje torbe makaze i poče seći letačko odelo. Svila iscepa traku platna iz mantije, obmota je dvaput oko Mameltine glave i veza u čvor.

Lemur sa odobravanjem klimnu glavom. "Preživće ona i biće ti

zahvalna za ovaj tvoj trud, siguran sam, Patera. A preživće i lolar, nadam se. Slušaš li ti, doktore Ždrale?"

Ne dižući pogled, Ždral klimnu glavom. "Moraću da te prevrnem. Pruži ruke iznad glave. Ne pokušavaj sam da se prevrneš. Pusti da ja to uradim."

"Vidiš", reče Lemur tonom običnog razgovora, "lolar je tresnuo baš ovde, u jezero. To je, na neki način, bilo izuzetno pogodno za nas. Poslali smo čamac na površinu i pokupili i njega i njegova krila, bez ikakve pomoći Civilne garde. Ili Krva, dodao bih; na veliko razočarenje i njihovo i njegovo." Lemur se prigušeno nasmeja.

"To je bilo juče rano ujutro. Zadesilo se da sam baš tad bio na obali, pa je vađenjem lolara upravljao Loris. Ne mogu reći jesam li, možda, ja to mogao još bolje. Loris nije Lemur, ali ko jeste? U svakom slučaju, jedan važan deo nije sačuvan, iako smo izvukli i letača i gotovo cela krila i te njegove kaiševe kojima je bio utegnut i drugo što mu je omogućavalo da leti. Izgubljeno je ono što on opisuje skraćenicom 'PM' - pogonski modul. Je li tako, lolare?"

Ždral hitro diže pogled ka Lemuru, pa se opet okrete svom pacijentu.

"Upravo tako, doktore. Bez te naprave, naši gardisti će ipak moći da lete, u jednom smislu te reči, naime samo da klize kao galeb kad jaše na vazdušnoj struji, a uopšte ne pomera krila. Uz jak i povoljan vetar, trebalo bi da bude moguće da se gardista otisne sa neke litice ili kule i preleti velike razdaljine. Ali samo pod sasvim izuzetnim okolnostima mogao bi poleteti sa ravnog polja. Ni u kojim zamislivim okolnostima ne bi mogao leteti protiv ma kog, pa i najslabijeg vetra. Je li ovo suviše stručno za tebe, Patera? Doktor Ždral, čini mi se, razume ove tehničke stvari koje pričam."

"Rekao bih da i ja razmem", reče Svila.

"U prvi mah, učinilo nam se da će taj nedostatak biti samo privremen. Dok je leteo, lolar je imao na sebi PM; sam je to priznao. Dalo bi se pretpostaviti da je PM otrgnut pri udaru o vodu. Moći ćemo nekako da ga nađemo na dnu, a to i pokušavamo, već ceo dan, ili bi nam lolar mogao reći kako se te stvari prave, mada on to, žao mi je što moram reći, odbija."

Ždral reče: "Mora biti da imate nekakvu ambulantu, bar na ovom

brodu. Nešto bolje od ovoga."

"A, imamo", reče mu Lemur. "Pa i držali smo ga tamo, neko vreme. Ali on na našu dobrotu nije jednako uzvratio, pa smo ga opet doneli ovde. Je li svestan?"

"Zar nisi čuo kako sam razgovarao s njim maločas? Naravno da je pri svesti."

"E, baš lepo. lolare, slušaj me. Ja sam Savetnik Lemur i ja ti govorim. Možda se to više nikada neće desiti, a ono što ću ti reći biće daleko značajnije nego išta drugo što si u životu svome čuo i što ćeš ikada čuti. Čuješ li me sada? Kaži nešto ili pomakni glavu."

Letač je ležao licem nadole, glavom ka dugačkim, čeličnim kapak-vratima u podu. Začu se njegov glas, nejak; samo jedna reč, čudnovato izgovorena i naglašena. "Čujem."

Lemur se osmehnu i klimnu glavom. "Utvrдио si da sam čovek od reči, zar ne? Vrlo dobro, dajem ti svoju reč da je istina sve ovo što ću ti sad reći. Neću više pokušavati da te prevarim, ali nemam ni razloga za bilo kakvo dalje strpljenje prema tebi. Ovo su ljudi o kojima smo ti govorili Poto i ja. Ovaj doktor i sam priznaje da je uhoda, kao i ti. I to ne naš uhoda, to možeš biti siguran. Uhoda iz Palustrije, kaže on. Ovaj augur je vođa klike koja se upinjala da se dočepa vlasti u našem gradu. Ako doktor Ždral sad kaže da ćeš umreti, onda si ti u našoj raspravi pobedio. Pustiću augura da ti prenese oproštaj Pesov i to je to. Ali ako doktor Ždral kaže da ćeš preživeti, svako tvoje dalje odbijanje saradnje značiće da se odričeš i života. Jesam li jasan? Neću više traćiti svoje vreme, a ni Potovo, ni na kakve pokušaje da iz tebe silom iscedimo činjenice koji su nam potrebne. Počeli smo pravljenje nove opreme pomoću koje ćemo naći tvoj pogonski mehanizam na dnu. I naći ćemo ga, što će značiti da si umro nizašta. Ako ga i ne nađemo, ostaje nam jastrebica koja je naučila svoj posao; treba samo da je nahuškamo na sledećeg letača koga vidimo i jedan PM će biti naš."

Lemur upre prstom u Ždrala. "Nema pretnji, doktore. Nema obećanja. Istina te neće koštati ništa, a laž ti, opet, neće doneti ništa. Da li će on živeti?"

"Ne znam", reče Ždral ravno. "Ima nekoliko slomljenih rebara - ali ona nisu provalila u pluća, inače bi najverovatnije već bio mrtav. Bar

četiri kičmena pršljena u visini grudi su u vrlo lošem stanju. Oštećena je i kičmena moždina, ali mislim da nije prekinuta, mada ne mogu biti siguran u to. Uz dobru negu i prvoklasnog hirurga, mislim da bi on imao prilično dobre izgleda da se izvuče."

Lemur je izgledao skeptičan. "Da se potpuno oporavi?"

"A, ne verujem. Ali možda bi opet mogao da hoda."

"E, dobro." Lemurov glas stiša se do šapata. "Šta ćemo? Mogli bismo te iskrcati na obalu kroz dva-tri sata. Ti crni kanisteri koje svi vi nosite - kako oni djeluju?"

Ćutanje ispuni prostoriju. Svila, nagnut nad Mameltom, vide da su joj očni kapci zatreperili i steže je za šaku. Ždral slegnu ramenima i zatvori torbu. Škljocaj mehanizma za zatvaranje torbe bio je nagao i konačan kao pucanj Njorkinog igličara u 'Petlu'.

"Nisam ni pretpostavljao da ćeš hteti", reče Lemur letaču, maltene običnim tonom. "Zato sam i isplovio. Patera, počni ti tvoju koještariju, ako želiš. Meni je svejedno. Biće mrtav maltene pre nego što završiš."

"A šta ćeš s njim?" upita Ždral.

"Bacamo to iz broda." Lemur krupnim koracima priđe ploči sa instrumentima. "Kao čoveka od nauke ovo će te možda zainteresovati, doktore. Ova prostorija je na samom dnu našeg broda. Čvrsto je zatvorena, kao što si otkrio pre nekoliko minuta kad si pokušao da ootvoriš onaj kapak gore; takođe je sasvim zaptivena. U ovom trenutku", on baci pogled na jedan od mernih instrumenata, "nalazimo se sedamdeset lakata ispod površine. Na toj dubini, pritisak vode oko našeg korita je približno tri atmosfere. Da li ti je iko objasnio kako se dižemo i kako tonemo?"

"Nije", reče Ždral. "Pitao sam se o tome." On baci pogled prema Svili kao da bi hteo videti da li je i Svila radoznao; ali Svila je bio zauzet tihim, ritmičnim napevanjem molitve i njihanjem brojanica iznad ranjenog letača.

"Pomoću zbijenog vazduha. Kad hoćemo dublje, otvorimo jedan od rezervoara za balast. Jezerska voda ulazi, gubimo plovnost i tonemo. Kad želimo izroniti, u taj isti rezervoar pustimo zbijeni vazduh. Tako rezervoar postane plovak, a mi plovniji. Jednostavno, ali djeluje. Kad ja, sad, otvorim ovaj ventil, u našu prostoriju će ući

nove količine vazduha." Lemur obrte ventil; začu se jako šištanje.

"Kad bih to učinio naglo, vama bi to bilo bolno, zato sam ga samo malo otvorio. Ako vas zabole uši, gutajte."

Svila, koji je posvećivao Lemuru maleni deo pažnje, zastade u napevu da bi progutao. U tom času ranjeni letač prošaputa: "Sunce..." Njegove oči, do tad poluzatvorene, sad se širom otvoriše; počeo se boriti da se okrene ka Svili. "Kaži tvom narodu!"

Nikakav čujni odgovor nije bio dozvoljen sve do kraja molitve, ali Svila klimnu glavom i mahnu brojanicama u znaku oduzimanja. "Blagosloven si." Onda klimnu glavom devet puta, kao što je obred zahtevao i načini znak sabiranja.

"Kad se pritisak u ovoj prostoriji poveća na tri atmosfere, što će brzo biti, moći ćemo da otvorimo ovu rupu na dnu broda, a da ne napravimo poplavu unutra." Lemur se nasmeja. "Evo, počinjem da popuštam pritezače."

Ždral zausti da se usprotivi, zatim čvrsto stisnu vilice.

"Gubimo kontrolu", šapnu letač Svili. Onda se njegove oči sklopiše.

Svila ga slobodnom rukom pogladi po slepoočnici da bi mu dao znak da ga je čuo. "Molim te da oprostiš nama, živima." Još jedan znak sabiranja. "Ja i mnogi drugi nanosili smo ti nepravde često, sine moj, činili smo strašne zločine i brojne prestupe protiv tebe. Ne drži ih u srcu, nego u nevinosti počni život koji nastupa posle života, a sve te nepravde neka budu oprostene." I opet iscrta znak sabiranja pomoću brojanica.

Mameltina šaka pronađe Svilinu i stisnu se oko nje. "On... sanjam li?"

Svila odmahnu glavom. "Govorim ovde u ime Pesa velikoga, Ehidne božanske, Scile pržeće, Molpe čudesne, Tartarosa mračnog, Hieraksa najvišeg, u ime Telksiepeje promišljene, Feje žestoke i Sfikse silne. Takođe u ime svih manjih bogova." Nešto tišim glasom Svila nastavi: "Oprašta ti Izvanaš takođe, sine moj, jer ja ovde govorim za njega."

"Umreće?"

Svila prinese prst usnama. Ždral reče iznenađujuće blagim tonom: "Lemur će ga ubiti. Letač se opredelio za to. I ja bih."

"I ja." Mamelta dodirnu crnu tkaninu kojom joj je Svila previo glavu. "Govorili su da idemo u divan svet mira i izobilja, u kome će ceo dan biti podne. Znali smo da lažu. Kad umrem, ići ću svojoj kući. Kod moje mame i braće... Na terasi na grančici biće naš Čikito."

Ždral opet dohvati makaze. Dok je sekao crnu tkaninu, Lemur jednim silovitim zamahom otvori kapak-vrata u podu.

Bilo je - Svili se ta misao neodoljivo nametnula - kao da je sam Izvanaš zakoračio u prostoriju. Tamo gde se do pre jednog trena nalazio tamni čelični kapak, sad je bio pravougaonik tečne svetlosti, poluprovidan, prohladno treperav. Svetlost dugačkog sunca prodirala je kroz bistru vodu jezera Limne do dubine od sedamdeset lakata i više, prelamala se i rasipala, ispunjavala otvor koji je Lemur tako iznenadno otkrio, osvajala prostoriju svojom natprirodnom zorom nebeskog plavetnila. Prvih nekoliko sekundi Svila je jedva mogao poverovati da je ta eterična tvar stvarno voda. Nagnuo se preko letača, oslonio se desnom rukom (u kojoj je još držao nisku zrna) na ivicu otvora i zagnjurio prste leve ruke u vodu.

Ždral reče: "Malo vazduha je i pobeglo. Jesi osetio?"

Zureći dole u kristalnu vodu, Svila odmahnu glavom. Na jednom kraju otvora otelotvorilo se jato vitkih, srebrnastih riba i za tren otplovilo, činilo se bez ikakvog telesnog pokreta, na drugu stranu, deset ili više lakata daleko. Nestadoše ispod čelične ploče na kojoj je Svila klečao.

Lemur reče: "Sklanjaj se, Patera." Zatim dohvati letača i podiže ga.

Ždral viknu: "Ej, pazi! Ne drži ga tako!"

"Bojiš se da ću mu napraviti neko novo oštećenje, doktore?" Lemur se osmehnuo i podigao letača, bez napora, iznad glave. "Biće to sasvim svejedno. Šta kažeš ti, lolare? Imaš li išta da kažeš? Ovo je poslednja prilika."

"Hvala ženi", jeknu letač. "Ljudi. Jaka krila."

Lemur ga baci dole. Erupcija treperave vode zapljusnu Svilino lice, pokvasi ga celog i na trenutak zaslepi. Kad je opet mogao da gleda, letač je već gotovo sasvim nestao sa vidika. Samo još tren se videlo to lice u agoniji bola, iznenađene oči, otvorena usta iz kojih su strujali mehuri vazduha kao kugle tankog stakla; onda je nestalo.

Lemur zatvori kapak sa zaglušnim treskom i zavrte pritezače. "Kad otvorim onaj poklopac kroz koji smo ušli, pritisak vazduha će se ujednačiti sa pritiskom u celom brodu. Držite usta otvorena, da vam ne bi popucale bubne opne."

Poveo ih je ovog puta drugim stepeništem i širim hodnikom (u kome su se mimoišli sa Savetnicima Galagom i Potom; ta dvojica su hodali naporedo, zadubljeni u razgovor) i najzad kroz jedna vrata koja su čuvala dva vojnika. "Za ovim si ti tragao, doktore", reče on Ždralu, "mada možda ne znajući to. Pred nama je svečana dvorana u kojoj ćeš videti naše prave, biološke ličnosti. Ja sam onamo."

Pokazao je prstom ka jednom krugu blistavih mašina; Ždral pohita na tu stranu. Svila pođe za njim, kudikamo sporije, hramljući i pridržavajući Mameltu.

Biološko telo Savetnika Lemura ležalo je na besprekorno čistoj, beloј ploči; preko njega je bio navučen, sve do vrha donje vilice, jednako besprekoran beo čaršav. Oči mu bejahu sklopljene, obrazi upali; prsa su mu se dizala i spuštala blago i polako; slabo šuštanje njegovog daha bilo je jedva čujno. Pramen bele kose izmakao je obruču od crne sintetike i mreži raznobojnih žica kojom je čitavo njegovo čelo bilo sapeto. Zmijolike cevi iz desetak mašina (neke bistre, druge slamno žute, a treće duboko grimizne) zalazile su pod čaršav.

"Ovde nema izdaji naklonjenih bioloških", reče im Lemur. "Nas neguju odani hemi; oni održavaju u ispravnom stanju i ove mašine, koje, opet, održavaju nas u životu. Oni nas vole, a mi volimo njih. Obećali smo im besmrtnost, što ćemo i isporučiti: večito snabdevanje rezervnim delovima. Oni nam se odužuju tako što neograničeno produžuju živote nas, koji smo samo smrtnici."

Ždral je razgledao jednu od mašina. "Vaša oprema za održavanje života veoma je upečatljiva. Kamo sreće da ja raspolazem takvom."

"Meni su otkazali bubrezi i jetra. Zato smo uključili ove aparate koji rade njihov posao. Na mom srcu postoji dodatak koji, ako zatreba, može preuzeti na sebe celokupni srčani rad. Ubacuje i kiseonik, dabome."

Ždral je sisao zube i odmahivao glavom.

Mamelta tiho reče: "Ovo je prvi put da mi nije zima."

"Ovdašnji vazduh se u celosti preradi svakih sedamdeset sekundi. Filtrira se, zrači se da bi se uništile bakterije, održava se na srazmernoj vlažnosti od trideset pet odsto i na temperaturi koja ne odstupa za više od četvrt stepena od normalne temperature biološkog tela."

Gledajući dole na Savetnika opruženog na leđa, Svila mu reče: "Nikada ni pomislio nisam da bih mogao osetiti sažaljenje prema tebi. Ali sada ga osećam."

"Retko kad sam ja svestan da ležim ovde. Ovo sam ja." Lemur se tresnu šakom po prsima; zvuk je bio isti onaj zvonki udar čekića o metal koji je Svila već jednom, u tami, čuo. "Pun snage, budne pažnje, obdaren savršenim vidom i sluhom. Jedino što mi nedostaje jeste dobro varenje. I, ponekad", Lemur načini značajnu pauzu, "strpljenje."

Ždral se nagnuo nad ležeću figuru; pre nego što je Lemur mogao priskočiti da ga zaustavi, on palcem podiže jedan sivi očni kapak. "Ovaj čovek je mrtav."

"Ne lupetaj gluposti!" Lemur zakorači ka njemu, ali se Svila, postupajući istog trena po nekom porivu koga jedva da je bio svestan, ispreči ispred Lemura. A Lemur, možda zbog neke navike još u detinjstvu stečene da augursku mantiju treba poštovati, stade.

"Pa, vidi." Ždral posegnu palcem i kažiprstom u praznu očnu duplju i izvadi uštinuće crne truleži koje je moglo biti mešavina zemlje crnice i katrana. On to pokaza Lemuru, pa baci na beli čaršav gde je ostalo kao najobičnija prljavština; zatim obrisa prste o tanki, beli jastuk, ostavljajući zabrljane, smrdljive tragove.

Iz Lemura dopre neki zvuk, ne jak, koji Svila nikad ranije nije čuo (iako se i tako mlad naslušao već dosta jada). Nešto nalik na šmrktanje, ali prožeto i pištavim zvukom male osovine koja se zaošijala pa juri sve brže i brže - zvukom bušilice koja je naišla na ekser i koja, potiskivana rukama ludaka, navaljuje sve jače i jače i brže i brže sve dok se ne počne dimiti i dok ne razori sebe, sopstvenom neograničenom, neobuzdanom energijom. Nekoliko sati kasnije Svila će, razmišljajući o ovom zvuku, pomisliti na Vaseljenu sličnu časovničkom mehanizmu, koju mu je Izvanaš prikazao u prošli fejd na igralištu; jer ovo je bio zvuk Vaseljene koja umire, ili,

tačnije, jednog njenog dela koji umire, ili (zaključiće on pospano) zvuk koji pokazuje da Vasiona, za nekoga, umire cela.

Lemur se, cvileći tim zvukom koji će sve do kasno unoc ostati uz Svilu, polako i nesigurno spuštao u čučeci položaj; ruke su mu se kretale bespomoćno, nisu ništa hvatale ni grebale, niti su, zapravo, bilo šta radile; samo su se grčile, baš kao što su (možda) u tim istim trenucima činile i ruke mrtvog letaća, u hladnim vodama jezera, u čekanju na početak onog krućenja koje nastupa pola sata posle smrti i potraje pola dana. (Ili dan, ili dan i po, u zavisnosti od raznih činilaca, što uvek izaziva kojekakve rasprave.) Lemurov pogled ostajao je prikovan za mumificiranog Savetnika na snežnom odru; najzad Lemur jednim kolonom dodirnu pod prekriven zelenim keramičkim pločicama. Činilo se da ne može potonuti ni u kakvo dublje čučanje. Tada mu ruke padoše.

I tada srebrnasti azof, onaj isti koji je Svila uzeo iz ladice u Zumbulinom stočiću za oblačenje, u noći posle onog dana u kome je Izvanaš otkrio Svili suštinu Vaseljene u kojoj je Svila postojao, ispade iz Lemurovog rukava, izvezenog toliko da je podsećao na tapiseriju, i otkliza se, zvečeći, po podu.

A Ždral se baci ka njemu i u padu snažno udari jednu od mašina pokraj postelje mrtvog Savetnika, pa se mašina preturi i razlupa; ali Ždral, iako sede brade, dočepa azof hitro i vešto; strašni zrak azofov šiknu iz drške i Lemur se rasprsnu u oblaku plamena, a Svila i Mamelta se zateturaše unazad, zaklanjajući lice rukama.

Ždral protrča pored njih i nestade kroz vrata pre nego što ga je Svila mogao i videti.

Mamelta vrisnu.

Svila je dohvati za mišicu i povuče za sobom, svestan da bi trebalo da je utiša, ali isto tako svestan da mu to verovatno ne bi pošlo za rukom i da, u svakom slučaju, nema ni jedne jedine sekunde za gubljenje.

Vojnici na vratima već su pucali kad ih je Svila otvorio. Pre nego što je on stigao da ustukne, već su pojurili niz široki hodnik, trostruko brže nego što je čak i brz mladić kao Rog mogao trčati i sigurno deset puta brže nego što se Svila, onesposobljen svojim zglibom i Mameltom koja je vrištala, mogao kretati; ali kad su bili na pola

hodnika, nešto sevnu iz poprečnog prolaza i obojica nestadoše u dve eksplozije - strašno bolne za sluh njegov i Mameltin, iako su im uši još bile u šoku i odzvanjale zbog rasprskavanja Lemura.

"Moramo stići donde pre nego što on zatvori onaj kapak", reče on Mamelti, a onda, pošto ona nikako nije počinjala da trči, on (na svoje kasnije zaprepašćenje) podiže Mameltu, nabaci je preko jednog ramena kao smotan ćilim ili vreću brašna i potrča sam, klateći se i teturajući. Jednom je naleteo na zid i zamalo pao u dubinu nekog stepeništa. Neko se dernjao: "Čekaj! Čekaj!" - i Svila tek kad je stigao do kapka uvide da to više on sam.

Kapak na podu bio je spušten i zatvoren, ali on baci Mameltu na pod i poče okretati ručne točkove. Tek što je počeo, silovit, urlajući vetar naiđe odozdo i podiže kapak pred njim.

"Doktore!"

"Pomagaj!" povika Ždral odozdo. "Možemo da pobegnemo čamcem."

Pet-šest pištolja sa debelom municijom poče gruvati u hodniku. Svila se kako-tako smandrljao niz kratke, strme stepenice u veliku prostoriju na dnu broda; Mamelta za njim; jedan metak udari u kapak, silovito kao malj, a Svila se vrati, spusti kapak u zatvoreni položaj i svom snagom priteže njegove točkove za zatvaranje.

Kad je pritrčao Ždralu, mali doktor se već uveliko upinjao da otvori veći, pravougaoni kapak na dnu broda, iza čamca. Zajedničkim snagama njih troje uspeše da obrnu ručne točkove, kapak se podiže na plimi vode i ledena poplava pokulja u brod. Svila je nekoliko trenutaka bio svestan da tone u vodi koja se naglo podizala. Onda ispljunu vodu, nađe put licem do gore i zagradi puna pluća vazduha.

Nadiranje vode u prostoriju se usporilo, onda kao da se zaustavilo; prođe, Svili se činilo, čitav minut tako. Bio je svestan da ventil za vazduh tuli punim grlom, a da se u vodi, u blizini, neko bacaka, uz mnogo pljuskanja. Nije znao da li je to Mamelta ili Ždral.

Voda poteče unatrag. Povlačila se u početku lagano, zatim sve brže, povukla je i njega; poplava koja je u jednom trenutku ispunila praktično celu prostoriju na dnu broda sada je kuljala nazad u jezero Limnu. Bespomoćan kao marioneta, Svila se poče kovitlati u

vrtočlavim namotajima plave svetlosti, zatim usporavati (a pluća su mu već htela da prsnu) i ugleda drugu priliku gde lebdi u prostoru jednako kao i on: ruke i noge raširene, kosa plovi.

Onda, nejasno, ugleda jedno divovsko lice prekriveno mrljama boje - crne, crvene i zlatne - lice daleko veće od ma kog zida stambene zgradice u mantejonu, lice sa ogromnim ustima koja proguraše priliku što ju je video. Lice projuri ispod njega kao što bi lebdilica jureći punom brzinom niz neku planinsku livadu mogla prohujati ispod letećeg semena čička; tako nastala turbulencija zavrte Svilu još jednom.

13. KALDE SE PREDAJE

"Patera? O, Patera!"

Mejtera Mermer mahala je sa spoljašnjih stepenika starog mantejona u Ulici sunca. Uz nju su stajala dvojica gardista u bojnom oklopu; njihov oficir, u paradnoj zelenoj uniformi, držao je sablju pokorno pred malom Mejterom Nanom, da bi je ona mogla lepo razgledati. Gulo se probi napred, do njih.

Oficir diže pogled. "Patera Svila? Uhapšen si." Gulo odmahnu glavom i objasni.

Mejtera Mermer šmrknu; prezir u tom šmrktanju bio je tako ogroman i razoran da je istog trena spalio i pretvorio u prašinu svo zadovoljstvo koje je mladi oficir možda osetio zbog divljenja sa kojim je, očiju veoma raširenih, Mejtera Nana gledala mač. "Da odvedete Pateru Svilu?" reče Mejtera Mermer. "Ne možete! Takav sveti..."

Tiho režanje začu se iz gomile koja se zbijala oko Patere Guloa. Gulo nije bio maštovit čovek, ali ipak mu se sad učini da se to budi nekakav nevidljivi lav i da sve one molitve koje je pevuckao na svaki Sfiksini dan nisu, ipak, bile koještarije.

"Nemojte se boriti!" Mejtera Nana vrati mač oficiru i diže ruke. "Molim vas! Nema potrebe."

Polete kamenčina i zveknu jednog gardistu po šlemu. Drugi kamen prošiša pored glave Mejtere Mermer i silovito udari u vrata, a civilni gardista koga su pogodili kamenom ispali jedan metak, posle čega se začu krik. Mejtera Nana pojuri niz tih tri-četiri stepenika, u masu naroda.

Gardista opali još jednom, ali oficir jednim pokretom obori na dole cev njegovog pištolja za debelu municiju. "Otvoraj ovo", reče on Gulou. "Idemo mi unutra." Još kamenja polete za njima dok su bežali u mantejon. Dok su Mejtera Mermer i drugi gardista zatvarali teška vrata, pogođeni gardista ispali još dva metka; dva pucnja usledila su tako brzo jedan za drugim da su maltene mogli biti jedan isti pucanj. Uzvratu mu tresak mnogobrojnih kamenica.

"To je zbog ove vrućine." Oficir je govorio pouzdanim tonom, čak se i osmehnuo. "Zaboraviće nas oni, sad kad im nismo na vidiku."

Uvuče mač nazad u kaniju. "Al' je popularan taj Patera Svila."

Mejtera Nana klimnu glavom. Onda reče: "Patera!"

"Moram ja da idem", reče Gulo, pomerajući rezu unazad. "Nije, nije trebalo ni da dolazim." Pokuša da se seti imena one druge sibile, ne uspe i sakato zaključa: "Ona je bila u pravu."

Oficir posegnu rukom da ga uhvati za mantiju, ali za tren zakasni; Gulo iskliznu napolje, a gnevna vika prodre u mantejon. Sledećeg trenutka gardisti su već zatvarali vrata i navlačili rezu opet preko njih. Oficir je čuo, mada slabo, da Gulo napolju viče: "Ljudi! Ljudi!"

"Neće mu oni ništa, Mejtera." Zastade da oslušne, nagnuvši glavu na jednu stranu. "Baš ne volim da hapsim..."

Nije dovršio ovo izvinjavanje, jer je primetio da ga ona više ne sluša. Na njenom metalnom licu poigravali su, kao na ogledalu, slabi odrazi boja: limun-žuta, ružičasta, riđa. Prateći pravac njenog pogleda, on vide komešanje boja u Svetom prozoru i spusti se na kolena. Ples preлива stvarao je obličja koja on nije stizao stvarno da prepozna, hijeroglife, brojke, predele napola uobličene, jedno lice koje je zaplovilo i rastopilo se i ponovo se učvrstilo pre nego što je boginja progovorila, jezikom koji je on maltene razumeo, jezikom koji je i on znao u nekom davno minulom životu, na nekom nezamislivom mestu, u dobu neshvatljivo dalekom. U ovom vremenu, on je samo crvić u truleži; ali ona proglaši da je nekada bio čovek, iako su te uspomene koje je u njemu probudila bile ne više od mrtvih misli čoveka koga je on pojeo.

Hoću, velika boginjo. Hoću. On će sa nama biti bezbedan.

Iza i iznad sebe začu razgovor hemijske žene i debelog augura. "Jedna boginja je došla dok si bio napolju, Patera. Učinila nam je tu čast, bez ikakvog prinošenja žrtava. Nije bio prisutan niko da prevodi. Tako mi je strašno, strašno žao što si propustio..." Augurov odgovor: "Nisam, Mejtera. Nisam sve propustio, samo deo."

Oficir požele da oni začute. Njen božanski glas još mu je brujao u ušima poput struna, dalek i sladak; a njemu je bilo jasno, jasno, šta ona želi da on učini.

Probiti površinu jezera kao što je to Svila učinio, dići se iz gušenja i ponovo ugledati tanku, bleštavu prugu sunca i uvući u pluća svoj

prvi dah, značilo je roditi se ponovo. Nije bio jak plivač, zapravo jedva da je uopšte i bio plivač; ipak, uspevaio je i tako iscrpljen da ostane na površini. Povremeno se grčio i ritao, mutno se plašeći da bi svako takvo odbacivanje nogama moglo privući pažnju one divovske ribe.

U daljini, vika; onda zvonjava, to neko mahnito lupa nečim po tiganju, valjda; on je oba zvuka prenebregao, sve dok ga jedan talas nije toliko podigao da su se pred njim ukazala pohabana, smeđa jedra.

Trojica polunagih ribara uvukoše ga u brodić. "Ima još jedan", reče Svila zadihano. "Moramo da ga nađemo."

"Već su ga našli!" Ždral; široko mu se osmehuje.

Najviši ribar, sa najviše sedih vlasi u kosi, poče ga pljeskati po leđima. "Bogovi paze na augure. Takoj pričao moj stari, Patera."

Ždral mudro klimnu glavom. "Na augure i na budale."

"Jest, gospodine. I nanj. Sledeći put kad krenete brodom, uzmite brodara. Akoj sreće, da nađemo vašu ženu."

Pomisao na ogromnu ribu ispuni Svilin um; on se strese. "Lepo je od vas što ćete je tražiti, ali, bojim se da..."

"Nisi je uspeo dohvatiti, Patera?"

"Nisam, ali... Nisam."

"Mi ćemo izvuć kadju vidimo."

Svila ustade; prvi njihaj brodice izmače mu oslonac ispod nogu i on se nađe u sedećem položaju na gomili mreža.

"Ostani gde si i odmaraj se", progundā Ždral. "Puno toga si preturio preko glave. A i ja sam. Bar sam se dobro okupao, a to je korisno. Kad hem eksplodira, iz njega se oslobodi radioaktivnih izotopa koliko oćeš." On podiže jednu blistavu karticu. "Kapetane, da li bi nam ti mogao pronaći nešto za jelo? Ili malo vina?"

"Da mi okrenemo, gospodine, pa ću pogledat štaj ostalo."

"Opasač pun para", šapnu Ždral, primetivši Svilin zbunjen izgled. "Lemur me naterao da izvrnem džepove, al me nije prepipao. Obećao sam im jednu karticu ako nas vrata u Limnu."

"Jadna ta žena", reče Svila, ne obrativši se nikom određenom. "Trista godina, samo radi ovoga." Na konopima jednog brodića, daleko od njihovog, vide nekakvu crnu pticu; pa pomisli na Oreba,

osmehnu se, onda prekore sebe što se osmehnuo.

Poče se osvrutati kao krivac, nadajući se da njegovo nedolično veselje nije primećeno. Ždral je gledao kapetana, a kapetan glavno jedro. Jedan brodar stajao je na pramcu, jednom nogom na pramčanoj gredi. Drugi je držao konopac kojim je bila vezana ona poprečna motka ispod jedra (Svila se nije mogao setiti kako se taj deo broda zove, ako je ikad i znao) i kao da je čekao neki signal od kapetana - ali potiljak tog čoveka Svila je izgledao nešto mnogo poznat. Pomerivši se da bolje osmotri tog čoveka, Svila zapazi da su mreže na kojima sedi suve.

Ždral je kupio Svili crvenu tuniku, smeđe pantalone i smeđe cipele kao zamenu za one crne koje je u jezeru zbacio s nogu. Svila se presvukao u jednoj pustoj uličici; bacio je svoju mantiju, pocepanu tuniku i stare pantalone iza nekakve hrpe đubreta. "Ja sačuvah Zumbulin igličar i gamadion i brojanice", reče on, "ali ne naočare, niti išta drugo što sam ranije posedovao. Možda je to nekakav znak."

Ždral slegnu ramenima. "To je verovatno bilo u Lemurovom džepu." On je kupio za sebe takođe novu tuniku i nove pantalone, ali i brijač. Pogleda prema početku uličice i reče: "Samo tiho pričaj."

"Šta si video?"

"Dvojicu gardista."

"Ajuntamiento će sigurno misliti da smo mrtvi", usprotivi se Svila. "Dok ne doznaju da nismo, nemamo razloga da se plašimo Garde."

Ždral odmahnu glavom.

"Da su pomislili da smo možda preživeli, mogli su izroniti i potražiti nas, zar ne?"

"Nisu, jer bi onda svi na jezeru saznali za njihov podvodni brod. Kako ti stoje?"

"Malčice su prevelike." Svila pogleda dole, na sebe, priželjkujući da ima ogledalo. "Ali njihov brod je morao izroniti da pokupi jadnog lolara."

"Mršav si", reče mu Ždral. "Nije, za to su poslali onaj mali čamac koji smo videli. Međutim, nisu ga mogli poslati u poteru za nama zato što bi se ona prostorija na dnu broda opet napunila vodom čim bi otvorili kapak na njenoj gornjoj strani da siđu u nju."

"Napravili smo poplavu kad smo otvorili kapak, to jest vrata, u njenom podu", promrmlja Svila.

"Dabome. Ja sam tada otvorio ventil za vazduh koliko je najviše bilo moguće, ali nije bilo dovoljno vremena da se pritisak u prostoriji poveća, posle ulaska vas dvoje. I, prirodna stvar, ušlo je mnogo vode. A ta voda je sabila vazduh tako da se pritisak vazduha od tog trenutka ipak izjednačio sa pritiskom vode. Pošto su iz ventila nastavile da stižu nove količine vazduha, voda je takoreći istog trenutka promenila smer kretanja i počela da ističe natrag u jezero."

Svila je jedan trenutak oklevao, onda klimnuo glavom. "A ako bi oni sad otvorili gornji kapak - da bi iz hodnika sišli tamo - nastala bi nova poplava, zar ne?"

"Dabome. Ali bi voda potopila i sve ostale delove broda. Iz tog razloga oni nisu mogli poslati čamac da nas juri. Pojma nemam kako će zatvoriti kapak na svome dnu, kad do njega ne mogu stići, ali oni će sigurno već smisliti nešto."

Svila se nasloni na jedan zid i odmota Ždralovu ovojnicu sa skočnog zgloba desne noge. "Nisam brodar, ali da sam ja na njihovom mestu, otplovio bih daleko na jezero, gde su mali izgledi da me neko vidi - ili, možda, u onu pećinu koju je Lemur pomenuo kad si ga pitao kako je dobio tvoju tašnu."

"Eh, kamo lepe sreće da nju ne izgubih", reče Ždral, pipajući bradu. "Dvadeset godina bejaše moja."

Razmišljajući o svojoj pernici, Svila reče: "Znam kako ti je, doktore." On počeo udarati ovojnicom kao bičem po zidu.

"Hajde da pretpostavimo da su se vratili u tu njihovu pećinu. Problem bi ostao nerešen. Taj podvodni brod suviše je veliki da se izvuče na obalu."

"Ali bi ga oni mogli nagnuti na jednu stranu", reče Svila. "Mogli bi da premeste sve terete na jednu stranu i da isteraju svu vodu iz rezervoara za balast na drugoj strani. Ili bi čak mogli da povuku gornji deo broda pomoću kabla koji bi bio privezan za zid pećine."

Ždral klimnu glavom, još i sad motreći na ulaz uličice. "Jesi li ti spreman?"

Kad je Ždral otišao, Svila otvori prozor. Njihova soba bila je na

trećem spratu 'Zardalog fenjera' i sa nje se pružao veličanstven pogled na jezero, odakle je stizao osvežavajući povetarac. Svila se nagnu preko prozorskog praga i pogleda pravo dole, u Lučku ulicu. Ždral je rekao da želi da ostane neprimetan; međutim, čim su uzeli ovu sobu, pozvao je poslugu i zatražio da mu donesu pero i hartiju, naškrabao je jednu ne mnogo dugačku belešku i odmah otišao napolje, ostavivši Svilu samog. Gledajući sad levo i desno duž Lučke, Svila zaključi da ako nije opasno da se Ždral šetka po selu, onda sigurno ne može biti opasno ni ako on viri kroz toliko visok prozor i proučava ulicu.

U Limni je mirno, rekao im je gostioničar; ali protekle noći u Vironu su bili neredi koje je Garda surovo suzbila. "Svilini ljudi", rekao im je gostioničar mudro. "Ako mene pitate, oni to sve započinjju."

Svilini ljudi.

Ko li su oni? Duboko zamišljen, Svila se protrlja po obrazu, osetivši dvodnevnu bradu pod vrhovima prstiju. To su, svakako, oni ljudi koji kredom ispisuju njegovo ime. Ima u kvartu oko Sunčane ulice nekih koji su spremni da urade nešto tako, pa i više od toga, nesumnjivo, čak i da tvrde da delaju po njegovim naredbama. Ne prvi put, pade mu na um da bi neki od njih mogli biti oni koji su klekli u Sunčanoj da ih on blagoslovi kad je ispričao Krvu o prosvetljenju - ljudi u takvom očajanju, da su sad spremni da prihvate svakog vođu koji ima, ili se čini da ima, naklonost bogova.

Pa čak i njega.

Lučkom ulicom dolazila su dvojica gardista u kamuflažno obojenim oklopima; u rukama su držali spremne pištolje sa debelom municijom. Pokazuju svoju prisutnost, dabome, u nadi da će prizor njihovog šetkanja po danu sprečiti neredu i kad padne noć - sprečiti izlazak onih sa motkama i kamenjem i nožekanjama nalik na Njorkinu i sa ponekim igličarem; da takve gomile neće povesti borbu protiv oklopljenih i dobro naoružanih gardista. Nekoliko trenutaka Svila je razmišljao o mogućnosti da ih pozove i da im kaže da je on Patera Svila i da će se predati ako će time biti okončane borbe. Ajuntamiento ga, valjda, ne bi mogao ubiti bez suđenja, ako bi se on predao javno; morao bi ga izvesti pred sud; a tamo bi on, čak i ako

ne bi mogao dokazati svoju nevinost, imao bar zadovoljenje da je javno rekao da je nevin.

Mantejon, međutim, još nije bezbedan. On je obećao da će ga spasti ako bude mogao; a sada je mantejon u većoj opasnosti nego ikada. Mošus mu je dao - koliko dugo? Nedelju dana? Da, nedelju dana od scildana. Ali da li je Mošus zaista to rekao u ime Krva, kao što je tvrdio, ili u svoje ime? Zakonski gledano, mantejon je Mošusovo vlasništvo: dakle, predati se sad značilo bi izručiti mantejon Mošusu u ruke.

Nešto duboko u Svili uzmicalo je od takve pomisli. Krvu, možda, ako nema drugog izlaza. Ali nikad, valjda nikad, nekome ko... nekome ko je... Pa i sama ta mogućnost podstakla je Izvanaša da ga prosvetli da bi on onda sprečio takav ishod. Ubiće Mošusa, dakle, ako...

Ako ne bude drugog izlaza i ako bude uspeo da natera sebe na takav postupak.

Udaljio se od prozora i opružio na krevetu. To ga podseti na Savetnika Lemura i na način na koji je Lemur umro. Kao predsedavajući Ajuntamienta, Lemur je bio kalde, u stvarnosti, ako ne i formalno; a Ždral ga je ubio. Možda je to bilo i Ždralovo zakonito pravo, zato što je Lemur nameravao da ubije Ždrala bez suđenja.

Ali suđenje bi bilo puka formalnost. Ždral je uhoda, što i sam priznaje; uhoda iz Palustrije. Ako je tako, da li je Ždral, ipak, imao pravo da ubije Lemura? I da li je to sad od nekog značaja?

Sa zakašnjenjem, Svila se doseti da je ona beleška, koju je Ždral napisao tako žurno, gotovo sigurno bila poruka vladi njegovog grada - kaldeu Palustrije, ili kako već zovu tamošnjeg vladara. Princupredsedniku? Ždral je sigurno opisao podvodnu lađu Ajuntamientoa (koju je smatrao izuzetno važnom) i neobični oblik nalik na suzu koji, zapravo, predstavlja poprečni presek krila sposobnog za let.

U hodniku, ispred sobe, začuše se koraci; Svila zadržava dah. Ždral mu je rekao da digni rezu s vrata samo ako čuje tri brza kucanja, ali to nije bitno. Doći će Garda, pretražiće i ovu gostionicu i sve ostale, to je sigurno... čim Ajuntamiento izabere novog predsedavajućeg i čim taj predsedavajući zaključi da postoji izvesna mogućnost da su on i Ždral (i Mamelta, jer novi predsedavajući neće znati da je

Mamelta poginula) još i sad živi. Ždral je branio svoju odluku da uzme ovako skupu sobu, u najboljoj gostionici u Limni, tvrdnjom da će Garda biti manje sklona da ih uznemirava ako se bude činilo da su bogati; međutim, kad stignu hitne zapovesti Ajuntamienta, Garda će bez oklevanja uznemiravati svakoga, pa i najbogatije građane.

Koraci su postajali sve tiši i najзад nestali.

Svila se podigao u sedeći položaj i skinuo novu tuniku; tek posle toga mu je sasvim jasno došlo do svesti da je već odlučio da se obrije. Ustade i žustro povuče užu zvonu; za nagradu dobi daleko bubnjanje negde dole, na stepeništu. Dvodnevna brada mogla bi poslužiti kao kamuflaža, ali bi ga svakako i obeležila kao čoveka kome je potrebna kamuflaža. Izvanaš ne može razumno zameriti ako se on obrije; ionako se brije svaki dan. Ako bude uhapšen, pa, šta ćemo. Bar neće biti više nikakvih narodnih pobuna na ulicama, neće se ginuti; i bar će biti uhapšen kao ono što jeste, kao Svila, čovek koga drugi nazivaju kaldeom, a ne kao neki pogureni begunac.

"Sapun, peškire, lavor i vrelu vodu", reče on sobarici, devojci koja se ponašala sa puno poštovanja, a koja se odazvala na njegovu zvonjavu. "Otarasiću se svega ovoga odmah sad." Donela je sa sobom aromu kuhinje; prvi talasić tog mirisa probudio je glad u njemu. "Donesi mi i neki sendvič ili nešto tako. Šta god može biti pripremljeno brzo. I čaj, mate ili običan. Sve to stavi na naš račun."

Ždral je, sa svoje strane, pozvonio i tražio druge peškire i novu vodu za brijanje čim je, sav zahuktan, ušao u sobu. "Kladim se da si pomislio da sam te napustio", reče on, raspoređujući te stvari po stočiću za umivanje.

Svila odmahnu glavom; našavši da je ta kretnja prošla maltene bez ikakvog bola, opipa čvorugu koja mu je ostala od Potove pesnice. "Da se nisi vratio, znao bih da si uhapšen. Nameravaš li da obriješ tu bradu? Nadam se da nećeš zameriti što sam pozajmio tvoj brijač."

"Ni najmanje." Ždral osmotri svoj izgled u raskošno velikom ogledalu. "Mislim da je najbolje da obrijem glavninu, ako ne i celu."

"Većina ljudi u tvom položaju prvo bi se obrijala, pa bi tek posle toga slala izveštaje. Šta misliš, da li će oni ribari koji su nas spasli

reći Gardi, ako budu saslušavani?"

"A-ha." Ždral iskliznu iz svoje tunike.

"Onda će Garda znati da treba da nas traži ovde, u Limni."

"Pretraživaće oni Limnu u svakom slučaju. Ovo bi bilo najverovatnije mesto ako bismo preživeli."

"Verovatno. Dao si onim ribarima karticu? To su velike pare, za jednog ribara."

"Spasli su nam život. Osim toga, kapetan će potegnuti čak u Viron da nešto kupi, a njegovi brodari će se napiti. Ako budu dovoljno pijani, niko ih neće ništa pitati."

Svila još jednom klimnu glavom, znajući da ga Ždral može videti u ogledalu. "Ne mogu ti opisati koliko sam bio iznenađen kad sam otkrio da se u posadi tog brodića nalazi i onaj vozač koji me je iz Krbove vile vratio u Viron one noći. Čovek je prešao u ribare, izgleda."

Ždral se okrete i zagleda netremice u Svilu, lica natrljanog penom, držeći brijač u ruci. "Uvek te iznova potcenim. I svaki put kažem sebi da će to biti poslednji put." Čekao je nekoliko časaka odgovor, a onda se okrenuo opet ka ogledalu. "Hvala ti što to nisi pominjao dok nismo ostali nasamo."

"Izgledao mi je nekako poznat, ali tek kad smo stigli u luku, setio sam se ko je. Pokušavao je da okreće glavu tako da mu ne vidim lice i baš zato sam se dobro nagledao njegovog potiljka; ali, tokom vožnje od vile do mantejona, upravo sam njegov potiljak najviše gledao. Jer sam sedeo iza njega."

Ždral poče brijačem smanjivati jedan svoj zuluf. "Dakle, znao si."

"Nisam stvarno razumeo sve do ovog trenutka, kad mi je palo na um kako si dobar uhoda, koliko, po svemu sudeći, vrediš svome gradu."

Ždral se tiho nasmeja. "Mi sapunjamo jedan drugome bradu, čini se."

"Nije mi bio jasan taj ribarski brodić sve dok se nismo presvukli u onoj uličici", reče mu Svila. "Pre toga, bio sam samo zapanjen; a tad sam shvatio da ti je neko na brodiću, možda kapetan ili još verovatnije onaj vozač koji me je one noći odbacio kući, dao nekoliko karata."

"Video si da na meni nema opasača sa novcem. Od tog trenutka pa sve do sad grdio sam sebe zbog te greške i nadao se da ti nisi primetio."

"Kad ti je Šenila ispričala o onom komisionaru..."

"O Simuliidu."

"Da, o Simuliidu. Kad ti je Šenila rekla da Simuliid dolazi na jezero da bi se susretao sa članovima Ajuntamienta, ti si lično došao ovamo da to istražiš. Znam da jesi, razgovarao sam sa jednim mladim parom sa kojim si se sprijateljio. Ako nisi već imao nekoga ovde, odlučio si, tada, da obezbediš da neko tvoj bude uvek u Limni; zato si unajmio kapetana i njegovu brodicu. Zamišljam da je njihova dužnost bila da motre na Hodočasnikovu stazu. Ona se na nekim mestima provlači duž samog ruba litice, pa bi sa brodića na tom delu jezera bilo lako videti ko dolazi i odlazi. Ja sada, naravno, neću prijaviti ni njega ni tebe, ali sam radoznao. Da li je kapetan iz Virona?"

"Jeste. Mada to nije bitno."

"Pa, ne briješ se. Nisam nameravao da te prekinem."

Ždral se opet okrete ka njemu. "Više volim da usmerim celu svoju pažnju na tebe. Nadam se da shvataš da sam radio i za tebe, a ne samo za moj grad. Radio sam na tome da te dovedem na vlast, zato što bi na taj način mogao biti izbegnut jedan rat."

"Nije meni do vlasti. Ali bilo bi nepravedno da ti ne zahvalim za sve što si učinio - i za to što si spasao moj život, u trenutku kad ti je bilo bezbednije da me ostaviš u vodi."

"Ako stvarno tako misliš, jesi li voljan da formalizuješ naše savezništvo? Vironski Ajuntamiento će nas pobiti ako nas se ponovo dočepa. Ja sam uhoda, a ti krupna pretnja njihovoj vladavini. To ti je valjda jasno, a?"

Svila, nevoljno, klimnu glavom.

"Onda je bolje da stanemo leđa u leđa, da ne bismo legli u grob rame uz rame. Kaži mi sve što znaš, a ja ću ti ispričati sve ostalo što ti želiš da znaš. Dajem ti reč da će biti tako. Nemaš nikakav određeni razlog da mi veruješ, ali moja reč više vredi nego što misliš. Dakle?"

"Nije to baš pošteno prema tebi, doktore. Ono što sam ja

pogodio, tebi neće biti od osobite koristi; zato će obaveštenja kojima ti, možda, raspolažeš, biti od ogromne koristi za mene."

"Ima tu još nešto. Ti učini sve što bude u tvojoj moći da moji ljudi i ja ne budemo uhapšeni, a ako se to i desi, da budemo oslobođeni. Ja, sa moje strane, obećavam da nećemo učiniti baš ništa protiv tvog grada. Shvataš, zar ne, da ćeš možda morati da bežiš ako želiš nastaviti disanje? Ako ne uspemo da te popnemo za kaldea, moći ćemo bar da ti obezbedimo utočište. Ne iz neke naše velike dobrote, nego zato što ćeš, sve dok si živ, biti žiža za narodno nezadovoljstvo. Sada smo ti potrebni, a već kroz nekoliko dana mogli bismo ti zatrebati još više."

"Odgovaraćeš na sva moja pitanja otvoreno i pošteno?"

"Pa tako sam i rekao, zar ne? Hoću. Imaš moju reč za sve to. Dovešćemo te na vlast ako budemo mogli, a ti kad se popneš, održavaćeš mir, nećeš nas napasti. E, sad ja hoću tvoju reč. Imam li je?"

Svila, polako, klimnu glavom, pa pruži ruku. Ždral ostavi brijač i njih dvojica se rukovaše.

"Da čujem, šta si doznao o mojoj delatnosti."

"Zapravo, veoma malo. Zumbula radi za tebe, zar ne?"

Ždral klimnu glavom.

"Zbog toga ja radim ovo." Svila je već izvadio brojanice iz džepa; sad je, govoreći, propuštao jedno po jedno zrno kroz prste. "Hoću reći, zato se okrećem protiv svog grada. Onaj kapilar koji je prsnuo u mom mozgu - nisam u stanju da se raspravljam s tobom o tome, znaš. Ne još, jer bismo zbog toga mogli opet postati neprijatelji. Ali taj kapilar hoće da ja spasem mantejon, što ja i moram učiniti, ako ikako mogu; ali ja lično želim da spasem Zumbulu. Ti ćeš sigurno misliti, zbog toga, da sam budala."

"Pokušavam i ja da je spasem", reče mu Ždral. "Kao i one drugare na ribarskoj brodici koji su nas spasli da se ne podavimo. Svi oni su moji ljudi. Smatram da sam odgovoran za njihovu sudbinu. Tako mi Tartarosa, i jesam. Da nije bilo te činjenice, ja bih ti rekao istinu o brodici čim smo te izvukli. Ali šta ako budeš uhvaćen, pa progovoriš? Svi oni bi bili poubijani, a oni su moji."

Svila još jednom klimnu glavom. "Takva su moja osećanja prema

ljudima koji dolaze da gledaju žrtvovanja u našem mantejonu. Ti bi verovatno rekao da su to samo nosači, lopovi i pralje, ali oni, uistinu, jesu naš mantejon. Moguće je zameniti i zgradu, pa čak i Sveti prozor, a i mene, dabome; ali ne njih." On ustade i priđe prozoru.

"Kao što rekoh, doktore, razmišljao sam o tome koliko si značajan i koliko sam ja bio nerazuman što to nisam ranije shvatio. Sigurno imaš bar pedeset godina."

Ždral se okrete ogledalu i opru osušenu penu sa brade. "Pedeset šest."

"Hvala. Dakle, već dugo si uhoda, izgledi su i da si dospeo do visokog ranga u tome. Uz to si i lekar, što bi već samo po sebi bilo dovoljno da budeš od značaja vladi tvog grada. Ne bi oni tebe poslali u Krvovu vilu samog. Zumbula je Vironka. To znam zato što sam razgovarao sa nekim ko ju je poznavao kad je bila mlađa. Ali i moj vozač je iz tvog grada, rekao bih. Da li je on bio drugi po starešinstvu, posle tebe?"

"Tačno." Ždral je po drugi put sapunjabo bradu, širokim pokretima, velikom četkom od svinjske dlake.

"Krv je rekao Mošusu da pozove nekog vozača koji bi mene odbacio do grada; ali ti si to predvideo, i kad si odlazio od nas rekao si baš tom vozaču da bude spreman. Jer, doneo si mi azof, pa je pretila opasnost da vozač, ko god da bude, primeti to."

"U pravu si." Ždral skide malo brade sa jednog obraza. "Takođe sam želeo da te on dobro pogleda i da se upozna s tobom. Smatrao sam da bi to moglo biti od koristi kasnije. Sada mogu reći da je i bilo."

"Valjda bi trebalo da se osećam polaskan." Svila se nagnu kroz prozor i pogleda gore. "Ono važno jeste sledeće: da bi on ovako postupao - danas, hoću reći - morao je znati ne samo da si uhvaćen, nego i da si odveden na jezero. Čak se čini da je tačno znao gde je Ajuntamientov podvodni brod bio u trenutku kad smo vodenom strujom izbačeni iz njega; jer, doveo je vašu ribarsku brodicu baš tamo i izvukao te tako reći istog trenutka. Nisi mogao proći kroz onaj otvor na dnu mnogo pre mene, niti si mogao izroniti na površinu mnogo brže. A ja nisam u vodi ostao dugo, pa ipak ti si već bio ukrcan u trenutku kad su pristupili spasavanju mene. Bilo je čak i

vremena da ti on, tvoj drugi u lancu komandovanja, da nešto para. On je morao biti spreman za to - naime, znao je da su ti oduzeli svu imovinu. Čak i ako je on, lično, bio taj koji je tvoju medicinsku torbu doneo Lemuru..."

"Nije. On je pre toga pošao iz Krvove vile. To je bilo, u izvesnom smislu, veoma loše. Da je nosio torbu, mogao je, možda, prošvercovati do mene nešto upotrebljivo."

"Hteo sam reći ovo: čak i da je on saznao da si na jezeru tako što bi baš njemu bilo naređeno da ponese torbu ili tako što je čuo kad su nekom drugom vozaču naredili da je ponese, morao je imati još neki način da odredi gde si. Pokušavao sam da zamislim kakav bi to način mogao biti i jedino do čega sam došao jeste da on mora imati sposobnost da šalje svoj duh izvan tela, kao Gljiva, ili da vi, ljudi, nosite vrlo mala stakla, ili neke slične naprave. Obećao si da ćeš odgovarati na moja pitanja. Hoćeš li mi reći da li je moje zaključivanje tačno i kako se desilo da Ajuntamiento ne pronade tu napravu na tebi?"

"Zato što je ona ovde." Ždral se kucnu po prsima. "Pre osam godina išao sam na operaciju srca, urađen mi je bajpas. Iskoristili smo tu priliku; hirurg mi je ugradio jednu spravicu koja svakih dva minuta pošalje signal u trajanju od pola sekunde. Svakome ko sluša, signal javlja u kakvom je stanju moje srce; uz to, po pravcu iz koga signal dolazi oni me mogu naći. Prema tome, ako ti ikada, u budućnosti, opet zatreba spasavanje, samo me ubij."

Iscerio se. "Dok sam još među živima, zapitaću zbog čega te toliko zanima taj prozor?"

"Pitao sam se da li bismo mogli ovde izići kad bismo to morali - na primer, ako bi Garda počela provaljivati vrata. Mislim da bih mogao da dohvatim ivicu krova i izvučem se gore."

"Ja ne bih mogao. Kad sam bio u tvojim godinama, možda." Ždral nastavi da se brije.

"Zar ne možeš da letiš?"

"Heh, heh", reče Ždral. "Ne bi to loše bilo."

"Ali to si javio princu-predsedniku, zar ne? O onom obliku koji nam je Lemur pokazao, a koji omogućava letačima da lete?"

"Tu grešiš. Nisam to uradio."

Svila okrete leđa prozoru. "Nisi javio tajnu koja ima toliku vojnu vrednost? Zašto nisi?"

"Želeo bih da ti to mogu reći, iskreno bih želeo. Ali ne mogu. Nadam se da uviđaš da to nije obuhvaćeno našim sporazumom. Zakleo sam se da ću ti reći sve o mojoj organizaciji i našem radu. Mogu ti reći šta jeste u mom raportu, koji je, priznaću, deo operacije."

"Nastavi."

"Ali nije bio upućen princu-predsedniku Palustrije. Zar si stvarno mislio da bih ja rekao onom manijaku Lemuru istinu? Ti si mu sve istinito govorio, znam. Ali ja nisam ti."

"Nadam se da nećeš sad reći da uopšte nisi uhoda, doktore."

"A, ne, ja jesam uhoda, to je jasno. Kako ti se čini - da li da obrijem sve?"

"Na tvom mestu ja bih."

"Plašio sam se da ćeš to reći." Ždral, sa ustezanjem, odreza još jedan deo brade. "Zar nećeš zapitati za koga uhodim? Za Trivigaunte."

"Za žene?"

Ždral se opet tiho nasmeja. "U Trivigaunteu bi rekli: 'Za muškarce?' U Vironu, kao i u većini drugih gradova, prevlađuju muškarci. Ali, šta misliš, da Ajuntamiento nema i ženske uhode? Ja ti jemčim da ih ima koliko god hoće."

"Prirodna stvar. Naše žene su odane."

"Divno." Ždral se okrete ka Svili, mašući brijačem po vazduhu. "To su i muškarci u Trivigaunteu. Nismo mi robovi. Čak smo u boljem položaju nego žene ovde."

"Je li to baš istina?"

"Potpuno. Istina i ništa više od istine."

"Onda mi reci šta je bilo u tvom raportu."

"Hoću." Ždral obrisa brijač. "Bio je prilično sažet, što bi trebalo da već znaš, jer si me gledao kako ga pišem. Javio sam da me je Aju provalio i uhvatio, da sam ubio Savetnika Lemura i pobegao. Da su oborili jednog letaća, ali izgubili PM u jezeru. Da sam našao njihov glavni štab, a to je brod u jezeru Limni koji plovi ispod vode. Zatražio sam da mi bude isplaćena nagrada koju je naša Rani obećala za to."

Osmehnut šire nego ikad, Ždral nastavi: "Nagradu ću i dobiti. Kad se vratim u Trivigaunte, biću bogat čovek. Ali sam rekao i ovo: da nemam nameru, zasad, da odlazim iz Virona, zato što mislim da postoje dobri izgledi da Svila svrgne Ajuntamiento. Spasao sam ga od njih, on ima razloga da mi bude zahvalan; po mom mišljenju, vredi ići na bilo kakav i bilo koji rizik, samo da bi se promenila vlast ovde."

"Jesam zahvalan. Veoma sam ti zahvalan, a to sam ti već i rekao. Je li to bilo sve?"

Ždral klimnu glavom. "To je sve, praktično od reči do reči ono što sam napisao. A sad ti meni objasni kako si znao da Zumbula radi za mene. Je li ti ona to rekla?"

"Nije. Osmotrio sam šta je ugravirano u ovaj igličar." Svila izvadi oružje iz džepa. "Zumbuli, svuda zumbuli, ali ovde, na vrhu, jedna visoka ptica - ja mislio čaplja - stoji u barici; čim sam se dosetio da bi to mogao biti i Ždral, znao sam da si svakako ti dao da se tako ugravira za Zumbulu." On otvori zatvarač igličara. "Nadam se da ga voda nije upropastila."

"Pusti da se dobro osuši pre nego što pokušaš da pucaš. Naulji ga, takođe, i trebalo bi da bude sve u redu. Ali činjenica da sam ja poklonio Zumbuli tako ukrašen igličar nije mogla biti dovoljna da prozreš stvar. Svaki matori tupavko koji se zaljubi u neku zgodnu žensku mogao bi da joj pokloni nešto tako."

"To je tačno, naravno; ali ona je u istoj ladici čuvala i azof. Uzgred rečeno, da li je on i sad kod tebe?"

Ždral klimnu glavom.

"Prema tome, činilo se da je verovatno da je njoj isti čovek dao oba, jer da joj nisi ti dao azof, ona ne bi želela da ga vidiš. Azof vredi nekoliko hiljada zlatnih kartica; ako si joj ti mogao tako nešto pokloniti, onda si morao biti, jasno, nešto više nego što se javno o tebi znalo. Osim toga, dodao si mi azof dok si me pregledao, u Krvovom prisustvu; smatrao sam da se ti to ne bi usudio, da si stvarno bio onaj čovek za koga si se izdavao."

Ždral se opet nasmeja. "Tako si promućuran, da počinjem sumnjati u tvoju nevinost. Siguran si da se ne baviš i ti mojim zanatom?"

"Mešaš nevinost i neznanje, mada sam ja, uzgred rečeno, u mnogo čemu teška neznanica. Za nevinost se čovek opredeljuje, i to iz istog razloga iz koga se opredeljuje i za bilo šta drugo: zato što mu se čini da je to najbolji izbor."

"Moraću razmisliti o tome. U međuvremenu, da ti kažem da joj nisam dao azof. Nekoliko dana pre toga, neko je pretresao moju sobu. Azof nisu našli, ali ja sam onda, za svaki slučaj, zamolio Zu da ga pričuva za mene."

"Kad si ga stavio pod moj opasač..."

"Rekao sam da negde gore postoji boginja kojoj se dopadaš, dabome. Naime, Zu mi je donela azof i rekla da treba da smislimo način da ti ga dostavimo jer će, po njenom mišljenju, Krv narediti Mošusu da te ubije. Kad je ulazila, mislila je da će me zateći kako te krpim, ali ja sam to bio već završio i poslao te Krvu u sobu. Mošus je došao kod mene dok smo nas dvoje o tome razgovarali, pa sam ja namignuo Zumbuli i poneo azof, računajući da će se naći neka zgoda da ti ga dodam."

"Zumbula je došla kod tebe i zatražila da to uradiš?"

"Jeste", reče Ždral, "i ako ti ta činjenica prija, razumem te. Ja, kad sam bio tvojih godina, da sam saznao tako nešto, bacao bih se na rukama od jedne krovne grede do druge."

"Prija, ne poričem." Svila je grickao usnu. "Mogu li zatražiti kao uslugu - veoma veliku uslugu - da ponovo pogledam azof? Samo na minut-dva, molim te. Nemam nameru da te napadnem pomoću njega, niti da projektujem sečivo; vratiću ti ga onog časa kad zatražiš. Samo hoću da ga opet vidim i držim."

Ždral izvadi azof iz pojasa i pruži ga Svili.

"Hvala ti. Dok sam ga imao, zbunjivalo me je to što na njemu nema nijednog zumbula; sad razumem. Ovaj demon, da li se tako zove 'kamen krvi'?"

"Tačno. Trebalo je da taj azof bude poklonjen Krvu. Naša Rani mi je dala lepu svoticu za slučaj da nam se jednog dana učini da bi Krva trebalo kupiti; onda je jedna od naših hanuma dodala i taj azof, kao posebni poklon za dobru volju. On već poseduje dva-tri azofa, ali mi, tada, nismo to znali."

"Hvala." Svila je preokretao azof u rukama. "Da sam znao da je

ovo tvoje, a ne Zumbulino, ne bih se vratio sa Mameltom da ga tražimo po onim đavolskim tunelima. Onda vojnici ne bi uhvatili nju i mene i ona ne bi izgubila život."

"Mogli ste vi biti uhapšeni i da se niste vratili. Ali onda Lemur ne bi imao pri ruci taj azof, pa ga ja ne bih mogao ubiti. Sad bismo već bili mrtvi i ti i ja. A i tvoja prijateljica Mamelta, najverovatnije."

"Pretpostavljam da je tako." Svila, misleći da je to poslednji put, pritisnu usne na blistavu srebrnu dršku. "Imam osećaj da mi je donosio samo zlu sreću; ali, da ga nisam imao, onaj talus bi me smoždio." Ne bez izvesnog oklevanja, on vrati azof Ždralu.

Te noći, Svila je ležao u svojoj iznajmljenoj postelji i šaputao čudnovatoj tavanici; tuneli su se uplitali u sve njegove snove, njihovi sumračni, upleteni ogranci krivudali su ispod svega. Da li je ona visoka dvorana u kojoj spavači stoje u svojim krhkim cevima sad tačno ispod njega, sad dok on čeka san? Činilo mu se da je to sasvim moguće, pošto ta dvorana nije bila daleko od onog tunela koji beše krcat pepelom, nastalim u mantejonu ovde u Limni. Nema sumnje da se i njegov mantejon u Sunčanoj ulici nalazi iznad jednog takvog tunela, kao što je Hamerston i nagovestio.

Kako jezivo teskobni izgledaju ti tuneli! Kao da će svakog časa da se sruče na njega i zgnječe ga. Nije ih sagradio Ajuntamiento; nije mogao. Tuneli su mnogo stariji; radnici koji kopaju temelje za ovo ili ono, povremeno i danas, nabasaju na njih i tom prilikom mudro zazidaju nastali otvor.

Ko je, međutim, napravio te tunele i za koju svrhu? Mejtera Mermer pamti kratko sunce. Pamti li ona i tunele i kako su kopani i čemu su služili?

Pa, trebalo bi da je u ovoj njihovoj sobi svežina. Zašto je ovako sparno - vrelije nego u njegovoj spavaćoj sobi u mantejonu, u kojoj je uvek prevruće, uvek se kuvaš, iako oba tamošnja prozora i onaj ka Srebrnoj ulici i onaj ka bašti, stoje širom otvorena. Kako lepršaju njihove tanke, bele zavese na vrelom vetru koji nimalo ne pomaže da u sobi bude manje omorina. Doktor Ždral neprekidno stoji napolju sa Mejterom Mermer, ubacuje kroz prozor komadiće broskog kamena uzete iz tunela, da bi mu javio da se on, Svila, mora vratiti

po Zumbulin srebrni azof.

On se podiže kao dim i plovi do prozora. Tamo, mrtvi letač pluta. Onaj čiji poslednji dah upravo odlazi kao srebrni mehur iz nosa i usta. Pa, svako jednog dana udahne svoj poslednji, ne znajući da mu je poslednji. Je li to pokušao letač da kaže?

Tresak! Banuo je neko na vrata. Lemur. Iza njega čeka divovsko crno i crveno i zlatno lice ribe koja je pojela ženu što je spavala u staklenoj cevi, kao što sad i on stoji i spava u drugoj cevi, pored žene koja je Šenila, ali je bila Kipris, koja je bila Zumbula, koja je bila Mamelta, sa Zumbulinom kosom crnom kao čađ, koju je riba progutala i progutaće, cap, cap, cap, capaju džinovske čeljusti...

Svila se diže u sedeći položaj. Soba široka, mračna i tiha, a vazduh u njoj, vlažan i topao, zadržava uspomenu na zvuk koji ga je probudio. U drugom krevetu se Ždral meškolji.

Začulo se ponovo, tiho kuckanje, kao brzi rad onog malog časovnika u njegovoj sobi u muškoj stambenoj zgradi u mantejonu.

"Garda." Svila nije mogao objasniti kako to zna.

Ždral progundā: "Verovatno samo sobarica koja čeka da promeni posteljinu."

"Ma, još je mrak. Sredina noći." Svila prebaci obe noge na pod.

Kuckanje se ponovilo.

Jedan naoružani gardista sa pištoljem za debelu municiju stajao je nasred Lučke ulice, jedva vidljiv u oblacima pomućenoj svetlosti nebeskih zemalja; ali on vide da je Svila izvirió kroz prozor, stade u stav mirno i zatim pozdravi Svilu salutiranjem.

"Garda je", reče Svila. Snagom volje primoravao je sebe da zadrži ton običnog razgovora. "Rekao bih da nas imaju, na žalost."

Sad se i Ždral podiže u sedeći položaj. "Ne kuca Garda tako."

"Ali jedan gardista nalazi se napolju i pilji u naš prozor." Svila diže rezu i širom otvori vrata. Uniformisani kapetan civilne garde mu je salutirao i pri tome kucnuo petom o petu: čizme uglačane, zvuk oštar kao sklapanje čeljusti velike ribe. Iza kapetana, još jedan gardista, po činu samo borac Garde kao i onaj na ulici i salutiranje isto kao kod onoga na ulici, sa šakom ravno položenom na cev oružja.

"Neka ti svi bogovi budu naklonjeni", reče Svila, ne znajući šta bi drugo rekao. Stade u stranu. "Želite li ući?"

"Hvala ti, moj kalde."

Svila žmirnu.

Ta dvojica zakoračiše preko praga: kapetan nemarno elegantan u uniformi krojenoj za njega, borac Garde besprekoran u uglačanom zelenom oklopu.

Ždral zevnu. "Niste došli da nas uhapsite?"

"Ne, ne!" reče kapetan. "Ni u kom slučaju. Došao sam da vas upozorim - da upozorim našeg kaldea, naročito - da postoje drugi koji nameravaju da ga uhapse. Oni u ovim trenucima tragaju za njim. Pretpostavljam da si ti doktor Ždral? Izdate su poternice za obojicom. Vama je hitno potrebna zaštita; i, evo, ja sam stigao. Žao mi je što sam vam pokvario san, ali mi je drago što sam stigao pre onih drugih."

Svila polako reče: "Ovo se dešava zbog jedne nepromišljene primedbe Savetnika Lemura, uveren sam."

"Ne znam ništa o tome, moj kalde."

"Neko od bogova ga je čuo - a mislim da mogu i pogoditi koji. Koliko je sati, kapetane?"

"Tri i četrdeset pet, moj kalde."

"Znači, suviše rano za povratak u grad. Sedite - ne, prvo pozovi onog borca koji stoji napolju i motri na naš prozor. Neka uđe i on. Želim da sednete, sva trojica i da mi kažete šta se dešavalo u Vironu ovih dana."

"Možda je bolje da on ostane gde jeste, moj kalde, da bi drugi pomislili da te ja hapsim."

"Dobro, sad si me uhapsio." Svila dohvati pantalone i sede na krevet da ih obuče. "Doktor Ždral i ja smo savladani i razoružani, prema tome onaj čovek napolju nije više potreban. Uvedi ga."

Kapetan mahnu borcu, koji priđe prozoru i načini jedan pokret; kapetan sede na stolicu.

Svila poče pljuscati Ždralovom ovojnicom po jednoj krevetskoj nozi. "Oslovljavaš me kao kaldea. Zbog čega?"

"Svi znaju, moj kalde, da treba da postoji kalde. Povelja Virona, koju su zajednički napisali naša zaštitnica i sam gospod Pes, jasno kaže da mora postojati kalde - a ipak, već dvadeset godina smo bez kaldea."

Ždral reče: "Pa ipak, sve ide manje-više dobro, a? U gradu je mir?"

Kapetan odmahnu glavom. "Nije baš, doktore." On baci pogled ka borcu, pa slegnu ramenima. "Prošle noći bili su novi nemiri, kuće i radnje su gorele. Cela jedna brigada jedva je odbranila Palatin. Neverovatno! Iz godine u godinu postaje sve gore. Zbog ove vrućine sve je pogoršano, kao i zbog onako visokih cena na pijaci..." On opet slegnu ramenima. "Da je Ajuntamiento pitao mene za mišljenje, ja bih preporučio da se osnovne namirnice pokupuju u velikim količinama - kukuruz i pasulj, hrana sirotinje - i da se onda prodaju po nižim cenama. Nisu me pitali, a ja ću moje mišljenje ispisati njihovom krvlju."

Borac neočekivano reče: "Jedna boginja nam se obratila, kalde."

Kapetan zagladi svoje tanke brčiće. "To je tačno, moj kalde. Imali smo tu izuzetnu čast juče, u tvom mantejonu, gde bogovi sada opet govore."

Svila namota ovojnicu oko zgloba iznad desnog stopala. "Jedan od vas ju je razumeo?"

"Svi smo je razumeli, moj kalde. Ne na onaj način kako ja razumem tebe i ne na onaj način kako bi je ti razumeo, svakako. Ipak, saopštila nam je jasno da su naređenja koja smo dobili bila svetogrđe, jer se ti sad računaš u svete ljude. Milošću te iste boginje, onaj tvoj pomoćnik se vratio dok je još govorila. On će umeti da prepriča njenu poruku doslovce, njenim rečima. Suština je bila, da su besmrtni bogovi nezadovoljni našim nesrećnim gradom, da su odabrali tebe da nam budeš kalde i da svi koji ti se usprotive moraju biti uništeni. Moji borci..."

Kao da je to bio dati znak, začu se kucanje na vratima; borac ih otvori i njegov drugar uđe.

"Ovi moji borci", nastavi kapetan, "bili su spremni da me ubiju, da sam ja kojim slučajem navaljivao da slušamo prvobitna naređenja, moj kalde. Ja, međutim, nisam imao ni najmanju nameru da se tih naređenja pridržavam, u to možeš biti siguran."

Svila je ovo primio ćuteći. Kad je kapetan završio sa objašnjenjem, Svila navuče crvenu tuniku.

Borac koji je upravo ušao bacio je pogled na svog kapetana, koji

mu klimnu glavom, a borac reče: "Svakome je jasno da nešto nije u redu. Pes ne da kišu, umesto kiše imamo ove vrućine. Žetva za žetvom podbacuje. Moj otac je imao veliki, dobar ribnjak, ali smo ga ispumpali do poslednje kapi vode da bismo navodnili kukuruz. Ove godine je ostao suv preko celog leta; sreća je naša što smo uspeli da dobijemo deset kvintala."

Kapetan nagnu glavu prema tom vojniku kao da hoće da kaže: Vidiš sa kakvim nevoljana ja moram da se nosim. "Priča se o kopanju kanala za dovođenje vode iz jezera, moj kalde, ali za to bi bile potrebne godine. A dotle nebesa ostaju zabravljena protiv nas i svi mantejoni u gradu ćute, osim tvog. Mnogo pre nego što je boginja progovorila, bilo je jasno da su bogovi nezadovoljni nama. Mnogi od nas smatraju da je jednako očigledno zbog čega. Jesi li upoznat, moj kalde, sa činjenicom da je narod širom grada pisao po zidovima reči 'Svilu za kaldea'?"

Svila klimnu glavom.

"Noćas smo malo pisali moji momci i ja. Mi pišemo: 'Svila je kalde'."

Ždral se suvo, tiho nasmeja. "Obe parole znače isto, zar ne, kapetane? 'Svila će biti ubijen ako ga uhvate.'"

"Budimo zahvalni što se to nije dogodilo, doktore."

"Ja sam zahvalan, to vam mogu reći." Ždral odbaci u stranu svoj čaršav natopljen znojem. "Ali zahvalnost neće uvesti ovog kaldea u Juzgado. Možeš li predložiti neko mesto gde bismo se mi skrivali dok se to ne reši?"

"Neću se ja skrivati", reče Svila. "Ja se vraćam u moj mantejon."

Ždral uzvi obrve. Kapetan se netremice zagleda u Svilu.

"Pre svega zbog toga što želim da se posavetujem sa bogovima. Drugo, zato što želim da kažem svima da Ajuntamiento moramo oboriti mirnim putem, ako je moguće."

"Ali ti se slažeš da Ajuntamiento mora biti svrgnut, zar ne, moj kalde? Mirnim putem ako se može, ali i silom ako je sila potrebna?"

Svila je oklevao.

"Seti se lolara", progundā Ždral.

"U redu", reče Svila posle nekog vremena. "Novi Savetnici moraju doći na mesto ovih koji su sad Ajuntamiento, ali to se mora postići

bez krvoprolića, ako je moguće. Vas trojica kažete da ste spremni da se borite za mene. Jeste li takođe spremni da krenete sa mnom do mog mantejona? Ako neko dođe da me uhapsi, možete reći da sam već uhapšen; tako ćemo postupiti i ovde. Mogli biste reći da me vraćate u moj mantejon da bih pokupio svoje stvari. Takva učtivost prema jednom auguru ne bi bila čudna, je li tako?"

"Biće to veoma opasno, moj kalde", reče kapetan sumorno.

"Šta god mi radili, biće opasno, kapetane. Šta kažeš ti, doktore?"

"Pa zar ja obrijah bradu svoju, a ti se vraćaš u kvart gde te svako zna."

"Pusti da ti raste nova brada, i to smesta."

"U tom slučaju, kako bih mogao odbiti?" Ždral se široko osmehnu. "Nemoguće je otarasiti se mene, moj kalde. Sa cipela da me stružeš, ne bi me ostrugao."

"Nadao sam se da ćeš reći tako nešto. Kapetane, kažeš da ste me tražili cele noći? Tako je zvučalo."

"Još od trenutka kad je boginja ukazala svoju dobrotu prema nama, moj kalde. Prvo u gradu, onda ovde, zato što je tvoj pomoćnik rekao da si otišao u Limnu."

"Ako je tako, treba sva trojica da jedete pre nego što krenemo. To važi i za doktora i mene. Možeš li poslati jednoga borca da probudi kafedžiju? Neka mu kaže da ćemo sve platiti, ali da hrana mora stići odmah, jer moramo krenuti što je pre moguće."

Jedan pogled posla jednog gardistu žurno napolje.

Ždral zapita: "Imate lebdelicu?"

Na kapetanovom licu pokaza se razočaranje. "Imamo samo konje. Moraš biti bar pukovnik da bi mogao odobriti upotrebu lebdelice. Ali, moj kalde, možda je moguće oteti jednu, za tebe, u Limni. Pokušaću to."

Svila reče: "Ne budi smešan. Lebdelica za uhapšenika! Hodaću ispred tvog konja, sa rukama vezanim iza leđa. Zar vi ne radite tako?"

Kapetan, sa oklevanjem, klimnu glavom. "Da, ali..."

Ždral progovori, zamuckujući od žurbe: "On je osakaćen! Valjda ste приметили. Prelom skočnog zgloba. Nema izgleda da ide pešice odavde do Virona."

"Ima ovde jedna postaja Garde, moj kalde. Mogao bih dobiti još jednog konja, možda."

Pamteći kako je jahao sa Njorkom do Krvove vile, Svila reče: "Magarci. Mora biti da je u Limni moguće iznajmiti magarce, a posle ću reći Rogu ili nekom drugom od momaka da ih vrate u Limnu. Jednom auguru i jednom čoveku u doktorovim godinama moglo bi biti dozvoljeno da jašu na magarcima, čini se meni."

Prva siva svetlost dizastora ispunila je ulice Limne pre nego što su njih petorica bili spremni za polazak. Dok se peo na mladog, belog magarca koga mu je jedan od boraca pridržavao, Svila je još mrmaljao jutarnju molitvu Hieraksu visokome. Onda je prekrstio šake iza leđa da ih gardista sveže.

"Ja ću ovo stvarno vrlo labavo da namestim, kalde", reče mu gardista tonom izvinjavanja. "Tako labavo da te neće boleti; štaviše, moći ćeš da otreseš konopac kad god zaželiš."

Ne prekidajući molitvu, Svila klimnu glavom. Sad mu je bilo neobično da se moli u crvenoj tunici, iako se pre upisa u sholu često molio u odeći svakojakih boja. Presvući ću se u stambenoj zgradi, reče on sebi; uzeću čistu tuniku i najbolju mantiju. Pošto je, po sopstvenoj proceni, slab govornik, narod će mu se smeјati ako ga vidi da je odeven u nešto što nije prava augurska odeća.

A naroda će morati da bude mnogo. Koliko god on i tri sibile - i, dabome, studenti iz mantejona - uspeju da okupe. Kad bude držao taj govor... u mantejonu ili napolju? Kad bude držao govor...

Kapetan je pojahao jurišnog pastuva koji je poigravao pod njim. "Ako si spreman, moj kalde?"

Svila klimnu glavom. "Pade mi na um da bi ti ovo lažno hapšenje lako mogao pretvoriti u pravo, kapetane. Ako to učiniš, neće ti pretiti nikakva opasnost od mene, a ni od bogova, rekao bih."

"Hieraks neka uzme moje kosti ako sam i pomislio na takvo izdajstvo, moj kalde. Možeš preuzeti dizgine kad god želiš."

Iako Svila nije mogao da se seti da je petama podbo magarca, magarac je krenuo klimavim korakom napred. Svila je jedan trenutak razmišljao o ovome i zaključio da je magarca verovatno podbo onaj isti gardista koji mu je i vezao ruke iza leđa.

Ždral je osmatrao crne bedeme oblaka koji su se kretali sa jezera ka naselju Limna. "Biće ovo neki mrk dan." On potera svog magarca brže da bi sustigao Svilu. "Prvi takav posle dužeg vremena. Bar nećemo morati da se pržimo na suncu na ovim stvorenjima."

Svila ga upita koliko će, po njegovom mišljenju, jahanje potrajati.

"Na ovoj magaradi? Četiri sata, najmanje. Zar magarci nikad ne trče?"

"Video sam jednom magarca kako pretrčava livadu, kad sam bio dečak", reče Svila. "Ali, naravno, nije mu sedeo čovek na leđima."

"Ovaj baja tek što mi je zavezao ruke iza leđa, a mene već zasvrbeo nos."

Prošli su laganim kasom kroz Obalsku ulicu, pored iste one zgrade Juzgada u kojoj je ona predusretljiva žena kojoj se Oreb dopao pomenula Scilino svetište i Hodočasnikovu stazu; i pored šarene firme advokata Vulpesa, sa naslikanom skerletnom lisicom. Vulpes će se pitati zašto on, Svila, nije dao ovom kapetanu njegovu posetnicu, pomisli Svila. Naime, to će se Vulpes zapitati ako ga vidi i prepozna u ovoj novoj odeći. Vulpes bi se usprotivio: rekao bi da nije u redu da kriminalci uhapšeni u Limni budu odvedeni u grad samo da bi ostali bez njegovih usluga.

Vulpesova posetnica je izgubljena, zajedno sa mnogim drugim stvarima, kad su ga pretresali... Pade mu na um da više nema ni ključeve od mantejona. Možda je Lemur, kad je uzimao Zumbulin igličar i azof i gamadion i brojanice od Savetnika Potoa, uzeo i Vulpesovu posetnicu; ali od slabe će mu vajde biti ta posetnica pred onim sudom koji će sad Lemuru da sudi...

Svila diže pogled. Limna više nije bila iza njih. Drum je krivudao između peskovitih brežuljaka koji su sigurno bili ostrvca i plićaci kad je jezero bilo znatno veće. On se okrete u sedlu da još jednom, oproštajno, pogleda selo Limnu, ali iza kapetana i dvojice boraca i njihovih konja ugleda samo čeličnoplave vode jezera.

"Otprilike u ovo vreme je Šenila, kao devojčica, stizala u Limnu, sigurno", reče on Ždralu. "U trenucima dizastora nastojala je da ugleda vodu. Da li ti je ikad pričala o tome?"

"Moralo je to biti još ranije ujutro."

Pala je jedna kap vode i na tom mestu je potamnela dlaka na

vratu belog magarca; sledeća kap ulete u Svilinu znatno neuredniju kosu. Voda, zapanjujuće topla.

"Baš dobro što ovo nije počelo malo ranije", reče Ždral. "Ali ja ne volim kišu nikad."

Svila je začuo rafalnu paljbu jedan tren pošto je primetio da se Ždral naglo ukrutio. Iza njih, kapetan povika: "Lezi dole!" i još nešto, ali su te dalje reči bile zaglušene pucnjavom pištolja jednoga od njegovih boraca.

Konopac oko Svilinih zglavaka, koji je do maločas takoreći sam spadao, sad kao da se zategao upravo zato što je Svila pokušao da izvuce ruke iz njega.

"Kalde! Lezi dole!"

Bacio se naglavačke iz sedla u prašinu druma. Nekim čudom jedna ruka mu je bila već slobodna. Urlanje lebdelice, zatim jedan suvi zveket, vrlo grub, dugotrajan, kao da neko ogromno dete trči pored gvođenog kaveza i metalnom polugom zvekeće po šipkama.

Svila se nekako podiže na noge. I Ždralove ruke bile su slobodne; on se njima uhvati Svili oko vrata dok mu je Svila pomagao da siđe sa magarca. Gruvali su novi pucnji. Kapetanov bojni konj je vrisnuo - jeziv zvuk - propeo se na zadnje noge, pao ka njima i oborio obojicu u jarak.

"Moje levo plućno krilo", progundā Ždral. Mlazić krvi curio mu je iz usta.

"U redu." Svila zadiže Ždralovu tuniku i pocepa je, jednim jedinim pokretom.

"Azof."

Pojedinačni pucnji pištolja za debelu municiju i daleko silnije kršenje groma na nebu, kao da i bogovi pucaju i ginu. Blede kapi, velike kao golubija jaja, raspljuskavale su se po prašini.

"Previću te", reče Svila. "Mislim da nije opasno po život. Izvući ćeš se."

"Džabe." Ždral ispljunu krv. Onda reče: "Pravi se da si moj otac." Onda ih pljusak kiše obuhvati, kao da ih je poneo talas vode iz jezera.

"Ja jesam tvoj otac, doktore." Svila ugura krpu, koju je uvrnuo tako da je ličila na čep, u vruću, pulsirajuću rupu - Ždralovu ranu na

prsima. Zatim iscepa iz Ždralove tunike dugačku traku platna i poče je obavijati oko Ždralovog tela da bi ta obloga ostala na svom mestu.

"Kalde. Azof uzmi." Ždral mu stavi azof u ruke i preminu.

"Važi."

Nagnut iznad njega, držeći beskorisnu krpu u rukama, Svila vide Ždralov odlazak, vide grčeve i drhtaje i prevrtanje očiju nagore, pa još jedno, konačno, krućenje udova i opuštanje posle toga, i shvati da je život otišao, da velika, nevidljiva ptica-grabljivica zvana Hieraks upravo sad stiže, obrušava se kroz gusti, silni pljusak, grabi Ždralov duh i otrže ga od Ždralovog tela, oslobađa - dok on sam, klečeći u blatu, zapravo kleči na božanskoj tvari drugog, neviđenog boga. Pred njegovim očima pulsirajući izlivi krvi iz rane prestadoše; još sekunda, dve i kiša opru ranu tako da ostede samo belina.

On zavuču Ždralov azof pod opasač i izvadi brojanice. "Prenosim ti, doktore Ždrate, oproštaj od svih bogova. Seti se sada reči Pesovih, koje bejahu: 'Moju volju činite, živite u miru, množite se i moj pečat ne dirajte. Tako ćete izbeći gnev moj.'"

Ali Pesov pečat je narušen mnogo puta; on lično, Svila, skupljao je s poda ostatke jednog takvog pečata. Embrioni, jadne grudvice istrunulog mesa, ležahu među ostacima drugog. Zar Pesov pečat treba ceniti više nego ono što bi tim pečatom trebalo da bude zaštićeno? (Strahovit udar groma.) Pesov gnev obrušava se na ovaj svitak.

"'Idite voljno'" (kuda?) "'i sva zla koja ste ikad učinili biće vam oproštena'."

Lebdelica je bila bliže; huka njenih duvaljki nadjačavala je huku oluje.

"O, doktore Ždrate, sine moj, znaj da su me ovaj Pes i svi manji bogovi ovlastili da ti u ime njihovo oprostim. Ja ti, evo, opraštam, poništavam svaki tvoj zločin i svaku nepravdu koju si učinio. Sve je izbrisano." Voda je u obilju tekla niz njegove brojanice koje su iscrivale znak sabiranja. "Blagosloven si."

Nije bilo nikakve dalje paljbe. Svila zaključu da su kapetan i obojica boraca mrtvi. Da li će mu Garda dozvoliti da im prenese Pesov oproštaj pre nego što ga odvede?

"Molimo ti se da oprostiš nama, živima." Svila je brzao sa

molitvom, reči je izgovarao tako ubrzano da to njegovi učitelji u sholi nikad ne bi odobrili. "Ja i mnogi drugi često smo ti nepravdu činili, sine moj, strašne zločine i mnoge prestupe protiv tebe. Ne zadrži ih u srcu, nego u nevinosti počni život posle života, a sve te nepravde zaboravljene neka budu."

Jedan pištolj za debelu municiju grunu tri puta uzastopce, u veoma brzom sledu; baz-mitraljez ponovo zatrešta i blato izbi kao erupcija, pedalj daleko od Sviline glave.

I efektna završnica: "U ime svih bogova, oprošteno ti je zauvek, doktore Ždrale. Govorim ovde u ime Pesa Velikog..." Mnogo ih ima, devetoro, a svaki još i taj počasni pridev ima. Svilu zahvati osećanje da niko od tih devet nije stvarno važan, pa čak ni Hieraks, iako je Hieraks ovde svakako prisutan. "I u ime Izvanaša i svih manjih bogova."

Ustao je.

Jedna blatnjava prilika, zgurena iza mrtvog konja, povika: "Beži, moj kalde! Spasavaj se!" i okrete se da opet puca na lebdelicu koja se stuštila ka njima.

Svila diže obe ruke; konopac koji ga nije vezao visio je još sa zglavka jedne. "Predajem se!" Azof u njegovom opasaču bio je kao grudva olova. On pođe napred, najbrže što je mogao, hramljući i klizajući se po blatu, dok ga je kiša šibala po licu. "Ja sam kalde Svila!" Munja zablešta preko celog neba, a Svili se natren učini da se to primiče ne lebdelica, nego talus, sa onim kljovama i izbuljenim, naslikanim očima. "Ako morate nekog ubiti, ubijte mene!"

Prilika umazana blatom baci pištolj i takođe diže obe ruke.

Leteće vozilo se zaustavilo. Siloviti mlazevi vazduha ispod njega podizali su dodatnu kišu blatnjave vode.

"Pucali su na nas iz zasede, moj kalde." To kao da je bio neki trik: blatno stvorenje govorilo je kapetanovim glasom. "Umiremo za tebe i za Viron."

Otvori se poklopac ispod obrtne kupole sa baz-mitraljezom; odatle iskoči jedan oficir čija se uniforma istog časa natopi vodom.

"Znam", reče Svila. "Nikada vas neću zaboraviti." Pokuša da se priseti kapetanovog imena; ali, ako ga je ikad i čuo, sad je sasvim nestalo, kao i ime onog borca sa ozbiljnim, izduženim, smeđim

licem, onog čijeg je oca ribnjak presušio.

Oficir pođe dugim koracima prema njima, stade i svečanim, širokim pokretom izvuče sablju. Peta sastavljenih, glave dignute, on pozdravi sabljom kao na paradi, okomito ispred lica. "Kalde! Hvala Hieraksu i svim bogovima što sam uspeo da te spasem!"

Sadržaj

BOGOVI, OSOBE I ŽIVOTINJE KOJI SE POMINJU U TEKSTU

1.IMALI SU NAUČNIKE

2. GOSPA KIPRIS

3. DRUŠTVO

4. PROHEIN AMI

5. ROB SFIKSE

6. JEZERO LIMNA

7. RUKE SCILINE

8. HRANA ZA BOGOVE

9. U SNOVIMA POPUT SMRTI

10. NA STOMAKU 'SVITKA'

11. NEKA SVOĐENJA

12. LEMUR

13. KALDE SE PREDAJE